

Regeringens proposition

1999/2000:34

Förvärv av egna aktier

Prop.
1999/2000:34

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 25 november 1999

Lena Hjelm-Wallén

Laila Freivalds
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att noterade publika aktiebolag skall få förvärva och överlåta egna aktier.

Sådana förvärv skall enligt förslaget ske på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom ett förvärvserbjudande riktat till aktieägarna. Överlåtelse av egna aktier skall ske enligt bestämmelserna om nyemission eller på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. För förvärv och överlåtelse av egna aktier på en marknad utanför EES skall det krävas tillstånd av Finansinspektionen.

Förvärv av egna aktier skall enligt förslaget inte få ske med större belopp än att det även efter förvärvet finns täckning för bolagets bundna egna kapital. Bolagets innehav av egna aktier skall få utgöra högst en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Om bolaget har förvärvat egna aktier i strid med lagens bestämmelser, skall aktierna avyttras inom sex månader.

Beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier skall fattas av bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen.

I syfte att minimera riskerna för missbruk av de föreslagna reglerna föreslås bl.a. åtgärder mot kursmanipulation och förbud mot korttids-handel.

I propositionen föreslås också utvidgade möjligheter för publika försäkringsaktiebolag att förvärva och överlåta egna aktier.

Propositionen innehåller vidare regler om hur redovisning av egna aktier skall ske.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 10 mars 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	17
2.3	Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617).....	27
2.4	Förslag till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342).....	29
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.....	32
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.....	33
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet	35
2.8	Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).....	36
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag	42
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag	45
3	Ärendet och dess beredning.....	49
4	Bakgrund	51
4.1	Svensk rätt.....	51
4.2	Internationella förhållanden	51
5	Förvärv och överlåtelser av egna aktier	53
5.1	Allmänna utgångspunkter	53
5.2	Skall publika aktiebolag få förvärva egna aktier?	53
5.3	Skall publika aktiebolag få överlåta egna aktier?.....	57
5.4	På vilka sätt skall publika aktiebolag få förvärva och överlåta egna aktier?.....	59
5.5	Begränsningar i rätten att förvärva egna aktier	64
5.5.1	Vilka begränsningar bör uppställas till borgenärernas skydd?.....	64
5.5.2	Vad bör gälla för förvärv i strid med begränsningarna?	65
5.6	Formerna för beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier	67
5.6.1	Beslut om förvärv av egna aktier	67
5.6.2	Beslut om överlåtelse av egna aktier.....	70
5.7	Prospektkrav.....	71
5.8	Registreringsfrågor.....	74
5.9	Åtgärder mot missbruk.....	75
5.9.1	Åtgärder mot kursmanipulation	75
5.9.2	Ändringar i insiderlagen	78

5.9.3	Krav på information och offentliggörande av förvärv av egna aktier.....	82
5.10	Vissa särskilda fall av förvärv av egna aktier.....	83
5.11	Dotterföretags förvärv av aktier i moderbolaget	85
5.12	Värdepappersinstitutens handel med egna aktier	86
6	Egna aktiers ställning i bolaget.....	89
7	Förbud mot teckning av egna aktier m.m.	91
8	Vissa frågor för finansiella företag	92
8.1	Förvärv och överlåtelse av egna aktier i försäkringsaktiebolag	92
8.2	Egna aktiers ställning enligt vissa rörelser regler	95
9	Redovisning av egna aktier.....	99
9.1	Skall egna aktier redovisas som tillgång?	99
9.2	Hur skall betalningar i samband med förvärv och överlåtelse av egna aktier redovisas?.....	101
9.3	Särskilda upplysningar om förvärv och överlåtelser av egna aktier	102
9.4	Redovisning vid innehav på kort sikt?	103
9.5	Redovisning av egna aktier i finansiella företag	104
10	Ikraftträdande.....	107
11	Kostnader.....	108
12	Författningskommentar.....	110
12.1	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	110
12.2	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	138
12.3	Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617).....	152
12.4	Förslaget till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342).....	153
12.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.....	155
12.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.....	156
12.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet.....	157
12.8	Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).....	158
12.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag	160
12.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag	160
Bilaga 1	Sammanfattningen i Aktiebolagskommitténs delbetänkande (SOU 1997:22) såvitt gäller förvärv och överlåtelse av egna aktier.....	163

Bilaga 2	Aktiebolagskommitténs lagförslag såvitt avser förvärv och överlåtelse av egna aktier.....	165	Prop. 1999/2000:34
Bilaga 3	Remissinstanser som yttrat sig över Aktiebolagskommitténs delbetänkande i den del det avser förvärv av egna aktier	170	
Bilaga 4	Utdrag ur Justitiedepartementets promemoria Redovisning vid förvärv och överlåtelse av egna aktier	171	
Bilaga 5	Förteckning över deltagarna vid remissmöte om redovisning av egna aktier den 17 juni 1999	180	
Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag.....	181	
Bilaga 7	Lagrådets yttrande 1999-11-11	224	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 november 1999.....	234	
	Rättsdatablad.....	235	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1999/2000:34

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
2. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
3. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
4. lag om ändring i insiderlagen (1990:1342),
5. lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument,
6. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
7. lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
8. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
9. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
10. lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

2.1 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om aktiebolagslagen (1975:1385)²
dels att 6 kap. 1 §, 7 kap., 9 kap. 4 och 28 §§, 12 kap. 1 §, 13 kap. 4a §
samt 18 kap. 7 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 kap. 7 § och 4 kap.
2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §

En aktie som innehas av aktiebolaget självt (egen aktie) eller av dess dotterföretag skall inte räknas med när det i lag eller bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna. En sådan aktie skall inte heller räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget.

4 kap.

2 a §

Vid nyemission ger aktier som bolaget självt eller dess dotterföretag innehar inte någon företrädesrätt till nya aktier.

¹ Jfr rådets andra direktiv 77/91/EEG av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga (EGT nr L 026, 30.01.1977, s. 1–13, Celex 377L0091) och rådets direktiv 92/101/EEG av den 23 november 1992 om ändring av direktiv 77/91/EEG om att bilda aktiebolag samt att bevara och ändra dessas kapital (EGT nr L 347, 28.11.92, s. 64, Celex 392L0101).

² Lagen omtryckt 1993:150.

6 kap.**1 §³**

Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål, nämligen

1. avsättning till omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till reservfond eller till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning för ändamål som anges i första stycket 2 och 3 får ej avse större belopp än att full täckning finns för det bundna egna kapitalet efter nedsättningen. Beräkningen därav sker enligt balansräkning för näst-föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid stämman, och annars på grundval av de handlingar som anges i 4 kap. 4 § första stycket 1–3.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 13 § andra stycket *och* 7 kap. 2 §. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–10 §§.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 13 § andra stycket *samt* 7 kap. 5 *och* 10 §§. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–10 §§.

7 kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier m.m.***Teckning av egna aktier***

1 § Ett aktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett aktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen.

Om aktier i ett bolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första – tredje styckena gäller även i fråga om dotterföretags teckning av aktier i moderbolag.

³ Senaste lydelse 1994:802.

2 § Ett aktiebolag får inte ta emot egna aktier som pant. Dotterföretag får inte heller ta emot aktier i moderbolag som pant.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

Förvärv av egna aktier

3 § Ett publikt aktiebolag vars aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad får förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 7–9 §§. Beslut om förvärv skall i så fall fattas med tillämpning av 11–16 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7–9 §§ gäller bestämmelserna i 10 §. Ett bolag som nu sagts får även förvärva egna aktier enligt 4 §.

Andra publika aktiebolag samt privata aktiebolag får inte förvärva egna aktier utom i de fall som anges i 4 §. Ett avtal som strider häremot är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt i 4–16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

4 § Aktiebolag får

1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar,
3. lösa in egna aktier enligt 13 kap. 3 §, och
4. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.

5 § Aktier som har förvärvats enligt 4 § och som inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

6 § Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket behöver inte avyttra aktier enligt 5 §, om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 9 §.

Förvärv enligt 3 § första stycket

Tillåtna förvärvsmetoder

7 § Förvärv som avses i 3 § första stycket får ske endast

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen, eller

3. i enlighet med ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad förvärvet av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

Skyddet för bolagets bundna egna kapital

8 § Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket får förvärva egna aktier endast om aktierna är helt betalda.

Förvärvet får inte ske med större belopp än att det efter förvärvet finns täckning för det bundna egna kapitalet i bolaget och, om bolaget är moderbolag, i koncernen. Beräkningen av om så är fallet skall göras enligt balansräkningen för föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid den bolagsstämma som skall besluta om förvärvet, och i annat fall på grundval av sådana handlingar som anges i 13 § andra stycket.

Förvärvet får inte heller ske med så stort belopp att förvärvet med hänsyn till bolagets och, om bolaget är moderbolag, koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

Hur stor andel av aktierna som bolaget får förvärva

9 § Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket får inte förvärva egna aktier i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Aktier i bolaget som innehas av dess dotterföretag skall vid beräkningen anses som bolagets.

Otillåtna förvärv av egna aktier

10 § Aktier som har förvärvats i strid med någon av bestämmelserna i 7–9 §§ skall avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

11 § I fall som avses i 3 § första stycket skall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av aktier i bolaget.

Vad kallelsen till bolagsstämman skall innehålla

12 § Kallelsen till den bolagsstämma som enligt 11 § skall behandla ett förslag om förvärv av egna aktier eller ett förslag om att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om ett sådant förvärv skall ange förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Vilka handlingar som skall hållas tillgängliga inför bolagsstämman

13 § Ett förslag till beslut om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan skall prövas.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på bolagsstämman, skall till förslaget fogas

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,
2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och
4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Kopior av handlingar som avses i första och andra styckena skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Vad ett beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

14 § Bolagsstämmans beslut enligt 11 § första stycket skall innehålla uppgift om det sätt som aktierna skall förvärvas på.

Om aktierna skall förvärvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,
2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse,
3. den ersättning som skall lämnas för aktierna,
4. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
5. övriga villkor för förvärvet.

Om aktierna skall förvärfvas på annat sätt än som avses i andra stycket, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,
2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
3. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna, samt
4. övriga villkor för förvärfvet.

Vad ett bemyndigande för styrelsen att fatta beslut om förvärfv av egna aktier skall innehålla

15 § Ett bemyndigande enligt 11 § andra stycket skall innehålla uppgifter om

1. det sätt som aktier får förvärfvas på,
2. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,
3. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
4. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna,
5. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
6. övriga villkor för förvärfvet.

Majoritetskrav

16 § Ett beslut av bolagsstämman om förvärfv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Publika aktiebolags överlåtelse av egna aktier

17 § När ett publikt aktiebolag överlåter egna aktier, skall det ske med tillämpning av 18–20 §§ eller 21 och 22 §§.

Första stycket gäller inte vid avyttring som avses i 5 och 10 §§.

Överlåtelse av egna aktier på börs eller annan reglerad marknad

18 § Ett publikt aktiebolag får överlåta egna aktier

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller
2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad överlåtelsen av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börser eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börser eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ.

19 § Ett beslut om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § skall fattas av bolagsstämman. Bolagsstämman kan även bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut.

Ett beslut av bolagsstämman enligt första stycket är giltigt endast om det har biträts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

20 § Ett beslut av bolagsstämman om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut om överlåtelse skall verkställas eller styrelsens bemyndigande får utnyttjas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får överlåtas,

3. det lägsta pris som aktierna får överlåtas för, och

4. övriga villkor för överlåtelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § första och tredje styckena tillämpas i fråga om förslag till beslut enligt första stycket.

Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs eller annan reglerad marknad

21 § Vid ett publikt aktiebolags överlåtelse av egna aktier på annat sätt än som anges i 18 § tillämpas

1. vad som gäller om nyemission i följande bestämmelser i 4 kap. denna lag:

1 § andra stycket om beslutanderätt,

2 § om företrädesrätt,

3 § om emissionsbevis m.m.,

3 a § om försäljning av udda företrädesrätter,

4 § om förslag till beslut m.m.,

6 § andra och tredje styckena om information om apport m.m.,

7 § om kungörelser m.m.,

8 § första–tredje styckena om aktieteckning,

9 § om tilldelning av aktier m.m.,

14 § första och andra styckena samt 15 § första, andra och fjärde styckena om styrelsens beslut om nyemission,

18 och 20–25 §§ om emissionsprospekt, samt

2. vad som enligt lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktie marknadsbolag, m.m. gäller vid nyemission eller överlåtelse av aktier.

22 § I fall som anges i 21 § skall ett beslut om överlåtelse av egna aktier innehålla uppgifter om

1. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall överlåtas,
2. den företrädesrätt att förvärva aktier som tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får förvärva aktier,
3. den tid inom vilken aktieägare kan utnyttja sin företrädesrätt,
4. den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, det förhållandet att teckning skall ske genom betalning,
5. den fördelningsgrund som styrelsen vid övertäckning skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt, och
6. det belopp som skall betalas för en aktie.

I förekommande fall skall ett beslut enligt första stycket även innehålla

1. ett förordnande som avses i 4 kap. 3 a §,
2. ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som teckningsrättsbevis,
3. en bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller med andra villkor, samt
4. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 4 kap. 6 § andra och tredje styckena har avgetts.

I avstämningsbolag skall en avstämningsdag anges i beslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att förvärva aktier. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att beslutet har kungjorts enligt 4 kap. 7 §.

Den tid som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 4 kap. 7 § eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade vid den bolagsstämma som har beslutat om överlåtelser, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen.

Dotterföretags förvärv och innehav av aktier i moderbolag

23 § Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i moderbolag. Ett avtal som strider mot detta förbud är ogiltigt.

Trots bestämmelsen i första stycket får ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolag i fall som avses i 4 § 1, 2 och 4.

24 § Om ett dotterföretag har förvärvat aktier i moderbolaget med stöd av 23 § andra stycket, gäller bestämmelserna i 5 §.

25 § Om ett aktiebolag har blivit moderbolag och dess dotterföretag innehar aktier i moderbolaget, skall bestämmelserna i 5 § tillämpas på dessa aktier. Aktierna skall därvid avyttras senast tre år efter det att koncernförhållandet uppstod.

Kapitalandelslån och vinstandelsbevis

26 § Om inte annat följer av 5 kap., får ett aktiebolag inte ta upp penninglån på villkor att lånet skall betalas på annat sätt än med ett

nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

Ett beslut om att bolaget skall ta upp lån mot obligationer eller andra skuldebrev med rätt till ränta, vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelsbevis), skall fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen.

27 § Bestämmelserna i 4 kap. 19–26 §§ om emissionsprospekt tillämpas även när ett publikt aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva vinstandelsbevis som bolaget har gett ut. Skyldighet att upprätta emissionsprospekt föreligger dock endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst 300 000 kronor.

9 kap.

4 §⁴

En aktie som *tillhör bolaget* eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. *En sådan aktie skall inte räknas med när det i denna lag eller i bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna i bolaget.*

En aktie som *innehåses av bolaget självt* eller av dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

28 §⁵

I ärenden som inte avser val utgörs bolagsstämmans beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 30–33 §§ i detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 7 kap. 16 § och 19 § andra stycket, 30–33 §§ i detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts

⁴ Senaste lydelse 1998:760.

⁵ Senaste lydelse 1998:760.

gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

12 kap.

1 §⁶

Utbetalning till aktieägarna av bolagets medel får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Utbetalning till aktieägarna av bolagets medel får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, *förvärv av egna aktier*, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

En aktie som innehas av bolaget självt medför inte rätt till utbetalning enligt första stycket.

Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelse om användning av vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation.

Lydelse enligt prop. 1999/2000:23 Föreslagen lydelse

13 kap.

4 a §

Registreringsmyndigheten förordnar att bolaget skall träda i likvidation, om

1. bolaget är i konkurs som avslutas med överskott och bolagsstämman inte inom föreskriven tid fattat beslut om likvidation enligt 19 §,

2. bolaget inte på föreskrivet sätt till registret har anmält sådan behörig styrelse, verkställande direktör eller revisor som skall finnas enligt denna lag,

3. bolaget inte har sänt in årsredovisning och revisionsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) inom elva månader från räkenskapsårets utgång, *eller*

3. bolaget inte har sänt in årsredovisning och revisionsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) inom elva månader från räkenskapsårets utgång,

4. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet skall vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 3 § andra stycket och bolaget inte inom sex

4. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet skall vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 3 § andra stycket och bolaget inte inom

⁶ Senaste lydelse 1995:1555.

månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering.

sex månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering, *eller*

5. bolaget på grund av bestämmelserna i 7 kap. 5 eller 10 § är skyldigt att sätta ned aktiekapitalet till ett belopp som understiger lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 3 §.

Beslut om likvidation meddelas dock inte, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos registreringsmyndigheten och avgift som påförts enligt 6 a § har betalats.

Fråga om likvidation enligt första stycket tas upp av registreringsmyndigheten självmant eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

18 kap.

7 §

En myndighets beslut i tillståndsärende enligt 2 kap. 1 §, 8 kap. 8, 26 eller 31 §, 10 kap. 14 § eller 12 kap. 8 § får överklagas till regeringen.

En myndighets beslut i tillståndsärende enligt 2 kap. 1 §, 8 kap. 8, 26 eller 31 §, 10 kap. 14 § eller 12 kap. 8 § får överklagas till regeringen. *Finansinspektionens beslut enligt 7 kap. 7 § första stycket 2 och 18 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.*

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än enligt första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att avskriva anmälan eller vägra registrering enligt 4 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett sådant beslut av registreringsmyndigheten som avses i 4 a §, 4 kap. 13 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 13 kap. 18 §, 14 kap. 15 § första stycket, 21 och 29 §§ samt 19 kap. 2 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

2. De nya bestämmelserna i 7 kap. gäller även för sådana aktier som ett aktiebolag har förvärvat före lagens ikraftträdande med stöd av 7 kap. 2 § andra stycket i dess äldre lydelse.

2.2 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Prop. 1999/2000:34

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om försäkringsrörelselagen (1982:713)² dels att 6 kap. 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla, dels att rubrikerna närmast före 6 kap. 1 och 9 §§ skall utgå, dels att 6 kap. 1 §, 9 kap. 1 och 13 §§ samt 12 kap. 1 och 16 §§ skall ha följande lydelse, dels att rubriken till 6 kap. skall lyda "Nedsättning av aktiekapitalet", dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 kap. 9 d § och 4 kap. 5 a §, samt ett nytt kapitel, 6 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

9 d §

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt (egen aktie) eller av dess dotterföretag skall inte räknas med när det i lag eller bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna. En sådan aktie skall inte heller räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget.

4 kap.

5 a §

Vid nyemission ger aktier som försäkringsaktiebolaget självt eller dess dotterföretag innehar inte någon företrädesrätt till nya aktier.

¹ Jfr rådets andra direktiv 77/91/EEG av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga (EGT nr L 026, 30.01.1977, s. 1–13, Celex 377L0091) och rådets direktiv 92/101/EEG av den 23 november 1992 om ändring av direktiv 77/91/EEG om att bilda aktiebolag samt att bevara och ändra dessas kapital (EGT nr L 347, 28.11.92, s. 64, Celex 392L0101).

² Lagen omtryckt 1995:1567.

Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål, nämligen

1. avsättning till omedelbar täckning av förlust enligt den fastställda balansräkningen, om förlusten inte kan täckas på något annat sätt,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till reservfond eller till en fond som kan användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning för de ändamål som anges i första stycket 2 och 3 får inte avse större belopp än att det efter nedsättningen finns full täckning för det bundna egna kapitalet. Beräkningen av detta skall ske enligt balansräkningen för nästföregående räkenskapsår, om denna fastställs vid stämman och i annat fall på grundval av de handlingar som anges i 4 kap. 7 § första stycket 1–3.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 15 § andra stycket *och i 10 § detta kapitel*. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–8 b §§.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 15 § andra stycket *samt 6 a kap. 5 och 10 §§*. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–8 b §§.

6 a kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier

Teckning av egna aktier

1 § Ett försäkringsaktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett försäkringsaktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen.

Om aktier i ett försäkringsaktiebolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första – tredje styckena gäller även i fråga om dotterföretags teckning av aktier i moderbolag.

2 § Ett försäkringsaktiebolag får inte ta emot egna aktier som pant. Dotterföretag får inte heller ta emot aktier i moderbolag som pant.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

Förvärv av egna aktier

3 § Ett publikt skadeförsäkringsaktiebolag och ett publikt livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst får, om dess aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 7–9 §§. Beslut om förvärv skall i så fall fattas med tillämpning av 11–16 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7–9 §§, gäller bestämmelserna i 10 §. Ett bolag som nu sagts får även förvärva egna aktier enligt 4 §.

Andra publika försäkringsaktiebolag samt privata försäkringsaktiebolag får inte förvärva egna aktier utom i de fall som anges i 4 §. Ett avtal som strider häremot är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt 4–16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

4 § Försäkringsaktiebolag får

1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar, och
3. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.

5 § Aktier som har förvärvats enligt 4 § och som inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte avyttras inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden eller, i ett livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst, till överkursfonden.

6 § Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 3 § första stycket behöver inte avyttra aktier enligt 5 §, om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 9 §.

Tillåtna förvärvsmetoder

7 § Förvärv som avses i 3 § första stycket får ske endast

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen, eller

3. i enlighet med ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad förvärvet av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

Skyddet för bolagets bundna egna kapital

8 § Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 3 § första stycket får förvärva egna aktier endast om aktierna är helt betalda.

Förvärvet får inte ske med större belopp än att det efter förvärvet finns täckning för det bundna egna kapitalet i bolaget och, om bolaget är moderbolag, i koncernen. Beräkningen av om så är fallet skall göras enligt balansräkningen för föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid den bolagsstämma som skall besluta om förvärvet, och i annat fall på grundval av sådana handlingar som anges i 13 § andra stycket.

Förvärvet får inte heller ske med så stort belopp att förvärvet står i strid med 1 kap. 1 a § första stycket eller 12 kap. 2 § tredje stycket.

Hur stor andel av aktierna som bolaget får förvärva

9 § Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 3 § första stycket får inte förvärva egna aktier, i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Aktier i bolaget som innehas av dess dotterföretag skall vid beräkningen anses som bolagets.

Otillåtna förvärv av egna aktier

10 § Aktier som har förvärvats i strid med någon av bestämmelserna i 7–9 §§ skall avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

Vilka som får fatta beslut om förvärv av egna aktier

11 § I fall som avses i 3 § första stycket skall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier i bolaget.

12 § Kallelsen till den bolagsstämman som enligt 11 § skall behandla ett förslag om förvärv av egna aktier eller ett förslag om att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om ett sådant förvärv skall ange förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Vilka handlingar som skall hållas tillgängliga inför bolagsstämman

13 § Ett förslag till beslut om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämman vid vilken frågan skall prövas.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på bolagsstämman, skall till förslaget fogas

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,

2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och

4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Kopior av handlingar som avses i första och andra styckena skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Vad ett beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

14 § Bolagsstämmans beslut enligt 11 § första stycket skall innehålla uppgift om det sätt som aktierna skall förvärvas på.

Om aktierna skall förvärvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämman, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,

2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse,

3. den ersättning som skall lämnas för aktierna,

4. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt

5. övriga villkor för förvärvet.

Om aktierna skall förvärvas på annat sätt än som avses i andra stycket, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämman, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärvas,

3. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna, samt

Vad ett bemyndigande för styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

15 § Ett bemyndigande enligt 11 § andra stycket skall innehålla uppgifter om

1. det sätt som aktier får förvärvas på,
2. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,
3. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärvas,
4. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna,
5. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
6. övriga villkor för förvärvet.

Majoritetskrav

16 § Ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut är giltigt endast om det har biträttats av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Publika försäkringsaktiebolags överlåtelse av egna aktier

17 § När ett publikt försäkringsaktiebolag överlåter egna aktier, skall det ske med tillämpning av 18–20 §§ eller 21 och 22 §§.

Första stycket gäller inte vid avyttring som avses i 5 och 10 §§.

Överlåtelse av egna aktier på börs eller annan reglerad marknad

18 § Ett publikt försäkringsaktiebolag får överlåta egna aktier

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller
2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad överlåtelsen av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och
2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ.

19 § Ett beslut om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § skall fattas av bolagsstämman. Bolagsstämman kan även bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut.

Ett beslut av bolagsstämman enligt första stycket är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

20 § Ett beslut av bolagsstämman om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut om överlåtelse skall verkställas eller styrelsens bemyndigande får utnyttjas,
2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får överlåtas,
3. det lägsta pris som aktierna får överlåtas för, och
4. övriga villkor för överlåtelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § första och tredje styckena tillämpas i fråga om förslag till beslut enligt första stycket.

Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs eller annan reglerad marknad

21 § Vid ett publikt försäkringsaktiebolags överlåtelse av egna aktier på annat sätt än som anges i 18 § tillämpas

1. 2 kap. 2 § andra stycket om medgivande till betalning med apportegendom,
2. vad som gäller om nyemission i följande bestämmelser i 4 kap. denna lag:
 - 1 § andra stycket om beslutanderätt,
 - 3 § andra – fjärde styckena och 4 § om information om apport m.m.,
 - 5 § om företrädesrätt m.m.,
 - 6 § om emissionsbevis m.m.,
 - 6 a § om försäljning av udda företrädesrätter,
 - 7 § om förslag till beslut m.m.,
 - 9 § om kungörelser m.m.,
 - 10 § första – tredje styckena om aktieteckning,
 - 11 § om tilldelning av aktier m.m.,
 - 16 § första och andra styckena samt 17 § första, andra och fjärde styckena om styrelsens beslut om nyemission,
 - 20 och 22–26 §§ om emissionsprospekt, samt
3. vad som enligt lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktie marknadsbolag, m.m. gäller vid nyemission eller överlåtelse av aktier.

22 § I fall som anges i 21 § skall ett beslut om överlåtelse av egna aktier innehålla uppgifter om

1. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall överlåtas,

2. den företrädesrätt att förvärva aktier som tillkommer aktieägarna eller andra eller vem som annars får förvärva aktier,

3. den tid inom vilken aktieägare kan utnyttja sin företrädesrätt,

4. den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, det förhållandet att teckning skall ske genom betalning,

5. den fördelningsgrund som styrelsen vid överteckning skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt, och

6. det belopp som skall betalas för en aktie.

I förekommande fall skall ett beslut enligt första stycket även innehålla

1. ett förordnande som avses i 4 kap. 6 a §,

2. ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som teckningsrättsbevis,

3. en bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller med andra villkor, samt

4. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 4 kap. 3 § andra stycket och 4 § har avgetts.

I avstämningsbolag skall en avstämningsdag anges i beslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att förvärva aktier. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att beslutet har kungjorts enligt 4 kap. 9 §.

Den tid som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 4 kap. 9 § eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade vid den bolagsstämma som har beslutat om överlåtelsen, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen.

Dotterföretags förvärv och innehav av aktier i moderbolag

23 § Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i moderbolag. Ett avtal som strider mot detta förbud är ogiltigt.

Trots bestämmelsen i första stycket får ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolag i fall som avses i 4 §.

24 § Om ett dotterföretag har förvärvat aktier i moderbolag med stöd av 23 § andra stycket, gäller bestämmelserna i 5 §.

25 § Om ett försäkringsaktiebolag har blivit moderbolag och dess dotterföretag innehar aktier i moderbolaget, skall bestämmelserna i 5 § tillämpas på dessa aktier. Aktierna skall därvid avyttras senast tre år efter det att koncernförhållandet uppstod.

9 kap.

1 §

Aktieägares, delägares, delegerades och garanters rätt att besluta i försäkringsbolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman.

I avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket.

I bolagsordning kan bestämmas att aktieägare respektive delägare för att få delta i bolagsstämman skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och får inte infalla tidigare än femte dagen före stämman.

I försäkringsaktiebolag kan aktier som tillhör bolaget eller dess dotterföretag inte företrädas vid bolagsstämman. Sådana aktier skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt eller av dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

13 §

Bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om inte något annat har beslutats av stämman innan valet förrättats.

Första stycket gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 5, 16 och 17 §§, 6 kap. 2 a §, 9 kap. 14 och 16 §§, 15 a kap. 11 § samt 18 kap. 1 och 2 §§ kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.

Första stycket gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 5, 16 och 17 §§, 6 kap. 2 a §, 6 a kap. 16 § och 19 § andra stycket, 14 och 16 §§ i detta kapitel, 15 a kap. 11 § samt 18 kap. 1 och 2 §§ kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.

12 kap.

1 §

Försäkringsbolagets medel får betalas ut till aktieägare eller till garantier endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, återbetalning av garanti-kapital, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Försäkringsbolagets medel får betalas ut till aktieägare eller till garantier endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, återbetalning av garanti-kapital, *förvärv av egna aktier*, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt medför

Om verksamheten i ett skadeförsäkringsbolag helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelser om hur vinsten och de behållna tillgångarna vid bolagets likvidation skall användas.

16 §³

För ett livförsäkringsaktiebolag som driver verksamhet utan villkor om vinstutdelning i bolagsordningen och som skall övergå till vinstutdelande verksamhet får sådana villkor om vinstutdelning som avses i 15 § stadfästas endast om uppskrivningsfonden, konsolideringsfonden, fond för orealiserade vinster och andra övervärden i bolaget, med avdrag för aktiekapitalet och överkursfonden, *gottskrivits* försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringarna som återbäring eller på annat sätt.

För ett livförsäkringsaktiebolag som driver verksamhet utan villkor om vinstutdelning i bolagsordningen och som skall övergå till vinstutdelande verksamhet får sådana villkor om vinstutdelning som avses i 15 § stadfästas endast om uppskrivningsfonden, konsolideringsfonden, fond för orealiserade vinster och andra övervärden i bolaget, med avdrag för aktiekapitalet och överkursfonden, *gottskrivs* försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringarna som återbäring eller på annat sätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.
 2. Bestämmelserna i 6 a kap. gäller även för sådana aktier som ett försäkringsaktiebolag har förvärvat före lagens ikraftträdande med stöd av 6 kap. 10 § andra stycket i dess äldre lydelse.

³ Senaste lydelse 1999:600.

2.3 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Prop. 1999/2000:34

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1987:617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. **8 §¹**

För att skydda en fordran får en bank

1. på offentlig auktion, en svensk eller utländsk börs eller en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie eller aktie i moderbolag. För förvärv av sådana aktier finns bestämmelser i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385). Första stycket gäller inte heller bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om en sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

Första stycket gäller inte egen aktie eller aktie i moderbolag. För förvärv av sådana aktier finns bestämmelser i 7 kap. aktiebolagslagen (1975:1385). Första stycket gäller inte heller bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om en sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för att förvalta egendomen eller för att fortsätta en verksamhet som bedrivs med denna.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om det finns uppenbar risk för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras när det med hänsyn till marknadsförhållandena lämpligen kan ske. Egendomen skall dock avyttras senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Banken skall årligen till Finansinspektionen avge en särskild redovisning av egendomen.

¹ Senaste lydelse 1998:1500.

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

Härigenom föreskrivs att 7 a, 9, 10 och 16 §§ insiderlagen (1990:1342) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §¹

Om den som enligt 8 § första stycket 1–3 har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag förvärvar aktier i bolaget, får aktier av samma slag upp till motsvarande antal överlåtas mot vederlag tidigast tre månader efter förvärvet.

Detsamma gäller för fysiska och juridiska personer som förvärvar aktier i aktiemarknadsbolaget och vilkas aktier enligt 10 § skall likställas med aktier som innehas av personer som avses i första stycket

Detsamma gäller för

1. fysiska och juridiska personer som förvärvar aktier i aktiemarknadsbolaget och vilkas aktier enligt 10 § skall likställas med aktier som innehas av personer som avses i första stycket, *samt*

2. aktiemarknadsbolag som förvärvar egna aktier.

Vad som sägs i andra stycket 2 skall inte tillämpas vid förvärv av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse eller när en tidigare avyttring föreskrivs i lag.

9 §²

Den som har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag skall skriftligen anmäla innehav av aktier i bolaget och ändring i innehavet till Finansinspektionen.

Den som har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag skall skriftligen anmäla innehav av aktier i bolaget och ändring i innehavet till Finansinspektionen. *Sådan anmälan skall också göras av ett aktiemarknadsbolag som innehar egna aktier.*

Vad som sägs i första stycket andra meningen skall inte tillämpas vid innehav av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Finansinspektionen kan medge befrielse från anmälningsskyldigheten om motsvarande uppgifter kan erhållas på annat sätt.

Anmälningsskyldigheten gäller dock inte

¹ Senaste lydelse 1998:265.

² Senaste lydelse 1998:1492.

1. innan den som avses i 8 § första stycket 5 eller 6 tagit emot underrättelse enligt 14 eller 15 §,

2. om innehavet inte uppgår till 200 aktier eller, om innehavet avser värdepapper som enligt 2 § andra stycket likställs med aktier, understiger ett marknadsvärde motsvarande 50 000 kronor,

3. om ändring i innehavet efter den senast gjorda anmälningen inte uppgår till 200 aktier eller, om ändringen avser värdepapper som enligt 2 § andra stycket likställs med aktier, understiger ett marknadsvärde motsvarande 50 000 kronor,

4. om ökning i innehavet föranletts av fondemission eller av att akties nominella belopp sänkts genom att aktien delats upp,

5. interimisbevis som erhållits i utbyte mot annat värdepapper som avses i 2 § andra stycket.

Av 10 § framgår att anmälningsskyldigheten omfattar även vissa närståendes aktieinnehav.

Uppgifter som skall anmälas enligt denna paragraf får efter tillstånd av Finansinspektionen föras över till insiderregistret genom automatisk databehandling. Sådant tillstånd får ges endast till den som är förvaltare enligt 3 kap. 7 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

10 §³

Vid tillämpning av 9 § skall följande aktier i aktiemarknadsbolaget likställas med den anmälningsskyldiges egna, nämligen sådana som ägs av

Vid tillämpning av 9 § *första stycket första meningen* skall följande aktier i aktiemarknadsbolaget likställas med den anmälningsskyldiges egna, nämligen sådana som ägs av

1. make eller sambo till den anmälningsskyldige,
2. omyndiga barn som står under den anmälningsskyldiges vårdnad,
3. juridisk person vars verksamhet den anmälningsskyldige har ett väsentligt inflytande över och i vilken den anmälningsskyldige eller någon som avses i 1 eller 2 eller flera av dem tillsammans innehar
 - ägarandel, uppgående till tio procent eller mer av aktiekapitalet eller av andelarna, eller
 - ekonomisk andel, innefattande rätt att uppbära tio procent eller mer av avkastningen, eller
 - röstandel, uppgående till tio procent eller mer av röstetalet för samtliga aktier eller av röstetalet hos det högsta beslutande organet,
4. juridisk person vars verksamhet den anmälningsskyldige har ett väsentligt inflytande över och i vilken den anmälningsskyldige eller någon som avses i 1–3 eller flera av dem tillsammans innehar en sådan ägarandel, ekonomisk andel eller röstandel som avses i 3.

Om flera personer är anmälningsskyldiga för samma aktieinnehav eller för ändring i innehavet, behöver anmälan endast göras av en av dem.

³ Senaste lydelse 1996:1016.

Finansinspektionen skall föra eller låta föra register (insiderregister) över anmälningar som gjorts enligt 9, 14 och 15 §§ eller, i fall som avses i 9 § *andra* stycket, över däremot svarande uppgifter som lämnats från annat register.

Finansinspektionen skall föra eller låta föra register (insiderregister) över anmälningar som gjorts enligt 9, 14 och 15 §§ eller, i fall som avses i 9 § *tredje* stycket, över däremot svarande uppgifter som lämnats från annat register.

Uppgifter som inte längre omfattas av anmälningskyldighet får avföras ur registret. Uppgifterna skall dock bevaras i minst 10 år efter det att de avförts.

Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Finansinspektionen är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling av personuppgifter som sker i registret. Inspektionen skall på lämpligt sätt underrätta de registrerade om registret.

Registret skall vara offentligt.

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

⁴ Senaste lydelse 1998:725.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

Prop. 1999/2000:34

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument skall införas en ny paragraf, 4 kap. 6 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

6 §

Ett svenskt aktiebolag som förvärvar eller överlåter egna aktier skall anmäla förvärvet eller överlåtelsen till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats där aktierna är noterade. Uppgifter om förvärvet eller överlåtelsen skall offentliggöras i den omfattning och på det sätt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver.

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § och 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §¹

Kredit enligt 4 § första stycket 5 får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. För kredit som lämnas skall det finnas betryggande säkerhet.

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett värdepappersbolag som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall.

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett värdepappersbolag som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 a kap. 2 § försäkringsrörelselagen (1982:713) som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall.

4 kap.

5 §²

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots *förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 kap. 10 § försäkringsrörelselagen (1982:713)*, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta *rörelsen*. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots *begränsningarna i 7 kap. 7 och 23 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) samt 6 a kap. 23 § försäkringsrörelselagen (1982:713)*, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta *sådan rörelse*. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

¹ Senaste lydelse 1994:2020.

² Senaste lydelse 1998:1503.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent *av samtliga aktier* i något av bolagen.

För aktier som har förvärvats med stöd av första stycket gäller inte bestämmelserna i 7 kap. 10, 17–22 och 25 §§ aktiebolagslagen samt 6 a kap. 25 § försäkringsrörelselagen.

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:543) om
börs- och clearingverksamhet

Prop. 1999/2000:34

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §¹

En börs skall ha ändamålsenliga regler för hur handeln vid börsen skall gå till.

Börsen skall övervaka handeln och kursbildningen vid börsen och se till att handeln sker i överensstämmelse med denna lag och andra författningar samt med god sed på värdepappersmarknaden.

Börsen är skyldig att på begäran av Finansinspektionen ge inspektionen terminalåtkomst till sitt system för övervakningen av handeln och kursbildningen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om övervakningen av handeln och kursutbildningen vid en börs.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

1. övervakningen av handeln och kursbildningen vid en börs, *samt*

2. *handelsregler för en börs i fråga om aktiebolags förvärv och överlåtelse av egna aktier vid börsen.*

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

¹ Senaste lydelse 1998:261.

Härigenom föreskrivs¹ att 4 kap. 14 §, 5 kap. 14 § och 6 kap. 1 § samt bilaga 1 till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

14 §

Tillgångsposten Egna aktier får inte tas upp till något värde.

Egna aktier får inte tas upp som tillgång.

Vid värdering av ett moderbolags andelar i ett dotterföretag skall andelar som dotterföretaget äger i moderbolaget inte anses ha något värde.

5 kap.

14 §

Ett aktiebolags eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, överkursfond, uppskrivningsfond och reservfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning skall specificeras.

Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning skall specificeras. *Vid förvärv av egna aktier skall fritt eget kapital minskas med utgiften för förvärvet. Vid överlåtelse av egna aktier skall fritt eget kapital ökas med inkomsten från överlåtelsen.*

Vid aktiekapitalet skall antalet aktier anges. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall motsvarande uppgift lämnas för varje aktieslag. *Innehar aktiebolaget egna aktier, skall det nominella beloppet av dessa anges.*

Vid aktiekapitalet skall antalet aktier anges. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall motsvarande uppgift lämnas för varje aktieslag.

¹ Jfr rådets andra direktiv 77/91/EEG av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga (EGT nr L 026, 30.01.1977, s. 1–13, Celex 377L0091) och rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag (EGT nr L 222, 14.8.1978, s. 11–31, Celex 378L0660).

6 kap.**1 §²**

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.

Upplysningar skall även lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat,

2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,

3. företagets förväntade framtida utveckling,

4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling, *och* 4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling,

5. företagets filialer i utlandet.

5. företagets filialer i utlandet,

6. *antal och nominellt belopp för egna aktier som innehas av företaget, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats för aktierna,*

7. *antal och nominellt belopp för de egna aktier som har förvärvats under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats,*

8. *antal och nominellt belopp för de egna aktier som har överlåtits under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har erhållits, och*

9. *skälen för de förvärv eller överlåtelser av egna aktier som har skett under räkenskapsåret.*

Utöver sådan information om verksamhetens miljöpåverkan som skall lämnas enligt första och andra styckena skall företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken (1998:808) lämna upplysningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Andra stycket 3 och 5 gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

² Senaste lydelse 1999:000 (jfr bet. 1999/2000:LU2).

Uppställningsform för balansräkningen (kontoform)

TILLGÅNGAR

A. Tecknat men ej inbetalt kapital

B. Anläggningstillgångar

I. Immateriella anläggningstillgångar

1. Balanserade utgifter för forsknings- och utvecklingsarbeten och liknande arbeten
2. Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter
3. Hyresrätter och liknande rättigheter
4. Goodwill
5. Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar

II. Materiella anläggningstillgångar

1. Byggnader och mark
2. Maskiner och andra tekniska anläggningar
3. Inventarier, verktyg och installationer
4. Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar

III. Finansiella anläggningstillgångar

1. Andelar i koncernföretag
2. Fordringar hos koncernföretag
3. Andelar i intresseföretag
4. Fordringar hos intresseföretag
5. Andra långfristiga värdepappersinnehav

³ Senaste lydelse 1999:000 (jfr bet. 1999/2000:LU2).

6. Lån till delägare eller till personer som vid tillämpning av 12 kap. 7 § Prop. 1999/2000:34 första och sjunde styckena aktiebolagslagen (1975:1385) är att anse som närstående

7. Andra långfristiga fordringar

C. Omsättningstillgångar

I. Varulager m.m.

1. Råvaror och förnödenheter
2. Varor under tillverkning
3. Färdiga varor och handelsvaror
4. Pågående arbete för annans räkning
5. Förskott till leverantörer

II. Fordringar

1. Kundfordringar
2. Fordringar hos koncernföretag
3. Fordringar hos intresseföretag
4. Övriga fordringar
5. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

III. Kortfristiga placeringar

1. Andelar i koncernföretag
2. *Egna aktier*
3. Övriga kortfristiga placeringar

III. Kortfristiga placeringar

1. Andelar i koncernföretag
2. Övriga kortfristiga placeringar

IV. Kassa och bank

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

A. Eget kapital, med uppgift om vad som utgör fritt eget kapital och bundet eget kapital

I. Aktiekapital

II. Överkursfond

III. Uppskrivningsfond

IV. Andra fonder

1. Reservfond

2. Övrigt

V. Balanserad vinst eller förlust

VI. Årets resultat

Ekonomiska föreningar:

I. Inbetalda insatser och emissionsinsatser

1. Medlemsinsatser

2. Förlagsinsatser

II. Uppskrivningsfond

III. Andra fonder

1. Reservfond

2. Övrigt

IV. Balanserad vinst eller förlust

V. Årets resultat

Övriga företag:

I. Eget kapital vid räkenskapsårets början

II. Insättningar eller uttag under året

III. Årets resultat

IV. Eget kapital vid räkenskapsårets slut

B. Obeskattade reserver

C. Avsättningar

1. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

2. Avsättningar för skatter

D. Skulder

1. Obligationslån
2. Skulder till kreditinstitut
3. Förskott från kunder (får även redovisas som avdragspost under Varulager m.m.)
4. Leverantörsskulder
5. Växelskulder
6. Skulder till koncernföretag
7. Skulder till intresseföretag
8. Skatteskulder
9. Övriga skulder
10. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Poster inom linjen

Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser

1. Panter och därmed jämförliga säkerheter som har ställts för egna skulder och för förpliktelser som redovisas såsom avsättningar, varje slag för sig
2. Övriga ställda panter och därmed jämförliga säkerheter, varje slag för sig
3. Ansvarsförbindelser
 - a. Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna och som inte heller har täckning i pensionsstiftelses förmögenhet
 - b. Övriga ansvarsförbindelser

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om redovisningen för räkenskapsår som har avslutats före lagens ikraftträdande.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om
årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Prop. 1999/2000:34

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1995:1559) om årsredovisning
i kreditinstitut och värdepappersbolag

dels att i 5 kap. 3 § uttrycket "(post 13)" skall bytas ut mot "(post 12)",
dels att bilaga 1 skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bilaga 1

Uppställningsform för balansräkning

TILLGÅNGAR

1. Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker
 2. Belåningsbara statsskuldförbindelser m.m.
 3. Utlåning till kreditinstitut
 4. Utlåning till allmänheten
 5. Obligationer och andra räntebärande värdepapper
 6. Aktier och andelar (som inte ingår i post 7 eller 8)
 7. Aktier och andelar i intresseföretag
 8. Aktier och andelar i koncernföretag
 9. Immateriella anläggningstillgångar
 - a) Goodwill
 - b) Andra immateriella anläggningstillgångar
 10. Materiella tillgångar
 - a) Inventarier
 - b) Leasingobjekt
 - c) Byggnader och mark
 11. Tecknat ej inbetalt kapital
 12. Egna aktier
 13. Övriga tillgångar
 14. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter
12. Övriga tillgångar
 13. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

¹ Jfr rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut (bankredovisningsdirektivet) (EGT nr L372, 31.12.1986, s 1, Celex 386L0635).

SKULDER, AVSÄTTNINGAR OCH EGET KAPITAL

1. Skulder till kreditinstitut
2. In- och upplåning från allmänheten
 - a) Inlåning
 - b) Upplåning
3. Emitterade värdepapper m.m.
 - a) Emitterade skuldebrev
 - b) Övriga
4. Övriga skulder
5. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
6. Avsättningar
 - a) Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser
 - b) Avsättningar för skatter
 - c) Övriga avsättningar
7. Efterställda skulder
8. Obeskattade reserver
9. Aktiekapital / Grundfond / Insatskapital
10. Överkursfond
11. Uppskrivningsfond
12. Andra fonder
 - a) Reservfond
 - b) Fond för orealiserade vinster
 - c) Garantifond
 - d) Övriga fonder
13. Balanserad vinst eller förlust
14. Årets resultat

Summa skulder, avsättningar och eget kapital

POSTER INOM LINJEN

1. Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser, varje slag för sig
2. Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter, varje slag för sig
3. Ansvarsförbindelser
 - a) Accepterade och endosserade växlar
 - b) Garantier
 - c) Övriga ansvarsförbindelser
4. Åtaganden
 - a) Åtaganden till följd av återköpstransaktioner
 - b) Övriga åtaganden

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om redovisningen för räkenskapsår som har avslutats före lagens ikraftträdande.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om
årsredovisning i försäkringsföretag

Prop. 1999/2000:34

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

dels att i 4 kap. 2 § och 5 kap. 3 § uttrycket "(G.IV)" skall bytas mot "(G.III)",

dels att 5 kap. 2 § och bilaga 1 skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt bet. 1999/2000:LU2 Föreslagen lydelse

5 kap.

2 §²

De i 1 § angivna bestämmelserna i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. a) 3 § första stycket skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels byggnader och mark (C.I), dels placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II).

b) 3 § andra och tredje styckena skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.IV) som stadigvarande skall brukas eller innehas.

b) 3 § andra och tredje styckena skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.

2. 4 § skall tillämpas på byggnader och mark (C.I).

3. 7 § skall i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

4. Fråga om tillstånd enligt 9 § andra stycket att utelämna uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag prövas av Finansinspektionen.

5. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter skall tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

6. 12 § tredje stycket om lån till ledande befattningshavare skall tillämpas om företaget lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av tillstånd enligt 12 kap. 13 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

7. Utgifter och inkomster enligt 14 § andra stycket för egna aktier skall redovisas mot bundet eget kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

7. Utöver upplysningar enligt

8. Utöver upplysningar enligt

¹ Jfr rådets direktiv 91/674/EEG av den 19 december 1991 om årsbokslut och sammanställd redovisning för försäkringsföretag (försäkringsredovisningsdirektivet) (EGT nr L374, 31.12.1991, s. 7, Celex 391L0674).

² Senaste lydelse 1999:000 (jfr bet. 1999/2000:LU2).

18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

8. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

9. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

Bilaga 1³

Uppställningsform för balansräkning

TILLGÅNGAR

A. Tecknat ej inbetalt kapital

B. Immateriella tillgångar

I Goodwill

II Andra immateriella tillgångar

C. Placeringstillgångar

I Byggnader och mark

II Placeringar i koncernföretag och intresseföretag

1. Aktier och andelar i koncernföretag

2. Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag

3. Aktier och andelar i intresseföretag

4. Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag

III Andra finansiella placeringstillgångar

1. Aktier och andelar

2. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

3. Andelar i investeringspooler

4. Lån med säkerhet i fast egendom

5. Övriga lån

6. Utlåning till kreditinstitut

7. Övriga finansiella placeringstillgångar

IV Depåer hos företag som avgivit återförsäkring

D. Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk

1. Tillgångar för villkorad återbäring

³ Senaste lydelse 1999:603.

2. Fondförsäkringstillgångar
- E. Återförsäkrars andel av Försäkringstekniska avsättningar
 1. Ej intjänade premier och kvardröjande risker
 2. Livförsäkringsavsättning
 3. Oreglerade skador
 4. Återbäring och rabatter
 5. Övriga försäkringstekniska avsättningar
 6. Avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk
 - a) Villkorad återbäring
 - b) Fondförsäkringsåtaganden
- F. Fordringar
 - I Fordringar avseende direkt försäkring
 - II Fordringar avseende återförsäkring
 - III Övriga fordringar
- G. Andra tillgångar
 - I Materiella tillgångar och varulager
 - II Kassa och bank
 - III *Egna aktier*
 - IV Övriga tillgångar
 - III Övriga tillgångar
- H. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter
 - I Upplupna ränte- och hyresintäkter
 - II Förutbetalda anskaffningskostnader
 - III Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

- AA. Eget kapital
 - I Aktiekapital eller Garantikapital
 - II Överkursfond
 - III Uppskrivningsfond
 - IV Konsolideringsfond
 - V Andra fonder
 1. Reservfond
 2. Fond för orealiserade vinster
 3. Övriga fonder
 - VI Balanserad vinst eller förlust
 - VII Årets resultat
- BB. Obeskattade reserver
- CC. Efterställda skulder
- DD. Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)
 1. Ej intjänade premier och kvardröjande risker
 2. Livförsäkringsavsättning
 3. Oreglerade skador
 4. Återbäring och rabatter
 5. Utjämningsavsättning
 6. Övriga försäkringstekniska avsättningar
- EE. Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)

1. Villkorad återbäring
2. Fondförsäkringsåtaganden
- FF. Avsättningar för andra risker och kostnader
 1. Pensioner och liknande förpliktelser
 2. Skatter
 3. Övriga avsättningar
- GG. Depåer från återförsäkrare
- HH. Skulder
 - I Skulder avseende direkt försäkring
 - II Skulder avseende återförsäkring
 - III Obligationslån
 - IV Skulder till kreditinstitut
 - V Övriga skulder
- II. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
 - I Återförsäkrarens andel av Förutbetalda anskaffningskostnader
 - II Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

POSTER INOM LINJEN

- I Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser, varje slag för sig
- II Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter, varje slag för sig
- III Ansvarsförbindelser
 1. Garantier
 2. Pensionsförpliktelser som ej upptagits bland avsättningar och ej har täckning i pensionsstiftelsens förmögenhet
 3. Övriga ansvarsförbindelser
- IV Åtaganden
 1. Åtaganden till följd av återköpstransaktioner
 2. Övriga åtaganden

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om redovisningen för räkenskapsår som har avslutats före lagens ikraftträdande.

Regeringen bemyndigade i juni 1990 chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en kommitté (Ju 1990:08) med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen (dir 1990:46). Kommittén antog namnet Aktiebolagskommittén.

Kommittén har avgett delbetänkandena *Bundna aktier* (SOU 1992:13), *Aktiebolagslagen och EG* (SOU 1992:83) och *Aktiebolagets organisation* (SOU 1995:44). Dessa har lett till lagstiftning (se SFS 1992:1238, 1994:802, 1994:1395 och 1998:760).

Våren 1997 avgav kommittén delbetänkandet *Aktiebolagets kapital* (SOU 1997:22) som behandlar bl.a. ökning och nedsättning av aktiekapitalet, förvärv av egna aktier, erbjudandeplikt och inlösen av minoritetsaktier. Delbetänkandet har remissbehandlats.

En sammanfattning av delbetänkandet, såvitt gäller förvärv av egna aktier, finns i *bilaga 1*. Kommitténs lagförslag i den delen finns i *bilaga 2*. I *bilaga 3* finns en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget i den del det avser förvärv av egna aktier. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr Ju97/855).

Inom Justitiedepartementet har även utarbetats en promemoria *Redovisning vid förvärv och överlåtelse av egna aktier*. Promemorian har behandlats vid ett remissmöte den 17 juni 1999. Delar av promemorian finns i *bilaga 4* och en förteckning över deltagarna vid remissmötet finns i *bilaga 5*.

Vi kommer nu att ta upp frågor om aktiebolags förvärv och överlåtelser av egna aktier.

Vi kommer också att ta upp frågan om försäkringsaktiebolags förvärv och överlåtelser av egna aktier. Frågan om förvärv av egna aktier i försäkringsaktiebolag enligt mönster från Aktiebolagskommitténs förslag har berörts i en promemoria om ny associationsrätt för bankaktiebolag och försäkringsbolag (dnr Fi98/476). I promemorian framhölls det att en bedömning av tillämpningen borde avvakta beredningen av nya rörelse-regler för försäkringsbolag (s. 293). En sådan reformering av försäkringsrörelsereglerna har nu genomförts (SFS 1999:600, rskr. 1998/99:227, bet. 1989/99:FiU28 och prop.1998/99:87).

Vid beredningen av ärendet har bl.a. Finansinspektionen, Svenska Försäkringsförbundet, Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen beretts tillfälle att lämna synpunkter över förslaget även i den del som avser försäkringsaktiebolagens förvärv och överlåtelse av egna aktier.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 28 oktober 1999 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*.

Vi kommer att behandla Lagrådets synpunkter i avsnitten 5.5.2 och 6 samt i författningskommentaren till de berörda paragraferna. Det kan

dock redan här sägas att vi i propositionen i väsentliga delar har följt Prop. 1999/2000:34 Lagrådets förslag och synpunkter. I förhållande till lagrådsremissen har vi också gjort vissa andra ändringar av väsentligen redaktionell natur.

I detta ärende föreslås också en mindre redaktionell justering i en bestämmelse som ingår i de nyligen beslutade ändringarna i försäkringsrörelselagstiftningen (12 kap. 16 § försäkringsrörelselagen).

4.1 Svensk rätt

I svensk rätt gäller sedan år 1895 ett förbud för aktiebolag att förvärva egna aktier. Senare har också tillkommit ett förbud för dotterföretag att förvärva aktier i moderbolaget. Såväl förvärv mot vederlag som vederlagsfria förvärv omfattas av förbuden. Avtal som strider mot förbuden är ogiltiga (se 7 kap. 2 § första stycket aktiebolagslagen [1975:1385]).

Det ursprungliga motivet för förbudet att förvärva egna aktier var att skydda bolagets borgenärer. Ett bolags förvärv av egna aktier kan få samma effekter som en återbetalning till aktieägarna i samband med en nedsättning av aktiekapitalet. Genom förbudet mot förvärv av egna aktier har man velat förhindra att de begränsningar som gäller vid nedsättning av aktiekapitalet kringgås. Under senare tid har förbudet främst motiverats med att förvärv av egna aktier kan medföra risk för spekulation och stödköp i egna aktier.

Aktiebolagslagen innehåller tre undantag från förbudet. Det är tillåtet att förvärva egna aktier vid övertagande av en affärsrörelse där aktierna ingår i rörelsen, vid inlösen av aktier på grund av maktmissbruk och vid inrop på auktion av aktier som har utmätts för bolagets fordran. En aktie som har förvärvats på något av dessa sätt skall dock, om den inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet, säljas så snart det kan ske utan förlust och senast tre år efter förvärvet. En aktie som inte har sålts inom tre år från förvärvet är ogiltig. Bolaget skall då sätta ned aktiekapitalet med aktiens nominella belopp (se 7 kap. 2 § andra och fjärde styckena).

Bankaktiebolag omfattas numera av samma regler som andra aktiebolag. Vissa särregler om förvärv av egna aktier för att underlätta rörelsen finns dock i bankrörelselagen och lagen om värdepappersrörelse.

De associationsrättsliga reglerna för försäkringsaktiebolag finns i försäkringsrörelselagen (1982:713). För försäkringsaktiebolag gäller samma begränsningar vad gäller rätten att förvärva egna aktier som för aktiebolag (se 6 kap. 9 § första stycket och 10 § försäkringsrörelselagen).

4.2 Internationella förhållanden

Förvärv av egna aktier behandlas i artiklarna 19–24 a i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv (rådets andra direktiv, 77/91/EEG, av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga). Direktivet omfattar endast publika aktiebolag. Huvudfrågan, om förvärv av egna aktier i sådana bolag över huvud taget skall vara tillåtna, överlämnas till varje medlemsstat att själv besluta om. Av direktivet följer bl.a. att förvärv av egna aktier som huvudregel skall kunna ske endast efter tillstånd av bolagsstämman. Vidare gäller att

förvärv av egna aktier inte får leda till att bolagets nettotillgångar efter förvärvet understiger summan av aktiekapital och icke utdelningsbara reserver samt att det nominella värdet av ett bolags sammanlagda innehav av egna aktier inte får överstiga tio procent av bolagets aktiekapital. Medlemsstaterna är oförhindrade att uppställa strängare begränsningar än vad direktivet fordrar.

Direktivets bestämmelser om förvärv av egna aktier kompletteras sedan år 1992 med bestämmelser avsedda att begränsa dotterföretags möjligheter att förvärva aktier i sitt moderbolag (rådets direktiv, 92/101/EEG, av den 23 november 1992 om ändring av direktiv 77/91/EEG om att bilda aktiebolag samt att bevara dessas kapital).

De svenska bestämmelserna om aktiebolags förvärv av egna aktier är mer restriktiva än motsvarande bestämmelser i de flesta andra länder. Enligt en av Aktiebolagskommittén genomförd kartläggning av rättsläget i andra länder tillåter samtliga övriga EU-länder att publika aktiebolag förvärvar egna aktier på de villkor som bestäms av EG:s andra bolagsrättsliga direktiv. Detsamma gäller tre av de fyra kvarvarande EFTA-länderna. Endast Liechtenstein förbjuder kategoriskt förvärv av egna aktier. När det gäller den bolagsform som motsvarar de svenska privata aktiebolagen företer ländernas lagstiftning större skillnader beträffande möjligheterna till förvärv av egna aktier.

Bland de nordiska länderna har Danmark alltid tillåtit förvärv av egna aktier. Sedan några år tillåter dock dansk lagstiftning förvärv av egna aktier enbart för aktieselskab, dvs. motsvarigheten till de svenska publika aktiebolagen. Finland har nyligen upphävt sitt förbud mot förvärv av egna aktier. Numera kan såväl publika som privata aktiebolag förvärva egna aktier i Finland. I Norge trädde regler om förvärv av egna aktier i kraft vid årsskiftet 1998/1999. Reglerna gäller såväl aksjeselskaper som allmennaksjeselskaper, dvs. motsvarigheterna till de svenska privata och publika aktiebolagen.

I Förenta staterna tillåts förvärv av egna aktier inom de ramar som gäller för vinstutdelning.

Traditionellt har förvärv av egna aktier förekommit framför allt i det amerikanska näringslivet. Företeelsen var länge mindre vanlig i Europa. Under senare år har emellertid antalet förvärv av egna aktier i Europa ökat betydligt.

5.1 Allmänna utgångspunkter

Svenska aktiebolag indelas i publika aktiebolag och privata aktiebolag. De publika aktiebolagen kännetecknas av att de har möjlighet att vända sig till allmänheten för att skaffa kapital. Ett publikt aktiebolag måste alltid ha ett aktiekapital på minst 500 000 kr. I många fall – men långt i från alla – rör det sig om bolag vars aktier är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats. Ett privat aktiebolag kan inte ge ut aktier och andra värdepapper på värdepappersmarknaden och har därför regelmässigt ett begränsat antal delägare. I ett privat aktiebolag måste aktiekapitalet uppgå till minst 100 000 kr.

Också försäkringsaktiebolagen indelas i publika bolag och privata bolag.

De publika aktiebolagens behov av att kunna förvärva egna aktier är av annat slag än det behov som privata aktiebolag kan ha. Som vi strax återkommer till torde de publika aktiebolagens behov framför allt ha samband med intresset av att åstadkomma ett effektivt resursutnyttjande. I privata aktiebolag framträder nyttan med förvärv av egna aktier framför allt i samband med ägarskiften; bolagets medel kan användas för att köpa ut en delägare. Också de olägenheter som förvärv av egna aktier kan vara förenade med torde vara av olika slag i publika aktiebolag respektive privata aktiebolag. Den kanske vanligaste invändningen mot att aktiebolag skall ges rätt att förvärva egna aktier – risken för kursmanipulationer – gäller sålunda enbart publika aktiebolag. Slutligen skiljer sig de skatterättsliga konsekvenserna åt.

Mot den bakgrunden avser vi att behandla frågan om aktiebolag skall ges rätt att förvärva egna aktier i två steg. I detta lagstiftningsärende behandlas frågan om publika aktiebolag bör ges rätt att förvärva egna aktier. Förslaget att endast vissa publika bolag för närvarande skall kunna förvärva egna aktier har delvis sin bakgrund i de särskilda regler som gäller för beskattning av aktieägare i fåmansföretag som i betydande omfattning varit verksam i företaget. Regelsystemet finns i 3 § 12 – 12 e mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt (SIL) och behandlar utdelning från företaget samt reavinst vid avyttring av aktien (de s.k. 3:12-reglerna). Enligt den s.k. karensen i 3 § 12 a mom. tredje stycket SIL gäller de särskilda skattereglerna i vissa fall under fem beskattningsår efter det att företaget upphört att vara ett fåmansföretag. Regeringen har den 9 september 1999 beslutat att tillkalla en särskild utredare för att se över 3:12-reglerna. Även frågan om den skattemässiga behandlingen av förvärv av egna aktier i privata bolag skall ses över i det sammanhanget.

5.2 Skall publika aktiebolag få förvärva egna aktier?

Regeringens förslag: Publika aktiebolag, vars aktier är noterade vid en börs eller annan reglerad marknad, skall få förvärva egna aktier.
--

Kommitténs förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommitténs förslag är dock inte begränsat till noterade aktiebolag.

Remissinstanserna: En klar majoritet av remissinstanserna har ansett att publika aktiebolag bör ges möjlighet att förvärva egna aktier. Några remissinstanser har dock ifrågasatt förslaget eller har uttalat att det för närvarande inte bör genomföras. En del av dem, däribland *Riksrevisionsverket*, har ansett att det redan med befintliga lagregler är möjligt att uppnå de effekter som kommittén har eftersträvat. *Svenska Revisors-samfundet SRS* har uttryckt en liknande uppfattning. Andra, såsom *Konkurrensverket*, har varnat för att den föreslagna ordningen medför risk för otillbörlig kurspåverkan.

Skälen för regeringens förslag:

Möjligheter till ett bättre resursutnyttjande inom näringslivet m.m.

I fråga om de publika aktiebolagen brukar det sägas att en rätt att förvärva egna aktier framför allt skulle bidra till en mera effektiv användning av bolagets kapital. Företagen skulle ges bättre förutsättningar att föra tillbaka överskottsmedel till aktieägarna.

De senaste årens positiva utveckling inom svenskt näringsliv har inneburit att stora vinster har ackumulerats i många aktiebolag. Detta jämte en del större företagsöverlåtelser har gett upphov till överlikviditet i bolagen. Till överlikviditeten kan ha bidragit att näringslivet inte har tillgång till lämpliga medel att överföra intjänade vinstmedel till aktieägarna.

Vinstutdelning enligt 12 kap. aktiebolagslagen framstår inte alltid som någon lämplig metod. De allra flesta företag eftersträvar en långsiktig och stabil utdelningspolitik, trots variationer i intjäningsförmåga. Utdelningshöjningar sker därför normalt endast om den högre nivån kan antas bestå på längre sikt. En temporär utdelningshöjning i syfte att under en begränsad tidsperiod återföra överlikviditet till ägarna anses kunna ge en felaktig uppfattning om företagets långsiktiga utdelningspolitik. Det är också möjligt att göra värdeöverföringar till aktieägarna genom nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. aktiebolagslagen. Nedsättning är dock ett förhållandevis långsamt och administrativt krångligt förfarande.

De instrument som i dag står till förfogande för ett aktiebolag som vill föra tillbaka överskottsmedel till aktieägarna anses därför inte vara tillräckliga. En rätt att förvärva egna aktier skulle ge bolagen ett bättre instrument för återföring av överlikviditet till aktieägarna. En sådan återföring kan i sin tur vara samhällsekonomiskt önskvärd, eftersom den normalt leder till att kapitalet investeras i nya verksamheter. Regler om förvärv av egna aktier kan därmed också antas bidra till ett effektivare utnyttjande av näringslivets resurser.

Ett annat skäl för att tillåta förvärv av egna aktier är att sådana förvärv möjliggör en bättre anpassning till aktieägarnas önskemål än vad vinstutdelning gör. En aktieägare som vill ha en hög direktavkastning kan acceptera bolagets erbjudande om att köpa aktier, medan aktieägare som föredrar en långsiktig investering med låg direktavkastning kan avstå från

att sälja sina aktier. Utdelning är däremot obligatorisk i den meningen att den omfattar även aktieägare som skulle ha föredragit en värdetillväxt i bolaget.

Ibland framförs också ett annat argument för förvärv av egna aktier, nämligen att bolaget genom de återköpta aktierna får ett smidigt instrument för förvärv av andra företag och annan egendom.

Vi bedömer mot denna bakgrund att svenska aktiebolag skulle kunna ha stor nytta av en möjlighet att förvärva egna aktier. Remissutfallet har också visat att det finns ett stort intresse hos det svenska näringslivet av att få en sådan möjlighet.

Internationella förväntningar

Näringslivet och de finansiella marknaderna har under senare år genomgått en betydande internationalisering. Det är inte minst mot den bakgrunden viktigt att det svenska regelverket ger svenska företag samma förutsättningar som deras utländska konkurrenter har. Det finns en risk för att avvikande svenska regler på detta område kan motverka investeringar i Sverige. I de flesta andra länder är det möjligt för aktiebolag att köpa och sälja egna aktier. Det finns en utbredd uppfattning att denna möjlighet ger företagen ökad flexibilitet och därmed också ökad konkurrensförmåga. Om investerare anser att möjligheten att köpa egna aktier är av betydelse för en effektiv drift av aktiebolag, kan det svenska förbudet mot förvärv av egna aktier bidra till att investerare väljer att placera sitt riskkapital i andra länder.

Riskerna för kursmanipulationer kan minimeras

I debatten har det främsta argumentet mot att tillåta förvärv av egna aktier varit att sådana förvärv medför risker för kursmanipulationer.

En ordning som ger företagen möjlighet att påverka kursen på de egna aktierna kan givetvis inte accepteras. Allmänhetens förtroende för marknaden skulle skadas med allvarliga konsekvenser för svenskt näringsliv som följd. En avgörande förutsättning för att förvärv av egna aktier skall tillåtas i publika aktiebolag är därför att riskerna för otillbörlig kurspåverkan kan göras försumbara.

Enligt vår bedömning är det möjligt att utforma ett regelsystem som i allt väsentligt undanröjer riskerna för kursmanipulationer. Detta kommer vi att utveckla närmare i avsnitt 5.9.1.

Skyddet för det bundna egna kapitalet kan bibehållas

Aktiebolagslagen utgår från att aktieägarna inte är ansvariga för bolagets skulder. Det är bara bolagets tillgångar som kan tas i anspråk för betalning av dess förpliktelser. Om bolaget fritt kunde avhända sig sina tillgångar eller öka sina skulder, skulle risken för borgenärerna öka. Lagen begränsar därför i några avseenden bolagets möjligheter att minska sina tillgångar eller öka sina skulder. Dessa begränsningar, som samman-

fattningsvis brukar kallas för skyddet för det bundna egna kapitalet, bygger på tanken att ett aktiebolag alltid skall ha tillgångar som motsvarar dess skulder och att det därutöver skall finnas en viss marginal. Marginalen utgörs av bolagets bundna egna kapital, dvs. aktiekapitalet, överkursfonden, uppskrivningsfonden, reservfonden och fonder som enligt bestämmelser i bolagsordningen inte får användas för utdelning till aktieägarna. Det bokförda värdet av bolagets tillgångar skall i princip motsvara minst bolagets bokförda skulder och avsättningar plus det bundna egna kapitalet. Är detta fallet, sägs det bundna egna kapitalet vara täckt. Bolaget får inte betala ut medel till aktieägarna, om det inte finns full täckning för det bundna egna kapitalet efter åtgärden. Tydligast kommer detta till uttryck i reglerna om vinstutdelning (se 12 kap. aktiebolagslagen)

Om bolaget förvärvar egna aktier från sina aktieägare, innebär det ett betalningsflöde från bolaget till aktieägarna. Det kan synas som att förvärv av egna aktier därigenom skulle kunna försämra skyddet för det bundna egna kapitalet.

Vår utgångspunkt är att förvärv av egna aktier bör tillåtas endast om förvärvet inte medför någon försämring av skyddet för det bundna egna kapitalet. Bolagets borgenärer bör åtnjuta samma skydd som vid vinstutdelning. En förutsättning för att aktiebolag skall ha rätt att förvärva egna aktier bör därför vara att reglerna utformas så att bundet eget kapital inte kan tas i anspråk. Detta överensstämmer med vad som gäller vid vinstutdelning (se 12 kap. 2 § första stycket aktiebolagslagen). Ytterligare en förutsättning bör vara att reglerna utformas så att inte heller bolagets fria medel kan användas för förvärv av egna aktier, i den mån medlen med hänsyn till bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning fortfarande behövs i bolaget. Också detta överensstämmer med vad som gäller vid vinstutdelning (se 12 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen). Om reglerna förenas med sådana begränsningar – och som vi strax återkommer till i avsnitt 5.5.1 ser vi inga hinder mot det – kommer skyddet för det bundna egna kapitalet inte att försämrats. Förvärven kommer inte att kunna användas för mer omfattande utbetalningar till aktieägarna än som redan i dag är möjliga enligt reglerna om vinstutdelning.

Aktieägarnas inflytande över bolaget består

En annan fråga av principiell art som har diskuterats, bl.a i en reservation till kommitténs förslag, är om ett upphävande av förbudet mot förvärv av egna aktier kan medföra en olämplig maktförskjutning från aktieägarna till företagsledningen.

I den delen kan konstateras att aktiebolagslagen utgår från att det är aktieägarna som skall ha det bestämmande inflytandet över ett aktiebolag och att detta inflytande skall utövas genom beslut på bolagsstämman. Styrelsens ställning stärktes visserligen genom 1975 års ändringar i aktiebolagslagen, bl.a. genom att styrelsen fick möjlighet att efter bemyndigande besluta i frågor om bl.a. nyemission. Fortfarande är dock bolagsstämman det högsta beslutande organet i ett aktiebolag. Som regeringen

har uttalat i prop. 1997/98:99 s. 75 bör aktiebolagslagen främja en aktiv ägarfunktion i företagen. Med ägare som tar ansvar för företagets utveckling möjliggörs en fortlöpande och snabb anpassning av företagets organisation och verksamhet till förändringar i omvärlden. Regler om förvärv av egna aktier bör därför utformas på ett sätt som förbehåller aktieägarna det avgörande inflytandet över frågan om förvärv skall ske (se närmare avsnitt 5.6.1). Med sådana begränsningar finns det knappast anledning anta att regler om rätt att förvärva egna aktier skulle minska aktieägarnas kontroll över bolaget.

Vår slutsats

Det finns alltså goda skäl att tillåta förvärv av egna aktier i publika aktiebolag. De risker som sådana förvärv skulle kunna innebära kan undvikas genom att regelverket utformas på ett lämpligt sätt.

Mot den bakgrunden anser vi att publika aktiebolag nu bör få rätt att förvärva egna aktier.

En begränsning är dock nödvändig med hänsyn till gällande skatteregler. Det finns publika aktiebolag som i praktiken är fåmansföretag och som därmed omfattas av de tidigare (se avsnitt 5.1) nämnda särskilda skattereglerna. Rätten att förvärva egna aktier bör därför begränsas till publika aktiebolag vars aktier är noterade på börs eller auktoriserad marknadsplats eller på motsvarande utländsk marknad. För övriga publika aktiebolag bör det nuvarande principiella förbudet mot förvärv av egna aktier tills vidare bestå.

5.3 Skall publika aktiebolag få överlåta egna aktier?

Regeringens förslag: Publika aktiebolag som har förvärvat egna aktier skall få överlåta aktierna.

Kommitténs förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller har inte haft några invändningar mot det. *Sveriges Aktiesparares Riksförbund*, *Allmänna pensionsfonden*, *Fjärde fondstyrelsen* och *Svenska Revisorsamfundet SRS* har avstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller frågan hur återköpta aktier skall behandlas efter förvärvet kan man tänka sig två principiellt olika lösningar. Den ena innebär att aktierna måste lösas in och att aktiekapitalet i samband med detta sätts ned med ett belopp som motsvarar de inlösta aktiernas nominella värde. Den andra innebär att bolaget behåller aktierna och, längre fram, säljer dem till aktieägare eller någon utomstående.

Såsom några remissinstanser har påpekat kan ett system som tillåter aktiebolag att både köpa och sälja egna aktier öka risken för otillbörlig kurspåverkan. Enligt vår mening är det emellertid möjligt att utforma regler om överlåtelse av egna aktier så att riskerna för otillbörlig kurspåverkan blir försumbara (se avsnitt 5.9.1). En lösning av det första

slaget kan också få den bieffekten att varje förvärv av egna aktier tvingar fram en minskning av bolagets bundna egna kapital, något som från allmän borgenärssynpunkt är negativt.

Från bolagets och aktieägarnas synpunkt framstår den senare lösningen som den lämpligaste. En möjlighet att både förvärva och överlåta egna aktier skulle påtagligt förbättra förutsättningarna för ett effektivt kapitalutnyttjande i bolagen. Genom att köpa tillbaka egna aktier skulle bolaget kunna hålla det arbetande kapitalet i bolaget nere, när detta är lämpligt, för att senare, när ett kapitaltillskott behövs, sälja ut aktierna på nytt. En möjlighet att hålla egna aktier ”på lager” för att möta kommande kapitalbehov skulle förbättra bolagets finansiella beredskap.

En rätt att överlåta egna aktier skulle också ge bättre förutsättningar att genomföra strukturella förändringar i verksamheten. De återköpta aktierna skulle kunna utnyttjas som tillgång vid företagsförvärv eller fusioner där betalning helt eller delvis skall ske i form av aktier i bolaget.

Ett bolag som behöver kapitaltillskott har visserligen redan i dag tillgång till ett instrument för detta, nyemission. En nyemission torde dock som regel bli både långsammare och dyrare än en överlåtelse av egna aktier. Detta gäller särskilt om det – såsom vi också föreslår (se avsnitt 5.4) – blir möjligt att överlåta egna aktier direkt på börs eller annan reglerad marknad. En sådan överlåtelse kan genomföras på betydligt kortare tid än en nyemission. För bolag som är i behov av kapitaltillskott kan tidsaspekten vara av stor betydelse. För en överlåtelse av egna aktier över börs eller auktoriserad marknadsplats finns det inte heller anledning att uppställa något prospektkrav (se avsnitt 5.7). Eftersom bolagets interna kostnader för att upprätta prospekt ofta uppgår till stora belopp, skulle en överlåtelse av egna aktier medföra klara ekonomiska fördelar för bolagen jämfört med en nyemission.

Av betydelse är också att de flesta andra europeiska länder tillåter aktiebolag att både förvärva och överlåta egna aktier. Svenska aktiebolag konkurrerar med företag i dessa länder. Om de svenska bolagen inte får samma möjligheter som sina utländska konkurrenter, kan det innebära konkurrensnackdelar.

Sammanfattningsvis anser vi att övervägande skäl talar för att man väljer den senare av de båda lösningarna, dvs. att bolaget skall kunna behålla aktierna och senare överlåta dem. Vi återkommer i avsnitt 5.6.2 till utformningen av reglerna om överlåtelse av egna aktier.

5.4 På vilka sätt skall publika aktiebolag få förvärva och överlåta egna aktier?

Prop. 1999/2000:34

Regeringens förslag: Ett publikt aktiebolags förvärv av egna aktier skall få ske

- på en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige,
- på en börs eller annan reglerad marknad i utlandet, eller
- i enlighet med ett förvärvserbjudande riktat till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Överlåtelse av egna aktier skall ske

- i enlighet med bestämmelserna om nyemission,
- på en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, eller
- på en börs eller annan reglerad marknad i utlandet.

För förvärv och överlåtelser av egna aktier på en marknad utanför EES skall det krävas tillstånd av Finansinspektionen.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att det vid sidan av möjligheten att förvärva aktier genom ett erbjudande till aktieägarna och på en börs skall vara möjligt att förvärva egna aktier på en *organiserad* marknadsplats. Kommittén har inte uttalat sig om förvärv och överlåtelser på utländska marknadsplatser.

Reglerna om på vilket sätt förvärv får ske skall enligt kommitténs förslag vara straffsanktionerade.

Kommittén har inte föreslagit några begränsningar i fråga om sättet att överlåta egna aktier.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag.

Några remissinstanser, t.ex. *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska Bankföreningen*, har ansett att också aktier som inte är noterade på en börs eller en auktoriserad marknadsplats bör få förvärvas på marknaden. *Finansinspektionen* har å andra sidan förordat att begreppet ”organiserad marknadsplats” byts ut mot ”auktoriserad marknadsplats”.

Bl.a. *Riksåklagaren* har ifrågasatt kommitténs förslag att reglerna om förvärv av egna aktier skall straffsanktioneras.

Bakgrund: Den värdemässigt viktigaste handeln med aktier och andra finansiella instrument sker genom företag som har auktorisation enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet. Enligt denna lag kan företag som driver verksamhet i syfte att åstadkomma regelbunden handel med aktier eller andra finansiella instrument få auktorisation som börs eller marknadsplats. OM Stockholmsbörsen är den enda auktoriserade börsen för handel med aktier i Sverige. IM Marknadsplats AB och Aktietorget AB är för närvarande de enda auktoriserade marknadsplatserna.

Lagen om börs- och clearingverksamhet innehåller regler om hur verksamheten på börs och auktoriserad marknadsplats skall bedrivas. Dessa regler innefattar krav på bl.a. offentliggörande av kursnoteringar och rapportering av avslut. Vidare ålägger lagen börser och marknadsplatser som omfattas av dess bestämmelser att uppställa egna handelsregler (se

4 kap. 2–4 §§ och 7 kap. 2 §). Sådana handelsregler finns bl.a. i OM Stockholmsbörsens noteringsavtal. Prop. 1999/2000:34

Det förekommer också att börsliknande handel med aktier drivs med stöd av tillstånd enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse krävs också då värdepappersinstitut träffar avtal med bolag om att vara marknadsgarant, dvs. att ”hålla i” den löpande handeln med bolagens aktier.

Lagen om värdepappersrörelse innehåller inte en lika långtgående reglering för verksamheten som börs- och clearinglagen. Någon motsvarighet till den lagens regler om offentliggörande av kursnoteringar och rapportering av avslut finns exempelvis inte. Det finns inte heller något krav på att marknaden skall utfärda handelsregler. Enligt en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1998 är dock värdepappersinstitut som organiserar handel med finansiella instrument skyldiga att ha en marknadsövervakning av handeln (se 3 kap. 10 § lagen om värdepappersrörelse).

Skälen för regeringens förslag:

Förvärv av egna aktier på svenska marknadsplatser

En första fråga är i vilken utsträckning förvärv av egna aktier skall kunna ske på svenska marknadsplatser.

Skall det vara möjligt att förvärva egna aktier i all handel som sker på marknaden eller skall en begränsning ske till de mer reglerade marknadsplatserna? I dag förekommer en frekvent handel med aktier i publika aktiebolag som inte är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats. Några remissinstanser har förespråkat att lagstiftningen skall utformas så att även dessa bolag skall kunna förvärva egna aktier på marknaden. Det synes klart att det också för dessa bolag skulle medföra fördelar om förvärv av egna aktier kunde ske på marknaden.

Den börsliknande handel som bedrivs med stöd av ett tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse får i detta sammanhang anses förknippad med något större risker än den handel som sker på en börs eller en auktoriserad marknadsplats (jfr prop. 1997/98:71 s. 60), bl.a. därför att likviditeten och genomlysningen normalt sett är sämre än vad som är fallet vid börshandel. Enligt vår mening bör möjligheten att förvärva egna aktier på marknaden därför begränsas till handel som sker på börs eller auktoriserad marknadsplats.

Förvärv av egna aktier utanför marknadsplats

När det gäller förvärv utanför marknadsplats har kommittén diskuterat två alternativ. Det ena av dessa är förvärv genom avtal med en enskild aktieägare. Det andra är förvärv efter ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga aktieägare inom ett visst aktieslag.

Om publika aktiebolag ges möjlighet att träffa förvärvsavtal med enskilda aktieägare, kan detta få negativa konsekvenser. Det kan t.ex.

medföra risker för utpressningsliknande situationer där ett bolag mer eller mindre tvingas att förvärva aktier av en ägare som hotar att ta kontroll över bolaget (s.k. greenmail). En möjlighet att förvärva egna aktier genom avtal med enskild aktieägare skulle dessutom öka risken för att en aktieägare gynnas på ett otillbörligt sätt. Till detta kommer att de publika aktiebolagen inte torde ha något egentligt behov av att kunna träffa överenskommelser om förvärv av aktier direkt med en enskild aktieägare. Mot denna bakgrund anser vi att publika aktiebolag inte bör ges möjlighet att förvärva egna aktier genom avtal med enskild aktieägare.

Om bolaget i stället riktar ett förvärvserbjudande till samtliga aktieägare eller till samtliga aktieägare inom ett visst aktieslag, uppkommer inte samma risker som vid överenskommelser mellan bolaget och en enskild aktieägare. Genom generella förvärvserbjudanden kan såväl bolagets som de enskilda aktieägarnas intressen tas till vara. Vi anser därför att förvärv som sker efter ett sådant förvärvserbjudande bör tillåtas.

Överlåtelse av egna aktier

En annan fråga är på vilket eller vilka sätt ett publikt aktiebolag skall få överlåta egna aktier.

Enligt vår mening är det naturligt att i detta sammanhang jämföra med reglerna om nyemission. Vid nyemission går bolaget ut med ett erbjudande om att teckna nya aktier i bolaget. Enligt huvudregeln skall aktieägarna ha företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de redan äger. Utgångspunkten är därför att erbjudandet skall riktas till samtliga aktieägare. Det är dock möjligt att avvika från företrädesrätten och rikta emissionen till vissa bestämda subjekt. Ett skäl för att avvika från företrädesrätten kan exempelvis vara att bolaget vill ge de anställda möjlighet att teckna sig för nya aktier. Men ett beslut om att avvika från företrädesrätten kan också innebära att allmänheten ges rätt att teckna aktier. Beslut om att avvika från företrädesrätten skall alltid fattas av bolagsstämman med kvalificerad majoritet.

En överlåtelse av egna aktier får samma praktiska effekter som en nyemission. Bolaget tillförs kapital från personer som samtidigt inträder som aktieägare i bolaget. Metoderna för hur en överlåtelse skall genomföras bör därför i princip överensstämma med vad som gäller vid nyemission.

Reglerna bör således utformas så att bolaget skall rikta ett erbjudande till aktieägarna och att aktieägarna därvid skall ha företrädesrätt att förvärva aktier i förhållande till det antal aktier de redan äger. Under förutsättning att bolagsstämman beslutar om att avvika från företrädesrätten bör erbjudandet om överlåtelse också kunna riktas till exempelvis de anställda, en eller flera utomstående personer eller till allmänheten.

Det kan antas att det ofta skulle medföra betydande fördelar för ett publikt bolag om det dessutom hade möjlighet att genomföra överlåtelser av egna aktier direkt på värdepappersmarknaden. Vid en tillämpning av reglerna om nyemission måste bolaget prissätta aktierna och bestämma övriga villkor för överlåtelse i förtid. En försäljning direkt på värdepappersmarknaden ger bolagen bättre möjligheter att anpassa åtgärden till

de villkor som vid varje tidpunkt gäller på marknaden. En sådan överlåtelse har också den fördelen att bolaget snabbt får tillgång till likvida medel. Vid en sådan överlåtelse sker ingen tidsutdräkt av det slag som en renodlad nyemission med ett teckningsförfarande medför.

Enligt vår mening bör det därför vara möjligt att, efter beslut av bolagsstämman om att aktieägarnas företrädesrätt skall frångås, överlåta egna aktier på värdepappersmarknaden. Vi har tidigare föreslagit att förvärv av egna aktier på marknaden enbart skall få ske på en börs eller en auktoriserad marknadsplats. Samma skäl som motiverar denna begränsning talar för att också möjligheten att överlåta egna aktier på marknaden begränsas till en börs eller en auktoriserad marknadsplats.

Förvärv och överlåtelser på utländsk marknadsplats

Svenska aktiebolag som enbart är noterade vid en utländsk marknadsplats kan antas ha intresse av att kunna förvärva och överlåta egna aktier vid marknadsplatser utanför Sverige. Samma behov kan finnas bland bolag som är noterade vid såväl en svensk som en utländsk marknadsplats. En utländsk marknadsplats omfattas emellertid inte av de svenska reglerna om handel på marknadsplats, tillsyn m.m. Det finns mot den bakgrunden anledning att fråga sig om det bör uppställas några begränsningar i fråga om handel med egna aktier på utländsk marknadsplats. Sådana begränsningar kan möjligen motiveras med risken för att handel med egna aktier annars skulle kunna ske under ej betryggande former.

I det sammanhanget måste Sveriges internationella åtaganden beaktas. En av de grundläggande principerna inom EG-rätten utgörs av den s.k. likabehandlingsprincipen. Principen kommer till uttryck i artikel 12 (f.d. artikel 6) i EG-fördraget och innebär att fysiska och juridiska personer från andra medlemsstater skall behandlas på samma sätt som det egna landets medborgare och företag. Härav torde följa att ett företag inom EES som bedriver verksamhet av samma slag som en svensk börs eller en auktoriserad marknadsplats skall ha samma möjligheter att tillhandahålla tjänster till svenska bolag som sina svenska motsvarigheter, såvida det inte finns godtagbara skäl att särbehandla det utländska företaget.

Finns det då sådana skäl? Handeln vid marknadsplatser inom EES styrs bl.a. av investeringstjänstedirektivets bestämmelser (rådets direktiv, 93/22/EEG, av den 10 maj 1993 om investeringstjänster inom värdepappersområdet). Detta direktiv innehåller i första hand bestämmelser om värdepappersföretag. En av grundprinciperna i direktivet är att medlemsländerna skall behandla värdepappersföretag som är auktoriserade i något av de andra medlemsländerna lika. Förutsättningen för detta är bl.a. att de får tillträde till de s.k. reglerade marknader som finns i värdlandet. I direktivet definieras begreppet *reglerad marknad* som en marknad för vissa finansiella instrument som finns närmare angivna i en bilaga till direktivet. Som ytterligare kriterier för en sådan marknad gäller att den skall fungera regelbundet samt styras av regler – utfärdade eller godkända av behörig myndighet – som bestämmer marknadens arbetssätt, villkoren för tillträde till marknaden och förutsättningarna för att finansiella instrument skall få noteras eller handlas på marknaden. Marknaden skall

även uppfylla vissa krav på rapportering av värdepapperstransaktioner och information om handeln (se artiklarna 20 och 21). Vidare omfattas personer och företag inom EES bl.a. av det s.k. insiderdirektivet (rådets direktiv, 82/592/EEG, av den 13 november 1989 om samordning av föreskrifter om insiderhandel).

Handel på reglerade marknader inom EES kan mot denna bakgrund inte anses mindre betryggande än handel som sker på en svensk börs eller en svensk auktoriserad marknadsplats. Det finns därför inte anledning att begränsa möjligheterna till handel med egna aktier på utländska börser och andra reglerade marknader inom EES.

När det gäller marknadsplatser utanför EES har det inte skett någon harmonisering av lagstiftningen om aktiehandel. Det kan därför ifrågasättas om svenska aktiebolag bör ges rätt att förvärva och överlåta egna aktier där. Ett visst utrymme för förvärv och överlåtelse av egna aktier på de stora, väletablerade börserna i, framför allt, Nordamerika bör dock finnas. Vi föreslår därför att förvärv och överlåtelser av egna aktier bör få ske på sådana marknader utanför EES som med avseende på bl.a. handelsregler och kontrollfunktioner kan anses jämställda med börser eller andra reglerade marknader inom EES. Ett aktiebolag som vill förvärva och överlåta egna aktier på en marknad utanför EES bör därför kunna göra detta först efter en särskild tillståndsprövning. Tillståndet bör avse ett visst aktiebolags handel vid en viss utländsk marknadsplats och vara tidsbegränsat. Frågan om tillstånd bör prövas av Finansinspektionen.

Bör otillåtna förvärv och överlåtelser föranleda straffansvar?

En särskild fråga är om förvärv och överlåtelser som strider mot de ovan föreslagna reglerna bör föranleda straffansvar för bolagets ställföreträdare. Den stora betydelsen av att reglerna respekteras kan synas tala för detta. Såsom har uttalats i prop. 1994/95:23 s. 55 bör emellertid kriminalisering som metod för att söka hindra överträdelse av olika normer i samhället användas med försiktighet. En förutsättning för att en kriminalisering skall framstå som befogad är bl.a. att det inte står några alternativa sanktioner till buds eller att alternativa sanktioner inte är lämpliga. Som vi återkommer till i avsnitt 5.6.1 bör beslut om förvärv och överlåtelser av egna aktier alltid fattas av bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen. Förvärv och överlåtelser som inte går tillbaka på ett stämmobeslut kommer att vara ogiltiga. Ett stämmobeslut som inte står i överensstämmelse med lagen kan upphävas efter klander. Såväl aktieägare som styrelseledamöter som deltar i ett sådant beslut kan dessutom åläggas skadeståndsskyldighet, om beslutet orsakar skada för bolaget eller annan.

De nu angivna möjligheterna att angripa förvärv och överlåtelser av egna aktier som sker på ett otillåtet sätt är enligt vår mening tillräckliga. Något behov av en straffsanktion föreligger därför inte.

5.5.1 Vilka begränsningar bör uppställas till borgenärernas skydd?

Regeringens förslag: Förvärv av egna aktier skall inte få ske med större belopp än att det finns täckning för det bundna egna kapitalet efter förvärvet. Förvärvet skall inte heller få ske med så stort belopp att det med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt strider mot god affärssed.

Ett bolag skall endast få förvärva egna aktier som är helt betalda. Bolagets innehav av egna aktier skall få utgöra högst en tiondel av samtliga aktier i bolaget efter förvärvet.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. *Sveriges Finansanalytikers Förening* har hävdats att kommitténs förslag innehåller alltför långtgående begränsningar. Enligt föreningens mening är de begränsningar som det andra bolagsrättsliga direktivet innehåller tillräckliga. *Svenska Revisor-samfundet SRS*, å andra sidan, har ansett att det krävs en detaljerad reglering för att skydda minoritetsägare och borgenärer.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 19.1 c i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv följer att förvärv av egna aktier inte skall få ske med större belopp än att det finns täckning för det bundna egna kapitalet efter förvärvet. Det sammanlagda innehavet av egna aktier får vidare uppgå till högst en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Enligt artikel 19.1 d får förvärvet omfatta endast helt betalda aktier.

Dessa direktivets restriktioner måste givetvis tas in i den svenska lagen. Enligt vår mening bör man emellertid gå ett steg längre än så. Om ett aktiebolag förvärvar egna aktier, innebär det ett kassaflöde ut ur bolaget utan att bolaget tillförs någon motsvarande förmögenhetstillgång. För aktieägarna kan transaktionen utgöra ett alternativ till vinstutdelning eller annat slag av utbetalning från bolaget. Detta innebär risker för bolagets borgenärer. Det är därför angeläget att förvärv av egna aktier kringgärdas med i huvudsak samma borgenärsskyddsregler som gäller vid vinstutdelning m.m.

Enligt den s.k. försiktighetsregeln får vinstutdelning inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed (se 12 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen). Samma princip bör gälla när ett aktiebolag överför medel till aktieägarna genom förvärv av egna aktier. Även i övrigt bör regelverket kring förvärv av egna aktier i allt väsentligt anpassas till vad som gäller för vinstutdelning. Den särskilda koncernbegränsning som gäller i fråga om vinstuttag ur moderbolag bör därför gälla även här.

Aktiebolagskommittén har i betänkandet Vinstutdelning i aktiebolag (SOU 1997:168) föreslagit att reglerna om skyddet för ett aktiebolags

bundna egna kapital skall utformas annorlunda än de gör i dag. Bl.a. har det föreslagits att försiktighetsregeln skall formuleras på ett tydligare sätt och att den särskilda koncernbegränsningen skall utmönstras. Vi avser att återkomma till dessa frågor i ett senare sammanhang.

5.5.2 Vad bör gälla för förvärv i strid med begränsningarna?

Regeringens förslag: Om ett aktiebolag har förvärvat egna aktier i strid med lagens bestämmelser om tillåtna förvärvsmetoder, täckningskrav eller högsta tillåtna andel egna aktier, skall aktierna avyttras inom sex månader efter förvärvet. Sker det inte, skall aktierna förklaras ogiltiga och aktiekapitalet sättas ned med aktiernas nominella belopp. Om en sådan nedsättning skulle strida mot gällande bestämmelser om lägsta tillåtna aktiekapital, skall bolaget träda i likvidation.

Kommitténs förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén har emellertid föreslagit dels att aktierna skall avyttras inom en månad, dels att aktierna, om avyttring inte sker i tid, utan vidare skall vara ogiltiga.

Kommittén har inte behandlat frågan om vad som gäller när en nedsättning av aktiekapitalet skulle komma i konflikt med reglerna om lägsta tillåtna aktiekapital.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag.

Bakgrund: Av artikel 19 i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv följer bl.a. att beslut om förvärv av egna aktier får fattas enbart av bolagsstämman eller – med stöd av stämmans bemyndigande – av styrelsen. Vidare gäller att förvärv av egna aktier inte får leda till att bolagets nettotillgångar efter förvärvet understiger summan av aktiekapital och icke utdelningsbara reserver eller ett sammanlagt innehav av egna aktier på mer än tio procent.

Aktier som förvärvas i strid med dessa bestämmelser skall enligt direktivet avyttras inom ett år från förvärvet. Om avyttring inte sker, skall aktierna förklaras ogiltiga. Lagstiftningen i en medlemsstat kan bestämma att ogiltigförklaringen skall åtföljas av en motsvarande nedsättning av aktiekapitalet. En sådan nedsättning skall alltid föreskrivas i den mån förvärvet av de aktier som skall förklaras ogiltiga har medfört att nettotillgångarna kommit att understiga summan av aktiekapital och icke utdelningsbara reserver (se artiklarna 21 och 20.3).

Skälen för regeringens förslag:

Aktier som har förvärvats i strid med begränsningarna skall avyttras

Lagen bör givetvis innehålla regler som förhindrar ett bolag att långsiktigt behålla aktier som det har förvärvat trots att det inte har haft rätt att besluta om ett sådant förvärv, t.ex. därför att förvärvet inkräktar på det bundna egna kapitalet. Direktivet föreskriver att aktierna måste avyttras inom ett år. Enligt vår mening är dock direktivets regler i detta hänseende

inte tillräckliga. Om ett bolag som vid ett förvärv av egna aktier har ignorerat lagens bestämmelser om täckningskrav m.m. ändå hade rätt att behålla aktierna under så lång tid som ett år, skulle respekten för begränsningarna undergrävas. Vidare skulle syftena bakom bestämmelserna inte tillgodoses fullt ut. Vi anser därför att ett aktiebolag som förvärvar egna aktier i strid med lagens bestämmelser bör vara skyldigt att avyttra dessa inom en kortare tid än direktivet anger. Kommitténs förslag att aktierna måste avyttras inom en månad framstår dock som alltför strängt, särskilt med hänsyn till den effekt – aktiernas ogiltighet – som med vårt förslag skall följa om aktierna inte avyttras. En bestämmelse om att aktierna måste avyttras inom en månad skulle inte heller gå att förena med det korttidshandelsförbud som enligt vår mening bör gälla i fråga om egna aktier (se avsnitt 5.9.2). Vi föreslår i stället att bolaget skall vara skyldigt att avyttra aktier som har förvärvats i strid med lagens regler inom sex månader från förvärvet.

Aktier som inte avyttras i tid skall förklaras ogiltiga

Om bolaget inte fullgör skyldigheten att avyttra aktier som har förvärvats i strid med lagens regler, bör de berörda aktierna – i enlighet med direktivet – vara ogiltiga.

En särskild fråga är om denna ogiltighet bör inträda automatiskt eller först efter något slag av förklaring från bolaget. I lagrådsremissen föreslog vi – i överensstämmelse med vad som hittills har gällt i fråga om sådana aktier som ett aktiebolag har ägt förvärva men varit tvunget att avyttra inom viss tid – att ogiltigheten skall inträda automatiskt. *Lagrådet* har dock förordat en ogiltighetsbestämmelse som innebär att bolaget skall förklara aktierna ogiltiga. Vi ansluter oss till Lagrådets förslag. Ett skäl för att välja Lagrådets förslag är att det ansluter bättre till föreskriften i EG-direktivet om att aktierna skall ”förklaras” ogiltiga. Ett annat skäl är att en ordning där vissa aktier förklaras ogiltiga ger bättre klarhet om vilka aktier som fortfarande är giltiga och vilka som har blivit ogiltiga.

En annan fråga är vad som bör gälla då bolaget har förvärvat alltför många aktier men en del av förvärvet ligger inom ramen för vad som skulle kunna förvärvas. Skall avyttringsskyldigheten och en eventuell ogiltighetspåföljd i så fall omfatta samtliga aktier som har ingått i förvärvet eller endast de överskjutande aktierna? Som exempel kan nämnas förvärv av en aktiepost som sker genom ianspråktagande av såväl fritt som bundet eget kapital. Det är i praktiken inte möjligt att skilja ut de aktier som motsvarar det ianspråktagna bundna egna kapitalet. Detta talar för att avyttringsskyldigheten bör omfatta samtliga aktier som har ingått i förvärvet. Det skulle lösa det nämnda praktiska problemet och också vara ägnat att inge respekt för de begränsningar som har uppställt. Mot detta måste emellertid vägas att en sådan regel kan få olyckliga effekter om ett bolag vid ett förvärv av större antal aktier av misstag har förvärvat några aktier för mycket och inte upptäcker detta i tid. Syftena bakom begränsningarna kan inte anses motivera att samtliga aktier därvid måste förklaras ogiltiga. Avyttringsskyldigheten och skyldigheten att förklara

aktierna ogiltiga bör därför inte omfatta den del av de förvärvade aktierna som bolaget har haft rätt att förvärva. Prop. 1999/2000:34

När aktier har förklarats ogiltiga, skall aktiekapitalet sättas ned

Om ett bolag underlåter att avyttra aktier med påföljd att aktierna måste förklaras ogiltiga, bör det också krävas att bolaget sätter ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Förslaget till beslut om nedsättning bör läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet bör överföras till reservfonden. Detta överensstämmer med den ordning som gäller redan i dag när egna aktier inte avyttras inom föreskriven tid (se 7 kap. 2 § aktiebolagslagen).

I vissa fall kan skyldigheten att sätta ned aktiekapitalet komma i konflikt med reglerna om lägsta tillåtna aktiekapital (se 1 kap. 3 § aktiebolagslagen). I ett publikt aktiebolag skall aktiekapitalet alltid uppgå till minst 500 000 kr. Enligt vår mening bör denna konflikt lösas genom en bestämmelse om tvångslikvidation. Om den nödvändiga nedsättningen skulle leda till ett aktiekapital understigande 500 000 kr, bör bolaget vara skyldigt att träda i likvidation.

5.6 Formerna för beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier

5.6.1 Beslut om förvärv av egna aktier

Regeringens förslag: Beslut om förvärv av egna aktier skall fattas av bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen. Bolagsstämmans beslut om aktieförvärv skall vara giltigt, om det har biträts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna. Samma majoritetskrav skall gälla för beslut att bemyndiga styrelsen att besluta om förvärv av egna aktier.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén har dock föreslagit att möjligheten att bemyndiga styrelsen att besluta om förvärv av egna aktier skall begränsas till sådana förvärv som sker på börs eller organiserad marknadsplats.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. *Svenska Revisorsamfundet SRS*, å andra sidan, har ansett att det krävs en detaljerad reglering. Samfundet har förordat särskilda bestämmelser om förvärv av röststarka aktier samt strängare majoritetskrav.

Vem skall fatta beslutet om förvärv?

Som vi tidigare har uttalat bör ett förslag om förvärv av egna aktier utformas på ett sätt som lägger beslutanderätten hos aktieägarna. Utgångspunkten bör därför vara att det är bolagsstämman som skall fatta beslut om förvärv av egna aktier. För att garantera att bolagsstämman får ett reellt och bestämmande inflytande över de efterföljande förvärven bör ett sådant beslut alltid innefatta instruktioner om bl.a. det sätt på vilket aktierna skall få förvärfas, det antal aktier som skall förvärfas och den ersättning som skall lämnas för aktierna.

En ordning där bolagsstämman har möjlighet att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier skulle dock medge en större flexibilitet. Styrelsen har genom sitt arbete en god insyn i bolagets förhållanden. Till följd därav har den också möjlighet att vid varje tidpunkt ta hänsyn till de olika omständigheter som avgör om ett förvärv av egna aktier är fördelaktigt för bolaget eller ej. Av naturliga skäl har bolagsstämman inte tillgång till samma omedelbara information. Den har inte heller praktiska möjligheter att fortlöpande kontrollera om förutsättningarna för planerade förvärv fortfarande består eller om förvärven tvärtom bör avbrytas. En ordning som gör det möjligt för styrelsen att, efter bemyndigande från stämman, själv fatta beslut om förvärv av egna aktier kan därför innebära fördelar för bolaget och aktieägarna. Vi anser därför att bolagsstämman bör ha möjlighet att delegera beslutanderätten till styrelsen.

En sådan delegationsrätt innebär enligt vår mening inte heller någon egentlig förskjutning av makten från aktieägarna till styrelsen. Avgörandet om bemyndigande skall lämnas ligger i bolagsstämmans hand. I lagen bör dock tas in föreskrifter om att ett bemyndigande till styrelsen skall preciseras på visst sätt och ange ramarna för styrelsens beslutanderätt. I bemyndigandet bör anges bl.a. hur många aktier som högst får förvärfas, i förekommande fall hur förvärvet skall fördelas mellan olika aktieslag samt vilken högsta och lägsta ersättning som får lämnas för aktierna. Sådana föreskrifter är ägnade att stärka bolagsstämmans – och därmed aktieägarnas – kontroll i det nu aktuella hänseendet.

Enligt vår mening finns det inte skäl att, såsom kommittén har föreslagit, begränsa möjligheten till delegation till sådana fall då aktierna skall förvärfas på värdepappersmarknaden. Om stämman alltid förbehåller rätten att ange vilka ramar som skall gälla för förvärven, bör styrelsen även kunna bemyndigas att förvärva aktier genom ett förvärvserbjudande.

Stämmans beslut; beslutsunderlag

Förvärv av egna aktier företer likheter med nedsättning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna. Det talar för att stämman bl.a. skall ha ett beslutsunderlag motsvarande vad som gäller vid beslut om nedsättning (jfr 6 kap. 2 § tredje stycket och 4 kap. 4 § aktiebolagslagen), främst förslag till beslut med angivande av de olika villkor som skall gälla samt utredning om bolagets ekonomiska ställning.

Kommittén har med reglerna för nedsättning av aktiekapitalet (se 6 kap. 2 a § första stycket aktiebolagslagen) som förebild föreslagit att ett beslut om förvärv av egna aktier skall vara giltigt om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna.

Det kan möjligen synas tveksamt om ett på detta sätt utformat majoritetskrav i tillräcklig omfattning skyddar en aktieägarminoritet i de fall då bolaget har aktier av olika aktieslag. Ett för lågt satt majoritetskrav ökar riskerna för att en majoritet driver genom ett beslut som gynnar aktieägare inom ett aktieslag på bekostnad av aktieägare inom ett annat aktieslag. Riskerna blir särskilt tydliga, om aktierna i de olika aktieslagen har olika röstvärden. Mot denna bakgrund har vi, i likhet med kommittén (se betänkandet s. 395 f.), övervägt ett krav på särskilt kvalificerad majoritet av det slag som gäller för beslut om nedsättning av aktiekapitalet som rubbar rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier (jfr 6 kap. 2 a § aktiebolagslagen).

Vi har dock kommit till samma slutsats som kommittén och förordar alltså en bestämmelse om att det för giltigt beslut skall krävas minst två tredjedels majoritet. Det särskilt stränga majoritetskrav som gäller vid nedsättning som rubbar rättsförhållandet mellan aktierna är betingat av föreskrifter i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv, föreskrifter som saknar motsvarighet såvitt gäller förvärv av egna aktier. I sak synes inte nödvändigt att uppställa motsvarande krav för beslut om förvärv av egna aktier. Redan ett krav på två tredjedels majoritet är förhållandevis strängt och motsvarar bl.a. vad som krävs för beslut om ändring av bolagsordningen. Till detta kommer att ett beslut om förvärv av egna aktier som medför en otillbörlig fördel åt aktieägare alltid kan angripas enligt den s.k. generalklausulen (se 9 kap. 37 § aktiebolagslagen). Ett majoritetskrav av det slag som gäller vid beslut om nedsättning som rubbar rättsförhållandet mellan olika aktier skulle dessutom göra det mycket svårt för aktiebolag att utnyttja reglerna om förvärv av egna aktier.

Möjligheten att bemyndiga styrelsen att besluta om förvärv av egna aktier bör givetvis inte kunna användas för att kringgå den nyss nämnda majoritetsregeln. Därför bör kravet på minst två tredjedels majoritet gälla också för beslut om att bemyndiga styrelsen att besluta om förvärv av egna aktier.

En remissinstans har förordat särskilda regler avseende förvärv av röststarka aktier, eftersom sådana förvärv skulle kunna användas för att stärka företagsledningens kontroll. Enligt vår mening finns det inte skäl att införa några sådana särskilda regler. Eftersom bolaget (företagsledningen) inte självt får rösta för egna aktier (se avsnitt 6), torde bolagets innehav av röststarka egna aktier inte i sig vara ägnade att försvaga kvarvarande aktieägares ställning.

Regeringens förslag: Beslut om överlåtelse skall fattas på bolagsstämman eller, efter bemyndigande av bolagsstämman, av styrelsen. I den mån överlåtelsen inte sker över börs eller annan reglerad marknad skall den genomföras med tillämpning av de regler som gäller för nyemission.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att överlåtelse av egna aktier skall ske i enlighet med reglerna om nyemission.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i huvudsak inte haft några invändningar mot förslaget. *Fondbolagens förening* har dock ifrågasatt om inte huvudregeln bör vara att överlåtelse av egna aktier enbart skall få beslutas av bolagsstämman.

Skälen för regeringens förslag:

Överlåtelse efter erbjudande till aktieägarkretsen

En överlåtelse av egna aktier som sker efter det att bolaget har riktat ett erbjudande om förvärv till aktieägarkretsen kan, såsom har konstaterats i avsnitt 5.4, jämföras med en nyemission. Vi anser därför att sådana överlåtelser av egna aktier i allt väsentligt bör ske i enlighet med reglerna om nyemission.

En tillämpning av reglerna om nyemission innebär bl.a. att beslut om överlåtelse som huvudregel skall fattas av bolagsstämman. Denna huvudregel bör gälla även vid avyttring av egna aktier. Liksom vid nyemission bör beslutet kunna fattas med enkel majoritet, såvida inte bolagsordningen föreskriver något annat.

Vid nyemission kan stämman delegera beslutanderätten till styrelsen att fatta beslut. Vidare kan styrelsen fatta beslut under förutsättning av bolagsstämmans godkännande (se 4 kap. 1 § andra stycket, 14 § och 15 § aktiebolagslagen). En remissinstans har ifrågasatt om detta bör gälla vid överlåtelse av egna aktier och varit inne på att beslutet om överlåtelse alltid skall fattas av bolagsstämman. Enligt vår mening är det tydligt att en sådan begränsning skulle utgöra ett hinder mot det slag av effektivt kapitalutnyttjande som vi vill främja (jfr avsnitt 5.3). Det har inte heller framkommit några skäl att i detta sammanhang behandla beslut om överlåtelse av egna aktier annorlunda än beslut om nyemission. Styrelsen bör därför ha möjlighet att fatta sådana beslut under samma förutsättningar som den kan besluta om nyemission.

Vi anser vidare att aktieägarna, på samma sätt som vid nyemission, bör ha företrädesrätt att förvärva de återköpta aktier men att, liksom vid nyemission, bolagsstämman skall kunna besluta att avvika från företrädesrätten. Beslut om att avvika från aktieägarnas företrädesrätt, t.ex. för att erbjuda en enstaka person eller de anställda i bolaget att förvärva aktier, bör dock vara giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman före-

trädde aktierna. Detta överensstämmer med vad som gäller vid nyemission (se 4 kap. 2 § andra stycket).

Frågan om tillämpligheten av reglerna om nyemission kommer att behandlas mera utförligt i författningskommentaren.

Överlåtelse över börs eller annan reglerad marknad

Som vi har angett i avsnitt 5.4 bör publika aktiebolag också ha möjlighet att sälja egna aktier över börs eller annan reglerad marknad. I så fall kan av naturliga skäl reglerna om nyemission över huvud taget inte tillämpas. Det är dock lämpligt att beslutanderätten även i dessa fall ytterst överlämnas till bolagsstämman. Beslut om överlåtelse över börs eller auktoriserad marknadsplats bör därför alltid fattas av stämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen. Eftersom en överlåtelse som sker på en börs eller annan marknadsplats alltid innebär att aktieägares företrädesrätt frångås, bör ett beslut om att en överlåtelse skall genomföras på det sättet också förutsätta minst två tredjedels majoritet.

5.7 Prospektkrav

Regeringens bedömning: Ett publikt aktiebolag som avser att förvärva eller överlåta egna aktier efter erbjudande till en öppen krets bör inte undantas från kravet på prospekt i 2 kap. 1 och 3 §§ lagen om handel med finansiella instrument.

Vid överlåtelse av egna aktier som sker efter erbjudande till aktieägarkretsen bör även bestämmelserna om prospekt i 4 kap. 18 § aktiebolagslagen gälla.

Något särskilt prospektkrav bör inte uppställas i fråga om förvärv och överlåtelse av egna aktier som sker vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats.

Kommitténs bedömning: Kommittén har inte uttalat sig i dessa frågor.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* har förordat en bestämmelse om prospektskyldighet när ett publikt aktiebolag riktar ett erbjudande om förvärv av egna aktier till en krets som överstiger 200 personer. Vidare har inspektionen ansett att den bör ges rätt att utfärda föreskrifter om vad ett sådant prospekt skall innehålla. Inspektionen har också efterlyst ett klarläggande om huruvida en överlåtelse av egna aktier skall omfattas av prospektkravet i 4 kap. 18 § aktiebolagslagen. *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska Bankföreningen* har ansett att det bör klargöras att något prospektkrav inte gäller vid förvärv eller överlåtelse av egna aktier på börs. *Fondbolagens förening* har menat att det bör övervägas ett krav på prospekt även vid försäljning över marknadsplats.

Bakgrund: Med prospekt avses vanligen en redogörelse för ett bolags förhållanden, upprättad för att potentiella förvärvare av värdepapper skall kunna göra en välgrundad bedömning av bolagets verksamhet och ekonomiska ställning samt av de rättigheter som är förenade med värdepapperen.

Det förekommer olika slag av prospekt i lagstiftningen, dels i den finansiella lagstiftningen, dels i aktiebolagslagen. Prop. 1999/2000:34

Prospekt enligt lagen om handel med finansiella instrument

Av 2 kap. 1 och 3 §§ lagen om handel med finansiella instrument följer att prospekt skall upprättas av den som till en öppen krets lämnar erbjudande om köp eller försäljning av bl.a. aktier, om summan av de belopp som kan komma att erläggas till följd av erbjudandet uppgår till minst 300 000 kr. Med en öppen krets avses ett obestämt antal personer. Prospektet skall innehålla de upplysningar som behövs för en välgrundad bedömning av erbjudandet. Det skall registreras hos Finansinspektionen (se 2 kap. 4 §).

Prospektkravet är utformat så att det kommer att omfatta *förvärv* av egna aktier i enlighet med förvärvserbjudanden, riktade till en öppen krets av aktieägare. Förvärv som sker på börs eller auktoriserad marknadsplats kommer däremot inte att omfattas av något prospektkrav.

Vad som nu har sagts gäller även vid *överlåtelser* av egna aktier. Erbjudanden, riktade till en öppen krets (vare sig denna består av aktieägare eller andra), kommer att omfattas av prospektkravet, medan överlåtelser på en börs eller en auktoriserad marknadsplats inte kommer att göra det. I praktiken torde det vanliga bli att egna aktier överlåts till en eller ett fåtal personer, exempelvis som ett led i ett företagsköp. I en sådan situation, liksom när aktier överlåts till anställda, skulle prospektreglerna i lagen om handel med finansiella instrument inte heller bli tillämpliga.

Prospekt enligt aktiebolagslagen

Enligt 4 kap. 18 § aktiebolagslagen skall prospekt upprättas när ett publikt aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget. Med en vidare krets avses en krets som överstiger omkring 200 personer. Bestämmelser om vad prospektet skall innehålla finns i 4 kap. 20–23 §§.

Såsom aktiebolagslagens prospektkrav är utformat blir det tillämpligt när ett bolag går ut med ett erbjudande om *överlåtelse* av egna aktier, i vart fall om den krets som inbjudan riktar sig till överstiger 200 personer. Prospektkravet är däremot inte tillämpligt vid överlåtelser på börs eller auktoriserad marknadsplats, eftersom sådan handel inte sker efter någon *inbjudan* i lagens mening. Såsom aktiebolagslagens prospektkrav nu är utformat kommer det inte heller att träffa *förvärv* av egna aktier.

Skälen för regeringens förslag:

Behovet av prospekt vid förvärv och överlåtelse av egna aktier

Ett särskilt prospektkrav vid förvärv eller överlåtelse av egna aktier som sker *på en börs eller en auktoriserad marknadsplats* fyller enligt vår uppfattning inte något syfte och bör därför inte införas. Som ovan har

angetts är syftet med prospekt att möjliggöra för potentiella förvärvare av värdepapper att göra en välgrundad bedömning av bolagets verksamhet och ekonomiska ställning samt av de rättigheter som är förenade med värdepapperen. Vid förvärv och överlåtelser av egna aktier på en börs eller en auktoriserad marknadsplats kommer priset att sättas av marknaden. Såväl köpare som säljare kommer dessutom normalt att vara anonyma.

När det gäller förvärv eller överlåtelser av egna aktier som *sker genom erbjudande från bolaget*, kan det i förstone också synas som att behovet av information – och därmed behovet av prospekt – inte är så stort. Det är ju här fråga om värdepapper som redan är utgivna och värderade på marknaden. Det finns emellertid ett krav på upprättande av prospekt i samband med nyemission. För den enskilde aktieägaren är det ingen större skillnad mellan att få ett erbjudande om att förvärva av bolaget återköpta aktier och att delta i en nyemission. I båda fallen behöver han färsk information om bolagets ställning för att kunna besluta om han skall investera ytterligare kapital i bolaget. Innebär erbjudandet i stället att aktieägaren bereds möjlighet att överlåta aktier till bolaget, behövs liknande information. I samtliga fall måste han göra en bedömning av om de villkor som erbjuds är så förmånliga att de motiverar en förändring av hans aktieinnehav. Det är därför naturligt med ett prospektkrav också vid förvärv och överlåtelser av egna aktier.

Prospekt enligt lagen om handel med finansiella instrument

Som vi tidigare har konstaterat är reglerna om prospekt i 2 kap. 1 och 3 §§ lagen om handel med finansiella instrument utformade på ett sådant sätt att de kommer att omfatta förvärv och överlåtelser av egna aktier som inte sker på börs eller auktoriserad marknadsplats. Någon lagändring är därför inte nödvändig för att tillgodose det behov av prospekt som vi nyss har konstaterat.

Prospekt enligt aktiebolagslagen

Vad gäller *överlåtelser* av egna aktier som sker efter erbjudande till aktieägarkretsen kommer de med nuvarande lagstiftning att omfattas av prospektkravet i 4 kap. 18 § aktiebolagslagen. Vi anser inte att det finns skäl att undanta överlåtelser av egna aktier från detta prospektkrav.

Förvärv av egna aktier kommer däremot inte att omfattas av aktiebolagslagens prospektkrav. Det finns inte något skäl att utvidga bestämmelsens tillämpningsområde så att den omfattar förvärv av egna aktier.

Övrigt

I detta sammanhang bör det noteras att Aktiebolagskommittén har föreslagit att bestämmelserna om prospekt i aktiebolagslagen skall upphävas och ersättas av bestämmelser i lagen om handel med finansiella

instrument respektive lagen om börs- och clearingverksamhet (se SOU 1997:22 s. 222 f.). Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Det kan mot denna bakgrund finnas anledning att senare återkomma till frågan om prospektkravet vid förvärv och överlåtelse av egna aktier.

5.8 Registreringsfrågor

Regeringens bedömning: Det bör inte krävas att beslut om förvärv eller överlåtelse av egna aktier skall anmälas till aktiebolagsregistret för registrering. Det bör inte heller ställas något krav på registrering av ett bemyndigande till styrelsen att fatta sådana beslut.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte uttalat sig i dessa frågor.

Remissinstanserna: *Patent- och registreringsverket* har ansett att beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier och beslut om att bemyndiga styrelsen att fatta sådana beslut skall anmälas för registrering. Enligt verkets mening bör det vidare krävas att ett bemyndigande för styrelsen att fatta beslut i de nu aktuella frågorna har registrerats innan styrelsen får utnyttja bemyndigandet.

Skälen för regeringens bedömning: Aktiebolagslagen kräver att beslut om nyemission och nedsättning av aktiekapitalet registreras i aktiebolagsregistret (se 4 kap. 12 § och 6 kap. 4 §). Genom registreringen fastställs ökningen respektive minskningen av aktiekapitalet. Även ett bolagsstämmobeslut att bemyndiga styrelsen att besluta om nyemission skall anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om nyemission (se 4 kap. 15 § tredje stycket).

Finns det anledning att ställa motsvarande krav på registrering av beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier? En sådan ordning skulle kunna garantera en viss kontroll av att besluten har tagits i behörig ordning. Besluten skulle dessutom snabbt bli offentliga.

Till skillnad från beslut om nyemission och nedsättning kommer emellertid beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier inte att innebära någon förändring av bolagets aktiekapital. Behov av registrering vid förvärv och överlåtelse av egna aktier är alltså inte lika stort som vid nyemission och nedsättning av aktiekapitalet. Den kontroll av att beslutet har fattats i behörig ordning som en registrering möjliggör skulle främst vara av värde om registreringen också utgjorde en förutsättning för verkställighet av beslutet. Enligt vår uppfattning har ett beslut om förvärv eller överlåtelse av egna aktier inte så långtgående rättsverkningar att det är påkallat med en granskning av dess laglighet innan beslutet verkställs. Därtill kommer att en bestämmelse om att besluten inte får verkställas förrän det har registrerats skulle leda till vissa tillämpningssvårigheter. Inte heller det offentliggörande som en registrering innebär torde vara av större betydelse, särskilt som behovet av information om förvärv och överlåtelser av egna aktier kan tillgodoses på annat sätt (se avsnitten 5.9.2 och 5.9.3).

Mot den bakgrunden anser vi att det inte bör införas något krav på registrering av beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier. Prop. 1999/2000:34

5.9 Åtgärder mot missbruk

5.9.1 Åtgärder mot kursmanipulation

Regeringens förslag: Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om de handelsregler som en börs eller en auktoriserad marknadsplats skall ha vid aktiebolags förvärv och överlåtelser av egna aktier.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, däribland *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska Bankföreningen*, har betonat betydelsen av att näringslivet tar egna initiativ och genom självreglering förebygger risken för kursmanipulationer. Genom en sådan självreglering skulle regeringens eller Finansinspektionens föreskriftsrätt kunna begränsas till föreskrifter av ramkaraktär. Några remissinstanser, däribland *Grossistförbundet Svensk Handel*, har haft synpunkter på vad föreskrifterna bör innehålla. Andra remissinstanser, bl.a. *Riksåklagaren*, har ifrågasatt om inte regeringsformen kräver att de aktuella reglerna tas in i lag. *Statsåklagarmyndigheten för speciella mål* har uttalat att det skulle vara en uppenbar svaghet om förslaget genomförs utan att statsmakterna samtidigt tar ställning till hur ingående dessa regler bör vara.

Bakgrund: Vissa åtgärder som innebär en otillbörlig påverkan på priset på finansiella instrument kan sedan den 1 januari 1997 föranleda straffrättsligt ansvar för *otillbörlig kurspåverkan* (se 7 kap. 1 lagen [1991:980] om handel med finansiella instrument). I Finansinspektionens uppgifter ingår att övervaka att förbudet mot otillbörlig kurspåverkan efterlevs.

Lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet innehåller bestämmelser som bl.a. syftar till att motverka riskerna för otillbörlig kurspåverkan. Enligt dessa bestämmelser åligger det börser och auktoriserade marknadsplatser att ha ändamålsenliga regler för hur handeln vid börser eller den auktoriserade marknadsplatsen skall gå till samt att övervaka att handeln och kursbildningen vid den egna marknadsplatsen sker i överensstämmelse med författning och god sed på värdepappersmarknaden. Börser och auktoriserade marknadsplatser är skyldiga att på begäran av Finansinspektionen ge inspektionen terminalåtkomst till sina system för övervakning av handeln och kursbildningen. Finansinspektionen har vidare rätt att meddela närmare föreskrifter om hur marknadsövervakningen skall bedrivas (se 4 kap. 2 § och 7 kap. 2 § lagen om börs- och clearingverksamhet).

Marknadsövervakningen har stor betydelse för möjligheterna att tidigt upptäcka och påbörja utredning om bl.a. otillbörlig kurspåverkan. OM Stockholmsbörsen har ett eget system för marknadsövervakning. Detta system innefattar bl.a. ett datorsystem som indikerar onormala fluktuationer i aktiekurser eller omsättning. Marknadsövervakningen sker

även på så sätt att uppgifter i bl.a. massmedia eller olika informationssystem granskas och jämförs med den faktiska kursutvecklingen. Vid misstankar om otillbörlig kurspåverkan kontaktas Finansinspektionen.

Skälen för regeringens förslag:

Det måste finnas regler som förhindrar kursmanipulation

Enligt vår mening är det av största vikt att regler om förvärv av egna aktier förenas med regler som förhindrar kursmanipulationer. Visserligen har, som framgår ovan, OM Stockholmsbörsen ett utvecklat system för marknadsövervakning. Detta system förbättras kontinuerligt. Möjligheterna att upptäcka och vidta åtgärder mot bolag som ägnar sig åt kursmanipulation är därför redan idag förhållandevis goda. I detta sammanhang bör dock beaktas att handel med egna aktier i framtiden kan komma att ske på nya börser och auktoriserade marknadsplatser. Dessa kan ha andra system för marknadsövervakning än OM Stockholmsbörsen har. En rätt för bolag att förvärva och överlåta egna aktier kan öka riskerna för kursmanipulationer. Det är mot denna bakgrund viktigt att det vidtas ytterligare åtgärder för att motverka sådana former av missbruk. Bland annat måste befintliga regelsystem kompletteras med ändamålsenliga regler om hur handel med egna aktier skall bedrivas.

Självreglering

I likhet med flera remissinstanser anser vi att det är viktigt att näringslivet agerar för att förebygga kursmanipulationer vid förvärv och avyttring av egna aktier. Det är därför naturligt att det bör åligga börser och auktoriserade marknadsplatser att ta fram ändamålsenliga regler för den handel med egna aktier som kommer att bedrivas på börsen. Redan nuvarande bestämmelser i 4 kap. 2 § första stycket samt 7 kap. 2 § första stycket lagen om börs- och clearingverksamhet gör det möjligt att tvinga börser och auktoriserade marknadsplatser att ta fram regler av det nu angivna slaget. Något behov av att komplettera lagen i detta avseende finns därför inte.

Det kan nämnas att det inom Näringslivets börskommitté (NBK) pågår ett arbete med att ta fram rekommendationer för handel med egna aktier. NBK har tidigare utfärdat rekommendationer på ett flertal områden, däribland rörande offentliga erbjudanden om aktieförvärv och offentliggörande vid förvärv och överlåtelse av aktier m.m. Vissa av rekommendationerna ingår som en bilaga till OM Stockholmsbörsens noteringsavtal. Därigenom får börsen möjlighet att vidta åtgärder mot noterade bolag som överträder bestämmelser i rekommendationerna.

En föreskriftsrätt för Finansinspektionen

En nära kontakt mellan å ena sidan berörda börser och auktoriserade marknadsplatser och å andra sidan Finansinspektionen är en förutsättning för att regelsystem för att förebygga kursmanipulation skall kunna

utformas på ett effektivt sätt. När marknadsplatserna utformar sina handelsregler, bör det därför ske i nära samarbete med Finansinspektionen. För att garantera att Finansinspektionen får ett reellt inflytande över de handelsregler som tillämpas bör inspektionen ges en föreskriftsrätt i dessa frågor. Denna föreskriftsrätt kan inspektionen utnyttja på olika sätt. Finansinspektionen kan i föreskrifter ange minimikraven. Sådana föreskrifter kan därefter kompletteras av marknadsplatsernas egna regler, varvid det står marknadsplatserna fritt att ange högre krav än vad inspektionens föreskrifter innehåller. Inspektionen kan också vid sin prövning komma fram till att marknadens självreglering är tillräcklig eller att självregleringen endast bör kompletteras av inspektionen i vissa avseenden. Eftersom det är fråga om ett helt nytt område, kan det vara lämpligt att Finansinspektionen inhämtar närmare kunskaper från länder med erfarenhet av hur dessa frågor bör hanteras.

Några remissinstanser har menat att det är tveksamt om Finansinspektionen kan ges rätt att utfärda föreskrifter av det aktuella slaget. De har ifrågasatt om regeringsformen inte ställer krav på att en sådan reglering skall ske i lagform.

Föreskrifter om vilka handelsregler som skall gälla för börser och auktoriserade marknadsplatser måste enligt vår mening bedömas som föreskrifter avseende näringsverksamhet. Sådana föreskrifter kan efter bemyndigande i lag meddelas av regeringen eller, efter vidaredelegation, av en myndighet under regeringen (se 8 kap. 7 § första stycket 3 och 11 § regeringsformen). Något behov av att ta in reglerna i lag kan sålunda, från konstitutionell synpunkt, inte anses föreligga.

Några remissinstanser har på materiella grunder ifrågasatt om det är lämpligt att ett förslag om förvärv av egna aktier genomförs utan att de handelsregler som bedöms vara nödvändiga för att förhindra missbruk tas in i lag. Enligt vår mening måste man i detta sammanhang ta hänsyn till behovet av fortlöpande kompletteringar av regelverket. För att komma till rätta med otillbörliga förfaranden kan det ofta vara nödvändigt med snabba kompletteringar och anpassningar av regelverket. En lagreglering på detta område skulle enligt vår mening inte ge den nödvändiga flexibiliteten.

Reglernas närmare innehåll

Kommittén har tagit upp exempel på vad handelsregler om förvärv av egna aktier skulle kunna innehålla och har förordat bl.a. följande. Ett bolags förvärv respektive överlåtelse av egna aktier under en viss tidsperiod skall få motsvara högst en viss andel av den dagliga köp- respektive försäljningsvolymen i bolagets aktier under en viss föregående tidsperiod. Handel skall få ske endast genom en borsmedlem. Vid orderläggningen skall särskilt anges att det är fråga om förvärv respektive överlåtelse av egna aktier. Förvärv eller överlåtelse av egna aktier bör inte tillåtas de trettio sista minuterna före handelsdagens stängning. För att hindra bolagen från att bedriva regelrätt handel i egna aktier bör vidare krävas att förvärv och överlåtelse av egna aktier skall vara tidsmässigt åtskilda, exempelvis på det sättet att minst tre månader skall förflyta

mellan förvärv och överlåtelse. Slutligen bör såväl förvärv som överlåtelser av egna aktier vara helt förbjudna under tiden närmast före offentliggörandet av bolagets hel- eller delårsbokslut.

Regler av det slag som kommittén har förordat torde på ett effektivt sätt motverka att förvärv och överlåtelser av egna aktier används för att påverka aktiekursen. Vi vill emellertid inte uttala oss om exakt vilka regler av detta slag som bör förekomma. Detta bör lämnas till Finansinspektionen och marknadsplatserna att bedöma från tid till annan.

I ett avseende föreslår vi dock en komplettering av gällande lagbestämmelser. Som vi återkommer till i avsnitt 5.9.2 förordar vi att aktiemarknadsbolag skall omfattas av det s.k. korttidshandelsförbudet i insiderlagen.

Slutligen bör påpekas att de straffsanktionerade reglerna om otillbörlig kurspåverkan i lagen om handel med finansiella instrument kommer att omfatta även sådan kurspåverkan som sker vid handel med egna aktier.

5.9.2 Ändringar i insiderlagen

Regeringens förslag: Aktiemarknadsbolag skall skriftligen anmäla innehav av egna aktier och ändringar i innehavet till Finansinspektionen för anteckning i insiderregistret.

Förbudet mot korttidshandel i insiderlagen skall omfatta även ett aktiemarknadsbolags handel med egna aktier.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte lämnat några lagförslag i den här delen.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, däribland *Svenska Fondhandlareföreningen*, *Svenska Bankföreningen*, *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* och *Värdepapperscentralen (VPC)*, har ansett att kommittén inte i tillräcklig utsträckning har utrett sambandet mellan insiderlagstiftningen och förslaget om förvärv av egna aktier.

Allmänt om insiderreglerna

Insiderlagen (1990:1342) innehåller bestämmelser om förbud att handla med aktier och andra finansiella instrument på värdepappersmarknaden och skyldighet att lämna uppgifter om sådana instrument. För närvarande pågår en översyn av lagen inom Finansdepartementet.

Handelsförbudet i 4 § insiderlagen gäller den som har anställning, uppdrag eller annan befattning som normalt innebär att han får kännedom om omständigheter av betydelse för kursen på finansiella instrument och som på grund härav har fått information eller kunskap om en icke offentliggjord omständighet som är ägnad att väsentligt påverka kursen på finansiella instrument, s.k. insiderinformation. Innan omständigheten har blivit allmänt känd eller har upphört att ha betydelse för kurssättningen, får han inte för egen eller annans räkning köpa eller sälja sådana finansiella instrument på värdepappersmarknaden. Han får inte heller använda informationen eller kunskapen till att med råd eller på annat sätt föranleda någon annan till köp eller försäljning av det finansiella instrumentet. Handelsförbudet gäller också för den som har fått information eller kunskap om en omständighet som rör ett aktiebolag i vilket han äger aktier. Det gäller slutligen även annan person som har fått information som på något sätt har kommit ut obehörigen. Överträdelse av handelsförbudet kan föranleda straffpåföljd (se 20 §). Finansinspektionen övervakar att handelsförbudet och övriga bestämmelser i insiderlagen efterlevs.

Personer som enligt insiderlagen anses ha insynsställning i ett aktiemarknadsbolag är skyldiga att skriftligen anmäla innehav av aktier i bolaget och förändringar i innehavet till Finansinspektionen. Med aktiemarknadsbolag avses svenskt aktiebolag som har gett ut aktier vilka är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats. Uppgifterna om aktieinnehav registreras i det s.k. insiderregistret som förs av Finansinspektionen. Anmälningsskyldigheten omfattar i första hand personer i ledande befattningar inom bolaget, större aktieägare samt närstående till sådana personer. Insiderregistret fyller i huvudsak tre syften, nämligen att motverka missbruk av förtrolig information, att tjäna som underlag för Finansinspektionens kontrollerande och brottsutredande verksamhet samt att förse aktiemarknaden och massmedia med information om berörda personers värdepapperstransaktioner (se prop. 1995/96:215 s. 42).

För vissa av de personer som omfattas av anmälningsskyldigheten gäller också ett förbud mot korttidshandel. Om en sådan person förvärvar aktier i bolaget, får enligt huvudregeln aktier av samma slag upp till motsvarande antal överlåtas mot vederlag tidigast tre månader efter förvärvet (se 7 a §). Förbudet mot korttidshandel utgör i första hand ett komplement till handelsförbudet i 4 §. Genom bestämmelsen har svårigheterna att bevisa att en viss affär har genomförts med tillgång till sådan insiderinformation att handelsförbudet har förelegat ansetts minska. Förbudet mot korttidshandel torde även ha en viss förebyggande effekt

genom att det riktas mot sådana personer som har särskilt goda förutsättningar att få tillgång till information som är kurspåverkande.

I 7 b § görs vissa undantag från förbudet mot korttidshandel. Det är således tillåtet att överlåta aktier om kursen har fallit under anskaffningskursen. Vidare får aktier överlåtas enligt villkoren i ett offentligt erbjudande om köp av aktier. Det är även tillåtet att överlåta tilldelade emissionsrätter. Om det finns synnerliga skäl, får Finansinspektionen medge ytterligare undantag från förbudet mot korttidshandel.

Underlåtenhet att anmäla uppgifter till insiderregistret och överträdelse av förbudet mot korttidshandel kan leda till att den försumlige tvingas betala en särskild avgift (se 21 §). Vid underlåtenhet att anmäla uppgifter till insiderregistret skall den särskilda avgiften motsvara tio procent av vederlaget för aktierna eller, om vederlag inte har utgått, 15 000 kronor. Vid överträdelse av korttidshandelsförbudet skall den särskilda avgiften motsvara nittio procent av skillnaden mellan inköps- och försäljningspriset. I båda fallen skall avgiften bestämmas till lägst 15 000 kronor och högst 350 000 kronor (se 22 §).

Skälen för regeringens förslag:

Handelsförbudets tillämplighet vid förvärv och överlåtelse av egna aktier

Handelsförbudet i 4 § insiderlagen är tillämpligt när ett aktiebolag handlar med egna aktier. Som exempel kan nämnas att en ställföreträdare för ett bolag som har insiderinformation är förhindrad att för bolagets räkning förvärva eller överlåta aktier i bolaget. Förbudet gäller oavsett om bolaget vid en tidigare tidpunkt har meddelat att det kommer att förvärva eller överlåta egna aktier vid en ospecificerad framtida tidpunkt. *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* har i det här sammanhanget påpekat att företagsledningen i praktiskt taget varje situation kommer att betraktas som "insider".

Det är visserligen riktigt att företagsledningen i ett bolag ofta torde ha sådan information om icke offentliggjorda omständigheter rörande bolaget som avses i 4 § insiderlagen. Bestämmelsen innebär emellertid inte att bolaget kommer att omfattas av ett ständigt handelsförbud. För att förbudet skall inträda krävs ju att den icke offentliggjorda informationen är ägnad att väsentligt påverka kursen på de egna aktierna. Företagsledningen torde därför få göra en bedömning i varje enskilt fall av huruvida det är lämpligt att förvärva eller avyttra egna aktier med hänsyn till handelsförbudet. Som exempel kan nämnas att företagsledningen strax före offentliggörandet av en kvartalsrapport i ett bolag bör göra en noggrann bedömning av lämpligheten i att förvärva eller överlåta egna aktier. Om företagsledningen vid en sådan bedömning finner att innehållet i rapporten kan vara ägnat att väsentligt påverka kursen, skall ledningen avvakta med förvärvet eller överlåtelsen av aktierna tills rapporten blivit offentlig.

Insiderlagens regler om anmälningsskyldighet till insiderregistret och förbud mot korttidshandel kommer, såsom de är utformade i dag, inte att bli tillämpliga vid ett bolags förvärv och överlåtelse av egna aktier. Det finns dock anledning att överväga om det finns behov av att låta dessa bestämmelser omfatta även sådana transaktioner.

Möjligheterna att motverka ett otillbörligt utnyttjande av icke offentliggjord information i samband med handel med egna aktier är i viss mån beroende av möjligheterna att löpande följa förändringarna i bolagens innehav av egna aktier. Ett krav på att bolag som innehar egna aktier skall anmäla innehav och ändring i innehavet till insiderregistret torde öka genomlysningen och förbättra förutsättningarna att ingripa mot missbruk. Vi anser därför att en särskild bestämmelse om anmälningsskyldighet till Finansinspektionens insiderregister bör införas för aktiemarknadsbolag som innehar egna aktier.

Aktiebolagskommittén har ansett att det är ofrånkomligt att införa särskilda bestämmelser av värdepappers- och börsrättslig karaktär för att minimera möjligheterna till kurspåverkan vid förvärv och försäljning av egna aktier. Några lagregler har emellertid inte föreslagits utan kommittén har i stället ansett att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall få meddela närmare föreskrifter som bl.a. innebär att förvärv och försäljning av egna aktier skall vara tidsmässigt åtskilda.

Insiderinformation har normalt störst betydelse i ett kortsiktigt perspektiv. Vid längre innehav ökar osäkerheten om kursutvecklingen, eftersom andra faktorer kan påverka kursen. Ett förbud mot korttidshandel torde följaktligen kunna bidra till att göra det mindre fördelaktigt att med stöd av insiderinformation spekulera i kortsiktiga kursförändringar genom att förvärva och överlåta egna aktier i nära anslutning till offentliggörandet av en kurspåverkande omständighet. Enligt vår mening finns det därför anledning att utvidga förbudet mot korttidshandel till att gälla även vid ett bolags handel med egna aktier. En särskild lagregel bör införas i insiderlagen. Därvid kommer undantagen i 7 b § även att träffa de här aktuella fallen.

Vid underlåtenhet att anmäla uppgifter om ett aktiebolags innehav eller förändring av innehavet av egna aktier till insiderregistret samt vid överträdelser av förbudet mot korttidshandel bör bestämmelserna i 21–25 §§ insiderlagen om särskilda avgifter bli tillämpliga.

I det här sammanhanget skall även erinras om att bestämmelserna om otillbörlig kurspåverkan i lagen om handel med finansiella instrument kommer att bli tillämpliga vid förvärv och överlåtelse av egna aktier.

Regeringens förslag: Ett aktiemarknadsbolag som förvärvar eller överlåter egna aktier skall anmäla förvärvet eller överlåtelsen till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats där aktierna är noterade. Uppgifter om förvärvet eller överlåtelsen skall offentliggöras i den omfattning och på det sätt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte uttalat sig om förslaget i denna del.

Bakgrund: Bestämmelser om informationsskyldighet i samband med förvärv eller överlåtelse av aktier finns i olika börs- och värdepappersrättsliga regelverk. Av lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet följer att den som har gett ut fondpapper som har inregistrerats eller noterats vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats skall offentliggöra de upplysningar om verksamheten och fondpapperen som är av betydelse för bedömningen av kursvärdet på dessa (se 5 kap. 3 §, 6 kap. 2 § och 7 kap. 2 § lagen om börs- och clearingverksamhet).

I 4 kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument finns regler som innebär att den som förvärvar eller överlåter aktier i ett börsnoterat bolag eller i ett bolag som är noterat vid en auktoriserad marknadsplats skall anmäla detta till marknadsplatsen, om innehavet efter förändringen passerar vissa i lagen angivna procentsatser av röstetalet för bolagets samtliga aktier. Den lägsta gränsen är tio procent. Flertalet svenska aktiemarknadsbolag är genom noteringsavtalet vid OM Stockholmsbörsen bundna av Näringslivets Börskommittés (NBK) rekommendation rörande anmälningsskyldighet av aktieinnehav (den s.k. Flaggningsrekommendationen). Enligt NBK:s rekommendation inträder anmälningsskyldighet redan när aktieinnehavet uppgår till eller passerar fem procent av det totala antalet aktier eller röster i bolaget. Därefter inträder anmälningsskyldighet vid varje förändring som är jämnt delbar med fem.

Skälen för regeringens förslag: Vid förvärv och överlåtelse av egna aktier är det särskilt viktigt att omständigheter som är av betydelse för aktiernas värde blir föremål för en öppen redovisning. En sådan genomlysning behövs för att motverka kursmanipulationer och annat missbruk av de föreslagna reglerna.

I 6 kap. föreslås en allmän bestämmelse som innebär att egna aktier inte skall räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i lag vilka förutsätter att någon innehar en viss andel av bolagets kapital eller röster. Detta innebär att man vid beräkningen av de ovan angivna gränserna i lagen om handel med finansiella instrument skall bortse från aktier som innehas av bolaget självt. En person som förvärvar aktier i ett bolag och som annars skulle ha legat under gränsen för anmälningsskyldighet kan därför bli anmälningsskyldig på grund av att bolaget förvärvat egna aktier. För den

enskilde är det sålunda ytterst angeläget att ha information om bolagets förvärv och överlåtelse av egna aktier för att kunna avgöra om anmälningsskyldighet föreligger eller inte.

Mot denna bakgrund bör det införas en uttrycklig skyldighet för aktiemarknadsbolag som förvärvar eller överlåter egna aktier att anmäla förvärvet eller överlåtelsen till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats där aktierna är noterade. Den enskilde skall alltså kunna vända sig till börsen eller marknadsplatsen för att få information om förvärv eller överlåtelse av ett bolags egna aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen bör vidare ges rätt att meddela föreskrifter om omfattningen och sättet för offentliggörandet av uppgifter om förvärvet eller överlåtelsen.

5.10 Vissa särskilda fall av förvärv av egna aktier

Regeringens förslag: Liksom hittills skall det vara tillåtet för såväl privata som publika aktiebolag att förvärva egna aktier, när aktierna ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar, vid inlösen av aktier enligt 13 kap. 3 § aktiebolagslagen och vid inrop på auktion av aktier som har utmätts för företagets fordran. Liksom hittills skall sådana aktier avyttras så snart det kan ske utan förlust och senast tre år från förvärvet.

Publika aktiebolag som är noterade på börs eller annan reglerad marknad skall vara skyldiga att avyttra aktierna endast till den del deras totala innehav av egna aktier överstiger tio procent av samtliga aktier i bolaget.

De angivna reglerna skall gälla även vederlagsfria förvärv av egna aktier.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag.

Bakgrund: Förvärvsförbudet i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen innehåller tre undantag. Det är tillåtet att på auktion ropa in en egen aktie som har utmätts för företagets fordran. Förvärv av egna aktier får också ske genom övertagande av en affärsrörelse där aktier i bolaget ingår i rörelsen. Slutligen kan ett bolag, enligt 13 kap. 3 § aktiebolagslagen, förpliktas av domstol att lösa in minoritetsaktier på grund av maktmissbruk från en aktieägares sida.

En aktie som har förvärvats på något av dessa sätt skall, om den inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet, säljas så snart det kan ske utan förlust. Försäljning måste dock ske senast tre år efter förvärvet. En aktie som inte har sålts inom treårfristen är ogiltig. Bolaget skall då sätta ned aktiekapitalet med aktiens nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall överföras till reservfonden (se 7 kap. 2 § andra och fjärde styckena aktiebolagslagen).

Lagen innehåller inte några särskilda bestämmelser om formerna för beslut om förvärv av egna aktier i de ovan angivna fallen. Detta innebär att aktiebolagslagens allmänna bestämmelser är tillämpliga. Beslut om förvärv av egna aktier kan i de angivna fallen normalt fattas av styrelsen. I praktiken torde detta också vara det vanligaste.

Skälen för regeringens förslag: Såsom tidigare har framgått är vårt förslag om att publika aktiebolag skall få förvärva egna aktier förenat med olika begränsningar. Aktierna får förvärvas endast på vissa i lagen angivna sätt. Förvärvet får inte ske så att det inte längre finns täckning för bolagets bundna egna kapital. Andelen förvärvade aktier får inte överstiga tio procent. Härtill kommer att beslut om förvärv av egna aktier skall få fattas enbart i vissa av lagen föreskrivna former.

En särskild fråga är om de föreslagna nya reglerna även bör gälla i de fall som avses i de hittills gällande undantagsreglerna. De förvärv som sker med stöd av dessa regler är enligt vår mening av en annan karaktär än de förvärv som kommer att ske enligt de allmänna regler som nu föreslås. Förvärv som sker enligt undantagsreglerna har som regel ett annat syfte än att få tillgång till de egna aktierna. I vissa fall baseras förvärven dessutom på domstolsbeslut. Reglerna torde allmänt uppfattas som ändamålsenliga. Vi föreslår därför inte i detta sammanhang någon ändring i reglerna.

I ett par avseenden bör dock reglerna anpassas till de allmänna regler som vi nu föreslår.

Aktier som har förvärvats med stöd av undantagsreglerna skall, om de inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet, i dag avyttras så snart det kan ske utan förlust. Avyttring skall dock ske senast tre år efter förvärvet. Enligt vår mening bör ett offentligt aktiebolags möjligheter att behålla återköpta aktier vara i huvudsak desamma oavsett om förvärvet har skett med stöd av de allmänna bestämmelserna eller enligt undantagsreglerna. De nuvarande bestämmelserna om avyttringsskyldighet bör därför, såvitt gäller de publika aktiebolagen, inte längre gälla i de fall bolagets innehav av egna aktier uppgår till högst tio procent av det totala antalet aktier. Om de aktier som har förvärvats med stöd av undantagsreglerna inte ryms inom tioprocentgränsen, bör de däremot liksom i dag avyttras så snart det kan ske utan förlust och senast inom tre år (jfr artikel 20.2 i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv).

Vi anser vidare att förvärv som sker utan någon motprestation från bolagets sida, t.ex. genom gåva, bör omfattas av reglerna för förvärv av egna aktier enligt undantagsreglerna. Det saknas skäl att låta dessa typer av förvärv omfattas av samma begränsningar som föreslås för förvärv som sker enligt de allmänna bestämmelserna. Ett vederlagsfritt förvärv innebär endast en minskning av antalet utestående aktier. Det kommer däremot inte att påverka aktieägarnas, borgenärernas eller andra tredje mäns ställning.

Vi har ovan i avsnitt 5.5.2 föreslagit att aktier som förvärvats i strid med lagens begränsningar skall avyttras inom viss tid och, om avyttring inte sker, förklaras ogiltiga. När det gäller aktier av de slag som behandlas i detta avsnitt har hittills gällt att de utan vidare blir ogiltiga vid utgången av treårsfristen. Övervägande skäl talar dock för att reglerna om ogiltighet

i dessa fall anpassas till vad som skall gälla i det tidigare angivna fallet. Vi föreslår därför att aktierna även i nu aktuella fall skall bli ogiltiga först sedan de har förklarats ogiltiga. Prop. 1999/2000:34

5.11 Dotterföretags förvärv av aktier i moderbolaget

Regeringens bedömning: Liksom hittills skall ett dotterföretag endast i vissa undantagssituationer få förvärva aktier i bolag som är dess moderbolag.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget.

Bakgrund: EG:s andra bolagsrättsliga direktiv jämställer ett dotterföretags förvärv av aktier i moderbolaget med ett förvärv som moderbolaget gör av egna aktier (se artikel 24 a i det i avsnitt 4.2 nämnda ändringsdirektivet från 1992). De begränsningar som direktivet uppställer i fråga om förvärv av egna aktier måste alltså iaktas även i fråga om dotterföretags förvärv av aktier i moderbolaget.

Aktiebolagslagen tillåter i princip inte att ett dotterföretag förvärvar aktier i sitt moderbolag (se 7 kap. 2 § första stycket). Förbudet har motiverats av att en möjlighet för dotterföretag att förvärva aktier i sitt moderbolag skapar möjligheter att kringgå det allmänna förbudet mot förvärv av egna aktier.

Förbudet är förenat med samma undantag som har behandlats i föregående avsnitt (se 7 kap. 2 § andra stycket).

Skälen för regeringens bedömning: Den uppluckring av förbudet mot förvärv av egna aktier som vi nu föreslår aktualiserar frågan om det finns skäl att på motsvarande sätt göra det lättare för dotterföretag att förvärva aktier i bolag som är dess moderbolag.

Kommittén har ansett att begränsningarna i fråga om dotterföretags möjligheter att förvärva aktier i moderbolaget skall behållas. Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i frågan. Något behov av att upphäva nu gällande begränsningar synes alltså inte finnas. Mot den bakgrunden är vi inte beredda att nu föreslå någon principiell ändring i reglerna om dotterföretags förvärv av aktier i moderbolag. Dotterföretag bör dock ges rätt att förvärva aktier i moderbolag om någon ersättning inte skall betalas för aktierna.

Regeringens förslag: Ett svenskt värdepappersinstitut skall, med stöd av lagen om värdepappersrörelse, även i fortsättningen få förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Beslut om ett sådant förvärv skall fattas av bolagsstämman eller, efter bemyndigande, av styrelsen. Det totala innehavet av aktier som skall få innehas med stöd av denna bestämmelse och aktiebolagslagen, skall inte få överstiga en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Värdepappersinstitutens förvärv av aktier med stöd av denna bestämmelse skall inte omfattas av anmälningsskyldigheten eller förbudet mot korttidshandel i insiderlagen.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte uttalat sig särskilt i denna fråga.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte uttalat sig särskilt i denna fråga.

Bakgrund: I 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns ett undantag från förbudet i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen för aktiebolag att förvärva eller såsom pant mottaga egna aktier. Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får nämligen förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen, dvs. inneha ett handelslager av egna aktier. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Innehavet av sådana aktier får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen. Tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 och 5 får ges för handel med finansiella instrument för egen räkning samt för garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper eller erbjudanden om köp eller försäljning av finansiella instrument som är riktade till en öppen krets. Bestämmelsen i 4 kap. 5 § gäller även för banker som driver värdepappersrörelse.

Som tidigare nämnts har förbudet i aktiebolagslagen mot att förvärva egna aktier och aktier i moderbolag motiverats bl.a. med att bolag inte genom aktieköp skall kunna påverka kursställningen. I samband med att undantaget från förbudsbestämmelsen för banker och värdepappersinstitut infördes, angavs i förarbetena att sådant missbruk motverkas av regeln att sådana institut får förvärva egna aktier endast för att underlätta rörelsen (se prop. 1986/87:12 s. 359). Vidare hänvisades till att storleken av värdepapperslagret är begränsad. Slutligen anfördes att bestämmelsen endast skulle tillämpas på aktier som inregistrerats vid Stockholms fondbörs e.d.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen i 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse har tillkommit för att underlätta värdepappersinstitutens rörelse. Syftet är således ett annat än den möjlighet till aktieförvärv som nu föreslås i aktiebolagslagen. Förvärv av egna aktier som görs med stöd av lagen om värdepappersrörelse är dessutom kringgärdade av en rad bestämmelser för att kurspåverkan så långt som möjligt skall kunna undvikas. Värdepappersinstitutet är också föremål för en omfattande tillsyn av Finansinspektionen. Mot bakgrund av detta anser

vi att värdepappersinstitut även i fortsättningen bör ha möjlighet att förvärva egna aktier för att underlätta rörelsen. Vissa justeringar i lagen torde emellertid vara nödvändiga med hänsyn till övriga förslag.

Enligt artikel 19.1 c i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv får förvärv av egna aktier inte ske med större belopp än att det finns täckning för det bundna egna kapitalet efter förvärvet. Det sammanlagda innehavet av egna aktier får uppgå till högst en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Av 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse framgår att innehavet av egna aktier och aktier i moderbolaget med stöd av den bestämmelsen inte får överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen. Denna gräns bör finnas kvar även i fortsättningen. För att uppfylla kraven i direktivet, bör dock andelen av sistnämnda aktier tillsammans med sådana egna aktier som innehas med stöd av aktiebolagslagen inte överstiga tio procent av samtliga aktier i bolaget.

Om bolagets innehav av egna aktier med stöd av lagen om värdepappersrörelse överstiger fem procent av samtliga aktier i bolaget, har Finansinspektionen möjlighet att ingripa mot det.

Enligt förslaget i avsnitt 5.4 kommer ett publikt aktiebolag bara att få förvärva egna aktier på en börs eller någon annan reglerad marknad eller enligt ett förvärvs erbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller ägare till aktier av ett visst slag. Någon motsvarande begränsning vid handel mot eget lager för värdepappersinstituten finns inte i dag. Den handel med egna aktier som görs med stöd av 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse sker tvärtom ofta utanför börser eller auktoriserade marknadsplatser. Denna möjlighet bör finnas kvar även i fortsättningen.

Enligt artikel 19.1 a i det andra bolagsrättsliga direktivet skall tillstånd till förvärv av egna aktier lämnas av bolagsstämman. Vissa av de bestämmelser som med anledning därav föreslås i aktiebolagslagen bör även bli tillämpliga i de här aktuella fallen. Således bör även i dessa fall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman eller, efter bemyndigande från stämman, av styrelsen. Ett beslut om sådana förvärv eller ett bemyndigande för styrelsen bör vara giltigt om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna. Det bör av bolagsstämmans beslut framgå klart att det avser förvärv av egna aktier enligt 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse. Av beslutet bör även framgå den tid före nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas. Det normala vid den här typen av transaktioner torde bli att bolagsstämman eller styrelsen i ett värdepappersinstitut fattar ett generellt beslut om att institutet fram till nästa ordinarie bolagsstämma skall få förvärva egna aktier i enlighet med bestämmelserna i 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse. Beslutet bör även innehålla uppgifter om det högsta antal aktier som får förvärvas samt det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna. Slutligen bör även övriga villkor för förvärvet framgå av beslutet.

I avsnitt 5.9.2 föreslås att insiderlagens bestämmelser om skyldighet att anmäla innehav av aktier i bolaget och ändringar i innehavet till insiderregistret samt korttidshandelsförbudet skall omfatta även aktie- marknadsbolags handel med egna aktier. För att bestämmelsen i 4 kap.

5 § lagen om värdepappersrörelse skall uppfylla syftet att underlätta rörelsen bör undantag göras från de föreslagna bestämmelserna i insiderlagen. Prop. 1999/2000:34

Regeringens förslag: Bolagets egna aktier skall inte berättiga till del i bolagets vinst eller andra utbetalningar enligt aktiebolagslagen. De skall inte medföra rätt att delta i nyemission men skall berättiga till nya aktier i samband med fondemission.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte uttalat sig i dessa frågor.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* har påpekat att förslaget inte innehåller någon reglering av de egna aktiernas ställning vid vinstutdelning, nyemission och fondemission. Övriga remissinstanser har inte uttalat sig i denna del.

Bakgrund: En viss reglering av egna aktiers ställning finns redan i aktiebolagslagen. En aktie som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. Av förbudet för aktiebolag att teckna egna aktier (se 7 kap. 1 §) följer vidare att ett aktiebolags innehav av egna aktier inte kan medföra rätt att delta vid nyemission. Det torde däremot inte finnas något hinder mot att bolaget överlåter de teckningsrätter som aktierna berättigar till (se Nial, H. i SvJT 1943 s. 699). Att även aktier som innehas av bolaget omfattas av ett beslut om att varje aktie skall delas upp på två eller flera aktier, s.k. split, följer av bestämmelsen om att samtliga aktier skall lyda på lika belopp (se 1 kap. 3 § andra stycket). Detsamma gäller vid s.k. sammanläggning av aktier.

Den befintliga lagregleringen ger emellertid inte svar på frågor om hur bolagets innehav av egna aktier skall behandlas i samband med bl.a. vinstutdelning och fondemission.

Skälen för regeringens förslag: En första fråga är om bolagets egna aktier skall ge rätt till del i utbetalningar från bolaget till aktieägarna.

En vinstutdelning där bolaget deltar skulle endast leda till en icke avsedd återföring av vinstmedel till bolaget. Vi anser därför att aktier som innehas av bolaget inte bör berättiga till del i bolagets vinst. Bolagets innehav bör inte heller medföra rätt att motta andra utbetalningar från bolaget, t.ex. i samband med nedsättning av aktiekapitalet.

En annan fråga är om bolaget skall ha rätt att teckna nya aktier i samband med en nyemission. Detta skulle emellertid stå i strid med det i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv angivna förbudet mot att bolaget tecknar egna aktier. Bolaget bör alltså inte få delta i en nyemission. Det vore i och för sig tänkbart att låta bolaget utnyttja den företrädesrätt som är knuten till aktien genom försäljning av teckningsrätten. Något beaktansvärt intresse av sådana försäljningar torde dock inte finnas. Innehav av egna aktier bör alltså över huvud taget inte ge upphov till någon rätt för bolaget att ta del i nyemissionen.

I linje med det kan det synas naturligt att bolagets egna aktier inte heller ges någon rätt vid en fondemission. En sådan ordning skulle emellertid ge upphov till olämpliga effekter. Det är – med hänsyn till principen om att alla aktier skall lyda på lika belopp – alldeles klart att egna aktier måste behandlas på samma sätt som övriga aktier vid en fondemission som sker genom en ökning av aktiernas nominella belopp. När det gäller en fondemission som innebär att nya aktier ges ut, följer det av allmänna

principer att emissionen måste genomföras så att förhållandet mellan olika aktieslag inte rubbas. Innehar ett bolag aktier av endast ett av flera aktieslag, skulle emellertid en fondemission i vilken bolagets egna aktier inte gav rätt till nya aktier medföra en andelsmässig förskjutning mellan aktieslagen, utan stöd i bolagsordningen. Egna aktier bör därför ha samma ställning som andra aktier vid en fondemission.

Om ett bolag innehar egna aktier, uppkommer frågor kring sådana bestämmelser i aktiebolagslagen som skall tillämpas först när någon innehar en viss andel av det totala antalet aktier i bolaget. Sådana bestämmelser finns bl.a. i 8 kap. 20 och 28 §§, 12 kap. 7 § andra stycket 4 och 14 kap. 31 § aktiebolagslagen. Enligt 14 kap. 31 § aktiebolagslagen gäller sålunda att ett moderbolag, som självt eller tillsammans med dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mera än nio tiondelar av rösterna för samtliga aktier i ett dotterbolag, har rätt att av de övriga aktieägarna i sistnämnda bolag lösa in återstående aktier. Den vars aktier kan lösas in har rätt att få sina aktier inlösta av moderbolaget. Skall man vid prövningen av andelsinnehavets storlek också beakta bolagets eget innehav? Motsvarande fråga uppkommer vid tillämpningen av 1 kap. 4 §. Där sägs att ett aktiebolag är moderbolag och en annan juridisk person dotterföretag, om aktiebolaget innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen. I det sistnämnda fallet har emellertid frågan reglerats. I 1 kap. 6 § andra stycket föreskrivs nämligen – såvitt gäller tillämpningen av 1 kap. 4 § – att de aktier och andelar i dotterföretaget som innehas av företaget självt eller av dess dotterföretag inte skall beaktas vid bestämmandet av antalet röster i ett dotterföretag. En liknande reglering finns i 9 kap. 4 §. Där sägs att egna aktier inte skall räknas med när det i aktiebolagslagen eller i bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna i bolaget (se 9 kap. 4 §). En motsvarande lösning är enligt vår mening rimlig också vid tillämpningen av de andra nämnda bestämmelserna. Vi föreslår därför en allmän bestämmelse om att bolagets egna aktier inte skall räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i aktiebolagslagen eller bolagsordningen vilka förutsätter att någon innehar en viss andel av bolagets kapital eller röster.

Vad som nu har sagts gäller egna aktier som innehas med civilrättslig äganderätt. *Lagrådet* har påpekat att aktiebolag i en särskild situation kan komma att inneha egna aktier som pant. De uttalanden som *Lagrådet* har gjort angående egna aktier som innehas som pant kan vi ställa oss bakom. Några lagändringar är inte nödvändiga i den delen.

Regeringens bedömning: Liksom hittills skall ett aktiebolag inte ha rätt att teckna egna aktier eller att ta egna aktier som pant.

Kommitténs bedömning: Kommittén har gjort samma bedömning som regeringen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Aktiebolagslagen innehåller förbud mot att teckna egna aktier och att ta egna aktier som pant (se 7 kap. 1 § första stycket och 2 § första stycket). Förbuden har ett visst samband med det nuvarande förbudet mot att förvärva egna aktier. Förslaget att, såvitt gäller publika aktiebolag, upphäva förbudet aktualiserar därför frågan om även de andra förbuden kan eller bör upphävas.

Sverige är till följd av reglerna i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv (se artikel 18) skyldigt att ha ett förbud mot teckning av egna aktier. Det är därför inte möjligt att upphäva detta förbud.

Direktivet innehåller däremot inte något förbud mot att ett aktiebolag tar egna aktier som pant. En möjlighet för publika aktiebolag att ta egna aktier som pant skulle emellertid förutsätta att lika stränga begränsningar införs som de som nu föreslås för förvärv av egna aktier. I annat fall skulle reglerna om förvärv av egna aktier lätt kunna kringgås. Enligt vår mening saknas det behov av att upphäva förbudet. Vi är därför inte beredda att föreslå någon ändring i detta hänseende.

8.1 Förvärv och överlåtelse av egna aktier i försäkringsaktiebolag

Regeringens förslag: Noterade publika skadeförsäkringsaktiebolag och livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst skall få förvärva och överlåta egna aktier i samma utsträckning som föreslås för aktiebolag i allmänhet.

En särskild erinran tas in i försäkringsrörelselagen om att förvärvet inte får ske med så stort belopp att det strider mot den allmänna stabilitetsprincipen för försäkringsrörelse.

Onoterade försäkringsaktiebolag och varje livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst skall, utöver förvärv i de undantagssituationer som i dag är tillåtna, få förvärva egna aktier och aktier i ett moderbolag när inte någon ersättning lämnas för förvärvet.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte behandlat frågan om ändring av bolagsrättsliga regler i försäkringsrörelselagen.

Remissinstanserna har inte särskilt kommenterat dessa frågor. Vid beredningen av ärendet har *Finansinspektionen* och *Patent- och registreringsverket* lämnat synpunkter av teknisk karaktär.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter

Försäkringsrörelselagen innehåller associationsrättsliga regler för försäkringsaktiebolag som i allt väsentligt motsvarar aktiebolagslagens regler. Så är även fallet i fråga om förvärv och överlåtelse av egna aktier och aktier i moderbolag (se 6 kap. 9 och 10 §§ försäkringsrörelselagen).

De skäl som tidigare anförts för att utvidga de noterade publika aktiebolagens möjligheter att förvärva och överlåta egna aktier är relevanta även för motsvarande försäkringsaktiebolag. Det kan bl.a. förbättra en effektiv användning av bolagets kapital, möjliggöra en bättre anpassning till aktieägarnas önskemål än vinstutdelning och ge bättre förutsättningar att genomföra en omstrukturering.

Det har i det föregående också konstaterats att riskerna för kursmanipulationer kan reduceras och att skyddet för det bundna egna kapitalet inte behöver försämrats. Aktieägarnas inflytande i försäkringsaktiebolaget behöver inte heller minska (se avsnitten 5.2 och 5.3).

För försäkringsaktiebolagens vidkommande krävs det att förvärv och överlåtelser av egna aktier inte inverkar menligt på skyddet för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar. Det rör sig här om samma skyddsintresse som ligger till grund för försäkringsrörelsereglerna (jfr prop. 1998/99:87 s. 145 f). Skyddsintressena är särskilt starka i livförsäkringsrörelse.

Som vi närmare utvecklar i det följande kan en utvidgad möjlighet att förvärva och överlåta egna aktier förenas med försäkringstagarnas intressen. I några avseenden är det dock motiverat med särregler för försäkringsaktiebolag. I första hand gäller det en inskränkning av tillämpningsområdet till vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

I övrigt kan bestämmelserna om förvärv och överlåtelse av egna aktier i noterade publika försäkringsaktiebolag i allt väsentligt utformas efter mönster från förslaget för aktiebolag i allmänhet (se vidare förslagen till ändringar i 7 kap. aktiebolagslagen). Det gäller bl.a. sättet för förvärv och överlåtelse av egna aktier, hur beslut om förvärv skall fattas, gränserna för innehav, prospektkrav m.m., egna aktiers ställning och rättsföljder vid otillåtna förvärv av egna aktier (se avsnitten 5.4–5.8 och 6).

De äldre och nya bestämmelserna om försäkringsbolagens förvärv och överlåtelse av egna aktier bör – i avvaktan på det arbete som pågår inom Regeringskansliet med inriktning på att göra aktiebolagslagen tillämplig även på försäkringsaktiebolag – samlas i ett nytt kapitel i försäkringsrörelselagen (6 a kap.).

Begränsningar med hänsyn till den finansiella stabiliteten och försäkringstagarnas intressen

Det är väsentligt att en utvidgad rätt att förvärva och överlåta egna aktier inte försämrar försäkringsbolagets förmåga att fullgöra åtaganden enligt försäkringsavtal. Den nya återköpsmöjligheten får inte heller innebära att rätten till återbäring för försäkringstagare och andra ersättningsberättigade enligt försäkringsavtal försämras (jfr liknande överväganden angående ombildning av icke vinstutdelande livförsäkringsbolag till vinstutdelande bolag i prop. 1998/99:87 s. 367–369).

Kravet på finansiell stabilitet och skyddet för försäkringstagarnas rättigheter säkerställs på ett grundläggande sätt redan genom de redovisningsregler som vi föreslår. Dessa innebär att egna aktier inte får tas upp som en tillgång i balansräkningen och att förvärv och avyttring skall redovisas direkt mot eget kapital (se vidare avsnitt 9). Ett innehav av egna aktier – som i ekonomiskt hänseende inte innebär något värde för bolaget – kommer därigenom inte att ingå i försäkringsbolagets kapitalbas. Vid en sådan redovisning kommer inte heller försäkringstagarnas rätt till s.k. villkorad återbäring, som under vissa förutsättningar kan baseras på beräknat överskott enligt redovisningen (jfr prop. 1998/99:87 s. 202 och 203), att påverkas av förvärvet. Det finns alltså inte anledning att befara att utökade möjligheter att återköpa egna aktier i försäkringsaktiebolag kommer i konflikt med försäkringstagarnas intressen i andra avseenden än vad som rent allmänt är fallet vid vinstutdelning.

För försäkringsbolag gäller särskilda bestämmelser om vinstutdelning. Vinstutdelning är endast tillåten i skadeförsäkringsbolag och i livförsäkringsbolag som har bestämmelser om detta i bolagsordningen (se 12 kap. 2 § försäkringsrörelselagen och prop. 1998/99:87 s. 194–199). Endast sådana försäkringsaktiebolag bör omfattas av de nya bestämmelserna om förvärv av egna aktier.

De nya rörelseregler som nyligen införts för försäkringsbolagen, bl.a. principen om god försäkringsstandard och de regler som skall säkerställa en tydligare avtalsreglering av försäkringstagarnas rättigheter och skyldigheter samt en klarare uppdelning mellan försäkringstagarnas och aktieägarnas medel, ger i övrigt en god grund för att förhindra att förvärv av egna aktier kommer i konflikt med försäkringstagarnas intressen (jfr prop. 1998/99:87 bl.a. s. 182, 191–193 och 203). Man behöver alltså inte, vilket skulle kunna vara ett alternativ, begränsa bestämmelserna till skadeförsäkringsaktiebolag. I återköpsfallen behövs inte heller – lika lite som vid vinstutdelning – något generellt tillståndsförfarande för försäkringsaktiebolag.

De föreslagna bestämmelserna i aktiebolagslagen innebär att ett förvärv av egna aktier inte får komma i konflikt med den s.k. försiktighetsprincipen i 12 kap. 2 § aktiebolagslagen (se förslaget till 7 kap. 8 § aktiebolagslagen). För försäkringsaktiebolagen är det lämpligt att också erinra om att ett förvärv av egna aktier inte får komma i konflikt med den stabilitetsprincip som gäller för försäkringsrörelse. Den skall säkerställa att bolaget bl.a. har tillräckligt soliditet och likviditet för att fullgöra sina åtaganden mot försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringsavtal (se 1 kap. 1 a § försäkringsrörelselagen). En sådan erinran finns i dag när det gäller minoritetsaktieägares rätt att påfordra utdelning.

Bör förändringar göras i dagens bestämmelser om förvärv av egna aktier?

I dag får egna aktier och aktier i moderbolag bara förvärvas i vissa undantagssituationer, bl.a. vid förvärv av annan rörelse. Sådana aktier får innehas under högst tre år, om de inte dessförinnan kan säljas utan förlust (se 6 kap. 10 § försäkringsrörelselagen).

Försäkringsrörelselagen har tills helt nyligen förhindrat att andra livförsäkringar än fondförsäkringar meddelats av vinstutdelande bolag. Aktier i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst är speciella. De berättigar t.ex. inte till utdelning. De är därför inte föremål för omsättning av samma slag eller av samma skäl som aktier i allmänhet. När sådana aktier innehas av vinstutdelande koncerner, torde det motiveras av fördelen med att kunna tillhandahålla traditionella livförsäkringar jäm- sides med andra försäkringar.

Det torde vara sällsynt att ett icke vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag förvärvar egna aktier ens i de undantagsfall där förvärv tillåts i dag. De behov som skulle kunna motivera sådana förvärv torde många gånger kunna tillgodoses genom att förvärvet görs direkt av bolagets aktieägare. I ett icke vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag – där rörelsen bedrivs helt för försäkringstagarnas vinstintresse – bör som princip inte heller förekomma transaktioner motiverade av aktieägarnas särskilda intressen.

Det kan därför ifrågasättas om förvärv av egna aktier eller aktier i moderbolag över huvud taget bör tillåtas i livförsäkringsbolag som inte får dela ut vinst. Om förvärv och överlåtelse skall tillåtas kan en förkortning av treårsfristen vara relevant.

Det saknas emellertid underlag för att nu inskränka bestämmelserna om förvärv av egna aktier eller av aktier i moderbolag i undantags-situationerna. Sådana frågor får i stället bedömas inom ramen för Finansinspektionens tillsyn enligt de allmänna rörelsereglerna, bl.a. principen om god försäkringsstandard i 1 kap. 1 a § försäkringsrörelselagen.

Mot denna bakgrund bör även redovisningsreglerna utformas med beaktande av att förvärv av egna aktier skulle kunna bli aktuella i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst (se författningskommentaren till 5 kap. 2 § ÅRFL).

I likhet med vad vi förordat i fråga om aktiebolagslagen föreslår vi inte några större förändringar i försäkringsrörelselagens bestämmelser om förvärv av egna aktier eller av aktier i moderbolaget i undantags-situationerna. Bestämmelsen bör dock, på samma sätt som aktiebolagslagens regler, kompletteras med det fall att förvärvet sker utan att någon ersättning utgått från bolaget. Sådana förvärv kan inte i sig strida mot försäkringstagarnas intressen.

För noterade publika aktiebolag som omfattas av aktiebolagslagen skall det inte längre krävas att aktier som förvärvats i undantagssituationerna avyttras, om innehavet ryms inom den tillåtna tioprocentgränsen (se avsnitt 5.10). Motsvarande bör gälla för noterade skadeförsäkringsbolag och livförsäkringsbolag som får dela ut vinst.

Vissa övriga frågor

För försäkringsaktiebolagen föreligger, utöver vad som nyss anförts, vissa särförhållanden som motiverar särskilda regler jämfört med andra aktiebolag. För försäkringsaktiebolag behövs det inte någon sådan bestämmelse om likvidationsplikt som föreslås i 13 kap. 4 a § aktiebolagslagen. Detta hänger samman med att försäkringsrörelselagen saknar bestämmelser om lägsta tillåtna aktiekapital (se prop. 1994/95:70 s. 120). Vissa mindre avvikelser i förhållande till aktiebolagslagen är också motiverade i några andra fall. Sådana frågor kommenteras närmare i författningskommentarerna till berörda bestämmelser (se vidare 6 a kap. 4, 5 och 21 §§ försäkringsrörelselagen).

8.2 Egna aktiers ställning enligt vissa rörelse regler

Regeringens bedömning: Det behövs inte några särskilda bestämmelser om egna aktiers ställning i kapitaltäckningssammanhang.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte behandlat dessa frågor.

Remissinstanserna: Vissa remissinstanser har tagit upp frågan om egna aktiers ställning vid vinstutdelning m.m. (se avsnitt 6).

Egna aktiers ställning enligt kapitaltäckningsreglerna

Det är väsentligt att en utvidgad rätt att förvärva och överlåta egna aktier inte försämrar kreditinstitutens och värdepappersbolagens finansiella stabilitet. De redovisningsregler som föreslagits innebär att egna aktier inte får tas upp som en tillgång i balansräkningen och att förvärv och avyttring skall redovisas direkt mot eget kapital (se vidare avsnitt 9.5). Ett innehav av egna aktier – som i ekonomiskt hänseende inte innebär något värde för bolaget – kommer således inte att ingå i ett kreditinstituts eller värdepappersbolags kapitalbas. Detta överensstämmer med motsvarande ordning för försäkringsbolag (jfr avsnitt 8.1).

Ett kreditinstituts och värdepappersbolags förvärv av egna aktier kommer att reducera det egna kapitalet och därmed också institutets kapitalbas. De risker som institutet får ta – t.ex. kreditrisker – liksom storleken på institutens aktieinnehav ställs i många fall i relation till institutets kapitalbas. Risktagandet kan alltså behöva anpassas till den reducerade kapitalbasen. Till detta kommer att det finns en nedre gräns som kapitalbasen inte får underskrida. Institutet måste självfallet ta hänsyn till dessa bestämmelser när de förvärvar egna aktier. Förhållandena är dock i princip inte annorlunda än när kapitalbasen minskas genom vinstutdelning.

Några särskilda bestämmelser om egna aktier i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag kan därför inte anses erforderliga.

Egna aktiers ställning vid ägarprövning

För finansiella företag finns, utöver regler om lägsta kapitalbas, flera rörelseregler vars tillämpning beror på hur stor andel av aktierna eller rösterna som någon har. Det kan vara fråga om kreditinstitutets eget innehav eller dess aktieägares. Tillämpningen kan påverkas såväl av det finansiella företags förvärv av egna aktier som av tredje mans förvärv av egna aktier.

Vid tillämpningen av dessa bestämmelser kommer den allmänna princip som föreslås komma till uttryck i 1 kap. 7 § aktiebolagslagen och 1 kap. 9 d § försäkringsrörelselagen att gälla, dvs. att bolagets innehav av egna aktier beaktas genom att rösterna reduceras. Det gäller dock inte om annat uttryckligen följer av bestämmelsen i fråga eller annars klart framgår av sammanhanget.

För en aktieägare kan ett finansiellt företags förvärv av egna aktier få betydelse enligt de s.k. ägarprövningsreglerna (7 kap. 10–14 b §§ och 9 kap. 3 § bankrörelselagen, 2 kap. 3 § och 3 kap. 2–2 e §§ försäkringsrörelselagen, 2 kap. 1 § och 6 kap. 3 a–3 h §§ lagen om värdepappersrörelse samt 2 kap. 1 § och 5 kap. 11–15 b §§ lagen om finansieringsverksamhet). Reglerna ställer upp särskilda krav på ägare som har ett kvalificerat innehav i, eller en nära förbindelse med, ett finansiellt företag. Med innehav avses ett direkt eller indirekt ägande i ett företag om

innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över företaget. Med nära förbindelse avses bl.a. innehav, direkt eller indirekt, av minst en femtedel av kapital eller röstetalet i ett annat företag.

Lämpligheten hos de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier prövas första gången i samband med prövningen av ansökan om tillstånd för företaget att driva finansiell verksamhet, t.ex. bankrörelse. Därefter görs en lämplighetsprövning vid ett direkt eller indirekt förvärv av aktier i företaget som medför att förvärvarens sammanlagda innehav utgör ett kvalificerat innehav. Detsamma gäller ett förvärv som innebär att ett kvalificerat innehav ökar så att det uppgår till eller överstiger 20, 33 eller 50 procent av aktiekapitalet eller röstetalet för samtliga aktier eller så att institutet blir ett dotterbolag.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar vissa närmare krav på verksamheten i företaget, kan Finansinspektionen ingripa med sanktioner. Inspektionen kan också ingripa mot den som har nära förbindelse med ett finansiellt företag och som försvårar en effektiv tillsyn av företaget.

Frågan uppkommer om reglerna måste justeras med hänsyn till förslagen i detta sammanhang.

Ägarprövningsreglerna avser, som framgått, bara direkta eller indirekta *förvärv* av aktier eller andelar. När ett bolag förvärvar egna aktier ökar visserligen de övriga aktieägarnas kapitalandel och inflytande över bolaget, eftersom de aktier som tillhör bolaget inte kan företrädas vid bolagsstämman. Dessa förändringar omfattas dock inte av ägarprövningsreglerna på så sätt att ägarens lämplighet skall prövas enbart till följd av bolagets förvärv av egna aktier.

Ett finansiellt företagsinnehav av egna aktier skall dock tillmätas betydelse vid bedömningen av hur stort innehav en befintlig ägare faktiskt har. Enligt vår mening innebär redan gällande bestämmelser att företagets innehav av egna aktier skall beaktas vid bedömningen av inspektionens möjlighet att ingripa mot en ägare som har ett kvalificerat innehav och som utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en utveckling av verksamheten i strid mot de närmare krav som rörelsereglerna ställer upp. Bestämmelsernas anknytning till utövandet av inflytande innebär i praktiken också att förhållandet skall vara av viss varaktighet för att inspektionen skall ingripa.

Enligt vår mening har ägarprövningsreglerna redan i dag en tillfredsställande utformning som ger möjlighet att beakta de finansiella företagens innehav av egna aktier. Någon ändring i reglerna är därför inte nödvändig.

Egna aktiers ställning i placeringsammanhang

Även i andra fall än de nyss nämnda får den allmänna principen att räkna bort egna aktier betydelse. Följande fall kan nämnas.

I 2 kap. 15 a § bankrörelselagen finns en bestämmelse som begränsar en banks innehav av s.k. placeringsaktier dels i förhållande till bankens

kapitalstyrka, dels i förhållande till röstetalet i det bolag där placeringen görs.

En liknande situation kan uppkomma för värdepappersfonders innehav av aktier. Enligt 19 § lagen (1990:1114) lagen om värdepappersfonder får en värdepappersfonds innehav av aktier från en och samma emittent inte överstiga fem procent av röstvärdet för samtliga av emittenten utfärdade aktier. Om ett fondbolag förvaltar flera värdepappersfonder, gäller röstvärdebegränsningen det sammanlagda innehav som fonderna har.

I 2 kap. 17 § bankrörelselagen, 3 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse och 3 kap. 10 § lagen om finansieringsverksamhet finns bestämmelser om s.k. jävskrediter. Där föreskrivs att institutet inte på andra villkor än sådana som det normalt ställer upp får lämna kredit till en närmare angiven jävskrets. I denna krets finns andra aktieägare än staten med ett aktieinnehav som motsvarar minst tre procent av hela aktiekapitalet.

Sammanfattningsvis kan nuvarande bestämmelser om placeringsaktier och jävskrediter kvarstå oförändrade.

9.1 Skall egna aktier redovisas som tillgång?

Regeringens förslag: Egna aktier skall inte få tas upp som tillgång i balansräkningen.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte lämnat något förslag i denna del.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, däribland *Riksskatteverket* och *Bokföringsnämnden*, har efterfrågat en reglering av hur förvärv och överlåtelse av egna aktier skall behandlas i redovisningen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Synpunkter vid remissmötet: Promemorians förslag har inte mött några invändningar.

Bakgrund: Om publika aktiebolag får en förhållandevis vidsträckt möjlighet att förvärva och överlåta egna aktier, aktualiseras frågan om hur egna aktier skall redovisas. Behovet av ytterligare lagregler måste bedömas mot bakgrund av de regler om redovisning av egna aktier som redan finns, de krav som EG-rätten ställer och den internationella utvecklingen i denna fråga.

Olika länders lagstiftning intar olika synsätt i frågan. I EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv (rådets direktiv, 78/660/EEG, av den 25 juli 1978 om årsbokslut i vissa bolagsformer) lämnas två alternativ vad gäller redovisning av egna aktier (jfr artiklarna 8, 9 och 10). Det ena alternativet är att redovisning sker i balansräkningen på tillgångssidan. I så fall skall ett motsvarande belopp som bolaget inte får förfoga över tas upp som en reserv på passivsidan (se artikel 22.1 b i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv). Utgångspunkten för denna redovisningsmetod är uppenbarligen att aktierna anses ha ett värde för bolaget som skall uppskattas enligt direktivets bestämmelser. Det andra alternativet är att aktierna över huvud taget inte redovisas som tillgång i balansräkningen. Gällande svensk rätt motsvarar snarast det senare av dessa båda alternativ; aktierna skall visserligen tas upp i balansräkningen men åsätts inget värde (se 4 kap. 14 § årsredovisningslagen).

Bland internationella redovisningsnormer torde f.n. uttalanden från International Accounting Standards Committee (IASC) ha störst betydelse. Inom IASC finns en "akutgrupp" – Standing Interpretations Committee (SIC) – som vid behov gör uttalanden i redovisningsfrågor. I ett sådant uttalande, SIC – 16, uttalas att egna aktier skall redovisas i balansräkningen som ett avdrag från eget kapital. I noterna skall förvärvet av egna aktier redovisas som en förändring i eget kapital. Upplýsning om storleken på avdraget från eget kapital skall anges i balansräkningen eller i noterna. När aktierna avyttras, skall eventuell vinst eller förlust inte resultatföras. Mottagen ersättning skall endast redovisas som en förändring i eget kapital. I uttalandet hänvisas också till IAS 1.74(a)(vi) som föreskriver att anskaffningskostnaden för egna aktier kan redovisas antingen i balansräkningen eller i noterna. Det får ske på flera olika sätt.

Ett alternativ är att de totala kostnaderna tas upp som en egen justeringspost i eget kapital. Ett annat är att aktiekapitalet minskas med aktiernas nominella värde samtidigt som ett eventuellt över- eller underpris för aktierna redovisas som en justeringspost i exempelvis balanserad vinst eller förlust. Ett tredje alternativ är att alla poster i eget kapital reduceras proportionellt med anskaffningsvärdet för aktierna.

Skälen för regeringens förslag: Som ovan har nämnts innehåller EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv två alternativa redovisningsmetoder. Det ena alternativet innebär att aktierna tas upp som tillgång i balansräkningen. Alternativet förutsätter uppenbarligen att aktierna tas upp till ett värde och värderas enligt de värderingsregler som finns i direktivet. Denna redovisningsmetod framstår dock som tveksam, eftersom den ger intrycket av att det sammanlagda egna kapitalet i bolaget är detsamma före som efter förvärvet, trots att förvärvet har inneburit en minskning av tillgångarna utan att bolaget har tillförts något reellt värde. Bilden av det egna kapitalet blir alltså felaktig, något som i sin tur kan leda till att nyckeltalsberäkningar slår fel. Till detta kommer att metoden sannolikt inte är förenlig med SIC – 16. Detta uttalande förutsätter att förvärv av egna aktier kommer till synes i en minskning av eget kapital. Det nu behandlade alternativet bör alltså inte väljas.

Den nuvarande svenska redovisningsmetoden, där aktierna tas upp som tillgång men utan något värde, har inte samma nackdelar som den nyss nämnda modellen. Metoden kan sägas ha ett mera begränsat syfte, nämligen att lämna upplysning om att företaget innehar egna aktier. Det slaget av information kan dock lika väl lämnas genom en upplysning i not eller i förvaltningsberättelsen. Den svenska metoden stämmer dessutom mindre väl överens med EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv. Direktivet innehåller inte någon särskild föreskrift om att egna aktier kan tas upp som tillgång utan att åsättas något värde. Det synes i stället bygga på tanken att ett innehav av egna aktier – om det över huvud taget tas upp på balansräkningens tillgångssida – skall behandlas som vilket aktieinnehav som helst och följaktligen åsättas ett värde och bli föremål för värdejusteringar när så behövs.

Vi anser därför att övervägande skäl talar för den andra redovisningsmetoden som kommer till synes i direktivet, d.v.s. innehav av egna aktier tas över huvud taget inte upp på balansräkningens tillgångssida. Att bolaget innehar egna aktier bör i stället komma till uttryck i en särskild upplysning i förvaltningsberättelsen (se vidare avsnitt 9.2 och 9.3; se dock avsnitt 9.5 om sådana innehav som enligt lagen om värdepappersrörelse får ske för att underlätta rörelsen).

Balansräkningsschemat i bilaga 2 till årsredovisningslagen bör därför justeras på så sätt att posten Egna aktier utgår. Vidare bör bestämmelsen i 4 kap. 14 § första stycket årsredovisningslagen om att egna aktier inte får tas upp till något värde ersättas av en bestämmelse om att egna aktier inte får tas upp som tillgång.

9.2 Hur skall betalningar i samband med förvärv och överlåtelse av egna aktier redovisas?

Prop. 1999/2000:34

Regeringens förslag: Utbetalningar och inbetalningar till bolaget i samband med förvärv och överlåtelser av egna aktier skall inte resultatföras utan föras direkt mot fritt eget kapital och inte påverka bundet eget kapital.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte uttalat sig i denna fråga.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Synpunkter vid remissmötet: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag:

Skall betalningar i samband med förvärv och överlåtelser av egna aktier resultatföras?

Det kan synas som att ett aktiebolag som säljer ut egna aktier till ett högre respektive lägre pris än vad det har förvärvat aktierna för därigenom gör en vinst respektive en förlust som bör återspeglas i resultaträkningen. Den förändring i eget kapital som uppkommer i nyss behandlade situationer torde emellertid inte vara att bedöma som en vinst eller en förlust för bolaget utan snarare som en transaktion mellan å ena sidan de aktieägare som gett upp sin andel i eget kapital och de kvarstående aktieägarna (jfr IAS 32. A8). Mot den bakgrunden ligger det närmast till hands att – såsom har konstaterats i SIC – 16 – anse att förvärv med åtföljande utförsäljning inte ger upphov till någon sådan förändring av bolagets förmögenhetsställning som bör återspeglas i resultaträkningen.

Är detta synsätt då förenligt med EG-rätten? Det fjärde bolagsrättsliga direktivet får förstås så att egna aktier som tas upp som tillgång i balansräkningen skall göras till föremål för behövliga värdejusteringar vilka skall redovisas i resultaträkningen (jfr artiklarna 35.1.c och 39.1.b). Det slaget av redovisning förutsätter resultatföring. Den ovan förordade ordningen – där egna aktier inte tas upp på tillgångssidan i balansräkningen – träffas däremot inte av EG-rättens krav på resultatföring.

Utbetalningar och inbetalningar till bolaget i samband med förvärv och överlåtelser av egna aktier bör således inte föras över resultaträkningen. Vid förvärv av egna aktier är det i stället naturligt att avdrag sker direkt i eget kapital med belopp motsvarande utgifterna för förvärvet. Vid avyttring är det på motsvarande sätt naturligt att det egna kapitalet ökas med nettoinkomsten av överlåtelserna (jfr SIC – D 17). Detta bör komma till uttryck i 5 kap. 14 § årsredovisningslagen, en bestämmelse som behandlar bl.a. förändringar i eget kapital.

Beträffande vissa slag av innehav för att underlätta värdepappersrörelse, se avsnitten 9.4 och 9.5.

Av det föregående har framgått att ett förvärv eller en försäljning av egna aktier bör redovisas som en förändring i eget kapital och att detta bör komma till uttryck i 5 kap. 14 § andra stycket årsredovisningslagen. Den specifikation som föreskrivs där skall ske i en not eller, om det inte står i strid med kravet på överskådlighet, i balansräkningen (jfr 5 kap. 1 § första stycket). Detta bör givetvis gälla även i detta sammanhang. Bestämmelsen låter sig för övrigt förenas med vad som sägs i SIC – 16.

En särskild fråga är vilka poster inom eget kapital som skall justeras med anledning av ett förvärv eller en avyttring av egna aktier. SIC – 16 lämnar flera olika alternativ. Frågan regleras inte uttryckligen i EG-rätten. Mot bakgrund av att EG:s andra bolagsrättsliga direktiv endast tillåter förvärv av egna aktier inom ramen för fritt eget kapital står det dock klart att förändringen inte skall påverka storleken av det bundna egna kapitalet. EG-rättens ståndpunkt bör givetvis gälla även i Sverige. Den förändring av eget kapital som ett förvärv eller en avyttring av egna aktier ger upphov till bör därför endast få påverka poster som ingår i fritt eget kapital, t.ex. balanserad vinst eller förlust. Vid ett förvärv av egna aktier bör alltså avdrag ske i fritt eget kapital med beloppet av utgifterna för förvärvet och vid en avyttring bör det fria egna kapitalet i stället ökas med nettoinkomsten från överlåtelsen. Även detta bör komma till uttryck i 5 kap. 14 § årsredovisningslagen.

9.3 Särskilda upplysningar om förvärv och överlåtelser av egna aktier

Regeringens förslag: I förvaltningsberättelsen skall lämnas upplysningar om innehav av egna aktier, bl.a. om det antal egna aktier som bolaget innehar och den betalning som har erlagts vid förvärvet av aktierna.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte lämnat något förslag.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Synpunkter vid remissmötet: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Om aktiebolagslagen ändras, så att förvärv av egna aktier blir möjliga i någon omfattning av betydelse, uppkommer frågan om att införa regler av det slag som anges i artikel 22.2 i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv och artikel 46.2 i EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv. Innebörden i bestämmelserna är att det i förvaltningsberättelsen skall lämnas upplysningar i följande hänseenden:

- skälen för de förvärv av egna aktier som har skett under räkenskapsåret,
- antal och nominellt belopp av de aktier som har förvärvats och avyttrats under räkenskapsåret samt den andel av det tecknade aktiekapitalet som dessa aktier utgör,

– uppgift om vederlag som har utgått vid förvärv eller avyttring mot vederlag,

– antal och nominellt belopp beträffande samtliga aktier som innehas av bolaget samt den andel av det tecknade kapitalet som dessa aktier utgör.

Direktivets bestämmelser är tvingande och synes för övrigt ha goda skäl för sig. I den svenska lagen bör därför införas upplysningskrav av de angivna slagen.

I 5 kap. 14 § tredje stycket årsredovisningslagen föreskrivs i dag att det i årsredovisningen skall lämnas information om det nominella beloppet av egna aktier. Från användarsynpunkt är inte endast den uppgiften utan också uppgifter om den sammanlagda ersättning som bolaget har betalat för egna aktier av intresse. Det bör därför uppställas ett sådant upplysningskrav. Upplysningarna bör, liksom övriga upplysningar om egna aktier, lämnas i förvaltningsberättelsen.

9.4 Redovisning vid innehav på kort sikt?

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några särskilda redovisningsregler avseende kortsiktiga innehav av egna aktier.

Kommitténs bedömning: Kommittén har inte diskuterat frågan.

Promemorians bedömning: I promemorian har uttalats att kortsiktiga innehav av egna aktier inte bör särregleras.

Synpunkter vid remissmötet: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Ovan har föreslagits att ett innehav av egna aktier inte skall tas upp som tillgång i balansräkningen och att utbetalningar och inbetalningar i samband med en överlåtelse inte skall resultatföras utan redovisas genom avdrag direkt från fritt eget kapital. En särskild fråga är om det finns anledning att avvika från dessa principer i fråga om kortfristiga innehav, i synnerhet i fråga om egna aktier i handelslager. I en del europeiska länder, t.ex. Danmark, tas egna aktier upp som tillgång i balansräkningen i just sådana situationer.

Det förslag till ändringar i aktiebolagslagen som nu föreslås i fråga om förvärv av egna aktier har inte till syfte att bereda aktiebolag möjlighet att bedriva regelrätt handel i egna aktier. Tvärtom har förslaget utformats så att handel – i bemärkelsen frekventa förvärv och utförsäljningar av samma aktier – knappast blir möjlig. Som exempel på regler som försvårar en sådan handel kan nämnas de särskilda formkrav som föreslås gälla i samband med beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier samt korttidshandelsförbudet. Mot den bakgrunden finns det knappast anledning att, såvitt gäller aktiebolag i allmänhet, ha några särskilda bestämmelser i årsredovisningslagen som tar sikte på kortsiktiga innehav. Det kan tilläggas att regler som ger möjlighet att redovisa nu diskuterade innehav som tillgångar sannolikt skulle stå i strid med de principer som kommer till uttryck i SIC – 16.

Redovisning av innehav av egna aktier i syfte att underlätta värdepappersrörelse kommer att behandlas i avsnitt 9.5.

Regeringens förslag: Bankaktiebolag, försäkringsaktiebolag och andra finansiella aktiebolag skall redovisa egna aktier enligt samma principer som aktiebolag i allmänhet.

Kommitténs förslag: Kommittén har inte behandlat dessa frågor.

Promemorians förslag: Överensstämmet med regeringens förslag. I fråga om egna aktier för att underlätta värdepappersrörelsen överensstämmer promemorians alternativ 1, som innebär att aktierna redovisas enligt samma principer som egna aktier i allmänhet, med regeringens förslag.

Synpunkter vid remissmötet: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran.

Bokföringsnämnden och *Svenska Bankföreningen* har dock förordat att transaktioner av egna aktier för att underlätta värdepappersrörelsen redovisas enligt promemorians alternativ 2, som innebär att aktierna redovisas som en tillgång i balansräkningen och att resultatföring sker enligt samma regler som finansiella omsättningsaktier i allmänhet. *Finansinspektionen* har föreslagit att transaktionerna skall påverka resultaträkningen utan att aktierna tas upp som tillgång i balansräkningen. Den möjligheten skulle i så fall gälla som en option till alternativ 1.

Bakgrund: Bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag skall följa redovisningsreglerna i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL). Försäkringsaktiebolag skall följa redovisningsreglerna i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL).

Trots att sådana finansiella företag omfattas av särskilda redovisningslagar gäller i stort enhetliga redovisningsregler med allmänna aktiebolag och andra företag som omfattas av årsredovisningslagen (1995:1554). ÅRKL och ÅRFL hänvisar i betydande utsträckning till årsredovisningslagen, bl.a. när det gäller allmänna värderingsregler och upplysningsregler. Utgångspunkten för lagstiftningen är att finansiella företag skall följa samma redovisningsregler som företag i allmänhet, om det inte finns särskilda skäl med hänsyn till de finansiella företagens särart (jfr prop. 1998/99:130 s. 354).

Skälen för regeringens förslag:

Förvärv enligt aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen

De redovisningsregler som i det föregående har föreslagits för de aktiebolag som omfattas av årsredovisningslagen innebär att egna aktier inte får tas upp som en tillgång i balansräkningen. Utgifter och inkomster från förvärv respektive överlåtelse av egna aktier skall inte redovisas i resultaträkningen. I stället skall utgifterna och inkomsterna redovisas direkt mot fritt eget kapital. Vidare skall information om förvärv och överlåtelse lämnas i förvaltningsberättelsen (se avsnitten 9.1, 9.2 och 9.3).

Enligt vår mening finns det inte några särskilda skäl som motiverar att de finansiella företagen skall redovisa egna aktier som förvärvats med stöd av aktiebolagslagen eller försäkringsrörelselagen på något annat sätt än företag i allmänhet. Det anförda föranleder ett antal ändringar i ÅRKL och ÅRFL av samma slag som har föreslagits i årsredovisningslagen. Ändringarna behandlas i författningskommentarerna till ÅRKL och ÅRFL.

I ett avseende är dock särskilda redovisningsregler befogade för livförsäkringsaktiebolag. Det gäller de livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst. Som en följd av att dessa bolag inte får dela ut vinst saknar de fritt eget kapital. Sådana aktiebolag måste därför redovisa eventuella köp och försäljningar av egna aktier mot bundet eget kapital (se vidare författningskommentaren till 5 kap. 2 § ÅRFL).

Förvärv för att underlätta värdepappersrörelse

En särskild fråga för vissa finansiella företag är om de nyss nämnda redovisningsprinciperna bör tillämpas även för sådana förvärv av egna aktier som får ske för att underlätta värdepappersrörelse (se 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse). Frågan blir av betydelse för de bankaktiebolag och värdepappersbolag som har fått tillstånd att som värdepappersinstitut bedriva värdepappersrörelse (se vidare avsnitt 5.12).

Sådana förvärv motiveras delvis av andra skäl än de som ligger bakom de nya bestämmelserna om förvärv och överlåtelse av egna aktier. Eftersom förvärven har anknytning till värdepappersrörelsen, ligger det nära till hands att transaktionerna redovisas enligt samma principer som bolagets köp och försäljning av andra aktier eller, i vart fall, att transaktionerna resultatförs. Flera remissinstanser har också ansett att en redovisning som en tillgång med åtföljande resultatföring bättre återspeglar det samlade resultatet av bankaktiebolagets eller värdepappersbolagets handel med värdepapper.

En sådan redovisning skulle dock avvika från de redovisningsprinciper som funnits lämpliga för företag i allmänhet.

Även i vissa andra fall, där det inte finns särregler, kan en redovisning i resultaträkningen framstå som naturlig, t.ex. vid förvärv av en annan rörelse där egna aktier ingår som relativt omgående skall säljas över börs eller annan marknadsplats (jfr avsnitt 9.4).

Som tidigare framgått har en undergrupp inom det internationella organet IASC förordat en redovisning av egna aktier direkt mot eget kapital. Ett lagkrav på att egna aktier i värdepappersrörelse skall redovisas som andra aktier skulle alltså förhindra berörda företag från att följa denna rekommendation.

Frågan om redovisningen av egna aktier i handelsverksamhet är föremål för olika uppfattningar. Det nyss nämnda uttalandet från IASC har också ifrågasatts på denna punkt. I andra länder förekommer att egna aktier i handelsverksamhet tas upp som en tillgång i balansräkningen och att transaktionerna påverkar resultaträkningen.

En möjlighet är att införa en bestämmelse som låter företaget välja redovisningsalternativ för aktier i värdepappersrörelsen, dvs. de får

redovisas antingen enligt i det föregående föreslagna regler för egna aktier eller också enligt principerna för överlåtbara värdepapper (jfr 4 kap. 9 § årsredovisningslagen samt 4 kap. 1 och 6 §§ ÅRKL). Det senare alternativet skulle enligt direktivet behöva förenas med regler om avsättningar av tillgångsvärdet till en bunden reserv.

En sådan valfrihet har emellertid den nackdelen att jämförelser mellan kreditinstitut och värdepappersbolag försämras om företagen väljer olika alternativ.

En särbestämmelse kräver också ytterligare utredning och ställningstaganden, t.ex. om behandlingen i kapitaltäckningssammanhang och i en kontrollbalansräkning. I detta sammanhang finns det inte tillräckligt utrymme för sådana överväganden. Sådana särbestämmelser torde dock kunna undvikas om transaktioner gällande egna aktier i värdepappersrörelsen redovisas i resultaträkningen utan att samtidigt tas upp som en tillgång i balansräkningen, vilket *Finansinspektionen* pekat på. En sådan redovisning vore dock ovanlig. Den förordas inte heller av IASC. Det är också tveksamt om en sådan ordning i alla delar är förenlig med EG:s redovisningsdirektiv.

Detta redovisningsalternativ bör inte väljas.

Sammanfattningsvis bör förvärv och överlåtelser av egna aktier med stöd av lagen om värdepappersrörelse redovisas enligt samma principer som andra innehav av egna aktier.

De upplysningar om egna aktier som föreslås i årsredovisningslagen får relevans även för innehav av egna aktier i värdepappersrörelse. De upplysningar som därutöver kan behövas för att så bra som möjligt återspegla resultatet av kreditinstitutens och värdepappersbolagens samlade värdepappershandel bör regleras genom föreskrifter eller allmänna råd.

Det går inte att utesluta att praxis och uttalanden i internationella sammanhang mera konsekvent kommer att innebära att egna aktier i handelsverksamhet tas upp som en tillgång med åtföljande resultatföring. I sådant fall bör frågan om redovisning av egna aktier i värdepappersrörelse prövas på nytt.

De nya reglerna bör träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till att riksdagen inte kommer att kunna ta ställning till propositionen förrän tidigast i februari 2000 bör reglerna börja gälla den 10 mars 2000. Detta gör att det blir möjligt att fatta beslut om förvärv av egna aktier på bolagsstämmor som hålls den 10 mars 2000 eller därefter.

Effekter på statens skatteintäkter

Det finns anledning anta att de nu föreslagna reglerna om förvärv av egna aktier kommer att få inverkan på statens skatteintäkter.

För det första kan förslaget få vissa konsekvenser för statens kupongskatteintäkter. Den föreslagna möjligheten till förvärv av egna aktier medför att företagen kan göra sig av med tillfälliga överskottsmedel utan att behöva ändra sin långsiktiga utdelningspolitik. Detta kan vara av betydelse genom att förändringar i utdelningspolitiken anses ha en viktig signalfunktion om företagets framtida vinstmöjligheter. I dag utgör nedsättning av aktiekapitalet genom inlösen ett alternativt sätt att minska denna typ av överskott. Eftersom inlösen är ett mer komplicerat förfarande än förvärv av egna aktier, finns det anledning tro att förvärv av egna aktier till betydande del kommer att ersätta inlösen. Till den del förvärv av egna aktier ersätter inlösen av aktier som ägs av svenska medborgare uppkommer inga statsfinansiella effekter, då aktieägarnas överlåtelser av aktier till bolaget – i likhet med inlösen – torde vara att bedöma som avyttring och därmed reavinstbeskattas. Däremot innebär det att kupongskatten på inlösta aktier som ägs av utländska medborgare uteblir. Detta medför en statsfinansiell kostnad om 60 miljoner kronor.

För det andra kan förslaget få betydelse för skatten på utdelningar. Den svenska dubbelbeskattningen av inkomster från bolagssektorn medför att den effektiva skatten på utdelningar är högre än på kapitalvinster. Detta innebär att det är skattemässigt förmånligare för aktieägare att tillgodogöra sig bolagets inkomster genom försäljning av aktier än genom utdelning. För år 2000 beräknas summan skattepliktiga utdelningar till svenska hushåll uppgå till 10,98 miljarder kronor. Utdelningarna på juridiska personers kapitalplacersaktier beräknas uppgå till 13,15 miljarder kronor.

Frågan är då hur stor del av denna utdelningsvolym som kan komma att ersättas med återköp. För ägarna finns det skattemässiga incitament att tillgodogöra sig bolagsinkomster genom reavinst i stället för genom utdelningar. Visserligen innebär en avyttring av aktier att framtida avdrag för anskaffningskostnad minskar. Givet positiv diskonteringsränta innebär en substitution av utdelningar mot återköp att nuvärdet av skattebetalningarna sjunker. Mot denna bakgrund är det inte orealistiskt att räkna med att 10 procent av de utdelade beloppen ersätts med återköp. Av detta följer att 2,41 miljarder kronor av utdelningarna initialt ersätts med återköp. Den omedelbara konsekvensen av att utdelningsvolymen sjunker med 2,41 miljarder kronor är ett skattebortfall på 680 miljoner kronor. Detta balanseras till viss del av att vinsterna på de avyttrade aktierna beskattas. Med en antagen årlig nominell värdeökning på aktier om 9 procent och under antagande om en genomsnittlig innehavstid på 5 år beräknas anskaffningskostnaden uppgå till ca 65 procent av återköpsvärdet. Vinsten uppgår därmed till 35 procent av återköpsvärdet, vilket medför reavinstskatt på 240 miljoner kronor. Den periodiserade effekten ikrafträdandeåret uppgår således till 440 miljoner kronor. Vid en

kassamässig redovisning blir effekten 680 miljoner kronor, beroende på att utdelningsinkomster preliminärbeskattas medan den ökade reavinstskatten inflyter först året därpå genom fyllnadsinbetalningar.

Intäktsbortfallet balanseras till viss del av ett framtida lägre anskaffningsvärde. Avdrag för anskaffningskostnaden som skulle ha gjorts i framtiden görs i stället i dag. Detta innebär att skattebasen breddas det är en framtida avyttringen skulle ha skett. Hur stor tidigareläggningen blir kan inte bedömas med någon säkerhet. I beräkningen antas emellertid en tidigareläggning med 3 år.

Tidigareläggningseffekten innebär att man fr.o.m. det fjärde året får en balanserande inkomstförstärkning. Givet att utdelningsvolymen följer värdeökning på aktier innebär detta att det periodiserade skattebortfallet sjunker från 530 miljoner kronor år 3 till 150 miljoner kronor år 4. Vid en redovisning i kassamässiga termer uppkommer detta "brott" i stället mellan år 4 och år 5.

Den varaktiga statsfinansiella kostnaden kan beräknas som nuvärdet av alla framtida skatteeffekter multiplicerat med statslåneräntan (vilken antas uppgå till 5 %). Sammantaget beräknas den varaktiga statsfinansiella kostnaden, inklusive kupongskattebortfallet, de första 20 åren bli 400 miljoner kronor.

De finansiella effekterna av det nu aktuella förslaget i detta avseende har beaktats vid de inkomstberäkningar som regeringen tidigare har presenterat i budgetpropositionen för år 2000.

Övriga kostnadseffekter

De aktuella förslagen får vissa konsekvenser för Finansinspektionens verksamhet.

Förvärv och överlåtelse av egna aktier på marknadsplatser utanför EES skall kräva inspektionens tillstånd. Endast ett fåtal svenska företag är dock noterade utanför EES och ärendena kan inom överskådlig tid antas bli få.

De utvidgade möjligheterna att handla med egna aktier ställer nya krav på Finansinspektionen såvitt avser tillsyn av handelsförbudet och övriga bestämmelser i insiderlagen liksom ändringar i rutiner för registrering och rapportering. Förslaget innehåller också ett bemyndigande för inspektionen att meddela föreskrifter om handelsregler som en börs eller auktoriserad marknadsplats skall ha för bolags förvärv av egna aktier. Ändringarna kan dock inte anses medföra att antalet tillsynsärenden ökar i och för sig. De insatser i form av föreskriftsarbete, rådgivning och systemanpassningar som krävs i detta avseende kan inte heller bedömas bli så omfattande eller varaktiga att uppgifterna inte kan lösas på ett tillfredsställande sätt inom ramen för befintliga resurser.

De ekonomiska konsekvenserna för Finansinspektionen kan alltså antas bli begränsade. Några ytterligare resurser behöver därför inte tillföras inspektionen med anledning av förslagen.

Förslagen torde i övrigt inte ha några märkbara kostnadskonsekvenser för det allmänna.

12.1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

1 kap. 7 §

En aktie som innehas av aktiebolaget självt (egen aktie) eller av dess dotterföretag skall inte räknas med när det i lag eller bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna. En sådan aktie skall inte heller räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen är ny. Den har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter.

Första meningen motsvarar andra meningen i 9 kap. 4 § i den paragrafens hittills gällande lydelse. För att markera att en egen aktie inte utgör en tillgång i bolagets hand har det tidigare använda uttrycket ”tillhör” bolaget bytts ut mot ”innehas av” bolaget. Någon saklig ändring är inte avsedd. Som *Lagrådet* har påpekat syftar begreppet ”innehav” i detta sammanhang på vad som civilrättsligt utgör äganderätt. Begreppet omfattar alltså inte innehav som enbart grundar sig på exempelvis pantsättning.

Bestämmelsen i andra meningen har behandlats i avsnitt 6. Den tar sikte på tillämpningen av sådana bestämmelser i lag eller bolagsordning som skall tillämpas först om någon innehar en viss andel av bolagets aktier eller röster. Sådana bestämmelser finns i bl.a. 12 kap. 7 § andra stycket 4 och 14 kap. 31 § första stycket aktiebolagslagen. Innebörden av förevarande bestämmelse är att aktier som bolaget självt eller dess dotterföretag innehar skall räknas bort vid prövningen av om det i respektive bestämmelse angivna andelstalet är uppnått. Som exempel kan tas 14 kap. 31 §, en bestämmelse som ger den som innehar mer än 90 procent av aktierna och rösterna i bolaget rätt att lösa in övriga aktier. Om bolaget självt innehar tio procent av aktierna och dessa aktier representerar tio procent av rösterna i bolaget, finns det en sådan rätt till inlösen redan om någon innehar mer än 81 procent av rösterna och aktierna. 81 procent motsvarar nämligen 90 procent av aktierna och rösterna i bolaget, sedan de tio procent av aktierna som bolaget självt innehar har räknats bort. – Det ligger i sakens natur att bestämmelsen inte gäller vid tillämpning av bestämmelser som tar sikte just på andelen egna aktier i bolaget (jfr 7 kap. 9 §).

Med ”lag” avses i förevarande sammanhang inte endast aktiebolagslagen utan också annan lagstiftning. Som exempel kan nämnas lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och de där intagna flaggningsreglerna.

Vid nyemission ger aktier som bolaget självt eller dess dotterföretag innehar inte någon företrädesrätt till nya aktier.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen, som är ny, behandlar frågan om när ett bolags innehav av egna aktier eller ett dotterföretags innehav i moderbolaget medför företrädesrätt till nya aktier (se avsnitt 6). Av paragrafen framgår att aktier som innehas av bolaget eller av dess dotterföretag inte ger någon företrädesrätt till nya aktier i samband med nyemission. Bolaget är alltså inte bara förhindrat att i samband med nyemissionen teckna egna aktier (se 7 kap. 1 §) utan är också förhindrat att genom försäljning eller annan åtgärd förfoga över några av de teckningsrätter som uppkommer vid nyemissionen.

Paragrafen uppställer inte något hinder mot att bolaget tilldelas nya aktier i samband med en fondemission.

6 kap.

6 kap. 1 §

Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål, nämligen

1. avsättning till omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till reservfond eller till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning för ändamål som anges i första stycket 2 och 3 får ej avse större belopp än att full täckning finns för det bundna egna kapitalet efter nedsättningen. Beräkningen därav sker enligt balansräkning för näst-föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid stämman, och annars på grundval av de handlingar som anges i 4 kap. 4 § första stycket 1–3.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 13 § andra stycket *samt* 7 kap. 5 och 10 §§. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–10 §§.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Ändringarna i *fjärde stycket* är föranledda av de nya bestämmelserna om förvärv av egna aktier. I 7 kap. 5 och 10 §§ finns bestämmelser om nedsättning i samband med att förvärvade egna aktier har blivit ogiltiga. För att klargöra att dessa nedsättningsfall faller utanför den indelning som görs i förevarande paragrafs första stycke – och därmed inte heller regleras av de rättsregler som knyter an till denna indelning – har det ansetts lämpligt att erinra om bestämmelserna i 7 kap.

Teckning av egna aktier

7 kap. 1 §

Ett aktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett aktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen.

Om aktier i ett bolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första – tredje styckena gäller även i fråga om dotterföretags teckning av aktier i moderbolag.

(Jfr 11 kap. 1 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen motsvarar – efter ett par mindre språkliga ändringar – 7 kap. 1 § i dess hittills gällande lydelse. Förbudet mot teckning av egna aktier har behandlats i avsnitt 7.

Egna aktier som pant

7 kap. 2 §

Ett aktiebolag får inte ta emot egna aktier som pant. Dotterföretag får inte heller ta emot aktier i moderbolag som pant.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

(Jfr 11 kap. 2 § i kommitténs förslag.)

Paragrafens första och andra stycken motsvarar delar av 7 kap. 2 § första stycket i dess hittills gällande lydelse. Frågan om förbudet mot att ta egna aktier som pant har behandlats i avsnitt 7.

Lagrådsremissen innehöll även en erinran om de särskilda bestämmelser som enligt 9 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) respektive 3 kap. 6 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse gäller i fråga om bankaktiebolag och värdepappersbolag. Dessa lagar har i egenskap av speciallagar företrädde framför bestämmelserna i aktiebolagslagen. Lagrådet har ansett att en erinran om bestämmelserna är överflödigt och att den inte bör tynga lagtexten. Erinran har därför fått utgå.

Förvärv av egna aktier

7 kap. 3 §

Ett publikt aktiebolag vars aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad får förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 7–9 §§. Beslut om förvärv skall i så fall fattas med tillämpning av 11–16 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i i strid med 7–9 §§, gäller bestämmelserna i 10 §. Ett bolag som nu sagts får även förvärva egna aktier enligt 4 §.

Andra publika aktiebolag samt privata aktiebolag får inte förvärva egna aktier utom i de fall som anges i 4 §. Ett avtal som strider häremot är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt i 4–16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

(Jfr 11 kap. 3 och 4 §§ i kommitténs förslag.)

Paragrafen, som har utformats på grundval av *Lagrådets* förslag, innehåller de grundläggande bestämmelserna om aktiebolags förvärv av egna aktier.

Av *första stycket* framgår att publika aktiebolag som är noterade vid en börs eller annan reglerad marknad under vissa förhållanden får förvärva egna aktier. Skälen till det har behandlats i avsnitt 5.2. Med ”börs” avses här företag som har fått auktorisation som börs enligt lagen om börs- och clearingverksamhet eller motsvarande utländskt börsföretag. En auktoriserad marknadsplats är en sådan marknadsplats som har fått auktorisation som marknadsplats enligt lagen om börs- och clearingverksamhet. Med reglerad marknad avses, *dels* marknadsplatser inom EES som uppfyller kraven på reglerad marknad enligt EG:s investeringstjänstedirektiv, *dels* motsvarande marknader utanför EES.

Det förekommer att aktiebolag har gett ut flera aktieslag men att endast aktier av något av aktieslagen är noterade på börs. Detta är, såsom *Lagrådet* har varit inne på, tillräckligt för att den nu aktuella bestämmelsen skall vara tillämplig. En annan sak är att förvärv av aktier som inte är noterade på börs eller annan reglerad marknad i så fall endast kan ske på det sätt som anges i 7 § första stycket 3.

Såsom framgår av hänvisningarna till 7–9 §§ i första meningen är rätten att förvärva egna aktier begränsad, t.ex. i fråga om tillåtna förvärvsmetoder och hur stor andel av det totala antalet aktier som får förvärfas. Hänvisningen i tredje meningen till 10 § innebär att bolaget, om det har förvärvat aktier i strid med någon bestämmelse i 7, 8 eller 9 §, är skyldigt att avyttra aktierna inom sex månader och att aktierna, om detta inte sker, skall förklaras ogiltiga.

Första styckets andra mening innehåller en hänvisning till de paragrafer (11–16 §§) som reglerar formerna för beslut om förvärv av egna aktier.

I fjärde meningen finns en erinran om att enligt 4 § förvärv av egna aktier även får ske i vissa speciella fall. I fråga om sådana förvärv gäller inte bestämmelserna i 7–16 §§.

För andra aktiebolag (privata aktiebolag och onoterade publika aktiebolag) gäller i princip ett förbud mot att förvärva egna aktier (se *andra stycket*). Detta överensstämmer med den bestämmelse som hittills har funnits i 7 kap. 2 § första stycket. Såsom framgår av 4 § finns det dock fyra undantag från förbudet.

Tredje stycket, som är föranlett av artikel 19.1 i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv, behandlar det fallet att ett bolag förvärvar egna aktier genom någon som har handlat i eget namn men för bolagets räkning, t.ex. en bulvan eller en kommissionär. Begränsningarna i rätten att förvärva egna aktier gäller även ett sådant förvärv.

Lagrådsremissens förslag (7 kap. 6 § andra stycket) innehöll även en erinran om de särskilda bestämmelser om värdepappersinstituts rätt att förvärva egna aktier som finns i 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse. Dessa bestämmelser har i egenskap av specialregler företrädde framför bestämmelserna i aktiebolagslagen. *Lagrådet* har dock ansett att någon sådan erinran inte är nödvändig och att den inte bör tynga lagtexten. Den har därför inte tagits med i propositionens lagförslag.

7 kap. 4 §

Aktiebolag får

1. *förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,*
2. *förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar,*
3. *lösa in egna aktier enligt 13 kap. 3 §, och*
4. *på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.*

(Jfr 11 kap. 7 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen har utformats på grundval av *Lagrådets* förslag men formulerats så att den gäller för alla aktiebolag (jfr *Lagrådets* förslag till 6 §). Den anger några situationer då alla aktiebolag har rätt att förvärva egna aktier och då de aktiebolag som avses i 3 § första stycket inte är bundna av de begränsningar och föreskrifter som anges där. Den motsvarar delvis den bestämmelse som hittills har funnits i 7 kap. 2 § andra stycket.

De förvärvstyper som anges i punkterna 2–4 har redan tidigare varit undantagna från förbudet mot förvärv av egna aktier. Undantaget i punkten 1 för vederlagsfria förvärv är nytt. Det har behandlats i avsnitt 5.10.

Av 5 § framgår att aktier som har förvärvats med stöd av de angivna undantagsbestämmelserna måste dras in eller avyttras inom viss tid. I 6 § stadgas dock att ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket inte behöver avyttra aktier om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 9 §.

7 kap. 5 §

Aktier som har förvärvats enligt 4 § och som inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

(Jfr 11 kap. 11 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen överensstämmer delvis med 7 kap. 2 § andra och fjärde styckena i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Liksom tidigare skall ett aktiebolag som har förvärvat egna aktier med stöd av undantagsbestämmelserna i 4 § (tidigare 7 kap. 2 § andra stycket)

avyttra aktierna så snart det kan ske utan förlust och senast inom tre år från förvärvet. När det gäller aktier som bolaget har förvärvat utan att betala någon ersättning (vederlagsfria förvärv; se 4 § 1), medför detta att aktierna måste avyttras omedelbart. Alternativt kan bolaget dra in aktierna genom nedsättning av aktiekapitalet.

Vad gäller sättet för avyttring innehåller lagen i denna del inte några särskilda regler. Beslutet om avyttring kan alltså normalt fattas av styrelsen eller – om åtgärden i något fall kan anses falla inom den löpande förvaltningen – av den verkställande direktören.

I lagrådsremissen föreslogs – i överensstämmelse med hittills gällande rätt – att aktierna utan vidare skulle bli ogiltiga, om bolaget inte avyttrade dem i tid. På *Lagrådets* inrådan har bestämmelsen justerats så att den i stället föreskriver att aktierna skall förklaras ogiltiga av bolaget. Aktierna blir med denna lösning ogiltiga först sedan bolaget har fattat ett uttryckligt beslut om det. Ogiltighetsförklaringen kan ske genom ett styrelsebeslut i vilket de aktier som skall vara ogiltiga pekas ut. Styrelsen har sedan att föranstalta om att de utpekade och därmed ogiltiga aktierna stryks i aktieboken. Sedan aktierna har förklarats ogiltiga, skall bolaget sätta ned aktiekapitalet med ett belopp som motsvarar de ogiltiga aktiernas nominella belopp.

I fråga om beslutet om nedsättning gäller bestämmelserna i 6 kap. Såsom framgår av 6 kap. 1 § faller nedsättning enligt förevarande paragraf emellertid utanför bestämmelserna i den paragrafen. Det innebär att rättens tillstånd till nedsättning inte behövs.

Om ett bolag på grund av bestämmelserna i denna paragraf är skyldigt att sätta ned aktiekapitalet i sådan omfattning att detta efter nedsättningen skulle understiga lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 3 §, är bolaget skyldigt att träda i likvidation. Detta framgår av 13 kap. 4 a §. Bolaget kan dock undgå likvidation genom att föranstalta om ny- eller fondemission.

7 kap. 6 §

Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket behöver inte avyttra aktier enligt 5 §, om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 9 §.

(Jfr 11 kap. 11 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen, som har utformats på grundval av *Lagrådets förslag*, innehåller ett undantag från reglerna i 5 §. Den gäller för noterade publika aktiebolag. För sådana bolag är kravet på avyttring mindre strängt än för privata aktiebolag och onoterade publika aktiebolag. Det sammanhänger med bestämmelserna i 9 §. Av 9 § följer att ett noterat publikt aktiebolag får förvärva upp till tio procent av aktierna i bolaget. Så länge bolagets totala innehav – vare sig det har tillkommit genom förvärv enligt 3 § första stycket eller förvärv enligt 4 § – ligger inom denna tioprocentgräns, behöver aktierna inte avyttras.

7 kap. 7 §

Förvärv som avses i 3 § första stycket får ske endast

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen, eller

3. i enlighet med ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad förvärvet av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

(Jfr 11 kap. 4 § andra stycket i kommitténs förslag.)

I paragrafen behandlas frågor om på vilka sätt ett noterat publikt aktiebolag får förvärva egna aktier (se avsnitt 5.4).

Av punkten 1 i *första stycket* framgår att förvärv av egna aktier får ske på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad inom EES. Skälen till detta har behandlats i avsnitt 5.4. De svenska marknadsplatser som omfattas av bestämmelsen är sådana som har fått auktorisation som börs eller marknadsplats enligt lagen (1992:543) om börs- eller clearingverksamhet. Vilka reglerade marknader som omfattas är avsett att följa av bestämmelserna i investeringstjänstedirektivet (93/22/EEG). Enligt artikel 16 i det direktivet åligger det EG:s medlemsstater att upprätta förteckningar över de reglerade marknader som uppfyller medlemsstatens bestämmelser och för vilka de är hemland samt sända förteckningen till övriga medlemsstater och till kommissionen. Motsvarande underrättelse skall göras vid varje ändring av förteckningen eller bestämmelserna.

Enligt punkten 2 kan förvärv av egna aktier också ske på reglerade marknader i länder utanför EES. Detta förutsätter dock att det berörda aktiebolaget har fått särskilt tillstånd till detta av Finansinspektionen. Frågan har behandlats i avsnitt 5.4. Såsom där har antytts är syftet med bestämmelsen att skapa ett visst utrymme för förvärv av egna aktier på de stora, väletablerade börserna i, framför allt, Nordamerika. I andra stycket anges i vilka fall Finansinspektionen skall lämna tillstånd.

Punkten 3 behandlar möjligheterna att förvärva egna aktier på annat sätt än genom förvärv på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad. Bestämmelsen ger ett noterat publikt aktiebolag (jfr 3 § första stycket) möjlighet att förvärva egna aktier direkt från aktieägarna. Detta får emellertid ske endast under förutsättning att förvärvet har föregåtts av ett förvärvserbjudande. Med förvärvserbjudande avses ett av bolaget gjort åtagande att av aktieägarna förvärva aktier i bolaget på vissa i erbjudandet angivna villkor. Förvärvserbjudandet måste vara riktat till samtliga aktieägare i bolaget eller till samtliga innehavare av aktier av

visst aktieslag. Det är däremot inte tillåtet att förvärva egna aktier genom att träffa en enskild överenskommelse med en aktieägare om förvärv av dennes aktier.

En särskild fråga som kan aktualiseras i samband med förvärvs-erbjudanden är vad som gäller om aktieägarna vill överlåta fler aktier till bolaget än som omfattas av förvärvserbjudandet. Lagen innehåller inte några regler om företrädesrätt vid förvärv av egna aktier. Det ankommer dock på styrelsen att verkställa beslutet om förvärv på ett sätt som inte medför några otillbörliga fördelar för vissa aktieägare. Om så inte sker, kan styrelsens åtgärder i detta avseende angripas enligt den s.k. generalklausulen i aktiebolagslagen (se 8 kap. 34 § första stycket) och föranleda skadeståndsansvar för styrelsen. Generalklausulen kan även bli tillämplig i andra fall, t.ex. om ett förvärv av egna aktier innebär ett kringgående av bolagsordningens regler om att aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst (se 3 kap. 1 § andra stycket 3).

Om ett aktiebolag som omfattas av denna paragraf förvärvar egna aktier genom något annat slag av förvärv, måste aktierna avyttras inom sex månader från förvärvet. Underlåter bolaget att avyttra aktierna, skall de förklaras ogiltiga (se 10 § i detta kapitel).

Andra stycket anger under vilka förutsättningar Finansinspektionen skall ge tillstånd att förvärva egna aktier vid en reglerad marknad utanför EES. Tillståndet, som skall avse en viss reglerad marknad, skall meddelas endast om det för verksamheten vid den reglerade marknaden finns regler som till sitt innehåll kan jämföras med handelsregler och sundhetskrav som gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige (se punkten 1). Ytterligare ett krav för tillstånd är att den reglerade marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ (se punkten 2). Något krav på att tillsynen skall vara reglerad i lag har inte uppställts. Det primära tillsynsansvaret åvilar den utländska tillsynsmyndigheten. Det är dock av vikt att ett tillfredsställande informationsutbyte kan etableras mellan inspektionen och den utländska myndigheten.

Det ankommer på sökanden att visa att de nu angivna förhållandena är för handen och att den reglerade marknaden står under en betryggande tillsyn.

Tillståndet skall vara tidsbegränsat. Om förhållandena på den aktuella marknaden ändras så att verksamheten inte längre är jämförbar med verksamheten vid en svensk börs eller auktoriserad marknadsplats, skall Finansinspektionen neka förlängning av tillståndet.

Finansinspektionens beslut får enligt 18 kap. 7 § första stycket överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Skyddet för bolagets bundna egna kapital

7 kap. 8 §

Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket får förvärva egna aktier endast om aktierna är helt betalda.

Förvärvet får inte ske med större belopp än att det efter förvärvet finns täckning för det bundna egna kapitalet i bolaget och, om bolaget är

moderbolag, i koncernen. Beräkningen av om så är fallet skall göras enligt balansräkningen för föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid den bolagsstämma som skall besluta om förvärvet, och i annat fall på grundval av sådana handlingar som anges i 13 § andra stycket.

Förvärvet får inte heller ske med så stort belopp att förvärvet med hänsyn till bolagets och, om bolaget är moderbolag, koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

(Jfr 11 kap. 5 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen anger tillsammans med 7 och 9 §§ de allmänna begränsningar som gäller för publika aktiebolags förvärv av egna aktier (se avsnitt 5.5.1). Bestämmelserna har till syfte att bereda bolagets borgenärer samma skydd som vid vinstutdelning och nedsättning av aktiekapitalet (jfr 12 kap. 2 § och 6 kap. 1 § aktiebolagslagen).

Enligt *första stycket* får ett bolags förvärv av egna aktier omfatta enbart sådana aktier för vilka full betalning har erlagts (jfr artikel 19.1.d i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv).

Av bestämmelserna i *andra stycket* framgår att förvärv av egna aktier får ske endast under förutsättning att det bundna egna kapitalet är täckt även efter förvärvet. Bolaget måste således även sedan aktierna är betalda ha tillgångar till ett bokfört värde som motsvarar minst bolagets skulder, avsättningar och bundna egna kapital (jfr artikel 19.1c i EG:s andra bolagsrättsliga direktiv). Eftersom de förvärvade aktierna över huvud taget inte får tas upp som tillgång i bolaget (jfr 4 kap. 14 § årsredovisningslagen), får de givetvis inte beaktas vid denna avstämning.

Som framgår av 11 § skall ett beslut om förvärv av egna aktier som regel fattas av bolagsstämman. Om frågan om förvärv av egna aktier behandlas på en ordinarie bolagsstämma som samtidigt skall fastställa resultaträkningen och balansräkningen, skall beräkningen av om det bundna egna kapitalet är täckt även sedan aktierna är betalade ske på grundval av den aktuella balansräkningen. Om resultaträkning och balansräkning inte fastställs vid stämman, skall beräkningen i stället göras på grundval av den senast fastställda balansräkningen jämte viss kompletterande information (se 13 § andra stycket). Detta kan bli aktuellt bl.a. om frågan om förvärv behandlas på en extra bolagsstämma eller om förvärvsbeslutet efter stämmans bemyndigande skall fattas av styrelsen (se 11 §). Även i detta fall utgör fritt eget kapital enligt den senaste balansräkningen den yttersta ramen för bolagets förvärv av egna aktier. Den kompletterande informationen kan emellertid begränsa utrymmet för förvärv av egna aktier ytterligare, nämligen om den informationen ger anledning att anta att tidigare redovisat eget kapital har förbrukats.

Om bolaget är moderbolag, måste även beaktas att det efter förvärvet finns täckning för det bundna egna kapitalet i koncernen. Om bolaget har upprättat en koncernbalansräkning, måste bedömningen göras med utgångspunkt i den av moderbolaget upprättade koncernbalansräkningen.

Av *tredje stycket* följer att också den s.k. försiktighetsregeln skall iakttas vid förvärv av egna aktier. Förvärv får således inte ske med ett så stort belopp att förvärvet med hänsyn till bolagets konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt strider mot god affärssed. Om bolaget är moderbolag, skall även koncernens förhållanden beaktas. Denna regel

överensstämmer med vad som enligt 12 kap. 2 § andra stycket gäller vid vinstutdelning. Prop. 1999/2000:34

Som framgår av 10 § skall aktier som har förvärvats i strid med bestämmelserna i denna paragraf avyttras inom sex månader från förvärvet. Om så inte sker, skall aktierna förklaras ogiltiga och aktiekapitalet sättas ned med aktiernas nominella belopp.

Hur stor andel av aktierna som bolaget får förvärva

7 kap. 9 §

Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket får inte förvärva egna aktier i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Aktier i bolaget som innehas av dess dotterföretag skall vid beräkningen anses som bolagets.

(Jfr 11 kap. 6 § i kommitténs förslag.)

Av paragrafen framgår att ett publikt aktiebolag inte får förvärva egna aktier om bolaget genom förvärvet kommer att inneha mer än tio procent av det totala antalet aktier (se avsnitt 5.5.1). Om bolaget förvärvar så många aktier att dess egna aktier efter förvärvet tillhoppa uppgår till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget, träffar, såsom *Lagrådet* har påpekat, förbudet endast förvärvet av det överskjutande antalet aktier, dvs. det är enbart dessa aktier som måste avyttras enligt 10 §.

Vid prövningen av om ett förvärv leder till ett mer än tioprocentigt innehav måste även aktier som har förvärvats enligt undantagsreglerna i 4 § beaktas. Hänsyn måste också tas till aktier som har förvärvats enligt 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Innehar bolaget till följd av sådana förvärv redan fem procent av det totala antalet aktier, får det följaktligen enligt denna paragraf inte förvärva mer än ytterligare högst fem procent. Däremot utgör ett tioprocentigt innehav som har uppkommit genom ett sedvanligt förvärv av egna aktier inte hinder mot ytterligare förvärv enligt 4 §. För dessa ytterligare förvärvade aktier gäller dock i så fall de särskilda reglerna om avyttring i 5 §.

Bestämmelsen tar enbart sikte på andelen *aktier*. Huruvida bolagets aktier står för mer än en tiondel av det totala antalet *röster* i bolaget saknar betydelse. Bolaget får emellertid inte utöva någon rösträtt för aktierna (se 9 kap. 4 §).

Ett dotterföretag får normalt inte förvärva aktier i moderbolaget. Detta utesluter emellertid inte att dotterföretag ändå innehar aktier i moderföretaget. För det första är sådana förvärv tillåtna i vissa undantagsfall (jfr 4 § första stycket 1, 2 och 4). För det andra kan dotterföretag ha förvärvat aktierna innan koncernförhållandet uppstod. Av förevarande paragrafs andra mening framgår att så länge dotterföretaget innehar aktier i moderbolaget påverkar detta innehav moderbolagets utrymme för förvärv av egna aktier. Dotterföretagets aktier skall sålunda vid tillämpningen av tioprocentregeln i första meningen räknas som om de tillhörde moderbolaget.

Förvärvar ett noterat publikt aktiebolag egna aktier i strid med paragrafens bestämmelser, måste de aktier som bolaget inte har haft rätt att förvärva avyttras inom sex månader från förvärvet. Om så inte sker, skall aktierna förklaras ogiltiga och aktiekapitalet sättas ned med aktiernas nominella belopp.

Otillåtna förvärv av egna aktier

7 kap. 10 §

Aktier som har förvärvats i strid med någon av bestämmelserna i 7–9 §§ skall avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

(Jfr 11 kap. 10 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter. Den behandlar konsekvenserna av att ett noterat publikt aktiebolag har förvärvat egna aktier utan att iaktta bestämmelserna i 7–9 §§ (jfr avsnitt 5.5.2). Ett sådant otillåtet förvärv behöver inte i sig vara ogiltigt. Rätten till aktien övergår alltså normalt på bolaget. Bolaget är emellertid skyldigt att avyttra samtliga aktier som ingår i det otillåtna förvärvet inom sex månader från förvärvet.

När det gäller förvärv som står i strid med 8 eller 9 § bör understrykas att avyttringsskyldigheten träffar endast de aktier som bolaget inte skulle ha kunnat förvärva. Som exempel kan nämnas ett publikt aktiebolag som har gett ut tiotusen aktier och i strid med tioprocentsregeln i 9 § förvärvar ettusentvåhundra av aktierna, dvs. tvåhundra aktier för mycket. Bolaget behöver inte i detta fall avyttra samtliga de ettusentvåhundra aktierna som ingick i förvärvet utan endast de överskjutande tvåhundra aktierna. Har bolaget i stället förvärvat aktier i strid med 8 § andra stycket, får bolaget behålla de aktier som motsvarar ianspråktaget fritt eget kapital men måste avyttra övriga aktier.

Om bolaget inte avyttrar de aktier som skall avyttras inom föreskriven tid, skall de förklaras ogiltiga. Ogiltighetsförklaringen kan ske genom att styrelsen i ett särskilt beslut pekar ut vissa av bolaget innehavda aktier med förklaring om att aktierna inte längre är giltiga. Det ankommer givetvis på styrelsen att efter ogiltigförklaringen se till att de ogiltiga aktierna stryks i aktieboken. Aktiernas ogiltighet medför att det inte längre finns giltiga aktier i en omfattning som svarar mot aktiekapitalets storlek. Bolaget har därför ålagts att efter ogiltigförklaringen sätta ned aktiekapitalet med ett belopp motsvarande de ogiltiga aktiernas nominella belopp. Samtidigt skall ett motsvarande belopp avsättas till reservfonden. Förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Om styrelseledamöterna inte tar initiativ till ett sådant beslut kan de drabbas av skadeståndsskyldighet enligt 15 kap. aktiebolagslagen. Detsamma gäller för aktieägarna för det fall de röstar emot styrelsens förslag till ett sådant

beslut. För beslutet om nedsättning gäller bestämmelserna i 6 kap. Såsom framgår av 6 kap. 1 § faller emellertid nedsättning enligt förevarande paragraf utanför bestämmelserna i den paragrafen. Det innebär att rättens tillstånd till nedsättning (jfr 6 kap. 6 §) inte behöver inhämtas.

Om ett bolag på grund av bestämmelserna i denna paragraf är skyldigt att sätta ned aktiekapitalet i sådan omfattning att detta efter nedsättningen skulle understiga lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 3 §, är bolaget skyldigt att träda i likvidation. Detta framgår av 13 kap. 4 a §. Bolaget kan undgå likvidation genom att besluta om ny- eller fondemission.

Även om, såsom inledningsvis påpekades, ett förvärv inte i sig är ogiltigt därför att det står i strid med 7–9 §§, kan det ändå i vissa fall angripas på den grunden. Det bakomliggande bolagsstämmobeslutet kan nämligen, om det strider mot de angivna bestämmelserna, upphävas efter klander och förvärvsavtalet kan då inte göras gällande mot bolaget av en motpart som har varit i ond tro. Detta följer av allmänna principer och det har därför inte ansetts nödvändigt att reglera frågan särskilt.

Vilka som får fatta beslut om förvärv av egna aktier

7 kap. 11 §

I fall som avses i 3 § första stycket skall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av aktier i bolaget.

(Jfr 11 kap. 14 och 15 §§ i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilket bolagsorgan som är behörigt att fatta beslut om förvärv av egna aktier. Frågan har behandlats i avsnitt 5.6.1.

Paragrafen är enbart tillämplig vid förvärv som avses i 3 § första stycket. Den gäller alltså inte vid förvärv som sker med stöd av bestämmelserna i 4 §. Av bestämmelserna i 8 kap. följer att förvärv som avses i 4 § 1, 2 och 4 kan beslutas av styrelsen eller – i den mån de ligger inom ramen för den löpande förvaltningen – av den verkställande direktören. Förvärv som avses i 4 § 3 beslutas av rätten (se 13 kap. 3 §)

Huvudregeln, såvitt gäller förvärv enligt 3 § första stycket, finns i *första stycket*. Den innebär att ett beslut om förvärv av egna aktier skall fattas av bolagsstämman.

Också styrelsen kan dock, efter bemyndigande från bolagsstämman, besluta om förvärv av egna aktier. Detta framgår av *andra stycket*. Att bolagsstämman i bemyndigandet skall ange ramarna för styrelsens beslutanderätt följer av 15 §.

I förslaget har inte upptagits några särskilda föreskrifter om vad som gäller i fråga om förvärv som inte grundar sig på korrekt fattade beslut. Här får i stället allmänna aktiebolagsrättsliga principer tillämpas. Ett förvärv som över huvud taget inte går tillbaka på ett bolagsstämmobeslut torde emellertid inte kunna göras gällande mot bolaget (jfr 8 kap. 35 § första stycket).

7 kap. 12 §

Kallelsen till den bolagsstämma som enligt 11 § skall behandla ett förslag om förvärv av egna aktier eller ett förslag om att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om ett sådant förvärv skall ange förslaget huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

(Jfr 11 kap. 18 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om kallelsens innehåll. Där föreskrivs att det huvudsakliga innehållet i ett förslag om förvärv av egna aktier alltid skall framgå av kallelsen till den bolagsstämma som skall behandla frågan. Även syftet med det föreslagna förvärvet skall anges. Detsamma gäller ett förslag om att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier.

Vilka handlingar som skall hållas tillgängliga inför bolagsstämman

7 kap. 13 §

Ett förslag till beslut om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan skall prövas.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på bolagsstämman, skall till förslaget fogas

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,

2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och

4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Kopior av handlingar som avses i första och andra styckena skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

(Jfr 11 kap. 16 och 17 §§ i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka handlingar som skall hållas tillgängliga för aktieägarna inför den beslutande bolagsstämman.

Av första stycket följer att förslaget till beslut alltid skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor före bolagsstämman. Det ligger i sakens natur att förslaget skall innehålla samma uppgifter som beslutet om förvärv av egna aktier eller bemyndigandet för styrelsen att fatta beslut om förvärv (se 14 och 15 §§).

En bolagsstämma som skall fatta beslut om förvärv av egna aktier måste ha tillgång till information om bolagets ekonomiska ställning. Om frågan skall behandlas vid en ordinarie bolagsstämma som även skall behandla årsredovisningen, får aktieägarna ett fullgott beslutsunderlag genom den aktuella årsredovisningen. Skall årsredovisningen däremot inte behandlas vid bolagsstämman, fordras det kompletterande information om bolagets ekonomiska ställning. Bestämmelser om detta har tagits

upp i *andra stycket*. Den kompletterande informationen skall bestå av den årsredovisning och den revisionsberättelse som senast har fastställts av bolagsstämman samt av en redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen avgavs (se punkterna 1–3). Redogörelsen för händelser av väsentlig betydelse kan lämnas i form av den senaste delårsrapporten, om en sådan har upprättats. I förekommande fall måste rapporten kompletteras med uppgifter om viktigare händelser som har inträffat efter rapportperiodens slut. Redogörelsen skall granskas av bolagets revisorer. Sedan revisorerna har slutfört granskningen, skall de avge ett yttrande. Även detta yttrande skall hållas tillgängligt för aktieägarna (se punkten 4).

Att de aktuella handlingarna även skall finnas tillgängliga vid bolagsstämman framgår av *fjärde stycket*.

Vad ett beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

7 kap. 14 §

Bolagsstämmans beslut enligt 11 § första stycket skall innehålla uppgift om det sätt som aktierna skall förvärvas på.

Om aktierna skall förvärvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag, skall beslutet innehålla uppgifter om

- 1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,*
- 2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse,*
- 3. den ersättning som skall lämnas för aktierna,*
- 4. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt*
- 5. övriga villkor för förvärvet.*

Om aktierna skall förvärvas på annat sätt än som avses i andra stycket, skall beslutet innehålla uppgifter om

- 1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,*
- 2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärvas,*
- 3. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna, samt*
- 4. övriga villkor för förvärvet.*

(Jfr 11 kap. 14 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen anger vad bolagsstämmans beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla. Bestämmelsen gäller enbart vid sådana förvärv som ett noterat publikt aktiebolag gör med stöd av 3 § första stycket.

Enligt *första stycket* skall det alltid av beslutet framgå om förvärvet skall ske på börs, på någon annan reglerad marknadsplats eller genom ett förvärvserbjudande som riktas direkt till aktieägarna (jfr 7 §). Om förvärvet skall ske på marknadsplats, skall det anges vilken marknadsplats som avses.

Andra stycket anger vilka ytterligare uppgifter som skall ingå i ett beslut om förvärv som skall föregås av förvärvserbjudande till aktieägarna. Dessa uppgifter har karaktär av instruktion till styrelsen som skall verkställa beslutet. Enligt *punkten 1* skall beslutet reglera under vilken tid

stämmans beslut skall verkställas, dvs. den tid inom vilken förvärven måste ha skett. Som en yttre gräns gäller att förvärven måste ha kommit till stånd före nästa ordinarie bolagsstämma. Av *punkten 2* framgår att beslutet skall innehålla uppgift om hur många aktier som erbjudandet skall avse. Om det finns olika aktieslag i bolaget, skall det även anges hur många aktier som skall förvärfas inom varje aktieslag. *Punkten 3* föreskriver att det av beslutet skall framgå vilken ersättning som skall lämnas för aktierna. Ersättningen kan bestå av såväl kontanter som av annan egendom, t.ex. värdepapper. Skall ersättningen bestå av annat än kontanter, måste denna enligt *punkten 4* preciseras till art och mängd.

Det finns inget som hindrar att bolagsstämman i beslutet tar in andra uppgifter och villkor än de som lagen fordrar. Beslutet kan exempelvis begränsas genom ett villkor om att förvärvet skall genomföras endast under förutsättning att ägare till ett visst minsta antal aktier accepterar erbjudandet. Att även sådana villkor för förvärvet skall framgå av bolagsstämmans beslut framgår av *punkten 5*.

I *tredje stycket* anges vilka uppgifter som skall finnas med i beslutet, om förvärvet skall ske på börs eller annan reglerad marknadsplats. Enligt *punkten 1* skall det anges under vilken tid styrelsen skall genomföra stämmans beslut om förvärv. Även i detta fall får fristen för verkställande inte vara längre än till nästa ordinarie bolagsstämma. Om det visar sig att styrelsen inte kan verkställa beslutet inom den angivna tiden, t.ex. därför att det visar sig omöjligt att förvärva aktier inom de prisramar som stämman har bestämt, förfaller beslutet. *Punkten 2* föreskriver att beslutet skall innehålla uppgift om det högsta antal aktier som får förvärfas samt, i förekommande fall, hur dessa skall fördelas mellan olika aktieslag. Av *punkten 3* följer att bolagsstämman även skall ange det högsta och lägsta pris som får betalas för aktierna. Priset kan anges som ett högsta och lägsta belopp men det kan också bestämmas som ett visst intervall runt gällande börskurs e.d. Det viktiga är att beslutet utformas på ett sätt så att det inte kan uppstå några tolkningsproblem för styrelsen. Av *punkten 4* framgår slutligen att även övriga villkor som bolagsstämman ställer upp för förvärvet skall anges i beslutet.

Det ligger i sakens natur att bolagsstämmans beslut inte i detalj kan ange hur förvärven skall gå till. Vissa frågor måste ibland överlämnas till styrelsen att avgöra på eget ansvar. Om det antal aktier som efter ett förvärvserbjudande till aktieägarna utbjudes till bolaget överstiger det antal som bolaget har beslutat att förvärva, blir det sålunda regelmässigt styrelsens ansvar att avgöra vilka aktier som skall förvärfas. Därvid måste givetvis styrelsen beakta den s.k. likhetsprincipen samt de riktlinjer som stämman kan ha angett.

Styrelsen skall givetvis normalt lojalt verkställa det beslut som bolagsstämman har fattat. Såsom framgår av 8 kap. 34 § får styrelsen dock inte följa ett beslut som strider mot lagen. Ett stämmobeslut som står i strid med någon av bestämmelserna i 7–9 §§ skall styrelsen alltså vägra verkställa. Styrelsen bör även avstå från att verkställa beslut som i och för sig inte stred mot lagen när det fattades men som med hänsyn till tillkommande omständigheter framstår som oförsvarligt att verkställa. Så kan t.ex. vara fallet om bolagsstämman har fattat beslut om förvärv av

egna aktier men bolagets ekonomiska ställning därefter har försämrats på ett sådant sätt att förvärvet uppenbarligen skulle innebära att det inte längre fanns täckning för det bundna egna kapitalet.

Vad ett bemyndigande för styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

7 kap. 15 §

Ett bemyndigande enligt 11 § andra stycket skall innehålla uppgifter om

- 1. det sätt som aktier får förvärvas på,*
- 2. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,*
- 3. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärvas,*
- 4. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna,*
- 5. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt*
- 6. övriga villkor för förvärvet.*

(Jfr 11 kap. 15 § i kommitténs förslag.)

Av 11 § andra stycket framgår att bolagsstämman i ett noterat publikt aktiebolag kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier. I denna paragraf regleras vad ett sådant bemyndigande skall innehålla.

Av *punkten 1* följer att bolagsstämman i bemyndigandet alltid skall ange eventuella begränsningar i styrelsens rätt att besluta om på vilket sätt ett förvärv av egna aktier skall ske, t.ex. att förvärv endast får ske genom köp på börs. Bemyndigandet skall vidare innehålla uppgifter om inom vilken tid bemyndigandet får utnyttjas (*punkten 2*), det högsta antal aktier som får förvärvas med stöd av bemyndigandet och, i förekommande fall, hur många aktier som får förvärvas inom olika aktieslag (*punkten 3*). Av bemyndigandet skall även framgå det lägsta och högsta pris som får lämnas för aktierna. Priset kan anges som ett högsta och lägsta belopp eller t.ex. ett visst intervall runt gällande börskurs (*punkten 4*). Om ersättningen skall bestå av annan egendom än kontanter, skall bolagsstämman ange egendomens art och mängd (*punkten 5*). Om bemyndigandet är förenat med andra villkor än de som har angetts ovan, skall även dessa anges (*punkten 6*).

Styrelsen beslutar själv i vilken utsträckning den vill utnyttja bemyndigandet och besluta om förvärv av egna aktier. Den får givetvis inte gå utanför de ramar som anges i bemyndigandet. Därutöver ansvarar den för att varje beslutat förvärv står i överensstämmelse med 7–9 §.

Majoritetskrav

7 kap. 16 §

Ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut är giltigt endast om det har biträttts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

(Jfr 11 kap. 19 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilken majoritet som krävs för att bolagstämman skall kunna fatta ett beslut om förvärv av egna aktier eller ett beslut om att bemyndiga styrelsen att fatta sådana beslut. Frågan har behandlats i avsnitt 5.6.1. Som huvudregel fordras att förslaget biträds av minst två tredjedelar av avgivna och företrädde aktier. Såsom framgår av 9 kap. 28 § kan det i bolagsordningen föreskrivas ett högre majoritetskrav.

Att erforderlig majoritet uppnås är dock inte alltid tillräckligt för att beslutet skall bli bestående. Såsom har påpekats i kommentaren till 10 § kan beslutet upphävas efter klander om det står i strid med någon bestämmelse i 7–9 §. Detsamma gäller när det har förekommit formfel i samband med bolagsstämmans beslut eller när beslutet inte har fått sådan utformning som sägs i 14 eller 15 §. Beslutet kan också upphävas om det strider mot den s.k. generalklausulen i 9 kap. 37 § aktiebolagslagen.

Ett exempel på när ett beslut om förvärv av egna aktier står i strid med generalklausulen är när det genom omotiverade prisskillnader mellan aktier av olika aktieslag otillbörligt gynnar vissa aktieägare. I den delen bör dock understrykas att det i vissa situationer måste vara möjligt för ett bolag att betala olika pris för aktier som ingår i ett och samma förvärv. Detta torde många gånger vara en förutsättning för att över huvud taget kunna genomföra förvärv på en börs eller annan marknadsplats. Även vid ett förvärv som sker efter förvärvserbjudande måste en prisskillnad accepteras om förvärvet avser aktier som har olika marknadsvärde på grund av skillnader i exempelvis röstvärde eller rätt till utdelning.

Publika aktiebolags överlåtelse av egna aktier

7 kap. 17 §

När ett publikt aktiebolag överlåter egna aktier, skall det ske med tillämpning av 18–20 §§ eller 21 och 22 §§.

Första stycket gäller inte vid avyttring som avses i 5 och 10 §§.

(Jfr 11 kap. 20 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller – tillsammans med de följande 18–22 §§ – bestämmelser om formerna för överlåtelse av egna aktier. Den är tillämplig på samtliga publika aktiebolag och således även på onoterade publika aktiebolag. Ett noterat bolag som har förvärvat egna aktier med stöd av 3 § första stycket måste sålunda följa bestämmelserna i 18–22 §§ även sedan det har upphört att vara noterat.

Av paragrafens *första stycke* framgår att ett publikt aktiebolag som vill överlåta egna aktier kan göra det enbart på vissa angivna sätt. Aktierna får överlåtas på börs eller annan reglerad marknad men det måste i så fall ske i enlighet med bestämmelserna i 18–20 §§. Överlåtelse utanför börs eller annan reglerad marknad får ske endast i de former som gäller för nyemission (se 21 och 22 §§).

I de fall då lagen kräver att bolaget avyttrar aktierna inom viss tid (se 5 och 10 §§) får dock aktierna överlåtas utan att bestämmelserna i 18–22 §§ iakttas.

Det nya 7 kap. innehåller inte några särskilda bestämmelser om överlåtelse av ett privat aktiebolags egna aktier. Det sammanhänger med att privata aktiebolag får förvärva egna aktier enbart i de undantags-situationer som anges i 4 § och då måste avyttra aktierna enligt 5 §.

Överlåtelse av egna aktier på börs eller annan reglerad marknad

7 kap. 18 §

Ett publikt aktiebolag får överlåta egna aktier

- 1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller*
- 2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen.*

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad överlåtelsen av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

- 1. det för verksamheten vid börserna eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearing-verksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och*
- 2. börserna eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ.*

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka marknadsplatser som egna aktier kan överlåtas på.

Av *första stycket* framgår att överlåtelse av egna aktier får ske på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad i EES (se punkten 1). Detta motsvarar vad som gäller i fråga om förvärv av egna aktier (se 7 § första stycket). Egna aktier får vidare överlåtas på börser och andra reglerade marknader i länder utanför EES, under förutsättning att det berörda aktiebolaget har fått särskilt tillstånd till detta av Finansinspektionen (se punkten 2). Även detta överensstämmer med vad som gäller i fråga om förvärv av egna aktier.

Andra stycket anger under vilka förutsättningar som Finansinspektionen skall ge tillstånd till överlåtelse av egna aktier vid en reglerad marknad utanför EES. Dessa förutsättningar är desamma som har uppställts i fråga om tillstånd att förvärva egna aktier över börs eller marknadsplats utanför EES (se i övrigt kommentaren till 7 §).

Finansinspektionens beslut får enligt 18 kap. 7 § överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

7 kap. 19 §

Ett beslut om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § skall fattas av bolagsstämman. Bolagsstämman kan även bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut.

Ett beslut av bolagsstämman enligt första stycket är giltigt endast om det har biträttits av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilket bolagsorgan som är behörigt att fatta beslut om överlåtelse av egna aktier på börs eller annan marknadsplats för aktier samt vilken majoritet som krävs för sådana beslut. Frågorna har behandlats i avsnitt 5.6.2.

Enligt *första stycket* kan beslut om överlåtelse fattas av såväl bolagsstämman som styrelsen. Styrelsens beslutanderätt är dock beroende av ett bemyndigande från bolagsstämman. Att bolagsstämman i bemyndigandet skall ange ramarna för styrelsens beslutanderätt framgår av 20 §.

Av *andra stycket* följer att ett beslut om överlåtelse av egna aktier på börs eller annan marknadsplats liksom ett beslut om att bemyndiga styrelsen att fatta sådana beslut förutsätter kvalificerad majoritet på bolagsstämman.

7 kap. 20 §

Ett beslut av bolagsstämman om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut om överlåtelse skall verkställas eller styrelsens bemyndigande får utnyttjas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får överlåtas,

3. det lägsta pris som aktierna får överlåtas för, och

4. övriga villkor för överlåtelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § första och tredje styckena tillämpas i fråga om förslag till beslut enligt första stycket.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen anger vad ett beslut om överlåtelse av egna aktier på börs eller annan marknadsplats samt ett bemyndigande för styrelsen att besluta om sådan överlåtelse skall innehålla.

Av *första stycket punkten 1* framgår att ett beslut och ett bemyndigande av det aktuella slaget skall innehålla uppgift om den tid inom vilket det skall verkställas respektive får utnyttjas. Som en yttre gräns gäller att överlåtelsen måste ha kommit till stånd före nästa ordinarie bolagsstämma. Om styrelsen inte kan verkställa ett beslut om överlåtelse inom den angivna tiden, t.ex. därför att det visar sig omöjligt att överlåta aktier inom de prisramar som har bestämts, förfaller beslutet. Är frågan om överlåtelse därefter fortfarande aktuell, måste den på nytt tas upp på bolagsstämma. *Punkten 2* föreskriver att beslutet skall innehålla uppgift om det högsta antal aktier som får överlåtas samt i förekommande fall hur dessa skall fördelas mellan olika aktieslag. Av *punkten 3* följer att bolagsstämman även skall ange det lägsta pris som aktierna får överlåtas för. Givetvis kan bolagsstämman också fastställa ett högsta pris. Priset kan också bestämmas som ett visst intervall runt gällande börskurs e.d. Av *punkten 4* framgår slutligen att bolagsstämman också kan ställa upp andra villkor för överlåtelsen.

I *andra stycket* finns en bestämmelse med innebörd att aktieägarna inför beslut om överlåtelse av egna aktier eller bemyndigande till styrelsen

att fatta sådana beslut har rätt till samma information som inför beslut om nyemission. Prop. 1999/2000:34

Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs eller annan reglerad marknad

7 kap. 21 §

Vid ett publikt aktiebolags överlåtelse av egna aktier på annat sätt än som anges i 18 § tillämpas

1. vad som gäller om nyemission i följande bestämmelser i 4 kap. denna lag:

1 § andra stycket om beslutanderätt,

2 § om företrädesrätt,

3 § om emissionsbevis m.m.,

3 a § om försäljning av udda företrädesrätter,

4 § om förslag till beslut m.m.,

6 § andra och tredje styckena om information om apport m.m.,

7 § om kungörelser m.m.,

8 § första–tredje styckena om aktieteckning,

9 § om tilldelning av aktier m.m.,

14 § första och andra styckena samt 15 § första, andra och fjärde styckena om styrelsens beslut om nyemission,

18 och 20–25 §§ om emissionsprospekt, samt

2. vad som enligt lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktie- marknadsbolag, m.m. gäller vid nyemission eller överlåtelse av aktier.

(Jfr 11 kap. 20 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter. Den anger vilka lagregler som gäller vid sådana överlåtelser av egna aktier som inte sker på en börs eller någon annan reglerad marknad. Frågan har behandlats i avsnitt 5.6.2.

Av hänvisningarna i *första stycket* till 4 kap. framgår bl.a. att beslut om överlåtelse av egna aktier normalt skall fattas av bolagsstämman (se 4 kap. 1 § andra stycket).

Vid en överlåtelse där aktierna skall betalas med pengar är huvudregeln att aktieägarna har företrädesrätt till aktierna i förhållande till det antal aktier de äger sedan tidigare. Bolagsstämman kan dock besluta om undantag från företrädesrätten. Ett sådant beslut krävs om bolaget vill sälja aktierna på annat sätt än genom ett erbjudande till samtliga ägare, t.ex. genom ett erbjudande som riktar sig till de anställda i bolaget. Ett beslut om att avvika från företrädesrätten är giltigt endast om det biträds av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna (se 4 kap. 2 §). Om beslutet om överlåtelse inte innefattar någon avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, är det tillräckligt med enkel majoritet för att beslutet skall vara giltigt (se 9 kap. 28 §).

I aktiebolag som inte är avstämningsbolag skall aktieägare med företrädesrätt att förvärva aktier få ett särskilt bevis om sin rätt att förvärva aktier från bolaget (jfr 4 kap. 3 § första och andra styckena). I avstämningsbolag skall den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken

eller i särskild förteckning enligt 3 kap. 12 § anses behörig att utöva företrädesrätten (jfr 4 kap. 3 § tredje stycket).

Ett beslut att överlåta egna aktier kan innebära att innehav av ett visst antal aktier ger rätt att förvärva en aktie från bolaget. Det kan då inträffa att en aktieägare får en eller flera teckningsrätter över. Liksom vid nyemission är det möjligt för aktieägare att handla med överskjutande teckningsrätter. Aktieägare eller annan kan alltså förvärva överskjutande teckningsrätter från andra aktieägare så att ett helt antal aktier kan förvärfas. I avstämningsbolag kan beslutet om överlåtelse av egna aktier innehålla ett förbehåll om en samordnad försäljning av överskjutande teckningsrätter (jfr 4 kap. 3 a §).

Inför bolagsstämmans beslut om överlåtelse av egna aktier skall aktieägarna få samma information som inför ett beslut om nyemission (jfr 4 kap. 4 §). Vad beslutet om överlåtelse skall innehålla regleras av 22 §. Beslutet om överlåtelse skall kungöras. I bolag som inte är avstämningsbolag skall beslutet sändas till aktieägare som har företrädesrätt att förvärva aktier (jfr 4 kap. 7 §).

”Teckning” av aktier skall ske på en teckningslista som innehåller beslutet om överlåtelse. Med teckning får i detta sammanhang förstås en anmälan om att någon vill anta ett erbjudande om att förvärva aktier från bolaget. I avstämningsbolag får det beslutas att teckning av aktier skall ske genom betalning i stället för på en teckningslista. I vissa fall kan teckning ske direkt i stämmoprotokollet (jfr 4 kap. 8 § första–tredje styckena). Bestämmelserna om ogiltig aktieteckning i 4 kap. 8 § fjärde stycket saknar motsvarighet vid överlåtelse av egna aktier. Detta innebär att en aktieägare kan åberopa felaktigheter i teckningsförfarandet utan andra tidsbegränsningar än vad som följer av allmänna preskriptionsbestämmelser. Det sammanhänger med att överlåtelsen av aktierna inte utgör ett led i en ökning av bolagets bundna egna kapital.

Styrelsen beslutar om tilldelning av aktier till aktietecknarna (jfr 4 kap. 9 §).

Ett publikt aktiebolag som till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva aktier från bolaget skall upprätta prospekt, om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst 300 000 kr (jfr 4 kap. 18 § och 20–25 §§). Med en vidare krets avses en krets som överstiger omkring 200 personer. Dessa personer kan vara aktieägare men behöver inte vara det. Även om erbjudandet riktas till sluten krets av personer, t.ex. anställda, gäller prospektkravet, om personkretsen omfattar fler än 200 personer. Överlåtelseerbjudanden som riktas till ett fåtal personer som betalning i samband med t.ex. ett företagsköp omfattas däremot inte av prospektkravet.

Också prospektreglerna i 2 kap. 1 och 3 §§ lagen om handel med finansiella instrument skall iakttagas vid överlåtelse av egna aktier, i den mån köpeerbjudandet riktar sig till en ”öppen krets” (om detta begrepp se bl.a. prop. 1990/91:142 s. 113).

Såsom framgår av uppräknningen i paragrafen skall flera av bestämmelserna i 4 kap. inte tillämpas vid ett bolags överlåtelse av egna aktier. Som exempel kan nämnas att något krav på registrering av sådana beslut inte har uppställts (jfr 4 kap. 12 §). Skälen till detta framgår av avsnitt 5.8.

Lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m. innehåller bestämmelser om kontantemissioner som får erbjudas vissa bestämda subjekt. Av förevarande paragraf följer att lagen skall tillämpas även vid överlåtelser av egna aktier. Detta innebär bl.a. att i de bolag som skall tillämpa lagen (aktiemarknadsbolag) bolagsstämman alltid skall ha det avgörande inflytandet i frågan om en överlåtelse av egna aktier skall riktas till bl.a. personer i företagsledningen (se 4 § i den angivna lagen). Det är sålunda inte möjligt att överlåta avgörandet till styrelsen. Styrelsen kan däremot fatta ett beslut om överlåtelse under förutsättning att bolagsstämman godkänner beslutet i efterhand. Bolagsstämmans beslut i nu angivna fall är giltigt endast om det har biträttits av aktieägare med minst nio tiondelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna (se 3 §).

Av paragrafen framgår att styrelsen kan besluta om överlåtelse av egna aktier under förutsättning av bolagsstämmans godkännande (se 4 kap. 14 §) eller med stöd av ett bemyndigande från bolagsstämman (se 4 kap. 15 §). Såsom *Lagrådet* har noterat blir i det förstnämnda fallet överlåtelserna inte giltiga, om inte stämman sedermera godkänner styrelsens beslut. Det får ankomma på en förvärvare av aktier att i en sådan situation själv försäkra sig om att köpeavtalet förses med en lämplig reglering om vad som skall gälla under tiden fram till bolagsstämman och vad som skall gälla om stämman inte godkänner överlåtelserna.

7 kap. 22 §

I fall som anges i 21 § skall ett beslut om överlåtelse av egna aktier innehålla uppgifter om

1. *det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall överlåtas,*
2. *den företrädesrätt att förvärva aktier som tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får förvärva aktier,*
3. *den tid inom vilken aktieägare kan utnyttja sin företrädesrätt,*
4. *den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, det förhållandet att teckning skall ske genom betalning,*
5. *den fördelningsgrund som styrelsen vid överteckning skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt, och*
6. *det belopp som skall betalas för en aktie.*

I förekommande fall skall ett beslut enligt första stycket även innehålla

1. *ett förordnande som avses i 4 kap. 3 a §,*
2. *ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som teckningsrättsbevis,*
3. *en bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller med andra villkor, samt*
4. *upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 4 kap. 6 § andra och tredje styckena har avgetts.*

I avstämningsbolag skall en avstämningsdag anges i beslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att förvärva aktier. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att beslutet har kungjorts enligt 4 kap. 7 §.

Den tid som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 4 kap. 7 § eller, om samtliga aktieägare har varit företrädde vid den bolagsstämma som har beslutat om överlåtelserna, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen reglerar vad ett beslut om överlåtelse av egna aktier skall innehålla då överlåtelsen inte skall ske på börs eller annan marknadsplats. Bestämmelserna, som i huvudsak överensstämmer med vad som gäller för beslut om nyemission (jfr 4 kap. 5 och 6 §§), avser såväl beslut av bolagsstämman som beslut som styrelsen fattar med stöd av ett bemyndigande eller under förutsättning av bolagsstämmans godkännande.

Ett beslut om överlåtelse enligt 21 § behöver, till skillnad från beslut om överlåtelse enligt 19 §, inte verkställas inom viss tid. I vissa situationer kan det vara befogat att fatta beslut om förvärv och överlåtelse vid en och samma tidpunkt men låta verkställandet av överlåtelsen anstå under flera år. Så kan vara fallet om bolaget vill ställa ut personaloptioner. Om överlåtelsen är avsedd att verkställas först efter en längre tid, kan emellertid mellankommande åtgärder, såsom emissioner, splits m.m. påverka det faktiska utfallet av överlåtelsen. Kraven i förevarande paragraf på att beslutet om överlåtelse skall innehålla uppgift om antal aktier som skall överlåtas jämte priset för dessa är inte avsedda att förhindra bolagsstämman att utforma beslutet på ett sådant sätt att detta tar hänsyn till sådana framtida åtgärder.

Dotterföretags förvärv och innehav av aktier i moderbolag

7 kap. 23 §

Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i moderbolag. Ett avtal som strider mot detta förbud är ogiltigt.

Trots bestämmelsen i första stycket får ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolag i fall som avses i 4 § 1, 2 och 4.

(Jfr 11 kap. 9 § och 12 § första stycket i kommitténs förslag.)

Paragrafen, som i sak motsvarar delar av de bestämmelser som hittills har funnits i 7 kap. 2 § första – tredje styckena, behandlar möjligheterna för ett dotterföretag att förvärva aktier i sitt moderbolag (se avsnitt 5.11).

Huvudregeln är att ett dotterföretag inte får förvärva aktier i bolag som är dess moderbolag och att avtal som strider mot detta förbud är ogiltiga (se *första stycket*).

Såsom framgår av hänvisningen till 4 § i andra stycket är dock ett sådant förvärv tillåtet om det sker utan vederlag eller om det ingår i en affärsrörelse som dotterföretaget övertar. Det är också möjligt för ett dotterföretag att på auktion ropa in aktier i moderbolaget om aktierna har utmätts för dotterföretagets fordran.

Lagrådsremissens förslag innehöll också en erinran om de särskilda möjligheter att förvärva aktier i moderbolag som bankaktiebolag och värdepappersinstitut har enligt bankrörelselagen respektive lagen om värdepappersrörelse. Lagrådet har ansett erinran vara onödig. Den har därför tagits bort.

Om ett dotterföretag har förvärvat aktier i moderbolaget med stöd av 23 § andra stycket, gäller bestämmelserna i 5 §.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Av hänvisningen till 5 § följer att aktier som ett dotterföretag har förvärvat i ett moderbolag med stöd av undantagsbestämmelserna i 23 § andra stycket måste avyttras så snart det kan ske utan förlust och senast tre år från förvärvet. Om dotterföretaget inte avyttrar aktierna inom treårsfristen, skall aktierna förklaras ogiltiga och moderbolaget måste sätta ned sitt aktiekapital med aktiernas nominella belopp. I fråga om beslutet om nedsättning gäller bestämmelserna i 6 kap. Rättens tillstånd till nedsättningen behöver dock inte inhämtas. Om ett bolag i enlighet med denna paragraf är skyldigt att sätta ned aktiekapitalet så mycket att aktiekapitalet efter nedsättningen skulle understiga lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 3 §, är bolaget skyldigt att träda i likvidation. Detta framgår av 13 kap 4 a §.

7 kap. 25 §

Om ett aktiebolag har blivit moderbolag och dess dotterföretag innehar aktier i moderbolaget, skall bestämmelserna i 5 § tillämpas på dessa aktier. Aktierna skall därvid avyttras senast tre år efter det att koncernförhållandet uppstod.

(Jfr 11 kap. 12 § andra stycket i kommitténs förslag.)

I paragrafen regleras den situationen då ett företag innehar aktier i ett aktiebolag och företaget därefter blir dotterföretag till aktiebolaget. Dotterföretagets aktieinnehav i moderbolaget skall då avvecklas så snart det kan ske utan förlust och senast inom tre år. I detta fall skall dock den treårsfrist som gäller för avyttring av aktierna räknas från det att koncernförhållandet uppstod i stället för från tidpunkten för aktieförvärvet.

7 kap. 26 §

Om inte annat följer av 5 kap., får ett aktiebolag inte ta upp penninglån på villkor att lånet skall betalas på annat sätt än med ett nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

Ett beslut om att bolaget skall ta upp lån mot obligationer eller andra skuldebrev med rätt till ränta, vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelsbevis), skall fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 3 § i den paragrafens hittills gällande lydelse.

7 kap. 27 §

Bestämmelserna i 4 kap. 19–26 §§ om emissionsprospekt tillämpas även när ett publikt aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva vinstandelsbevis som bolaget har gett ut. Skyldighet att upprätta emissionsprospekt föreligger dock endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst 300 000 kr.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 4 § i den paragrafens hittills gällande lydelse.

9 kap.

9 kap. 4 §

En aktie som *innehåses av bolaget självt* eller av dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

I andra meningen har tidigare funnits en bestämmelse av innebörd att aktier som bolaget självt eller dess dotterföretag innehar inte skall räknas med när det för giltigt beslut m.m. krävs samtycke av ägare till viss andel av aktierna. Den situationen täcks av den nya bestämmelsen i 1 kap. 7 § om att bolagets eller dess dotterföretags aktier inte skall räknas med vid tillämpningen av bestämmelse som förutsätter att någon innehar viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget. Bestämmelsen i andra meningen av förevarande paragraf har därför tagits bort.

9 kap. 28 §

I ärenden som inte avser val utgörs bolagsstämmans beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 7 kap. 16 § och 19 § andra stycket, 30-33 §§ i detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om majoritetskraven vid stämmebeslut i allmänhet.

Genom ett tillägg till *andra stycket* framgår att det, i fråga om beslut om förvärv av egna aktier och överlåtelse av egna aktier på börs eller annan marknadsplats, endast är tillåtet att i bolagsordningen föreskriva strängare majoritetskrav än de som anges i 7 kap. 13 § och 19 § andra stycket. Detsamma gäller beslut om att bemyndiga styrelsen att fatta sådana beslut eller – vad avser överlåtelse av egna aktier – att godkänna ett beslut som styrelsen har fattat under förutsättning av bolagsstämmans godkännande.

Vilken majoritet som krävs för ett beslut om överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs eller annan marknadsplats regleras – genom en hänvisning i 7 kap. 21 § – av bestämmelserna i 4 kap. Normalt räcker det då med enkel majoritet. Innebär beslutet att aktieägarnas företrädesrätt skall frångås, fordras emellertid minst två tredjedels majoritet (se 4 kap. 2 § andra stycket). I bolagsordningen får enbart föreskrivas strängare majoritetskrav. I vissa fall gäller – enligt lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. – särskilda majoritetskrav.

12 kap.

12 kap. 1 §

Utbetalning till aktieägarna av bolagets medel får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, *förvärv av egna aktier*, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

En aktie som innehas av bolaget självt medför inte rätt till utbetalning enligt första stycket.

Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelse om användning av vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

I *första stycket* har klagjorts att förvärv av egna aktier i enlighet med lagens bestämmelser utgör en tillåten form av utbetalning till aktieägarna.

Det *andra stycket*, som är nytt, behandlar frågan om egna aktiers ställning vid vinstutdelning och andra utbetalningar av bolagets medel. (se avsnitt 6). Av den nya bestämmelsen följer att aktier som innehas av bolaget inte berättigar till del i bolagets vinst eller andra utbetalningar från bolaget.

13 kap. 4 a §

Registreringsmyndigheten förordnar att bolaget skall träda i likvidation, om

1. bolaget är i konkurs som avslutas med överskott och bolagsstämman inte inom föreskriven tid fattat beslut om likvidation enligt 19 §,

2. bolaget inte på föreskrivet sätt till registret har anmält sådan behörig styrelse, verkställande direktör eller revisor som skall finnas enligt denna lag,

3. bolaget inte har sänt in årsredovisning och revisionsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) inom elva månader från räkenskapsårets utgång,

4. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet skall vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 3 § andra stycket och bolaget inte inom sex månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering, eller

5. bolaget på grund av bestämmelserna i 7 kap. 5 eller 10 § är skyldigt att sätta ned aktiekapitalet till ett belopp som understiger lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 3 §.

Beslut om likvidation meddelas dock inte, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos registreringsmyndigheten och avgift som påförts enligt 6 a § har betalats.

Fråga om likvidation enligt första stycket tas upp av registreringsmyndigheten självant eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om tvångslikvidation.

Första stycket har kompletterats med ytterligare en likvidationsgrund. Av punkten 5 framgår sålunda att ett bolag skall träda i likvidation, om ett aktiebolag på grund av bestämmelserna i 7 kap. 5 eller 10 § är skyldigt att sätta ned sitt aktiekapital i sådan omfattning att det skulle strida mot gällande bestämmelser om lägsta tillåtna aktiekapital. Frågan har behandlats i avsnitt 5.5.2. Såsom framgår av andra stycket skall likvidationsbeslut inte meddelas om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning. Om bolaget före registreringsmyndighetens beslut genomför en ny- eller fondemission, så att nedsättningen av aktiekapitalet kan genomföras utan att den kommer i konflikt med 1 kap. 3 § aktiebolagslagen, skall beslut om likvidation alltså inte meddelas.

Enligt paragrafens tredje stycke skall frågan om likvidation tas upp av registreringsmyndigheten självant eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, den verkställande direktören, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget. Flertalet tvångslikvidationsärenden initieras av registreringsmyndigheten. Registreringsmyndigheten torde dock som regel inte ha kännedom om att ett bolag är skyldigt att sätta ned aktiekapitalet på grund av innehav av egna aktier. Det kan inte heller krävas att registreringsmyndigheten lägger ner något särskilt arbete på att utreda frågan om det inte i det enskilda fallet finns klara indikationer på att det finns grund för likvidation, t.ex. uppgifter från revisor.

18 kap. 7 §

En myndighets beslut i tillståndsärende enligt 2 kap. 1 §, 8 kap. 8, 26 eller 31 §, 10 kap. 14 § eller 12 kap. 8 § får överklagas till regeringen. *Finansinspektionens beslut enligt 7 kap. 7 § första stycket 2 och 18 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.*

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än enligt första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att avskriva anmälan eller vägra registrering enligt 4 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett sådant beslut av registreringsmyndigheten som avses i 4 a §, 4 kap. 13 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 13 kap. 18 §, 14 kap. 15 § första stycket, 21 och 29 §§ samt 19 kap. 2 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

På *Lagrådets* inrådan har intagits en uttrycklig bestämmelse om att Finansinspektionens beslut enligt 7 kap. 7 § första stycket 2 och 18 § första stycket 2 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vad gäller tiden för överklagande har det ansetts att de allmänna reglerna om överklagande av förvaltningsbeslut i 23 § förvaltningslagen (1986:223) bör gälla.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

2. De nya bestämmelserna i 7 kap. gäller även för sådana aktier som ett aktiebolag har förvärvat före lagens ikraftträdande med stöd av 7 kap. 2 § andra stycket i dess äldre lydelse.

Såsom framgår av *punkten 1* träder de nya bestämmelserna i kraft den 10 mars 2000. Såvitt gäller förvärv av egna aktier innebär detta att bolagsstämman fr.o.m. denna tidpunkt kan fatta beslut om förvärv av egna aktier eller lämna bemyndigande till styrelsen om att besluta om sådana förvärv. Dessförinnan fattade beslut får bedömas enligt äldre bestämmelser, vilket innebär att beslutet är ogiltigt om det inte är fråga om ett sådant förvärv som avses i 7 kap. 2 § andra stycket i lagens hittills gällande lydelse. Däremot finns det ingenting som hindrar ett noterat publikt aktiebolag från att redan före den 10 mars 2000 vidta olika slag av förberedande åtgärder i syfte att omedelbart efter lagens ikraftträdande få beslut om förvärv av egna aktier till stånd.

Punkten 2 har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter. Den klargör att det nya 7 kap. skall tillämpas även på sådana egna aktier som ett aktiebolag innehar vid lagens ikraftträdande till följd av de bestämmelser som hittills har funnits i 7 kap. 2 § andra stycket. Det innebär att aktierna, liksom hittills, skall avyttras så snart det kan ske och senast inom tre år från förvärvet. Men det innebär också att aktierna, om de inte avyttras inom tre år, blir ogiltiga först sedan bolaget har förklarat dem ogiltiga. Det innebär vidare att ett noterat publikt aktiebolag får

behålla aktierna för det fall att de ryms inom den andel som anges i 7 kap. 9 §. Prop. 1999/2000:34

12.2 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Ändringarna i denna lag är i allt väsentligt av motsvarande slag som ändringarna i aktiebolagslagen. Efter mönster från aktiebolagslagen har bestämmelserna om egna aktier samlats i ett eget kapitel (nya 6 a kap.).

1 kap. 9 d §

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt (egen aktie) eller av dess dotterföretag skall inte räknas med när det i lag eller bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna. En sådan aktie skall inte heller räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget.

Paragrafen, som är ny, motsvarar förslaget till 1 kap. 7 § aktiebolagslagen. I förslaget till paragraf har de justeringar som *Lagrådet* förordar tagits in. Första meningen motsvarar andra meningen i 9 kap. 1 § fjärde stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Bestämmelsen får för försäkringsbolagens del betydelse också för vissa bestämmelser som saknar motsvarighet för vanliga aktiebolag. Det gäller definitionerna av kvalificerat innehav och nära förbindelse i 1 kap. 9 a och 9 c §§. Dessa ligger i sin tur till grund för bestämmelser om bl.a. tillstånd vid förvärv av aktier i försäkringsbolag enligt 3 kap. 2 § eller förbud att företräda aktierna eller föreläggande att avyttra aktier enligt 3 kap. 2 d och 2 f §§. Frågan om egna aktiers ställning enligt vissa rörelseregler har behandlats i avsnitt 8.2.

4 kap. 5 a §

Vid nyemission ger aktier som försäkringsaktiebolaget självt eller dess dotterföretag innehar inte någon företrädesrätt till nya aktier.

Paragrafen, som är ny, motsvarar förslaget till 4 kap. 2 a § aktiebolagslagen.

6 kap. 1 §

Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål, nämligen

1. avsättning till omedelbar täckning av förlust enligt den fastställda balansräkningen, om förlusten inte kan täckas på något annat sätt,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till reservfond eller till en fond som kan användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning för de ändamål som anges i första stycket 2 och 3 får inte avse större belopp än att det efter nedsättningen finns full täckning för det

bundna egna kapitalet. Beräkningen av detta skall ske enligt balansräkningen för nästföregående räkenskapsår, om denna fastställs vid stämman och i annat fall på grundval av de handlingar som anges i 4 kap. 7 § första stycket 1–3.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 15 § andra stycket samt 6 a kap. 5 och 10 §§. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–8 b §§.

Paragrafen har kompletterats med anledning av nya bestämmelser om förvärv av egna aktier. Ändringen motsvarar i sak ändringen i 6 kap. 1 § aktiebolagslagen.

6 a kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier

Det nya kapitlet innehåller bestämmelser för försäkringsaktiebolag om förvärv och överlåtelse av egna aktier. Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med förslagen i 7 kap. aktiebolagslagen. Bestämmelserna i kapitlet har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Gällande bestämmelser om egna aktier i 6 kap. 9 och 10 §§ försäkringsrörelselagen har med vissa ändringar inarbetats i 6 a kap. 1 – 6 och 23 – 25 §§.

Teckning av egna aktier

6 a kap. 1 §

Ett försäkringsaktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett försäkringsaktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledmot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känt till aktieteckningen.

Om aktier i ett försäkringsaktiebolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första – tredje styckena gäller även i fråga om dotterföretags teckning av aktier i moderbolag.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 9 § i dess hittills gällande lydelse och överensstämmer med förslaget till 7 kap. 1 § aktiebolagslagen.

Egna aktier som pant

6 a kap. 2 §

Ett försäkringsaktiebolag får inte ta emot egna aktier som pant. Dotterföretag får inte heller ta emot aktier i moderbolag som pant.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

Paragrafens första och andra stycken motsvarar delar av 6 kap. 10 § första stycket i dess hittills gällande lydelse och överensstämmer med den föreslagna 7 kap. 2 § aktiebolagslagen. I likhet med den bestämmelsen anges att förbudet även skall gälla för ett dotterföretags aktier i moderbolag.

Det kan erinras om att försäkringsaktiebolags dotterföretag som är bankaktiebolag eller värdepappersbolag får ta emot moderbolagets aktier som pant i vissa fall enligt 9 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) och 3 kap. 6 § andra stycket lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Förvärv av egna aktier

6 a kap. 3 §

Ett publikt skadeförsäkringsaktiebolag och ett publikt livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst får, om dess aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 7–9 §§. Beslut om förvärv skall i så fall fattas med tillämpning av 11–16 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7–9 §§, gäller bestämmelserna i 10 §. Ett bolag som nu sagts får även förvärva egna aktier enligt 4 §.

Andra publika försäkringsaktiebolag samt privata försäkringsaktiebolag får inte förvärva egna aktier utom i de fall som anges i 4 §. Ett avtal som strider häremot är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt 4–16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

Paragrafen motsvarar delar av 6 kap. 10 § första stycket i dess hittills gällande lydelse och överensstämmer med den föreslagna 7 kap. 3 § aktiebolagslagen.

De nu aktuella ändringarna innebär att noterade publika skadeförsäkringsaktiebolag och sådana noterade publika livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst enligt bestämmelser i bolagsordningen (se 12 kap. 2 §) ges större möjligheter att förvärva egna aktier än de hittills har haft. För sådana förvärv skall gälla vissa begränsningar enligt 7–9 §§.

För andra försäkringsaktiebolag (privata försäkringsaktiebolag, onoterade publika försäkringsaktiebolag och samtliga livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst) gäller i princip ett förbud mot att förvärva egna aktier. Såsom framgår av 4 § finns det dock vissa undantag från förbudet.

6 a kap. 4 §

Försäkringsaktiebolag får

- 1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,*
- 2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar, och*
- 3. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.*

Paragrafen överensstämmer delvis med nuvarande 6 kap. 10 § andra stycket. En skillnad i förhållande till gällande rätt är att försäkringsaktiebolag enligt *punkten 1* får förvärva aktier utan vederlag.

Paragrafen motsvarar i sak föreslagna 7 kap. 4 § aktiebolagslagen. Någon motsvarighet till den paragrafens punkt 3 finns inte, eftersom försäkringsrörelselagen i dag saknar bestämmelser om inlösen av egna aktier vid maktmissbruk (jfr 13 kap. 3 § aktiebolagslagen).

6 a kap. 5 §

Aktier som har förvärvats enligt 4 § och som inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte avyttras inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden eller, i ett livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst, till överkursfonden.

Paragrafen överensstämmer delvis med 6 kap. 10 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse samt motsvarar i sak den föreslagna 7 kap. 5 § aktiebolagslagen. I förhållande till aktiebolagslagen finns en särregel om behandlingen av nedsättningsbelopp i ett livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst. För sådana försäkringsaktiebolag saknas bestämmelser om inrättande och användning av reservfond (se 12 kap. 9 §). Det föreskrivs därför att nedsättningsbeloppet skall föras till överkursfonden.

6 a kap. 6 §

Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 3 § första stycket behöver inte avyttra aktier enligt 5 §, om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 9 §

Paragrafen innehåller ett undantag från reglerna i 5 §. Den gäller för noterade publika försäkringsaktiebolag.

Paragrafen överensstämmer i sak med den föreslagna 7 kap. 6 § aktiebolagslagen.

Tillåtna förvärvsmetoder

6 a kap. 7 §

Förvärv som avses i 3 § första stycket får ske endast

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen, eller

3. i enlighet med ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad förvärvet av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverk-

samhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

I paragrafen behandlas frågor om på vilka sätt ett noterat publikt skadeförsäkringaktiebolag eller ett noterat publikt livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst, kan förvärva egna aktier. Bestämmelserna motsvarar den föreslagna 7 kap. 7 § aktiebolagslagen.

Lagrådet har pekat på behovet av bestämmelser i försäkringsrörelselagen om överklagande av Finansinspektionens beslut i fråga om förvärv och överlåtelse av egna aktier på marknader utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Regeringen delar *Lagrådets* bedömning. Det har i det föregående i fråga om motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen konstaterats att den vanliga tiden för överklagande av förvaltningsbeslut bör gälla för beslut av detta slag (se författningskommentaren till 18 kap. 7 § aktiebolagslagen). Den allmänna överklagandebestämmelsen i 19 kap. 13 § tredje stycket försäkringsrörelselagen ger samma rätt att överklaga som den nu föreslagna bestämmelsen i aktiebolagslagen. Det behövs därför inga nya bestämmelser i försäkringsrörelselagen på denna punkt.

Skyddet för bolagets bundna egna kapital

6 a kap. 8 §

Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 3 § första stycket får förvärva egna aktier endast om aktierna är helt betalda.

Förvärvet får inte ske med större belopp än att det efter förvärvet finns täckning för det bundna egna kapitalet i bolaget och, om bolaget är moderbolag, i koncernen. Beräkningen av om så är fallet skall göras enligt balansräkningen för föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid den bolagsstämma som skall besluta om förvärvet, och i annat fall på grundval av sådana handlingar som anges i 13 § andra stycket.

Förvärvet får inte heller ske med så stort belopp att förvärvet står i strid med 1 kap. 1 a § första stycket eller 12 kap. 2 § tredje stycket.

Paragrafen anger tillsammans med 9 § vissa allmänna begränsningar som gäller för förvärv av egna aktier i noterade publika skadeförsäkringsaktiebolag och noterade publika livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst. Bestämmelserna har till syfte att bereda bolagets borgenärer samma skydd som vid vinstutdelning och nedsättning (jfr 12 kap. 2 och 3 §§ samt 6 kap. 1 §).

Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med den föreslagna 7 kap. 8 § aktiebolagslagen. I *tredje stycket* erinras särskilt om att den allmänna stabilitetsprincipen i 1 kap. 1 a § försäkringsrörelselagen skall iakttas. Motivet för tillägget har kommenterats i avsnitt 8.1.

Som framgår av 10 § skall aktier som har förvärvats i strid med bestämmelserna i denna paragraf avyttras senast sex månader efter förvärvet. Om så inte sker, skall aktierna förklaras ogiltiga och aktiekapitalet sättas ned med aktiernas nominella belopp.

6 a kap. 9 §

Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 3 § första stycket får inte förvärva egna aktier, i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Aktier i bolaget som innehas av dess dotterföretag skall vid beräkningen anses som bolagets.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur stor andel av aktierna i ett aktiebolag som får innehas av bolaget självt. Bestämmelsen motsvarar i sak den föreslagna 7 kap. 9 § aktiebolagslagen.

Otillåtna förvärv av egna aktier

6 a kap. 10 §

Aktier som har förvärvats i strid med någon av bestämmelserna i 7–9 §§ skall avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämman som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

Paragrafen behandlar konsekvenserna av att ett förvärv av egna aktier strider mot någon av bestämmelserna i 7–9 §§ om bl.a. förvärvsmetoder och högsta tillåtna andel av egna aktier. Den motsvarar i sak den föreslagna 7 kap. 10 § aktiebolagslagen.

Vilka som får fatta beslut om förvärv av egna aktier

6 a kap. 11 §

I fall som avses i 3 § första stycket skall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier i bolaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilket bolagsorgan som är behörigt att fatta beslut om förvärv av egna aktier. Den motsvarar den föreslagna 7 kap. 11 § aktiebolagslagen.

Vad kallelsen till bolagsstämman skall innehålla

6 a kap. 12 §

Kallelsen till den bolagsstämman som enligt 11 § skall behandla ett förslag om förvärv av egna aktier eller ett förslag om att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om ett sådant förvärv skall ange förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kallelsens innehåll. Den överensstämmer med den föreslagna 7 kap. 12 § aktiebolagslagen.

6 a kap. 13 §

Ett förslag till beslut om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan skall prövas.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på bolagsstämman, skall till förslaget fogas

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,

2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och

4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Kopior av handlingar som avses i första och andra styckena skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka handlingar som skall hållas tillgängliga för aktieägarna inför den beslutande bolagsstämman. Bestämmelserna motsvarar den föreslagna 7 kap. 13 § aktiebolagslagen.

Vad ett beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

6 a kap. 14 §

Bolagsstämmans beslut enligt 11 § första stycket skall innehålla uppgift om det sätt som aktierna skall förvärvas på.

Om aktierna skall förvärvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,

2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse,

3. den ersättning som skall lämnas för aktierna,

4. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt

5. övriga villkor för förvärvet.

Om aktierna skall förvärvas på annat sätt än som avses i andra stycket, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärvas,

3. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna, samt

4. övriga villkor för förvärvet.

Paragrafen anger vad ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier skall innehålla. Den motsvarar den föreslagna 7 kap. 14 § aktiebolagslagen.

6 a kap. 15 §

Ett bemyndigande enligt 11 § andra stycket skall innehålla uppgifter om

1. det sätt som aktier får förvärvas på,
2. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,
3. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärvas,
4. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna,
5. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
6. övriga villkor för förvärvet.

Av 11 § andra stycket framgår att bolagsstämman i ett publikt aktiebolag kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier. Förevarande paragraf behandlar vad ett sådant beslut skall innehålla (jfr 7 kap. 15 § i förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen).

Majoritetskrav

6 a kap. 16 §

Ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut är giltigt endast om det har biträttits av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilken majoritet som krävs för att bolagsstämman skall kunna fatta ett beslut om förvärv av egna aktier eller ett beslut om att bemyndiga styrelsen att fatta sådana beslut. Den motsvarar förslaget till 7 kap. 16 § aktiebolagslagen.

Publika försäkringsaktiebolags överlåtelse av egna aktier

6 a kap. 17 §

När ett publikt försäkringsaktiebolag överlåter egna aktier, skall det ske med tillämpning av 18–20 §§ eller 21 och 22 §§.

Första stycket gäller inte vid avyttring som avses i 5 och 10 §§.

Paragrafen reglerar formerna för överlåtelse av egna aktier i samtliga publika försäkringsaktiebolag. Den motsvarar den föreslagna 7 kap. 17 § aktiebolagslagen.

Överlåtelse av egna aktier på börs eller annan reglerad marknad

6 a kap. 18 §

Ett publikt försäkringsaktiebolag får överlåta egna aktier,

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller

2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad överlåtelsen av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ.

Paragrafen innehåller bestämmelser om på vilka marknadsplatser som egna aktier kan överlåtas. Den motsvarar den föreslagna 7 kap. 18 § aktiebolagslagen.

6 a kap. 19 §

Ett beslut om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § skall fattas av bolagsstämman. Bolagsstämman kan även bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut.

Ett beslut av bolagsstämman enligt första stycket är giltigt endast om det har biträttts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Paragrafen motsvarar den föreslagna 7 kap. 19 § aktiebolagslagen.

6 a kap. 20 §

Ett beslut av bolagsstämman om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämman, inom vilken stämmans beslut om överlåtelse skall verkställas eller styrelsens bemyndigande får utnyttjas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får överlåtas,

3. det lägsta pris som aktierna får överlåtas för, och

4. övriga villkor för överlåtelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § första och tredje styckena tillämpas i fråga om förslag till beslut enligt första stycket.

Paragrafen anger vad ett beslut om överlåtelse av egna aktier på börs eller annan marknadsplats samt ett bemyndigande för styrelsen att besluta om sådan överlåtelse skall innehålla. Den motsvarar den föreslagna 7 kap. 20 § aktiebolagslagen.

Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs eller annan reglerad marknad

6 a kap. 21 §

Vid ett publikt försäkringsaktiebolags överlåtelse av egna aktier på annat sätt än som anges i 18 § tillämpas

1. 2 kap. 2 § andra stycket om medgivande till betalning med apportegendom,

2. vad som gäller om nyemission i följande bestämmelser i 4 kap. denna lag:

- 1 § andra stycket om beslutanderätt,
 - 3 § andra–fjärde styckena och 4 § om information om apport m.m.,
 - 5 § om företrädesrätt m.m.,
 - 6 § om emissionsbevis m.m.,
 - 6 a § om försäljning av udda företrädesrätter,
 - 7 § om förslag till beslut m.m.,
 - 9 § om kungörelser m.m.,
 - 10 § första–tredje styckena om aktieteckning,
 - 11 § om tilldelning av aktier m.m.,
 - 16 § första och andra styckena samt 17 § första, andra och fjärde styckena om styrelsens beslut om nyemission,
 - 20 och 22–26 §§ om emissionsprospekt, samt
3. vad som enligt lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktie- marknadsbolag, m.m. gäller vid nyemission eller överlåtelse av aktier.

Paragrafen anger vilka lagregler som gäller vid överlåtelser av egna aktier som inte sker på börs eller annan reglerad marknad. Den överensstämmer i sak med förslaget till 7 kap. 21 § aktiebolagslagen

Till skillnad mot ordningen enligt aktiebolagslagen – och i likhet med vad som gäller vid en nyemission enligt 4 kap. 2 § försäkringsrörelselagen – krävs dock enligt *första stycket punkten 1* Finansinspektionens medgivande om betalning skall göras med apportegendom.

Av hänvisningarna i *punkten 2* till 4 kap. försäkringsrörelselagen framgår bl.a. följande.

Ett beslut om överlåtelse av egna aktier skall normalt fattas av bolagsstämman (se 4 kap. 1 § andra stycket). Styrelsen kan dock besluta om överlåtelse av egna aktier under förutsättning av bolagsstämmans godkännande (se 4 kap. 16 §). Styrelsen kan vidare fatta sådana beslut med stöd av ett bemyndigande från bolagsstämman. Bemyndigande till styrelsen begränsas till beslut om sådana förvärv som kan fattas utan ändringar av bolagsordningen (se 4 kap. 17 §). Någon saklig skillnad föreligger ändå inte i förhållande till aktiebolagslagen, eftersom bolagsstämman inte kan delegera sin rätt att besluta om ändring i bolagsordningen.

Vid en överlåtelse där aktierna skall betalas med pengar är huvudregeln att aktieägarna har företrädesrätt till de aktuella aktierna i förhållande till det antal aktier de äger sedan tidigare. Bolagsstämman kan dock besluta om undantag från företrädesrätten. Ett sådant beslut krävs om bolaget vill sälja aktierna på annat sätt än genom ett erbjudande till samtliga ägare, t.ex. genom ett erbjudande som riktar sig till de anställda i bolaget. Även bestämmelser om aktieägares förträdesrätt enligt bolagsordningen skall beaktas. Ett beslut om att avvika från företrädesrätten är giltigt endast om det biträds av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna (se 4 kap. 5 §). Om beslutet om överlåtelse däremot inte innefattar någon avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, är det tillräckligt med enkel majoritet för att beslutet skall vara giltigt (se 9 kap. 13 och 14 §§).

I försäkringsaktiebolag som inte är avstämningsbolag skall aktieägare med företrädesrätt att förvärva aktier få ett särskilt bevis om sin rätt att förvärva aktier från bolaget (jfr 4 kap. 6 § första och andra styckena). I

avstämningsbolag skall den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i särskild förteckning enligt 3 kap. 12 § anses behörig att utöva företrädesrätten (jfr 4 kap. 6 § tredje stycket).

Ett beslut att överlåta egna aktier kan innebära att innehav av ett visst antal aktier ger rätt att förvärva en aktie från bolaget. Det kan därför inträffa att en aktieägare får en eller flera teckningsrätter över. Liksom vid nyemission är det möjligt för aktieägare att handla med överskjutande teckningsrätter. Aktieägare eller annan kan alltså förvärva överskjutande teckningsrätter från andra aktieägare så att ett helt antal aktier kan förvärfas. I avstämningsbolag kan beslutet om överlåtelse av egna aktier innehålla ett förbehåll om en samordnad försäljning av överskjutande teckningsrätter (jfr 4 kap. 6 a §).

Inför bolagsstämmans beslut om överlåtelse av egna aktier skall aktieägarna få samma information som inför ett beslut om nyemission (jfr 4 kap. 7 §). Vad beslutet om överlåtelse skall innehålla regleras av 22 §. Beslutet om överlåtelse skall kungöras. I bolag som inte är avstämningsbolag skall beslutet sändas till aktieägare som har företrädesrätt att förvärva aktier (jfr 4 kap. 9 §).

”Teckning” av aktier skall ske på en teckningslista som innehåller beslutet om överlåtelse. Med teckning får i detta sammanhang förstås en anmälan om att någon vill anta ett erbjudande om att förvärva aktier från bolaget. I avstämningsbolag får det beslutas att teckning av aktier skall ske genom betalning i stället för på en teckningslista. I vissa fall kan teckning ske direkt i stämmoprotokollet (jfr 4 kap. 10 § första – tredje styckena).

Bestämmelserna om ogiltig aktieteckning i 4 kap. 10 § fjärde stycket saknar motsvarighet vid överlåtelse av egna aktier. Detta innebär att en aktieägare kan åberopa felaktigheter i teckningsförfarandet utan andra tidsbegränsningar än vad som följer av allmänna preskriptionsbestämmelser. Det sammanhänger med att överlåtelsen av aktierna inte utgör ett led i en ökning av bolagets bundna egna kapital.

Styrelsen beslutar om tilldelning av aktier till aktietecknarna (jfr 4 kap. 11 §).

Ett publikt försäkringsaktiebolag som till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva aktier från bolaget skall upprätta prospekt, om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst 300 000 kr (jfr 4 kap. 20 § och 22–26 §§). Med en vidare krets avses en krets som överstiger omkring 200 personer. Dessa personer kan vara aktieägare men behöver inte vara det. Även om erbjudandet riktas till en sluten krets av personer, t.ex. anställda, gäller prospektkravet, om personkretsen omfattar fler än 200 personer. Överlåtelseerbjudanden som riktas till en eller ett par personer som betalning i samband med t.ex. ett företagsköp omfattas däremot inte av prospektkravet.

Enligt *punkten 3* gäller även bl.a. 3 och 4 §§ lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag.

Även prospektreglerna i 2 kap. 1 och 3 §§ lagen om handel med finansiella instrument skall iakttas vid överlåtelse av egna aktier.

Såsom framgår av uppräknningen i paragrafen skall flera av bestämmelserna i 4 kap. inte tillämpas vid ett bolags överlåtelse av egna aktier. Som exempel kan nämnas att det inte har ansetts finnas något behov av krav på registrering av sådana beslut (jfr 4 kap. 14 §). Skälen till detta framgår av avsnitt 5.8.

6 a kap. 22 §

I fall som anges i 21 § skall ett beslut om överlåtelse av egna aktier innehålla uppgifter om

- 1. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall överlåtas,*
- 2. den företrädesrätt att förvärva aktier som tillkommer aktieägarna eller andra eller vem som annars får förvärva aktier,*
- 3. den tid inom vilken aktieägare kan utnyttja sin företrädesrätt,*
- 4. den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, det förhållandet att teckning skall ske genom betalning,*
- 5. den fördelningsgrund som styrelsen vid övertäckning skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt, och*
- 6. det belopp som skall betalas för en aktie.*

I förekommande fall skall ett beslut enligt första stycket även innehålla

- 1. ett förordnande som avses i 4 kap. 6 a §,*
- 2. ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som teckningsrättsbevis,*
- 3. en bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller med andra villkor, samt*
- 4. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 4 kap. 3 § andra stycket och 4 § har avgetts.*

I avstämningsbolag skall en avstämningsdag anges i beslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att förvärva aktier. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att beslutet har kungjorts enligt 4 kap. 9 §.

Den tid som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 4 kap. 9 § eller, om samtliga aktieägare har varit företrädare vid den bolagsstämma som har beslutat om överlåtelsen, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen.

Paragrafen, som motsvarar förslaget till 7 kap. 22 § aktiebolagslagen, reglerar vad ett beslut om överlåtelse av egna aktier skall innehålla i de fall då överlåtelsen inte sker på börs eller annan marknadsplats. Bestämmelserna, som i huvudsak överensstämmer med vad som gäller för beslut om nyemission (jfr 4 kap. 7 och 8 §§), avser såväl beslut av bolagsstämman som beslut som styrelsen fattar med stöd av ett bemyndigande eller under förutsättning av bolagsstämmans godkännande.

Dotterföretags förvärv och innehav av aktier i moderbolag

6 a kap. 23 §

Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i moderbolag. Ett avtal som strider mot detta förbud är ogiltigt.

Trots bestämmelsen i första stycket får ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolag i fall som avses i 4 §.

Paragrafen behandlar möjligheterna för ett dotterföretag att förvärva aktier i sitt moderbolag. Den motsvarar i sak delar av de bestämmelser som hittills har funnits i 6 kap. 10 § första och andra styckena. Till skillnad från gällande bestämmelser skall ett sådant förvärv också vara tillåtet om det sker utan vederlag.

Paragrafen motsvarar föreslagna 7 kap. 23 § i aktiebolagslagen bortsett från den avvikelse som kommenterats i anslutning till 4 §. Det kan erinras om att ett försäkringsaktiebolags dotterföretag som är bankaktiebolag eller värdepappersbolag får förvärva moderbolagets aktier i vissa fall enligt 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

6 a kap. 24 §

Om ett dotterföretag har förvärvat aktier i moderbolag med stöd av 23 § andra stycket, gäller bestämmelserna i 5 §.

Paragrafen reglerar när aktier som försäkringsaktiebolagets dotterföretag har förvärvat i moderbolaget i tillåtna undantagssituationer måste avyttras och konsekvenserna av att avyttring inte sker. Den motsvarar i sak delar av de bestämmelser som hittills har funnits i 6 kap. 10 § andra och fjärde styckena samt den föreslagna 7 kap. 24 § aktiebolagslagen.

6 a kap. 25 §

Om ett försäkringsaktiebolag har blivit moderbolag och dess dotterföretag innehar aktier i moderbolaget, skall bestämmelserna i 5 § tillämpas på dessa aktier. Aktierna skall därvid avyttras senast tre år efter det att koncernförhållandet uppstod.

Paragrafen reglerar den situationen att ett företag innehar aktier i ett försäkringsaktiebolag och företaget därefter blir dotterföretag till försäkringsaktiebolaget. Dotterföretagets aktieinnehav i moderbolaget skall då avyttras så snart det kan ske utan förlust och senast inom tre år räknat från det att koncernförhållandet uppstod. Paragrafen motsvarar i sak delar av de bestämmelser som hittills har funnits i 6 kap. 10 § tredje och fjärde styckena samt den föreslagna 7 kap. 25 § aktiebolagslagen.

9 kap. 1 §

Aktieägares, delägarers, delegerades och garanters rätt att besluta i försäkringsbolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman.

I avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket.

I bolagsordning kan bestämmas att aktieägare respektive delägare för att få delta i bolagsstämman skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och får inte infalla tidigare än femte dagen före stämman.

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt eller av dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

Ändringen överensstämmer med föreslagna ändringen i 9 kap. 4 § aktiebolagslagen. Den innebär bl.a. att bestämmelsen i nuvarande *fjärde stycket* andra meningen ersatts av bestämmelser i nya 1 kap. 9 d §.

9 kap. 13 §

Bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om inte något annat har beslutats av stämman innan valet förrättats.

Första stycket gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 5, 16 och 17 §§, 6 kap. 2 a §, *6 a kap. 16 § och 19 § andra stycket*, 14 och 16 §§ *i detta kapitel*, 15 a kap. 11 § samt 18 kap. 1 och 2 §§ kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.

Paragrafen innehåller bestämmelser om majoritetskraven vid stämmebeslut i allmänhet. Ändringen motsvarar ändringen i 9 kap. 28 § aktiebolagslagen.

12 kap. 1 §

Försäkringsbolagets medel får betalas ut till aktieägare eller till garantier endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, återbetalning av garantikapital, *förvärv av egna aktier*, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt medför inte rätt till utbetalning enligt första stycket.

Om verksamheten i ett skadeförsäkringsbolag helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelser om hur vinsten och de behållna tillgångarna vid bolagets likvidation skall användas.

Det *andra stycket*, som är nytt, behandlar frågan om egna aktiers ställning vid vinstutdelning och andra utbetalningar av bolagets medel. Denna ändring, liksom tillägget i *första stycket*, motsvarar ändringarna i 12 kap. 1 § aktiebolagslagen.

12 kap. 16 §

För ett livförsäkringsaktiebolag som driver verksamhet utan villkor om vinstutdelning i bolagsordningen och som skall övergå till vinstutdelande verksamhet får sådana villkor om vinstutdelning som avses i 15 § stadfästas endast om uppskrivningsfonden, konsolideringsfonden, fond för orealiserade vinster och andra övervärden i bolaget, med avdrag för aktiekapitalet och överkursfonden, *gottskrivs* försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringarna som återbäring eller på annat sätt.

Förevarande paragraf infördes i samband med reformerade försäkringsrörelseregler (SFS 1999:600, rskr. 1998/99:227, bet. 1998/99:FiU28,

prop. 1998/99:87). Den avser livförsäkringsbolag som inte får dela ut vinst. Bestämmelserna behandlar hur försäkringstagare skall kompenseras i samband med en övergång från icke vinstutdelande till vinstutdelande rörelse. Genom justeringen förtydligas att gottskrivande inte behöver ha skett innan bolagsordningen skall stadfästas, utan först vid själva övergången till vinstutdelande verksamhet (se prop. 1998/99:87 s. 428).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000.

2. Bestämmelserna i 6 a kap. gäller även för sådana aktier som ett försäkringsaktiebolag har förvärvat före lagens ikraftträdande med stöd av 6 kap. 10 § andra stycket i dess äldre lydelse.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna överensstämmer med motsvarande föreskrifter till aktiebolagslagen.

12.3 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

2 kap. 8 §

För att skydda en fordran får en bank

1. på offentlig auktion, en svensk eller utländsk börs eller en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie eller aktie i moderbolag. För förvärv av sådana aktier finns bestämmelser i 7 kap. aktiebolagslagen (1975:1385). Första stycket gäller inte heller bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om en sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för att förvalta egendomen eller för att fortsätta en verksamhet som bedrivs med denna.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om det finns uppenbar risk för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras när det med hänsyn till marknadsförhållandena lämpligen kan ske. Egendomen skall dock avyttras senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Banken skall årligen till Finansinspektionen avge en särskild redovisning av egendomen.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen behandlar en banks förvärv av egendom för att skydda en fordran. Av *andra stycket* framgår att bestämmelsen inte är tillämplig på förvärv av egen aktie. Till följd av ändringarna i aktiebolagslagen

hänvisar bestämmelsen till hela 7 kap. aktiebolagslagen i stället för – som tidigare – enbart 7 kap. 2 § samma lag. Prop. 1999/2000:34

12.4 Förslaget till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342)

7 a §

Om den som enligt 8 § första stycket 1–3 har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag förvärvar aktier i bolaget, får aktier av samma slag upp till motsvarande antal överlåtas mot vederlag tidigast tre månader efter förvärvet.

Detsamma gäller för

1. fysiska och juridiska personer som förvärvar aktier i aktiemarknadsbolaget och vilkas aktier enligt 10 § skall likställas med aktier som innehas av personer som avses i första stycket, *samt*

2. aktiemarknadsbolag som förvärvar egna aktier.

Vad som sägs i andra stycket 2 skall inte tillämpas vid förvärv av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse eller när en tidigare avyttring föreskrivs i lag.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Bestämmelsen i *andra stycket* punkten 2 är ny. Genom denna kommer även aktiemarknadsbolag som förvärvar egna aktier att omfattas av korttidshandelsförbudet. Ändringen har behandlats i avsnitt 5.9.2. Förbudet omfattar ett aktiemarknadsbolags handel med egna aktier på börs och annan organiserad marknadsplats eller genom någon som yrkesmässigt bedriver värdepappershandel enligt 1 kap. 3 § 1–5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse (jfr 2 §). De undantag från korttidshandelsförbudet som anges i 7 b § gäller även i nu aktuella fall. Överträdelser av korttidshandelsförbudet kan föranleda särskild avgift enligt bestämmelserna i 21 och 22 §§.

Korttidshandelsförbudet gäller enligt *tredje stycket* inte för egna aktier som förvärvats av värdepappersinstitut för att underlätta rörelsen enligt bestämmelserna i 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse.

Enligt förslagen i 7 kap. 5 § aktiebolagslagen och 6 a kap. 5 § försäkringsrörelselagen åläggs bolagen att i där avsedda situationer avyttra aktier så snart det kan ske utan förlust. När aktier har erhållits utan vederlag (4 § 1 i respektive kapitel) innebär det att avyttringen skall ske omedelbart. Detta kommer i konflikt med den föreslagna avyttringsskyldigheten enligt 7 a § insiderlagen. För att lösa detta problem har, på förslag av *Lagrådet*, ett förbehåll gjorts i tredje stycket för situationer där en tidigare avyttring föreskrivs i lag.

9 §

Den som har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag skall skriftligen anmäla innehav av aktier i bolaget och ändring i innehavet till Finansinspektionen. *Sådan anmälan skall också göras av ett aktiemarknadsbolag som innehar egna aktier.*

Vad som sägs i första stycket andra meningen skall inte tillämpas vid innehav av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Finansinspektionen kan medge befrielse från anmälningsskyldigheten om motsvarande uppgifter kan erhållas på annat sätt.

Anmälningsskyldigheten gäller dock inte

1. innan den som avses i 8 § första stycket 5 eller 6 tagit emot underrättelse enligt 14 eller 15 §,

2. om innehavet inte uppgår till 200 aktier eller, om innehavet avser värdepapper som enligt 2 § andra stycket likställs med aktier, understiger ett marknadsvärde motsvarande 50 000 kronor,

3. om ändring i innehavet efter den senast gjorda anmälingen inte uppgår till 200 aktier eller, om ändringen avser värdepapper som enligt 2 § andra stycket likställs med aktier, understiger ett marknadsvärde motsvarande 50 000 kronor,

4. om ökning i innehavet föranletts av fondemission eller av att akties nominella belopp sänkts genom att aktien delats upp,

5. interimisbevis som erhållits i utbyte mot annat värdepapper som avses i 2 § andra stycket.

Av 10 § framgår att anmälningsskyldigheten omfattar även vissa närståendes aktieinnehav.

Uppgifter som skall anmälas enligt denna paragraf får efter tillstånd av Finansinspektionen föras över till insiderregistret genom automatisk databehandling. Sådant tillstånd får ges endast till den som är förvaltare enligt 3 kap. 7 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att anmäla innehav av aktier i aktiemarknadsbolag och ändringar i sådant innehav till Finansinspektionen.

I *första stycket* har ett tillägg gjorts som innebär att ett aktiemarknadsbolag som innehar egna aktier omfattas av anmälningsskyldigheten. Härigenom blir det möjligt att genom insiderregistret följa förändringar i bolagens aktieinnehav. Avsikten med den nya bestämmelsen är att motverka att bolag i spekulationsyfte använder sig av icke offentliggjord information vid förvärv eller överlåtelse av egna aktier (se avsnitt 5.9.2).

I *andra stycket* görs ett undantag från anmälningsskyldigheten för egna aktier som innehas av ett värdepappersinsitut för att underlätta rörelsen enligt 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse.

10 §

Vid tillämpning av 9 § *första stycket första meningen* skall följande aktier i aktiemarknadsbolaget likställas med den anmälningsskyldiges egna, nämligen sådana som ägs av

1. make eller sambo till den anmälningsskyldige,
2. omyndiga barn som står under den anmälningsskyldiges vårdnad,
3. juridisk person vars verksamhet den anmälningsskyldige har ett väsentligt inflytande över och i vilken den anmälningsskyldige eller någon som avses i 1 eller 2 eller flera av dem tillsammans innehar
 - ägarandel, uppgående till tio procent eller mer av aktiekapitalet eller av andelarna, eller
 - ekonomisk andel, innefattande rätt att uppbära tio procent eller mer av avkastningen, eller

– röstandel, uppgående till tio procent eller mer av röstetalet för samtliga aktier eller av röstetalet hos det högsta beslutande organet,

4. juridisk person vars verksamhet den anmälningsskyldige har ett väsentligt inflytande över och i vilken den anmälningsskyldige eller någon som avses i 1–3 eller flera av dem tillsammans innehar en sådan ägarandel, ekonomisk andel eller röstandel som avses i 3.

Om flera personer är anmälningsskyldiga för samma aktieinnehav eller för ändring i innehavet, behöver anmälan endast göras av en av dem.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Ändringen i *första stycket* är redaktionell och görs till följd av de nya regler som föreslås i 9 §.

16 §

Finansinspektionen skall föra eller låta föra register (insiderregister) över anmälningar som gjorts enligt 9, 14 och 15 §§ eller, i fall som avses i 9 § *tredje stycket*, över däremot svarande uppgifter som lämnats från annat register.

Uppgifter som inte längre omfattas av anmälningsskyldighet får avföras ur registret. Uppgifterna skall dock bevaras i minst 10 år efter det att de avförts.

Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Finansinspektionen är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling av personuppgifter som sker i registret. Inspektionen skall på lämpligt sätt underrätta de registrerade om registret.

Registret skall vara offentligt.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Ändringen i *första stycket* är redaktionell och görs till följd av de nya regler som föreslås i 9 §.

12.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

4 kap. 6 §

Ett svenskt aktiebolag som förvärvar eller överlåter egna aktier skall anmäla förvärvet eller överlåtelsen till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats där aktierna är noterade. Uppgifter om förvärvet eller överlåtelsen skall offentliggöras i den omfattning och på det sätt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver.

(Jfr 4 kap. 6 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen är ny och innebär att en skyldighet införs för svenska aktiebolag som förvärvar eller överlåter egna aktier att anmäla detta till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. Anmälan bör innehålla uppgift om när förvärvet eller överlåtelsen ägde rum, antal aktier som förvärvats eller överlåtits, det pris som betalats per aktie eller, i förekommande fall, det högsta eller lägsta pris som betalats per aktie.

Finansinspektionen föreslås få rätt att – efter bemyndigande av regeringen – föreskriva i vilken omfattning och på vilket sätt uppgifter om förvärvet eller överlåtelsen skall offentliggöras.

3 kap. 6 §

Kredit enligt 4 § första stycket 5 får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. För kredit som lämnas skall det finnas betryggande säkerhet.

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett värdepappersbolag som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 a kap. 2 § försäkringsrörelselagen (1982:713) som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

I *andra stycket* har hänvisningen till lagrummet i försäkringsrörelselagen ändrats till följd av de ändringar som föreslås i den lagen.

4 kap. 5 §

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots *begränsningarna i 7 kap. 7 och 23 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) samt 6 a kap. 23 § försäkringsrörelselagen (1982:713)*, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta *sådan rörelse*. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av *samtliga aktier* i något av bolagen.

För aktier som har förvärvats med stöd av första stycket gäller inte bestämmelserna i 7 kap. 10, 17–22 och 25 §§ aktiebolagslagen samt 6 a kap. 25 § försäkringsrörelselagen.

(Ändringen saknar motsvarighet i kommitténs förslag.)

Första stycket motsvarar den bestämmelse om möjlighet för vissa värdepappersinstitut att förvärva egna aktier för att underlätta rörelsen som i dag finns i 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse (se avsnitt 5.12). En ändring har gjorts för att markera att bestämmelsen skall gälla trots begränsningarna i 7 kap. 7 och 23 §§ aktiebolagslagen och 6 a kap. 23 § försäkringsrörelselagen. Således bör sådana förvärv – i likhet med vad som gäller i dag – få ske även utanför börser eller reglerade marknadsplatser (jfr 7 kap. 7 § aktiebolagslagen). Förbudet i 7 kap. 23 § aktiebolagslagen mot dotterföretags förvärv av aktier i moderbolaget bör inte träffa förvärv av egna aktier med stöd av lagen om värdepappersrörelse. I den mån inte annat sägs i paragrafen, skall vid denna typ av förvärv de allmänna bestämmelserna om aktiebolag i aktiebolagslagen tillämpas. Givetvis får den här möjligheten inte användas för att kringgå bestämmelserna om förvärv av egna aktier i aktiebolagslagen. Det bör därför redan när förvärvet sker stå klart att det avser förvärv av den ena eller andra typen.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om det högsta tillåtna innehavet av egna aktier med stöd av första stycket och motsvarar

nuvarande andra stycket. Av bestämmelserna i aktiebolagslagen framgår att det sammanlagda innehavet av egna aktier med stöd av dels lagen om värdepappersrörelse, dels 7 kap. aktiebolagslagen, inte får överstiga en tiondel av samtliga aktier i bolaget.

Tredje stycket innehåller en uppräknig av vissa bestämmelser i aktiebolagslagen som inte är tillämpliga vid förvärv av egna aktier för att underlätta värdepappersrörelsen. I 7 kap. 10 § aktiebolagslagen föreslås att ett bolag som förvärvat aktier i sådan utsträckning att innehavet överstiger den högsta tillåtna andelen av egna aktier, skall avyttra dessa senast sex månader efter förvärvet. Någon motsvarande regel för aktier som innehas med stöd av lagen om värdepappersrörelse finns inte. Det bör i dessa fall anses tillräckligt med den möjlighet som Finansinspektionen har att ingripa mot dessa företag.

Mot bakgrund av att EG:s andra bolagsrättsliga direktiv endast innehåller bestämmelser om förvärv av egna aktier, bör de bestämmelser som föreslås vid överlåtelser av egna aktier i aktiebolagslagen inte gälla för aktier som förvärvats med stöd av första stycket.

12.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

4 kap. 2 §

En börs skall ha ändamålsenliga regler för hur handeln vid börsen skall gå till.

Börsen skall övervaka handeln och kursbildningen vid börsen och se till att handeln sker i överensstämmelse med denna lag och andra författningar samt med god sed på värdepappersmarknaden.

Börsen är skyldig att på begäran av Finansinspektionen ge inspektionen terminalåtkomst till sitt system för övervakningen av handeln och kursbildningen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

1. övervakningen av handeln och kursbildningen vid en börs, *samt*
2. *handelsregler för en börs i fråga om aktiebolags förvärv och överlåtelse av egna aktier vid börsen.*

(Jfr 4 kap. 2 § i kommitténs förslag.)

Paragrafen innehåller bl.a. bestämmelser om börsens skyldighet att ta fram ändamålsenliga handelsregler samt att övervaka handel och kursbildning vid börsen.

Bestämmelsen i *första stycket* om att det åligger en börs att ha ändamålsenliga regler för hur handeln vid börsen skall gå till är oförändrad. Det är naturligt att den bestämmelsen också innefattar en skyldighet för en börs att ta fram handelsregler som motverkar riskerna för otillbörlig kurspåverkan vid ett aktiebolags handel med egna aktier

Det har förutsatts att utformningen av handelsreglerna kommer att ske i nära samarbete mellan börsen och Finansinspektionen. För att garantera Finansinspektionen ett inflytande över innehållet i handelsreglerna har regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen getts rätt att meddela föreskrifter om de regler som en börs skall ha rörande aktie-

bolags förvärv och överlåtelse av egna aktier. Detta framgår av ett tillägg till *fyärde stycket*. Bestämmelsen har justerats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Att Finansinspektionen har en föreskriftsrätt även beträffande handel med egna aktier som sker på auktoriserad marknadsplats följer av bestämmelsen i 7 kap. 2 §.

12.8 Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

4 kap. 14 §

Egna aktier får inte tas upp som tillgång.

Vid värdering av ett moderbolags andelar i ett dotterföretag skall andelar som dotterföretaget äger i moderbolaget inte anses ha något värde.

(Ändringen har behandlats i promemorian.)

Den tidigare bestämmelsen i *första stycket* om att egna aktier inte får tas upp till något värde har ersatts av en bestämmelse om att egna aktier inte får tas upp som tillgång. Skälen till detta har behandlats i avsnitt 9.1.

5 kap. 14 §

Ett aktiebolags eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, överkursfond, uppskrivningsfond och reservfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning skall specificeras. *Vid förvärv av egna aktier skall fritt eget kapital minskas med utgiften för förvärvet. Vid överlåtelse av egna aktier skall fritt eget kapital ökas med inkomsten från överlåtelsen.*

Vid aktiekapitalet skall antalet aktier anges. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall motsvarande uppgift lämnas för varje aktieslag.

(Ändringen har behandlats i promemorian.)

Andra stycket har ändrats så att det klart framgår att fritt eget kapital skall justeras med anledning av de under räkenskapsåret gjorda förvärven eller överlåtelseerna av egna aktier. Skälen till detta har behandlats i avsnitt 9.2.

Redovisningen skall ske direkt mot eget kapital. Vid förvärv skall fritt eget kapital minskas med utgifterna för förvärvet. Med utgifter för förvärvet avses inte bara den ersättning som har betalats för aktierna utan också andra utgifter för förvärvet, t.ex. utgifter för prospekt och courtage. Vid överlåtelse av egna aktier skall det fria egna kapitalet ökas med inkomsten från överlåtelsen. Med inkomst avses här det belopp som inflyter till bolaget med anledning av överlåtelsen minskat med de utgifter som överlåtelsen har föranlett för bolaget, t.ex. för prospekt.

I *tredje stycket* har ett krav på tilläggsupplysningar om egna aktier tagits bort. Motsvarande upplysning skall i stället lämnas i förvaltningsberättelsen (se 6 kap. 1 §).

6 kap. 1 §

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.

Upplysningar skall även lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat,

2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,

3. företagets förväntade framtida utveckling,

4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling,

5. företagets filialer i utlandet,

6. *antal och nominellt belopp för egna aktier som innehas av företaget, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats för aktierna,*

7. *antal och nominellt belopp för de egna aktier som har förvärvats under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats,*

8. *antal och nominellt belopp för de egna aktier som har överlåtits under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har erhållits, och*

9. *skälen för de förvärv eller överlåtelser av egna aktier som har skett under räkenskapsåret.*

Utöver sådan information om verksamhetens miljöpåverkan som skall lämnas enligt första och andra styckena skall företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken (1998:808) lämna upplysningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Andra stycket 3 och 5 gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

(Ändringen har behandlats i promemorian.)

I *andra stycket* har punkterna 6–9 tillkommit. Skälen till det har behandlats i avsnitt 9.3. Av de nya punkterna följer att vissa upplysningar skall lämnas om förvärvade eller avyttrade egna aktier:

Punkten 6 fordrar att upplysningar lämnas om de egna aktier som bolaget innehar vid räkenskapsårets utgång. Huruvida aktierna har förvärvats under räkenskapsåret eller dessförinnan saknar betydelse. Av punkten 7 följer att antalet och det nominella beloppet av under räkenskapsåret förvärvade egna aktier skall anges. Därvid skall också den sammanlagda köpeskillingen anges. Har bolaget under räkenskapsåret avyttrat egna aktier, skall – enligt punkten 8 – på motsvarande sätt antalet och det nominella beloppet av dessa anges tillsammans med uppgift om den samlade ersättningen som har erhållits. Slutligen skall enligt punkten 9 skälen för de förvärv eller överlåtelser som har skett under räkenskapsåret anges.

(Ändringen har behandlats i promemorian.)

Posten Egna aktier (C III 2) har tagits bort. Skälen till detta har behandlats ovan i avsnitt 9.1. Innehav av egna aktier skall i stället redovisas i förvaltningsberättelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 10 mars 2000. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om redovisningen för räkenskapsår som har avslutats före lagens ikraftträdande.

De nya redovisningsbestämmelserna skall tillämpas från och med det räkenskapsår som löper vid ikraftträdandet. Ett aktiebolag som har kalenderåret som räkenskapsår måste alltså tillämpa de föreslagna bestämmelserna när årsredovisningen för år 2000 upprättas. Om bolaget också upprättar delårsrapport, måste bestämmelserna tillämpas på varje delårsrapport som avser del av år 2000.

12.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

De ändringar som förslås i 4 kap. 14 §, 5 kap. 14 § och 6 kap. 1 § årsredovisningslagen (1995:1554) om egna aktier får genom ÅRKL:s gällande hänvisningar betydelse även för företag som omfattas av denna lag.

Som en följd av den redovisning som följer av dessa bestämmelser har bilaga 1 avseende uppställningsformen för balansräkningen justerats genom att posten Egna aktier utgått. Ändringen är av samma slag som ändringen i årsredovisningslagen.

I 5 kap. 3 § ÅRKL har en ändring gjorts till följd av att posten övriga tillgångar fått en ny beteckning i schemat för balansräkningen.

Redovisningen av aktier i finansiella företag har behandlats i avsnitt 9.5.

12.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

De ändringar som föreslås i 4 kap. 14 §, 5 kap. 14 § och 6 kap. 1 § årsredovisningslagen (1995:1554) om egna aktier får genom ÅRFL:s gällande hänvisningar betydelse även för försäkringsaktiebolag.

Bilaga 1 avseende uppställningsformen för balansräkningen har justerats genom att posten Egna aktier utgått. Ändringen är av samma slag som ändringen i årsredovisningslagen.

Bestämmelserna i 4 kap. 2 § samt 5 kap. 2 och 3 §§ ÅRFL har ändrats till följd av att posten övriga tillgångar fått en ny beteckning i schemat för balansräkningen.

5 kap. 2 §

De i 1 § angivna bestämmelserna i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. a) 3 § första stycket skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels byggnader och mark (C.I), dels placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II).

b) 3 § andra och tredje styckena skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.

2. 4 § skall tillämpas på byggnader och mark (C.I).

3. 7 § skall i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

4. Fråga om tillstånd enligt 9 § andra stycket att utelämna uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag prövas av Finansinspektionen.

5. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter skall tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

6. 12 § tredje stycket om lån till ledande befattningshavare skall tillämpas om företaget lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av tillstånd enligt 12 kap. 13 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

7. *Utgifter och inkomster enligt 14 § för egna aktier skall redovisas mot bundet eget kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.*

8. Utöver upplysningar enligt 18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

9. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

(Ändringen har inte behandlats i promemorian.)

En ny *punkt 7* har tillkommit med anledning av nya bestämmelser i 5 kap. 14 § årsredovisningslagen om redovisningen vid förvärv och avyttring av egna aktier. Den avser livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst. Som tidigare behandlats skall försäkringsrörelselagens bestämmelser om innehav av egna aktier i vissa undantagssituationer tills vidare omfatta sådana livförsäkringsaktiebolag (se nya 6 a kap. 4 § samt avsnitt 8.1).

Eftersom sådana livförsäkringsbolag saknar fritt eget kapital anges i bestämmelsen att beloppen skall föras mot bundet eget kapital. Paragrafen reglerar däremot inte hur förvärvet skall redovisas i detalj. Därmed förhindras inte en redovisningslösning där utgifterna antingen redovisas som en särskild tilläggspost eller också som en minskning av annan lämplig post inom ramen för eget kapital. Det överläts därmed till den kompletterande normgivningen att avgöra hur redovisningen bör ske och om skillnader bör göras för olika slag av förvärv. Detsamma gäller frågan om inkomsterna vid en avyttring bör föras till överkursfonden eller annan post inom eget kapital.

Till följd av den nya punkten har numreringen av efterföljande punkter Prop. 1999/2000:34 justerats.

Sammanfattningen i Aktiebolagskommitténs delbetänkande (SOU 1997:22) såvitt gäller förvärv och överlåtelse av egna aktier

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 1

Ett svenskt aktiebolag får inte återköpa eller på annat sätt förvärva egna aktier. De svenska reglerna rörande aktiebolags förvärv av egna aktier är mer restriktiva än motsvarande regler i de flesta andra länder. I övriga EU-länder tillåts förvärv av egna aktier på villkor som bestäms av EG:s andra bolagsdirektiv. I Förenta staterna tillåts förvärv av egna aktier inom de ramar som följer av aktiebolagslagstiftningens regler om vinstutdelning.

Det primära argumentet för att tillåta aktiebolag att förvärva egna aktier är att det kan förbättra företagets förutsättningar att föra tillbaka överskottsmedel till aktieägarna och på det sättet bidra till ett effektivare utnyttjande av företagets och näringslivets resurser. Om ägarna kan använda medlen på ett sätt som ger en högre avkastning än vad företaget kan åstadkomma i sin egen förvaltning, skall medlen inte stanna i företaget utan återföras till ägarna.

Svenskt näringsliv är utomordentligt angeläget att få samma möjligheter som i de flesta andra länder som vi brukar jämföra oss med till förvärv av egna aktier. Kommittén har förståelse för dessa önskemål. Det går inte att bortse från att man i vår omvärld som regel har möjlighet till återköp av egna aktier. Det framstår som en nackdel i den internationella konkurrensen att svenska bolag inte har möjlighet att genom förvärv av egna aktier uppnå en mera effektiv användning av bolagets kapital och få tillgång till ett smidigt betalningsinstrument vid förvärv av företag och annan egendom.

En uppmjukning av förbudet mot återköp av egna aktier måste, såvitt avser *publika aktiebolag*, ske inom ramen för bestämmelserna i EG:s andra bolagsdirektiv. Direktivet föreskriver bl.a. att om förvärv av egna aktier tillåts, det får ske endast inom ramen för bolagets fria egna kapital och att det sammanlagda innehavet av egna aktier får uppgå till högst tio procent av samtliga aktier i bolaget. Ett annat krav är att beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen.

Enligt kommitténs mening är direktivets restriktioner nödvändiga men inte tillräckliga. Ett återköp av egna aktier har likheter med de möjligheter som aktiebolag redan i dag har till nedsättning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna. En avyttring av de återköpta aktierna kan vidare jämföras med en nyemission. Det framstår därför som naturligt att beslut om förvärv och avyttringar av egna aktier skall följa i stort sett samma rutiner som vid beslut om minskning och ökning av aktiekapitalet. Det innebär bl.a. att beslut om förvärv av egna aktier skall fattas med kvalificerad stämmomajoritet, att stämman skall ha ett beslutsunderlag motsvarande vad som gäller vid beslut om nedsättning och att förslaget till beslut skall tillhandahållas aktieägarna viss tid före stämman. Parallellen mellan avyttring av egna aktier och nyemission innebär att beslut om avyttring skall fattas med samma majoritet som beslut om

nyemission och att aktieägarna skall ha en principiell företrädesrätt att förvärva aktierna i fråga. Skall aktierna säljas på marknaden, så skall samma beslutsregler iakttas som vid en riktad nyemission.

Tillsammans med vad som alltså följer av EG:s bolagsdirektiv torde de nu behandlade beslutsreglerna i allt väsentligt tillgodose de bolagsrättsliga skyddsintressen som måste beaktas vid förvärv och försäljning av egna aktier. Reglerna utgör emellertid inte ett effektivt hinder mot att företagen genom köp och försäljning av egna aktier direkt påverkar sin egen aktiekurs på ett sätt som skulle kunna leda till att allmänhetens förtroende för aktiemarknaden rubbades. En uppmjukning av förbudet mot förvärv av egna aktier bör därför komma i fråga endast om det dessutom införs regler i värdepappers- och börslagstiftningen som minimerar risken för sådan kurspåverkan.

Genom en särskild bestämmelse i lagen om handel med finansiella instrument har otillhörig kurspåverkan nyligen kriminaliserats. Tillåts aktiebolag förvärva och sälja egna aktier, kommer även sådana förfaranden, i den mån de leder till otillbörlig kurspåverkan att vara olagliga. Även med beaktande av detta anser kommittén det emellertid vara ofrånkomligt att införa särskilda bestämmelser av värdepappers- och börsrättslig karaktär för att minimera möjligheterna till kurspåverkan vid just förvärv och försäljning av egna aktier.

Kommittén föreslår därför att i lagen om börs- och clearingverksamhet införs en bestämmelse av innebörd att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter angående de regler som börs och auktoriserad marknadsplats skall ha avseende aktiebolags handel i egna aktier.

I syfte att tillgodose kravet på en god genomlysning av marknaden föreslår kommittén vidare att i lagen om handel med finansiella instrument tas in en bestämmelse av innebörd att förvärv och försäljning av egna aktier i svenskt eller utländskt bolag skall anmälas till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats där aktierna är noterade och offentliggöras i den omfattning och på det sätt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver.

Vad därefter gäller *privata aktiebolag* föreslår kommittén för det första att beslut om förvärv av egna aktier skall kunna fattas endast av bolagsstämman. Något behov av att kunna bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut finns enligt kommitténs mening inte. För stämmans beslut skall även i privata bolag gälla ett krav på kvalificerad majoritet.

Ett starkt skäl till att tillåta privata bolag att förvärva egna aktier är att underlätta ägarskiften. För detta kan krävas att bolaget kan förvärva en betydande del av de egna aktierna. Den begränsning till tio procent av totalantalet aktier som för de publika bolagens del följer av det andra bolagsdirektivet bör därför inte gälla för privata bolag. Däremot skall också i dessa bolag det vederlag som lämnas för aktierna rymmas inom bolagets fria egna kapital.

Beslut om överlåtelse av egna aktier som bolaget förvärvat skall även i privata bolag fattas med iakttagande av bestämmelserna om nyemission.

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härmed förekrivs i fråga om aktiebolagslagen (1975:1385),...
dels att i lagen skall införas ett nytt kapitel, 11 kap., av följande lydelse.

11 kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier m.m.

Teckning av egna aktier

1 § Ett aktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett aktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller hade bort känna till aktieteckningen.

Om aktier i ett bolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första – tredje styckena gäller även i fråga om ett dotterföretags teckning av aktie i moderbolaget.

Tagande av egna aktier eller aktier i moderbolag som pant

2 § Ett aktiebolag får inte ta egna aktier som pant och ett dotterföretag får inte ta aktier i sitt moderbolag som pant.

Avtal i strid mot första stycket är ogiltigt.

Förvärv av egna aktier

3 § Ett aktiebolag får förvärva egna aktier endast i enlighet med vad som föreskrivs i 4–7 §§.

4 § Ett privat aktiebolag får förvärva egna aktier endast genom en förhandlad överenskommelse med en eller flera ägare eller genom köp enligt ett till samtliga ägare eller samtliga ägare av ett visst slag av aktier riktat förvärvserbjudande.

Ett publikt aktiebolag får förvärva egna aktier endast genom köp på börs eller annan organiserad marknadsplats eller genom köp enligt ett till samtliga ägare eller samtliga ägare av ett visst slag av aktier riktat förvärvserbjudande.

5 § Förvärv av egna aktier får inte ske med större belopp än att det finns full täckning för det bundna egna kapitalet efter förvärvet. Beräkningen därav sker enligt balansräkning för nästföregående räkenskapsår, om

denna fastställs vid den bolagsstämma som skall besluta om förvärvet, och annars på grundval av de handlingar som avses i 16 §.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 2

Förvärv av egna aktier får inte ske med så stort belopp att förvärvet med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt strider mot god affärssed.

6 § Bolagets innehav av egna aktier får i ett publikt aktiebolag utgöra högst en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Är bolaget moderbolag skall i detta sammanhang aktier som innehas av dess dotterföretag anses som moderbolagets.

7 § Utan hinder av 4–6 §§ får ett aktiebolag

1. förvärva egna aktier utan vederlag,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar,
3. inlösa egna aktier enligt 19 kap. 3 §, eller
4. på auktion ropa in egna aktier som utmätts för en bolagets fordran.

Bestämmelserna i 13–19 §§ tillämpas inte på förvärv som avses i första stycket.

Förvärv av egna aktier genom någon annan

8 § Vid tillämpning av 5 och 6 §§ skall aktier som har förvärvats av någon som handlat i eget namn men för bolagets räkning behandlas som bolagets egna aktier.

Dotterföretags förvärv av aktier i moderbolaget

9 § Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i sitt moderbolag i annat fall än som avses i 7 § första stycket 1, 2 och 4.

Otillåtet förvärv av egna aktier

10 § Aktier som förvärvats i strid med 4–6 § skall avyttras senast en månad efter förvärvet. Aktier som inte avyttrats inom denna tid är ogiltiga. Bolaget skall nedsätta aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet inträtt. Nedsättningsbeloppet skall överföras till reservfonden.

11 § Aktier i ett publikt aktiebolag, som förvärvats enligt 7 § skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet, om bolaget inte får inneha aktierna enligt 6 §. Aktier som inte avyttrats inom denna tid är ogiltiga. Bestämmelserna i 10 § om nedsättning av aktiekapitalet skall i sådant fall tillämpas.

12 § Förvärvar ett dotterföretag i strid med 9 § aktier i sitt moderbolag är förvärvet ogiltigt.

Har ett aktiebolag blivit moderbolag och innehar dotterföretaget aktier i moderbolaget skall aktierna avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte avyttrats inom denna tid är ogiltiga. Moderbolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet inträtt. Nedsättningsbeloppet skall överföras till reservfonden.

Beslut om förvärv av egna aktier i privat aktiebolag

13 § Beslut om förvärv av egna aktier i privat aktiebolag fattas av bolagsstämman.

I förslag till beslut som avses i första stycket skall anges syftet med förvärvet samt om aktierna skall förvärvas genom en förhandlad överenskommelse med en eller flera ägare, eller ett till samtliga aktieägare eller samtliga ägare av aktier av visst slag riktat erbjudande.

Skall aktierna förvärvas genom en förhandlad överenskommelse skall förslaget innehålla uppgift om

1. överlåtarens namn och adress,
2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall förvärvas,
3. det vederlag som skall lämnas för varje aktie,
4. den tid inom vilken aktierna skall betalas, samt
5. övriga villkor för förvärvet.

Skall aktierna förvärvas genom ett till samtliga aktieägare eller samtliga ägare av aktier av visst slag riktat erbjudande skall förslaget innehålla uppgift om

1. den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken erbjudandet skall genomföras,
2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse, och
3. det vederlag som skall lämnas för aktierna.

Beslut om förvärv av egna aktier i publikt aktiebolag

14 § Beslut om förvärv av egna aktier i publikt aktiebolag fattas av bolagsstämman, om inte annat följer av 15 §.

I förslag till beslut som avses i första stycket skall anges syftet med förvärvet samt om aktierna skall förvärvas genom köp på börs eller annan organiserad marknadsplats, eller ett till samtliga aktieägare eller samtliga ägare av aktier av visst slag riktat erbjudande.

Skall aktierna förvärvas genom köp på börs eller annan organiserad marknadsplats skall förslaget innehålla uppgift om

1. den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,
2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärvas, och
3. det lägsta och högsta belopp som får betalas för aktierna.

Skall aktierna förvärfvas genom ett till samtliga aktieägare eller samtliga ägare av aktier av visst slag riktat erbjudande skall förslaget innehålla uppgift om

1. den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken erbjudandet skall genomföras,
2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse, och
3. det vederlag som skall lämnas för aktierna.

15 § I ett publikt aktiebolag kan bolagsstämman bemyndiga styrelsen att besluta om förvärv av aktier i bolaget genom köp på börs eller annan organiserad marknadsplats.

Bemyndigandet skall innehålla uppgift om

1. den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,
2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas, samt
3. det lägsta och högsta belopp som får betalas för aktierna.

Redovisningshandlingar

16 § Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämma som avses i 13, 14 eller 15 §, skall till förslaget till beslut fogas

1. en kopia av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut rörande bolagets vinst eller förlust, samt kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka inträffat efter årsredovisningens avgivande, samt
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

17 § Förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som avses i 16 §, skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan om bolagets förvärv av egna aktier skall prövas. En kopia av handlingarna skall genast sändas till aktieägare, som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämman.

Kallelsens innehåll

18 § Kallelsen till bolagsstämman skall ange förslagets huvudsakliga innebörd.

Majoritetskrav

Prop. 1999/2000:34

Bilaga 2

19 § Beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier är giltigt, om det biträts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.

Överlåtelse av egna aktier

20 § Beslut om överlåtelse av egna aktier i annat fall än som avses i 10–12 §§ fattas med tillämpning av bestämmelserna i 6, 8 och 9 kap. om nyemission.

Remissinstanser som yttrat sig över Aktiebolagskommitténs delbetänkande i den del det avser förvärv av egna aktier

Sveriges Riksbank, Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Bokföringsnämnden, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Revisorsnämnden, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Statskontoret, Styrelserna för allmänna pensionsfonden Fjärde fondstyrelsen, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Handelshögskolan i Stockholm, Konkurrensverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, Patent- och registreringsverket, Redovisningsrådet, Landsorganisationen i Sverige LO, Tjänstemännens centralorganisation TCO, Svenska arbetsgivarföreningen SAF, Svenska Bankföreningen, Fristående Sparbankers förening, Svenska Fondhandlareföreningen, Finansbolagens förening, Svenska Handelskammarförbundet, Stockholms handelskammare, Sveriges Industriförbund, Sveriges Köpmannaförbund, Grossistförbundet Svensk Handel, Byggtreprenörerna, Sveriges Ackordscentral, Företagarnas Riksorganisation, Sveriges Försäkringsförbund, Stockholms Fondbörs AB, OM Stockholm AB, Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag, Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR, Svenska Revisorsamfundet SRS, Sveriges redovisningskonsulters Förbund SRF, Sveriges Bokförings- och Revisionsbyråers Förbund, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Finansanalytikers Förening, Konkursförvaltarnas förening, Aktiefrämjandet, Sveriges Aktiesparares Riksförbund – Aktiespararna, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Civilekonomernas Riksförbund, Fondbolagens förening, Styrelseakademien.

Utdrag ur Justitiedepartementets promemoria Redovisning vid förvärv och överlåtelse av egna aktier

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 4

1 Bakgrund

I Sverige råder sedan länge i princip ett förbud för aktiebolag att förvärva egna aktier. Förvärv av egna aktier får endast ske i vissa särskilt angivna undantagsfall och de förvärvade aktierna måste avyttras så snart det kan ske (se 7 kap. 2 § aktiebolagslagen, 1975:1385).

På grundval av förslag som Aktiebolagskommittén har lämnat i betänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) pågår i Justitiedepartementet ett lagstiftningsarbete inriktat på att ge aktiebolag – i ett första steg publika aktiebolag – större möjligheter att förvärva och överlåta egna aktier. I fråga om publika aktiebolag övervägs att ge sådana bolag en rätt att från och med årsskiftet 1999/2000 inneha högst en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Arbetet är inriktat på att regeringen skall kunna besluta om en proposition i september 1999.

Om publika aktiebolag tillåts förvärva och överlåta egna aktier i större utsträckning än vad som är tillåtet i dag, ger det ytterligare aktualitet åt frågan om hur egna aktier bör redovisas. Bedömningen av behovet av ytterligare lagregler måste göras mot bakgrund av de regler om redovisning av egna aktier som redan finns, de krav som EG-rätten ställer och den internationella utvecklingen i denna fråga, främst utvecklingen inom International Accounting Standards Committee (IASC).

1.1 Svensk rätt

Om ett aktiebolag med stöd av 7 kap. 2 § aktiebolagslagen innehar egna aktier, skall dessa i balansräkningen tas upp under en särskilt post bland Kortfristiga placeringar (se bilaga 2 till årsredovisningslagen [1995:1554]). Posten får inte tas upp till något värde (se 4 kap. 14 § årsredovisningslagen).

I det balansräkningsschema som finns i artikel 9 i EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv och som har utgjort förebilden för årsredovisningslagens balansräkningsschema återfinns också en post Egna aktier bland Finansiella anläggningstillgångar. Anledningen till att den posten inte togs med i årsredovisningslagens schema är att nuvarande svenska regler tillåter innehav av egna aktier endast under en kortare tid. Det bedömdes därför vara lämpligare att alltid redovisa dem bland Kortfristiga placeringar (se prop. 1995/96:10 del 2 s. 22).

Ett bolag som i dag innehar egna aktier är dessutom tvunget att i anslutning till posten Eget kapital specificera det nominella beloppet av

det antal egna aktier som bolaget innehar (se 5 kap. 14 § tredje stycket årsredovisningslagen).

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 4

Lagen ställer inte något krav på att bolaget i förvaltningsberättelsen lämnar särskilda upplysningar om innehav av egna aktier. Sådana krav uppställs däremot i EG-rätten. Enligt artikel 22.2 i det andra bolagsrättsliga direktivet och artikel 46.2 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet skall sålunda den nationella lagstiftningen, om den tillåter förvärv av egna aktier, kräva att förvaltningsberättelsen innehåller

- skälen för de förvärv som har skett under räkenskapsåret,
- antal och nominellt värde av de aktier som har förvärvats och avyttrats under räkenskapsåret samt den andel av det tecknade aktiekapitalet som dessa aktier utgör,
- uppgift om vederlag som har utgått vid förvärv eller avyttring mot vederlag,
- antal och nominellt värde beträffande samtliga aktier som innehas av bolaget samt den andel av det tecknade kapitalet som dessa aktier utgör.

Dessa bestämmelser har hittills inte införts i svensk rätt. Det sammanhänger med att bestämmelserna torde vara avsedda att tillämpas endast i de fall en medlemsstat mera generellt tillåter förvärv av egna aktier (jfr SOU 1992:83 s. 274).

1.2 Internationella redovisningsnormer

International Accounting Standards Committee (IASC) verkar för en internationell utveckling och harmonisering på redovisningsområdet. Som ett led i det arbetet utformar och publicerar IASC rekommendationer, de s.k. International Accounting Standards (IAS). Inom IASC finns en "akutgrupp" – Standing Interpretations Committee (SIC) – som vid behov gör uttalanden om hur IASC:s rekommendationer skall tolkas i de fall olika tolkningar förekommer. Även uttalanden från SIC publiceras.

I IAS SIC 16 som publicerades under år 1998 och behandlar redovisning av egna aktier uttalas att egna aktier skall redovisas i balansräkningen som ett avdrag från eget kapital. I noterna skall förvärvet av egna aktier redovisas som en förändring i eget kapital (se IAS SIC 16 punkten 4). Upplysning om storleken på avdraget från eget kapital skall anges i balansräkningen eller i noterna (punkten 6). När aktierna avyttras, skall eventuell vinst eller förlust inte resultatföras. Mottagen ersättning skall endast redovisas som en förändring i eget kapital (se punkten 5). I uttalandet hänvisas också till IAS 1.74(a)(vi) som föreskriver att anskaffningskostnaden för egna aktier kan redovisas antingen i balansräkningen eller i noterna (se punkten 10). Det får ske på flera olika sätt såsom exempelvis

- a) "the total costs may be shown as a one-line adjustment to equity", dvs. de totala kostnaderna tas upp som en egen justeringspost i fritt eget kapital,

- b) "the par value, if any, may be shown as a deduction from share capital, with adjustment of premiums or discounts against other categories of equity", dvs. aktiekapitalet minskas med aktiernas nominella värde samtidigt som ett eventuellt över- eller underpris för aktierna redovisas som en justeringspost i exempelvis balanserad vinst eller förlust, eller
- c) "each category of equity may be adjusted", dvs. alla poster i eget kapital får proportionellt reduceras med anskaffningsvärdet för aktierna.

2 Bör årsredovisningslagen ändras?

Om svenska publika aktieföretag får en förhållandevis vidsträckt möjlighet att förvärva egna aktier, bör årsredovisningslagen i så fall ändras i något eller några avseenden? De frågor som då kan ställas är framför allt följande.

2.1 Tillgängliga redovisningsalternativ

Den grundläggande frågeställningen är om egna aktier skall anses ha något värde för företaget som bör återspeglas i årsredovisningen.

Olika länders lagstiftning intar olika synsätt i frågan. I det fjärde direktivet lämnas två alternativ vad gäller redovisning av egna aktier (jfr artiklarna 8, 9 och 10 i det fjärde direktivet). Det ena alternativet är att redovisning sker i balansräkningen på tillgångssidan. Utgångspunkten för denna redovisningsmetod är uppenbarligen att aktierna anses ha ett värde för företaget som skall uppskattas enligt direktivets bestämmelser. Det andra alternativet är att aktierna över huvud taget inte tas upp i balansräkningen. Gällande svensk rätt motsvarar snarast det senare av dessa båda alternativ – aktierna skall visserligen tas upp i balansräkningen men åsätts inget värde.

2.2 Bör egna aktier tas upp som en tillgång i balansräkningen?

Enligt artiklarna 8, 9, 10 och 13.2 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet får – men behöver inte – den nationella lagstiftaren föreskriva att egna aktier skall tas upp i balansräkningen som en tillgång. Om egna aktier tas upp i balansräkningen, skall ett motsvarande belopp som företaget inte får förfoga över tas upp som en reserv på passivsidan (se artikel 22.1 b i det andra bolagsrättsliga direktivet).

Som ovan har nämnts förutsätter direktivbestämmelserna uppenbarligen att egna aktier, om de redovisas som en tillgång i balansräkningen, skall tas upp till ett värde och värderas enligt de värderingsregler som finns i det fjärde direktivet. Denna redovisningsmetod framstår dock som tveksam, eftersom den ger intrycket av att det sammanlagda egna kapitalet i företaget är detsamma före som efter förvärvet, trots att förvärvet har inneburit en minskning av tillgångar utan att företaget har tillförts något reellt värde. Bilden av det egna kapitalet blir alltså felaktig, något som i

sin tur kan leda till att nyckeltalsberäkningar slår fel. Till detta kommer att metoden förmodligen inte överensstämmer med IAS SIC 16. IAS SIC förutsätter att förvärv av egna aktier kommer till synes i en minskning av eget kapital.

Det nu behandlade direktivalternativet bör alltså inte väljas. Är det då befogat att behålla den nuvarande svenska modellen, där aktierna tas upp som tillgång men utan något värde?

Denna redovisningsmetod har inte samma nackdelar som den nyss nämnda modellen. Metoden kan sägas ha ett mera begränsat syfte, nämligen att lämna upplysning om att företaget innehar egna aktier.

Det slaget av information kan dock likaväl lämnas genom en not-upplysning. Den svenska metoden synes dessutom mindre väl överensstämma med det fjärde direktivet. Direktivet innehåller inte någon särskild föreskrift om att egna aktierna kan tas upp som tillgång utan att åsättas något värde. Det synes i stället bygga på tanken att ett innehav av egna aktier skall behandlas som vilket aktieinnehav som helst, om de tas upp på balansräkningens tillgångssida. Redovisas ett innehav av egna aktier på balansräkningens tillgångssida, skall posten följaktligen åsättas ett värde och, i likhet med andra tillgångar, bli föremål för värdejusteringar när så behövs.

Mot den nu gällande metoden kan också anföras att det är principiellt felaktigt att ta upp egna aktier på tillgångssidan i balansräkningen om tillgångsposten inte kan bli föremål för värdejusteringar.

Övervägande skäl talar därför för att ett innehav av egna aktier i framtiden inte bör tas upp på balansräkningens tillgångssida utan endast framgå genom en tilläggsupplysning, normalt i en not (se dock avsnitt 3 om sådana innehav som enligt lagen om värdepappersrörelse får ske för att underlätta rörelsen).

Balansräkningsschemat i bilaga 2 till årsredovisningslagen bör därför justeras på så sätt att posten Egna aktier utgår.

Vidare bör bestämmelsen i 4 kap. 14 § första stycket årsredovisningslagen om att egna aktier inte får tas upp till något värde ersättas av en bestämmelse om att utgifter för egna aktier över huvud taget inte får tas upp som tillgång.

I 5 kap. 14 § tredje stycket årsredovisningslagen föreskrivs i dag att det i årsredovisningen skall lämnas information om det nominella värdet av egna aktier. Från användarsynpunkt är inte endast den uppgiften utan också uppgifter om den sammanlagda ersättning som bolaget har betalat för egna aktier av visst intresse. Det kan därför ifrågasättas om inte också ett sådant upplysningskrav bör uppställas. Ett författningsförslag med denna innebörd lämnas längre fram i denna promemoria.

Det kan synas som att ett aktiebolag som säljer ut egna aktier till ett högre respektive lägre pris än vad det har förvärvat aktierna för därigenom gör en vinst respektive en förlust som – likt andra vinster och förluster – bör redovisas i resultaträkningen. Den förändring i eget kapital som uppkommer i nyss behandlade situationer torde emellertid inte vara att bedöma som en vinst eller en förlust för bolaget utan snarare som en förmögenhetsöverföring mellan å ena sidan de aktieägare som gett upp sin andel i eget kapital och de kvarstående aktieägarna (jfr IAS 32. A8). Mot den bakgrunden ligger det närmast till hands att – såsom har konstaterats i IAS SIC 16 – anse att förvärv med åtföljande utförsäljning inte ger upphov till en sådan förändring av bolagets förmögenhetsställning som bör återspeglas som en vinst eller förlust i resultaträkningen.

Är detta synsätt då förenligt med EG-rätten? Det fjärde direktivet får förstås så att egna aktier som tas upp som tillgång i balansräkningen skall göras till föremål för behövliga värdejusteringar vilka skall redovisas i resultaträkningen (jfr artiklarna 35.1.c och 39.1.b i det fjärde direktivet). Det slaget av redovisning förutsätter resultatföring. Den ovan förordade ordningen – där egna aktier inte tas upp på tillgångssidan i balansräkningen utan endast redovisas i form av en tilläggsupplysning – träffas däremot inte av EG-rättens krav på resultatföring och förslaget strider därför inte heller mot EG-rätten.

Utbetalningar och inbetalningar till bolaget i samband med förvärv och överlåtelser av egna aktier bör således inte resultatföras. I stället bör vid förvärv av egna aktier avdrag ske i eget kapital med beloppet av den ersättning som har lämnats för aktierna. Vid avyttring bör i stället det egna kapitalet ökas med den erlagda köpeskillingen. Någon redovisning i resultaträkningen bör inte komma i fråga.

Beträffande behovet av lagbestämmelser, se nedan avsnitt 2.4. Beträffande vissa slag av innehav för att underlätta värdepappersrörelse, se avsnitt 3.

2.4 Hur skall förändringen i eget kapital redovisas?

Av det föregående har framgått att ett förvärv eller en försäljning av egna aktier bör redovisas som en förändring i eget kapital. Frågan uppkommer hur denna redovisning skall ske.

Enligt 5 kap. 14 § andra stycket årsredovisningslagen skall förändringar i eget kapital jämfört med föregående år specificeras. Specifikationen skall ske i not eller, om det inte står i strid med kravet på överskådlighet, i balansräkningen (jfr 5 kap. 1 § första stycket).

Denna bestämmelse bör givetvis tillämpas i detta sammanhang. Bestämmelsen låter sig för övrigt förenas med vad som sägs i IAS SIC 16.

En särskild fråga är vilka poster inom eget kapital som skall justeras med anledning av ett förvärv eller en avyttring av egna aktier. IAS SIC 16 lämnar flera olika alternativ. Frågan regleras inte uttryckligen i EG-rätten. Mot bakgrund av att det andra direktivet endast tillåter förvärv av egna aktier inom ramen för fritt eget kapital står det dock klart att förändringen inte skall påverka storleken av det bundna egna kapitalet.

EG-rättens ståndpunkt bör givetvis gälla även i Sverige. Den förändring av eget kapital som ett förvärv eller en avyttring av egna aktier ger upphov till bör därför endast få påverka poster som ingår i fritt eget kapital, t.ex. balanserad vinst eller förlust.

Behöver detta lagregleras? Mot en lagreglering kan synas tala att någon lagreglering av formen för justering av eget kapital inte finns i andra situationer som står förvärv av egna aktier förhållandevis nära, t.ex. vinstutdelning. Det kan också hävdas att, om de associationsrättsliga reglerna utformas så att ett förvärv av egna aktier får ske endast om det inte inkräktar på det bundna egna kapitalet, det ligger i sakens natur att justeringen av eget kapital enbart får avses fritt eget kapital. Å andra sidan är en lagreglering ägnad att klargöra vad som gäller. En sådan lagregel skulle kunna utformas som ett tillägg till 5 kap. 14 § årsredovisningslagen. Där skulle kunna föreskrivas att vid ett förvärv av egna aktier skall avdrag ske i fritt eget kapital med beloppet av den ersättning som har lämnats för aktierna och vid en avyttring skall det fria egna kapitalet i stället ökas med den erlagda köpeskillingen. Ett författningsförslag med denna innebörd lämnas längre fram i denna promemoria.

2.5 Bör uppgifter om förvärv och överlåtelse av egna aktier redovisas i bolagets förvaltningsberättelse?

Om aktiebolagslagen ändras, så att förvärv av egna aktier blir möjligt i någon omfattning av betydelse, är det naturligt att införa regler av det slag som anges i artikel 22.2 i det andra bolagsrättsliga direktivet och artikel 46.2 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet, dvs. bestämmelser om att det i förvaltningsberättelsen skall lämnas upplysningar om innehav av egna aktier. Direktivets bestämmelser är tvingande och torde för övrigt ha goda skäl för sig.

I 6 kap. 1 § årsredovisningslagen bör sålunda införas bestämmelser om att det i förvaltningsberättelsen skall lämnas uppgift om antal och nominellt belopp av dels de egna aktier som bolaget innehar vid räkenskapsårets utgång, dels de egna aktier som bolaget har förvärvat under året och dels de egna aktier som bolaget avyttrat under räkenskapsåret. Skälen för förvärven samt beloppen av de vederlag som har utgått bör anges.

2.6 Bör särskilda regler gälla i fråga om koncernredovisningen?

En möjlighet att förvärva egna aktier ger, såvitt gäller koncernredovisningen, inte upphov till några andra frågeställningar än de som

uppkommer inom ramen för upprättande av årsredovisning. Redan i dag måste justeringar göras med hänsyn till dotterföretagets innehav av aktier i moderbolaget. Även vid ett dotterföretags innehav av egna aktier måste justeringar göras vid redovisning av koncernens eget kapital.

Till följd av hänvisningar i 7 kap. årsredovisningslagen får de regler som föreslås beträffande årsredovisningen effekt också för koncernredovisningen. Några ytterligare bestämmelser är således inte nödvändiga.

2.7 Bör några särskilda regler gälla vid innehav på kort sikt, t.ex. vid "trading"?

Ovan har föreslagits att ett innehav av egna aktier inte skall tas upp som tillgång i balansräkningen och att utbetalningar och inbetalningar i samband med en överlåtelse inte skall resultatföras utan redovisas genom ett avdrag direkt från fritt eget kapital. En särskild fråga är om det finns anledning att avvika från dessa principer i fråga om kortfristiga innehav, i synnerhet i fråga om egna aktier i handelslager s.k. trading. I en del europeiska länder, t.ex. Danmark, tas egna aktier upp som tillgång i balansräkningen i just sådana situationer.

Det förslag till ändringar i aktiebolagslagen som nu förbereds om förvärv av egna aktier har inte till syfte att bereda aktiebolag möjlighet att bedriva regelrätt handel i egna aktier. Tvärtom torde förslaget komma att utformas så att handel – i bemärkelsen frekventa förvärv och utförsäljningar av samma aktier – knappast blir möjlig. Som exempel på regler som kommer att försvåra sådan handel kan nämnas de särskilda formkrav som skall gälla i samband med beslut om förvärv och överlåtelse. Också regler om företrädesrätt för aktieägarna i samband med utförsäljning samt korttidshandelsförbud övervägs. Mot den bakgrunden finns det knappast anledning att, såvitt gäller aktiebolag i allmänhet, ha några särskilda bestämmelser i årsredovisningslagen som tar sikte på kortsiktiga innehav. Det kan tilläggas att regler som ger möjlighet att redovisa nu diskuterade innehav som tillgångar skulle stå i strid med de principer som kommer till uttryck i IAS SIC 16.

3. Redovisning i företag som omfattas av ÅRKL och ÅRFL

Om sådana förvärv av egna aktier som behandlats tidigare skall kunna förekomma i finansiella företag, är den naturliga utgångspunkten att också aktiebolag som omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag skall följa samma redovisningsregler som företag i allmänhet.

Frågan är dock om särskilda redovisningsregler bör införas för sådana förvärv av egna aktier som får ske med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse för att underlätta rörelsen. Frågan om redovisning av sådana förvärv är aktuell med hänsyn till en skrivelse från

Svenska Bankföreningen (se vidare bilagan). Finansdepartementet har ännu inte tagit ställning i frågan. I det följande lämnas därför förslag som beaktar olika redovisningsalternativ.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 4

Eftersom förvärvet i här avsedda fall sker i syfte att underlätta rörelsen kan det, å ena sidan, hävdas att aktierna skall redovisas som en tillgång i balansräkningen och påverka resultatet. Värdepapperen skulle i så fall värderas enligt allmänna värderingsregler i ÅRKL. Överlåtbara värdepapper får värderas till verkligt värde eller enligt lägsta värdets princip (se 4 kap. 6 § ÅRKL). För att uppfylla kraven enligt EG:s direktiv skulle emellertid ett belopp motsvarande tillgångens värde redovisas som bundet eget kapital. En näraliggande lösning vid en marknadsvärdering är att värdeförändringar redovisas enligt principerna för redovisning av orealiserade vinster och följaktligen som en omföring inom eget kapital. Några särskilda bestämmelser i ÅRKL skulle knappast behövas i nu diskuterade fall annat än ett undantag från förbudet att ta upp egna aktier som en tillgång och en bestämmelse att sådana aktier inte får medräknas som fritt eget kapital. Förslag till en sådan bestämmelse lämnas (se 4 kap. 2 § ÅRKL). I linje med det anförda är det naturligt att bortse från egna aktier vid tillämpning av likvidationsbestämmelserna i aktiebolagslagen. Förslag till en sådan bestämmelse lämnas (se 4 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse).

Det kan, å andra sidan, hävdas att skälen för en tillgångsredovisning trots allt inte är tillräckligt starka för att motivera särskilda redovisningsregler i dessa fall. Det kan möjligen hävdas att gränsdragningssvårigheter kan undvikas om redovisningen är oberoende av förvärvets syfte. Ett annat argument skulle kunna vara att egna aktier också när de förvärvats i syfte att underlätta rörelsen bör redovisas som aktieägartransaktioner. Därmed fordras inga särskilda värderingsbestämmelser i ÅRKL, eftersom 4 kap. 1 § ÅRKL hänvisar till 4 kap. 14 § årsredovisningslagen.

Det kan vidare finnas skäl att utmönstra posten egna aktier ur balansräkningsschemat för finansiella företag även om förvärv enligt lagen om värdepappersrörelse får tas upp som tillgång. Sådana förvärv bör, om detta redovisningsalternativ bestäms, i stället ingå i de poster i vilka andra omsättningstillgångar ingår. Förslag på ändring av bilaga 1 till ÅRKL respektive ÅRFL lämnas nedan.

Oavsett om en tillgångsredovisning sker eller inte, kan det finnas skäl för särskilda tilläggsupplysningar om handel i egna aktier i nu diskuterade fallet. Om egna aktier resultatförs bör i vart fall anges hur resultatet påverkats. Och om handel i aktierna inte tillåts påverka resultatet kan det i stället finnas skäl för att lämna vissa beloppsuppgifter om handeln i en not. Krav på sådana upplysningar behöver inte nödvändigtvis ställas i lag utan kan införas genom föreskrifter eller allmänna råd.

Om de författningsändringar som föreslås i fråga om årsredovisningslagen genomförs, bör i övrigt motsvarande gälla för de företag som omfattas av

lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepapperbolag (ÅRKL) och lagen (1998:1660) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL). Det gäller föreslagna bestämmelser i 5 kap. 14 § och 6 kap. 1 § årsredovisningslagen. Genom att dessa lagar redan i dag hänvisar till berörda bestämmelser i årsredovisningslagen kommer de föreslagna ändringarna automatiskt att få genomslag på ÅRKL:s och ÅRFL:s område.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 4

Förteckning över deltagarna vid remissmöte om redovisning av egna aktier den 17 juni 1999

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 5

Bokföringsnämnden, Finansinspektionen, Föreningen Auktoriserade revisorer FAR, Svenska Bankföreningen, Sveriges Aktiesparares Riksförbund – Aktiespararna, Sveriges Försäkringsförbund.

Skriftligt yttrande över den promemoria som behandlades vid hearingen har ingivits av Svenska Bankföreningen.

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (1975:1385)¹
dels att 7 kap. skall upphöra att gälla,
dels att 6 kap. 1 §, 9 kap. 4 och 28 §§ samt 12 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 kap. 7 § och 4 kap. 2 a §, samt ett nytt kapitel, 7 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §

En aktie som innehas av aktiebolaget självt eller av dess dotterföretag skall inte räknas med när det i denna lag eller bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna. En sådan aktie skall inte heller räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i denna lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget.

4 kap.

2 a §

Vid nyemission ger aktier som bolaget självt eller dess dotterföretag innehar inte någon företrädesrätt till nya aktier.

6 kap.

1 §²

Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål, nämligen

1. avsättning till omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till reservfond eller till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman.

¹ Lagen omtryckt 1993:150.

² Senaste lydelse 1994:802.

Nedsättning för ändamål som anges i första stycket 2 och 3 får ej avse större belopp än att full täckning finns för det bundna egna kapitalet efter nedsättningen. Beräkningen därav sker enligt balansräkning för näst-föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid stämman, och annars på grundval av de handlingar som anges i 4 kap. 4 § första stycket 1–3.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 13 § andra stycket *och* 7 kap. 2 §. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–10 §§.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 13 § andra stycket *samt* 7 kap. 5 *och* 10 §§. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–10 §§.

7 kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier m.m.

Teckning av egna aktier

1 § Ett aktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett aktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen.

Om aktier i ett bolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller även i fråga om dotterföretags teckning av aktier i moderbolag.

Egna aktier som pant

2 § Ett aktiebolag får inte ta emot egna aktier som pant. Dotterföretag får inte heller ta emot aktier i moderbolag som pant.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

I 9 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) och 3 kap. 6 § andra stycket lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att bankaktiebolag och värdepappersbolag, trots bestämmelsen i första stycket, får ta emot aktier som pant i vissa fall.

3 § Ett privat aktiebolag får inte förvärva egna aktier. Detsamma gäller andra publika aktiebolag än sådana som avses i 6 §.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt 4 och 5 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

4 § Trots bestämmelserna i 3 § får ett aktiebolag som avses där

1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar,
3. lösa in egna aktier enligt 13 kap. 3 §, och
4. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.

5 § Aktier som har förvärvats enligt 4 § och som inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte avyttras inom denna tid är ogiltiga. Bolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

Noterade publika aktiebolags förvärv av egna aktier

6 § Ett publikt aktiebolag vars aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad får endast förvärva egna aktier, om förvärvet står i överensstämmelse med 7–9 §§. Beslutet om förvärv av egna aktier skall i så fall fattas med tillämpning av 11–14 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7–9 §§, gäller 10 §.

Ett aktiebolag som avses i första stycket får även förvärva egna aktier i fall som anges i 4 §. I fråga om aktier som har förvärvats med stöd av 4 § gäller bestämmelserna i 5 § med den skillnaden att aktierna inte behöver avyttras om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 9 §. I 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att värdepappersinstitut får förvärva egna aktier även i vissa andra fall.

Vad som sägs i första och andra styckena samt 7–16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

Tillåtna förvärvsmetoder

7 § Förvärv som avses i 6 § första stycket får ske endast

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen, eller

3. i enlighet med ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad förvärvet av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

Skyddet för bolagets bundna egna kapital

8 § Ett publikt aktiebolag som avses i 6 § första stycket får förvärva egna aktier endast om aktierna är helt betalda.

Förvärvet får inte ske med större belopp än att det efter förvärvet finns täckning för det bundna egna kapitalet i bolaget och, om bolaget är moderbolag, i koncernen. Beräkningen av om så är fallet skall göras enligt balansräkningen för föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid den bolagsstämma som skall besluta om förvärvet, och i annat fall på grundval av de handlingar som anges i 13 § andra stycket.

Förvärvet får inte heller ske med så stort belopp att förvärvet med hänsyn till bolagets och, om bolaget är moderbolag, koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

Hur stor andel av aktierna som bolaget får förvärva

9 § Ett publikt aktiebolag som avses i 6 § första stycket får inte förvärva egna aktier, om bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet uppgår till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Aktier i bolaget som innehas av dess dotterföretag skall vid beräkningen anses som bolagets.

Otillåtna förvärv av egna aktier

10 § Aktier som har förvärvats i strid med någon av bestämmelserna i 7–9 §§ skall avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid är ogiltiga. Bolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

11 § I fall som avses i 6 § första stycket skall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av aktier i bolaget.

Vad kallelsen till bolagsstämman skall innehålla

12 § Kallelsen till den bolagsstämma som enligt 11 § skall behandla ett förslag om förvärv av egna aktier eller ett förslag om att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om ett sådant förvärv skall ange förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Vilka handlingar som skall hållas tillgängliga inför bolagsstämman

13 § Ett förslag till beslut om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan skall prövas.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på bolagsstämman, skall det till förslaget fogas

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,
2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och
4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Kopior av handlingar som avses i första och andra styckena skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Vad ett beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

14 § Bolagsstämmans beslut enligt 11 § första stycket skall innehålla uppgift om det sätt som aktierna skall förvärvas på.

Om aktierna skall förvärvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,
2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse,
3. den ersättning som skall lämnas för aktierna,
4. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
5. övriga villkor för förvärvet.

Om aktierna skall förvärfvas på annat sätt än som avses i andra stycket, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,
2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
3. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna, samt
4. övriga villkor för förvärfvet.

Vad ett bemyndigande för styrelsen att fatta beslut om förvärfv av egna aktier skall innehålla

15 § Ett bemyndigande enligt 11 § andra stycket skall innehålla uppgifter om

1. det sätt som aktier får förvärfvas på,
2. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,
3. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
4. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna,
5. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
6. övriga villkor för förvärfvet.

Majoritetskrav

16 § Ett beslut av bolagsstämman om förvärfv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Publika aktiebolags överlåtelse av egna aktier

17 § När ett publikt aktiebolag överlåter egna aktier, skall det ske med tillämpning av 18–20 §§ eller 21 och 22 §§.

Första stycket gäller inte vid avyttring som sker med tillämpning av 5 och 10 §§.

Överlåtelse av egna aktier på börs eller annan reglerad marknad

18 § Ett publikt aktiebolag får överlåta egna i följande fall, nämligen

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller
2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad överlåtelsen av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börserna eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börserna eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ.

19 § Ett beslut om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § skall fattas av bolagsstämman. Bolagsstämman kan även bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut.

Ett beslut av bolagsstämman enligt första stycket är giltigt endast om det har biträttits av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

20 § Ett beslut av bolagsstämman om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut om överlåtelse skall verkställas eller styrelsens bemyndigande får utnyttjas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får överlåtas,

3. det lägsta pris som aktierna får överlåtas för, och

4. övriga villkor för överlåtelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § första och tredje styckena tillämpas i fråga om förslag till beslut enligt första stycket.

Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs eller annan reglerad marknad

21 § Vid ett publikt aktiebolags överlåtelse av egna aktier på annat sätt än som anges i 18 § tillämpas

1. vad som gäller om nyemission i följande bestämmelser i 4 kap. denna lag:

1 § andra stycket om beslutanderätt,

2 § om företrädesrätt,

3 § om emissionsbevis m.m.,

3 a § om försäljning av udda företrädesrätter,

4 § om förslag till beslut m.m.,

6 § andra och tredje styckena om information om apport m.m.,

7 § om kungörelser m.m.,

8 § första–tredje styckena om aktieteckning,

9 § om tilldelning av aktier m.m.,

14 § första och andra styckena samt 15 § första, andra och fjärde styckena om styrelsens beslut om nyemission,

18 och 20–25 §§ om emissionsprospekt, samt

2. vad som enligt lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m. gäller vid nyemission eller överlåtelse av aktier.

Vid tillämpningen av 4 kap. 2 § denna lag skall även aktieägares företrädesrätt enligt bolagsordningen beaktas.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

22 § I fall som anges i 21 § skall ett beslut om överlåtelse av egna aktier innehålla uppgifter om

1. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall överlåtas,
2. den företrädesrätt att förvärva aktier som tillkommer aktieägarna eller andra eller vem som annars får förvärva aktier,
3. den tid inom vilken aktieägare kan utnyttja sin företrädesrätt,
4. den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, det förhållandet att teckning skall ske genom betalning,
5. den fördelningsgrund som styrelsen vid övertäckning skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt, och
6. det belopp som skall betalas för en aktie.

I förekommande fall skall ett beslut enligt första stycket även innehålla

1. ett förordnande som avses i 4 kap. 3 a §,
2. ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som teckningsrättsbevis,
3. en bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller med andra villkor, samt
4. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 4 kap. 6 § andra och tredje styckena har avgetts.

I avstämningsbolag skall en avstämningsdag anges i beslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att förvärva aktier. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att beslutet har kungjorts enligt 4 kap. 7 §.

Den tid som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 4 kap. 7 § eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade vid den bolagsstämma som har beslutat om överlåtelsen, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen.

Dotterföretags förvärv och innehav av aktier i moderbolaget

23 § Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i moderbolag. Ett avtal som strider mot detta förbud är ogiltigt.

Trots bestämmelsen i första stycket får ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolag i fall som avses i 4 § 1, 2 och 4. I 9 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) och 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att bankaktiebolag och värdepappersinstitut får förvärva aktier i moderbolag även i vissa andra fall.

24 § Om ett dotterföretag har förvärvat aktier i moderbolaget med stöd av 23 § andra stycket första meningen, gäller bestämmelserna i 5 §.

25 § Om ett aktiebolag har blivit moderbolag och dess dotterföretag innehar aktier i moderbolaget, skall bestämmelserna i 5 § tillämpas på

dessa aktier. Aktierna skall därvid avyttras senast tre år efter det att koncernförhållandet uppstod.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

Kapitalandelslån och vinstandelsbevis

26 § Om inte annat följer av 5 kap., får ett aktiebolag inte ta upp penninglån på villkor att lånet skall betalas på annat sätt än med ett nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

Ett beslut om att bolaget skall ta upp lån mot obligationer eller andra skuldebrev med rätt till ränta, vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelsbevis), skall fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen.

27 § Bestämmelserna i 4 kap. 19–26 §§ om emissionsprospekt tillämpas även när ett publikt aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva vinstandelsbevis som bolaget har gett ut. Skyldighet att upprätta emissionsprospekt föreligger dock endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst 300 000 kronor.

9 kap.

4 §²

En aktie som *tillhör bolaget* eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. *En sådan aktie skall inte räknas med när det i denna lag eller i bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna i bolaget.*

En aktie som *innehåses av bolaget självt* eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

28 §³

I ärenden som inte avser val utgörs bolagsstämmans beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Be-
träffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 30–33 §§ i detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Be-
träffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 7 kap. 16 § och 19 § *andra stycket*, 30–33 §§ i

² Senaste lydelse 1998:760.

³ Senaste lydelse 1998:760.

1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

12 kap.

1 §⁴

Utbetalning till aktieägarna av bolagets medel får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Utbetalning till aktieägarna av bolagets medel får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, *förvärv av egna aktier*, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

En aktie som innehas av bolaget självt medför inte rätt till utbetalning enligt första stycket.

Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelse om användning av vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000.

2. De nya bestämmelserna i 7 kap. 5 § gäller även för sådana aktier som ett aktiebolag har förvärvat före lagens ikraftträdande med stöd av 7 kap. 2 § andra stycket i dess äldre lydelse.

⁴ Senaste lydelse 1995:1555.

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 4 a § aktiebolagslagen (1975:1385) i stället för dess lydelse enligt lagen (2000:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1999/2000:00 *Föreslagen lydelse*

13 kap.

4 a §

Registreringsmyndigheten förordnar att bolaget skall träda i likvidation, om

1. bolaget är i konkurs som avslutas med överskott och bolagsstämman inte inom föreskriven tid fattat beslut om likvidation enligt 19 §,

2. bolaget inte på föreskrivet sätt till registret har anmält sådan behörig styrelse, verkställande direktör eller revisor som skall finnas enligt denna lag,

3. bolaget inte har sänt in årsredovisning och revisionsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) inom elva månader från räkenskapsårets utgång, *eller*

4. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet skall vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 3 § andra stycket och bolaget inte inom sex månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering.

3. bolaget inte har sänt in årsredovisning och revisionsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) inom elva månader från räkenskapsårets utgång,

4. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet skall vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 3 § andra stycket och bolaget inte inom sex månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering, *eller*

5. bolaget på grund av bestämmelserna i 7 kap. 5 eller 10 § är skyldigt att sätta ned aktiekapitalet till ett belopp som understiger lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 3 §.

Beslut om likvidation meddelas dock inte, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos registreringsmyndigheten och avgift som påförts enligt 6 a § har betalats.

Fråga om likvidation enligt första stycket tas upp av registreringsmyndigheten självmant eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot,

verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982:713)¹
dels att 6 kap. 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubrikernas närmast före 6 kap. 1 och 9 §§ skall utgå,
dels att 6 kap. 1 §, 9 kap. 1 och 13 §§ samt 12 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att rubriken till 6 kap. skall lyda "Nedsättning av aktiekapitalet"
dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 kap. 9 d § och 4 kap. 5 a §, och ett nytt kapitel, 6 a kap., av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.***9 d §*

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt eller av dess dotterföretag skall inte räknas med när det i denna lag eller bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna. En sådan aktie skall inte heller räknas med vid tillämpningen av bestämmelser i denna lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget.

4 kap.*5 a §*

Vid nyemission ger aktier som försäkringsaktiebolaget självt eller dess dotterföretag innehar inte någon företrädesrätt till nya aktier.

6 kap.**1 §**

Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål, nämligen

1. avsättning till omedelbar täckning av förlust enligt den fastställda balansräkningen, om förlusten inte kan täckas på något annat sätt,
2. återbetalning till aktieägarna, eller

¹ Lagen omtryckt 1995:1567.

3. avsättning till reservfond eller till en fond som kan användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning för de ändamål som anges i första stycket 2 och 3 får inte avse större belopp än att det efter nedsättningen finns full täckning för det bundna egna kapitalet. Beräkningen av detta skall ske enligt balansräkningen för nästföregående räkenskapsår, om denna fastställs vid stämman och i annat fall på grundval av de handlingar som anges i 4 kap. 7 § första stycket 1–3.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 15 § andra stycket *och i 10 § detta kapitel*. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–8 b §§.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning eller på grund av att aktier har blivit ogiltiga finns bestämmelser i 4 kap. 15 § andra stycket *samt 6 a kap. 5 och 10 §§*. Om nedsättning genom inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 8–8 b §§.

6 a kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier

Teckning av egna aktier

1 § Ett försäkringsaktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett försäkringsaktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen.

Om aktier i ett försäkringsaktiebolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller även i fråga om dotterföretags teckning av aktier i moderbolag.

Egna aktier som pant

2 § Ett försäkringsaktiebolag får inte ta emot egna aktier som pant. Dotterföretag får inte heller ta emot aktier i moderbolag som pant.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

I 9 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) och 3 kap. 6 § andra stycket lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att dotterföretag som är bankaktiebolag eller värdepappersbolag, trots bestämmelserna i första stycket, får ta emot aktier som pant i vissa fall.

3 § Ett privat försäkringsaktiebolag får inte förvärva egna aktier. Detsamma gäller andra publika försäkringsaktiebolag än sådana som avses i 6 §.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt 4 och 5 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

4 § Trots bestämmelserna i 3 § får ett försäkringsaktiebolag som avses där

1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar, och
3. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.

5 § Aktier som har förvärvats enligt 4 § och som inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte avyttras inom denna tid är ogiltiga. Bolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden eller, i ett livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst, till överkursfonden.

Noterade publika försäkringsaktiebolags förvärv av egna aktier

6 § Ett publikt skadeförsäkringsaktiebolag och ett publikt livförsäkringsaktiebolag som får dela ut vinst får förvärva egna aktier, om aktierna är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad och förvärvet står i överensstämmelse med 7–9 §§. Beslutet om förvärv av egna aktier skall i så fall fattas med tillämpning av 11–14 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7–9 §§, gäller 10 §.

Ett försäkringsaktiebolag som avses i första stycket får även förvärva egna aktier i fall som anges i 4 §. I fråga om aktier som har förvärvats med stöd av 4 § gäller bestämmelserna i 5 § med den skillnaden att aktierna inte behöver avyttras om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 9 §.

Vad som sägs i första och andra styckena samt 7–16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

Tillåtna förvärvsmetoder

7 § Förvärv som avses i 6 § första stycket får ske endast

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen, eller

3. i enlighet med ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknads förvärvet av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

Skyddet för bolagets bundna egna kapital

8 § Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 6 § första stycket får förvärva egna aktier endast om aktierna är helt betalda.

Förvärvet får inte ske med större belopp än att det efter förvärvet finns täckning för det bundna egna kapitalet i bolaget och, om bolaget är moderbolag, i koncernen. Beräkningen av om så är fallet skall göras enligt balansräkningen för föregående räkenskapsår, om denna fastställs vid den bolagsstämma som skall besluta om förvärvet, och i annat fall på grundval av de handlingar som anges i 13 § andra stycket.

Förvärvet får inte heller ske med så stort belopp att förvärvet står i strid med 1 kap. 1 a § första stycket eller 12 kap. 2 § tredje stycket.

Hur stor andel av aktierna som bolaget får förvärva

9 § Ett publikt försäkringsaktiebolag som avses i 6 § första stycket får inte förvärva egna aktier, om bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet uppgår till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Aktier i bolaget som innehas av dess dotterföretag skall vid beräkningen anses som bolagets.

Otillåtna förvärv av egna aktier

10 § Aktier som har förvärvats i strid med någon av bestämmelserna i 7–9 §§ skall avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid är ogiltiga. Bolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp. Ett förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

Vilka som får fatta beslut om förvärv av egna aktier

11 § I fall som avses i 6 § första stycket skall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av bolagsstämman.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av aktier i bolaget.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

Vad kallelsen till bolagsstämman skall innehålla

12 § Kallelsen till den bolagsstämma som enligt 11 § skall behandla ett förslag om förvärv av egna aktier eller ett förslag om att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om ett sådant förvärv skall ange förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Vilka handlingar som skall hållas tillgängliga inför bolagsstämman

13 § Ett förslag till beslut om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan skall prövas.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på bolagsstämman, skall det till förslaget fogas

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,
2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och
4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Kopior av handlingar som avses i första och andra styckena skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Vad ett beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

14 § Bolagsstämmans beslut enligt 11 § första stycket skall innehålla uppgift om det sätt som aktierna skall förvärvas på.

Om aktierna skall förvärvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,
2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse,
3. den ersättning som skall lämnas för aktierna,
4. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
5. övriga villkor för förvärvet.

Om aktierna skall förvärvas på annat sätt än som avses i andra stycket, skall beslutet innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut skall verkställas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
3. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna, samt
4. övriga villkor för förvärvet.

Vad ett bemyndigande för styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier skall innehålla

15 § Ett bemyndigande enligt 11 § andra stycket skall innehålla uppgifter om

1. det sätt som aktier får förvärfvas på,
2. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,
3. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
4. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna,
5. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
6. övriga villkor för förvärvet.

Majoritetskrav

16 § Ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut är giltigt endast om det har biträttts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Publika försäkringsaktiebolags överlåtelse av egna aktier

17 § När ett publikt försäkringsaktiebolag överlåter egna aktier, skall det ske med tillämpning av 18–20 §§ eller 21 och 22 §§.

Första stycket gäller inte vid avyttring som sker med tillämpning av 5 och 10 §§.

Överlåtelse av egna aktier på börs eller annan reglerad marknad

18 § Ett publikt försäkringsaktiebolag får överlåta egna aktier i följande fall, nämligen

1. på en börs, en auktoriserad markandsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller
2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad överlåtelsen av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearing-

verksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadplats i Sverige, och

2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ.

19 § Ett beslut om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § skall fattas av bolagsstämman. Bolagsstämman kan även bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut.

Ett beslut av bolagsstämman enligt första stycket är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

20 § Ett beslut av bolagsstämman om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken stämmans beslut om överlåtelse skall verkställas eller styrelsens bemyndigande får utnyttjas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får överlåtas,

3. det lägsta pris som aktierna får överlåtas för, och

4. övriga villkor för överlåtelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § första och tredje styckena tillämpas i fråga om förslag till beslut enligt första stycket.

Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs eller annan reglerad marknad

21 § Vid ett publikt försäkringsaktiebolags överlåtelse av egna aktier på annat sätt än som anges i 18 § tillämpas

1. 2 kap. 2 § andra stycket om medgivande till betalning med apportegendom,

2. vad som gäller om nyemission i följande bestämmelser i 4 kap. denna lag:

1 § andra stycket om beslutanderätt,

3 § andra–fjärde styckena och 4 § om information om apport m.m.,

5 § om företrädesrätt m.m.,

6 § om emissionsbevis,

6 a § om försäljning av udda företrädesrätter,

7 § om förslag till beslut m.m.,

9 § om kungörelser m.m.,

10 § första–tredje styckena om aktieteckning,

11 § om tilldelning av aktier m.m.,

16 § första och andra styckena samt 17 § första, andra och fjärde styckena om styrelsens beslut om nyemission,

20 och 22–26 §§ om emissionsprospekt, samt

3. vad som enligt lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktie- marknadsbolag, m.m. gäller vid nyemission eller överlåtelse av aktier.

Vid tillämpningen av 4 kap. 5 § denna lag skall även aktieägares företrädesrätt enligt bolagsordningen beaktas.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

22 § I fall som anges i 21 § skall ett beslut om överlåtelse av egna aktier innehålla uppgifter om

1. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall överlåtas,
2. den företrädesrätt att förvärva aktier som tillkommer aktieägarna eller andra eller vem som annars får förvärva aktier,
3. den tid inom vilken aktieägare kan utnyttja sin företrädesrätt,
4. den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, det förhållandet att teckning skall ske genom betalning,
5. den fördelningsgrund som styrelsen vid övertäckning skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt, och
6. det belopp som skall betalas för en aktie.

I förekommande fall skall ett beslut enligt första stycket även innehålla

1. ett förordnande som avses i 4 kap. 6 a §,
2. ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som teckningsrättsbevis,
3. en bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller med andra villkor, samt
4. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 4 kap. 3 § andra stycket och 4 § har avgetts.

I avstämningsbolag skall en avstämningsdag anges i beslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att förvärva aktier. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att beslutet har kungjorts enligt 4 kap. 9 §.

Den tid som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 4 kap. 9 § eller, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om överlåtelsen, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen.

Dotterföretags förvärv av aktier i moderbolaget

23 § Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i moderbolag. Ett avtal som strider mot detta förbud är ogiltigt.

Trots bestämmelsen i första stycket får ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolag i fall som avses i 4 § 1–3. I 9 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) och 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att bankaktiebolag och värdepappersbolag får förvärva aktier i moderbolag även i vissa andra fall.

24 § Om ett dotterföretag har förvärvat aktier i moderbolag med stöd av 23 § andra stycket första meningen, gäller bestämmelserna i 5 §.

25 § Om ett försäkringsaktiebolag har blivit moderbolag och dess dotterföretag innehar aktier i moderbolaget, skall bestämmelserna i 5 §

tillämpas på dessa aktier. Aktierna skall därvid avyttras senast tre år efter det att koncernförhållandet uppstod.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

9 kap.

1 §

Aktieägares, delägars, delegerades och garanters rätt att besluta i försäkringsbolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman.

I avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket.

I bolagsordning kan bestämmas att aktieägare respektive delägare för att få delta i bolagsstämman skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och får inte infalla tidigare än femte dagen före stämman.

I försäkringsaktiebolag kan aktier som tillhör bolaget eller dess dotterföretag inte företrädas vid bolagsstämman. Sådana aktier skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

13 §

Bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om inte något annat har beslutats av stämman innan valet förrättats.

Första stycket gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 5, 16 och 17 §§, 6 kap. 2 a §, 9 kap. 14 och 16 §§, 15 a kap. 11 § samt 18 kap. 1 och 2 §§ kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.

Första stycket gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 5, 16 och 17 §§, 6 kap. 2 a §, 6 a kap. 16 § och 19 § andra stycket, 14 och 16 §§ i detta kapitel, 15 a kap. 11 § samt 18 kap. 1 och 2 §§ kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.

12 kap.

1 §

Försäkringsbolagets medel får betalas ut till aktieägare eller till garantier endast enligt bestämmel-

Försäkringsbolagets medel får betalas ut till aktieägare eller till garantier endast enligt bestämmel-

serna i denna lag om vinstutdelning, återbetalning av garanti-kapital, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

serna i denna lag om vinstutdelning, återbetalning av garanti-kapital, *förvärv av egna aktier*, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

En aktie som innehas av försäkringsaktiebolaget självt medför inte rätt till utbetalning enligt första stycket.

Om verksamheten i ett skadeförsäkringsbolag helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelser om hur vinsten och de behållna tillgångarna vid bolagets likvidation skall användas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000.

2. De nya bestämmelserna i 6 a kap. 5 § gäller även för sådana aktier som ett försäkringsaktiebolag har förvärvat före lagens ikraftträdande med stöd av 6 kap. 10 § andra stycket i dess äldre lydelse.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1987:617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
8 §²

För att skydda en fordran får en bank

1. på offentlig auktion, en svensk eller utländsk börs eller en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie eller aktie i moderbolag. För förvärv av sådana aktier finns bestämmelser i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385). Första stycket gäller inte heller bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om en sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

Första stycket gäller inte egen aktie eller aktie i moderbolag. För förvärv av sådana aktier finns bestämmelser i 7 kap. aktiebolagslagen (1975:1385). Första stycket gäller inte heller bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om en sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för att förvalta egendomen eller för att fortsätta en verksamhet som bedrivs med denna.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om det finns uppenbar risk för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras när det med hänsyn till marknadsförhållandena lämpligen kan ske. Egendomen skall dock avyttras senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Banken skall årligen till Finansinspektionen avge en särskild redovisning av egendomen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000.

² Senaste lydelse 1998:1500.

Härigenom föreskrivs att 7 a, 9, 10 och 16 §§ insiderlagen (1990:1342) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §³

Om den som enligt 8 § första stycket 1–3 har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag förvärvar aktier i bolaget, får aktier av samma slag upp till motsvarande antal överlåtas mot vederlag tidigast tre månader efter förvärvet.

Detsamma gäller för fysiska och juridiska personer som förvärvar aktier i aktiemarknadsbolaget och vilkas aktier enligt 10 § skall likställas med aktier som innehas av personer som avses i första stycket

Detsamma gäller för

1. fysiska och juridiska personer som förvärvar aktier i aktiemarknadsbolaget och vilkas aktier enligt 10 § skall likställas med aktier som innehas av personer som avses i första stycket, *samt*

2. aktiemarknadsbolag som förvärvar egna aktier.

Vad som sägs i andra stycket 2 skall inte tillämpas vid förvärv av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

9 §⁴

Den som har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag skall skriftligen anmäla innehav av aktier i bolaget och ändring i innehavet till Finansinspektionen.

Den som har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag skall skriftligen anmäla innehav av aktier i bolaget och ändring i innehavet till Finansinspektionen. *Sådan anmälan skall också göras av ett aktiemarknadsbolag som innehar egna aktier.*

Vad som sägs i första stycket andra meningen skall inte tillämpas vid innehav av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Finansinspektionen kan medge befrielse från anmälningsskyldigheten om motsvarande uppgifter kan erhållas på annat sätt.

Anmälningsskyldigheten gäller dock inte

³ Senaste lydelse 1998:265.

⁴ Senaste lydelse 1998:1492.

1. innan den som avses i 9 § första stycket 5 eller 6 tagit emot underrättelse enligt 14 eller 15 §,

2. om innehavet inte uppgår till 200 aktier eller, om innehavet avser värdepapper som enligt 2 § andra stycket likställs med aktier, understiger ett marknadsvärde motsvarande 50 000 kronor,

3. om ändring i innehavet efter den senast gjorda anmälningen inte uppgår till 200 aktier eller, om ändringen avser värdepapper som enligt 2 § andra stycket likställs med aktier, understiger ett marknadsvärde motsvarande 50 000 kronor,

4. om ökning i innehavet föranletts av fondemission eller av att akties nominella belopp sänkts genom att aktien delats upp,

5. interimisbevis som erhållits i utbyte mot annat värdepapper som avses i 2 § andra stycket.

Av 10 § framgår att anmälningsskyldigheten omfattar även vissa närståendes aktieinnehav.

Uppgifter som skall anmälas enligt denna paragraf får efter tillstånd av Finansinspektionen föras över till insiderregistret genom automatisk databehandling. Sådant tillstånd får ges endast till den som är förvaltare enligt 3 kap. 7 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

10 §⁴

Vid tillämpning av 9 § skall följande aktier i aktiemarknadsbolaget likställas med den anmälningsskyldiges egna, nämligen sådana som ägs av

Vid tillämpning av 9 § *första stycket första meningen* skall följande aktier i aktiemarknadsbolaget likställas med den anmälningsskyldiges egna, nämligen sådana som ägs av

1. make eller sambo till den anmälningsskyldige,
2. omyndiga barn som står under den anmälningsskyldiges vårdnad,
3. juridisk person vars verksamhet den anmälningsskyldige har ett väsentligt inflytande över och i vilken den anmälningsskyldige eller någon som avses i 1 eller 2 eller flera av dem tillsammans innehar
 - ägarandel, uppgående till tio procent eller mer av aktiekapitalet eller av andelarna, eller
 - ekonomisk andel, innefattande rätt att uppbära tio procent eller mer av avkastningen, eller
 - röstandel, uppgående till tio procent eller mer av röstetalet för samtliga aktier eller av röstetalet hos det högsta beslutande organet,
4. juridisk person vars verksamhet den anmälningsskyldige har ett väsentligt inflytande över och i vilken den anmälningsskyldige eller någon som avses i 1–3 eller flera av dem tillsammans innehar en sådan ägarandel, ekonomisk andel eller röstandel som avses i 3.

Om flera personer är anmälningsskyldiga för samma aktieinnehav eller för ändring i innehavet, behöver anmälan endast göras av en av dem.

⁴ Senaste lydelse 1996:1016.

Finansinspektionen skall föra eller låta föra register (insiderregister) över anmälningar som gjorts enligt 9, 14 och 15 §§ eller, i fall som avses i 9 § *andra* stycket, över däremot svarande uppgifter som lämnats från annat register.

Finansinspektionen skall föra eller låta föra register (insiderregister) över anmälningar som gjorts enligt 9, 14 och 15 §§ eller, i fall som avses i 9 § *tredje* stycket, över däremot svarande uppgifter som lämnats från annat register.

Uppgifter som inte längre omfattas av anmälningskyldighet får avföras ur registret. Uppgifterna skall dock bevaras i minst 10 år efter det att de avförts.

Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Finansinspektionen är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling av personuppgifter som sker i registret. Inspektionen skall på lämpligt sätt underrätta de registrerade om registret.

Registret skall vara offentligt.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000.

⁵ Senaste lydelse 1998:725.

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument skall införas en ny paragraf, 4 kap. 6 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

6 §

Ett svenskt aktiebolag som förvärvar eller överlåter egna aktier skall anmäla förvärvet eller överlåtelsen till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats där aktierna är noterade. Uppgifter om förvärvet eller överlåtelsen skall offentliggöras i den omfattning och på det sätt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § och 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §⁵

Kredit enligt 4 § första stycket 5 får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. För kredit som lämnas skall det finnas betryggande säkerhet.

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett värdepappersbolag som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall.

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett värdepappersbolag som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 a kap. 2 § försäkringsrörelselagen (1982:713) som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall.

4 kap.

5 §⁶

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots *förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 kap. 10 § försäkringsrörelselagen (1982:713)*, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta *rörelsen*. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots *begränsningarna i 7 kap. 7 och 23 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) samt 6 a kap. 23 § försäkringsrörelselagen (1982:713)*, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta *sådan rörelse*. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

⁵ Senaste lydelse 1994:2020.

⁶ Senaste lydelse 1998:1503.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent *av samtliga aktier* i något av bolagen.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

För aktier som har förvärvats med stöd av första stycket gäller inte bestämmelserna i 7 kap. 10, 17–22 och 25 §§ aktiebolagslagen samt 6 a kap. 25 § försäkringsrörelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §¹

En börs skall ha ändamålsenliga regler för hur handeln vid börsen skall gå till.

Börsen skall övervaka handeln och kursbildningen vid börsen och se till att handeln sker i överensstämmelse med denna lag och andra författningar samt med god sed på värdepappersmarknaden.

Börsen är skyldig att på begäran av Finansinspektionen ge inspektionen terminalåtkomst till sitt system för övervakningen av handeln och kursbildningen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om övervakningen av handeln och kursutbildningen vid en börs.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

1. övervakningen av handeln och kursbildningen vid en börs, *samt*

2. *aktiebolags förvärv och överlåtelse av egna aktier vid en börs.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000.

¹ Senaste lydelse 1998:261.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 14 §, 5 kap. 14 § och 6 kap. 1 § samt bilaga 1 till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

14 §

Tillgångsposten Egna aktier får inte tas upp till något värde.

Egna aktier får inte tas upp som tillgång.

Vid värdering av ett moderbolags andelar i ett dotterföretag skall andelar som dotterföretaget äger i moderbolaget inte anses ha något värde.

5 kap.

14 §

Ett aktiebolags eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, överkursfond, uppskrivningsfond och reservfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning skall specificeras.

Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning skall specificeras. *Vid förvärv av egna aktier skall fritt eget kapital minskas med utgiften för förvärvet. Vid överlåtelse av egna aktier skall fritt eget kapital ökas med inkomsten från överlåtelsen.*

Vid aktiekapitalet skall antalet aktier anges. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall motsvarande uppgift lämnas för varje aktieslag. *Innehar aktiebolaget egna aktier, skall det nominella beloppet av dessa anges.*

Vid aktiekapitalet skall antalet aktier anges. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall motsvarande uppgift lämnas för varje aktieslag.

6 kap.1 §¹

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.

Upplysningar skall även lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat,

2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,

3. företagets förväntade framtida utveckling,

4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling, och

5. företagets filialer i utlandet.

4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling,

5. företagets filialer i utlandet,

6. *antal och nominellt belopp för egna aktier som innehas av företaget, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats för aktierna,*

7. *antal och nominellt belopp för de egna aktier som har förvärvats under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har betalats,*

8. *antal och nominellt belopp för de egna aktier som har överlåtits under räkenskapsåret, den andel av aktiekapitalet som dessa aktier utgör samt storleken av den ersättning som har erhållits, och*

9. *skälen för de förvärv eller överlåtelser av egna aktier som har skett under räkenskapsåret.*

Utöver sådan information om verksamhetens miljöpåverkan som skall lämnas enligt första och andra styckena skall företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken (1998:808) lämna upplysningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Andra stycket 3 och 5 gäller inte företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket.

¹ Senaste lydelse 1999:000 (jfr prop. 1998/99:130).

Uppställningsform för balansräkningen (kontoform)

TILLGÅNGAR

A. Tecknat men ej inbetalt kapital

B. Anläggningstillgångar

I. Immateriella anläggningstillgångar

1. Balanserade utgifter för forsknings- och utvecklingsarbeten och liknande arbeten
2. Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter
3. Hyresrätter och liknande rättigheter
4. Goodwill
5. Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar

II. Materiella anläggningstillgångar

1. Byggnader och mark
2. Maskiner och andra tekniska anläggningar
3. Inventarier, verktyg och installationer
4. Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar

III. Finansiella anläggningstillgångar

1. Andelar i koncernföretag
2. Fordringar hos koncernföretag
3. Andelar i intresseföretag
4. Fordringar hos intresseföretag
5. Andra långfristiga värdepappersinnehav

² Senaste lydelse 1999:000 (jrf prop. 1998/99:130).

6. Lån till delägare eller till personer som vid tillämpning av 12 kap. 7 § första och sjunde styckena aktiebolagslagen (1975:1385) är att anse som närstående Prop. 1999/2000:34 Bilaga 6

7. Andra långfristiga fordringar

C. Omsättningstillgångar

I. Varulager m.m.

1. Råvaror och förnödenheter
2. Varor under tillverkning
3. Färdiga varor och handelsvaror
4. Pågående arbete för annans räkning
5. Förskott till leverantörer

II. Fordringar

1. Kundfordringar
2. Fordringar hos koncernföretag
3. Fordringar hos intresseföretag
4. Övriga fordringar
5. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

III. Kortfristiga placeringar

1. Andelar i koncernföretag
2. *Egna aktier*
3. Övriga kortfristiga placeringar

III. Kortfristiga placeringar

1. Andelar i koncernföretag
2. Övriga kortfristiga placeringar

IV. Kassa och bank

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

A. Eget kapital, med uppgift om vad som utgör fritt eget kapital och bundet eget kapital

Aktiebolag:

I. Aktiekapital

II. Överkursfond

III. Uppskrivningsfond

IV. Andra fonder

1. Reservfond

2. Övrigt

V. Balanserad vinst eller förlust

VI. Årets resultat

Ekonomiska föreningar:

I. Inbetalda insatser och emissionsinsatser

1. Medlemsinsatser

2. Förlagsinsatser

II. Uppskrivningsfond

III. Andra fonder

1. Reservfond

2. Övrigt

IV. Balanserad vinst eller förlust

V. Årets resultat

Övriga företag:

I. Eget kapital vid räkenskapsårets början

II. Insättningar eller uttag under året

III. Årets resultat

IV. Eget kapital vid räkenskapsårets slut

B. Obeskattade reserver

C. Avsättningar

1. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

2. Avsättningar för skatter

3. Övriga avsättningar

D. Skulder

1. Obligationslån
2. Skulder till kreditinstitut
3. Förskott från kunder (får även redovisas som avdragspost under Varulager m.m.)
4. Leverantörsskulder
5. Växelskulder
6. Skulder till koncernföretag
7. Skulder till intresseföretag
8. Skatteskulder
9. Övriga skulder
10. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Poster inom linjen

Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser

1. Panter och därmed jämförliga säkerheter som har ställts för egna skulder och för förpliktelser som redovisas såsom avsättningar, varje slag för sig
2. Övriga ställda panter och därmed jämförliga säkerheter, varje slag för sig
3. Ansvarsförbindelser
 - a. Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna och som inte heller har täckning i pensionsstiftelses förmögenhet
 - b. Övriga ansvarsförbindelser

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om redovisningen för räkenskapsår som har avslutats före lagens ikraftträdande.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag
dels att i 5 kap. 3 § uttrycket "(G.13)" skall bytas ut mot "(G.12)",
dels att bilaga 1 skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bilaga 1

Uppställningsform för balansräkning

TILLGÅNGAR

1. Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker
2. Belåningsbara statsskuldförbindelser m.m.
3. Utlåning till kreditinstitut
4. Utlåning till allmänheten
5. Obligationer och andra räntebärande värdepapper
6. Aktier och andelar (som inte ingår i post 7 eller 8)
7. Aktier och andelar i intresseföretag
8. Aktier och andelar i koncernföretag
9. Immateriella anläggningstillgångar
 - a) Goodwill
 - b) Andra immateriella anläggningstillgångar
10. Materiella tillgångar
 - a) Inventarier
 - b) Leasingobjekt
 - c) Byggnader och mark
11. Tecknat ej inbetalt kapital
12. *Egna aktier*
13. Övriga tillgångar
14. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter
12. Övriga tillgångar
13. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Summa tillgångar

SKULDER, AVSÄTTNINGAR OCH EGET KAPITAL

1. Skulder till kreditinstitut
2. In- och upplåning från allmänheten
 - a) Inlåning
 - b) Upplåning
3. Emitterade värdepapper m.m.
 - a) Emitterade skuldebrev
 - b) Övriga

4. Övriga skulder
5. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
6. Avsättningar
 - a) Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser
 - b) Avsättningar för skatter
 - c) Övriga avsättningar
7. Efterställda skulder
8. Obeskattade reserver
9. Aktiekapital / Grundfond / Insatskapital
10. Överkursfond
11. Uppskrivningsfond
12. Andra fonder
 - a) Reservfond
 - b) Fond för orealiserade vinster
 - c) Garantifond
 - d) Övriga fonder
13. Balanserad vinst eller förlust
14. Årets resultat

Summa skulder, avsättningar och eget kapital

POSTER INOM LINJEN

1. Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser, varje slag för sig
2. Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter, varje slag för sig
3. Ansvarsförbindelser
 - a) Accepterade och endosserade växlar
 - b) Garantier
 - c) Övriga ansvarsförbindelser
4. Åtaganden
 - a) Åtaganden till följd av återköpstransaktioner
 - b) Övriga åtaganden

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om redovisningen för räkenskapsår som har avslutats före lagens ikraftträdande.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

dels att i 4 kap. 2 § och 5 kap. 3 § uttrycket "(G.IV)" skall bytas mot "(G.III)",

dels att 5 kap. 2 § och bilaga 1 skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1998/99:130 *Föreslagen lydelse*

5 kap.

2 §⁷

De i 1 § angivna bestämmelserna i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) skall tillämpas med följande avvikelser:

1. a) 3 § första stycket skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels byggnader och mark (C.I), dels placeringar i koncernföretag och intresseföretag (C.II).

b) 3 § andra och tredje styckena skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.IV) som stadigvarande skall brukas eller innehas.

b) 3 § andra och tredje styckena skall tillämpas på dels immateriella tillgångar (B), dels placeringstillgångar (C), dels sådana materiella tillgångar och varulager (G.I) och övriga tillgångar (G.III) som stadigvarande skall brukas eller innehas.

2. 4 § skall tillämpas på byggnader och mark (C.I).

3. 7 § skall i stället för inköp och försäljning gälla mottagen och avgiven återförsäkring.

4. Fråga om tillstånd enligt 9 § andra stycket att utelämna uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag prövas av Finansinspektionen.

5. 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter skall tillämpas endast beträffande de skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen.

6. 12 § tredje stycket om lån till ledande befattningshavare skall tillämpas om företaget lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av tillstånd enligt 12 kap. 13 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

7. Utgifter och inkomster enligt 14 § andra stycket för egna aktier skall redovisas mot bundet eget kapital i livförsäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

7. Utöver upplysningar enligt 18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på

8. Utöver upplysningar enligt 18 § skall även uppgift lämnas om medelantalet anställda uppdelat på

⁷ Senaste lydelse 1999:000 (jfr prop. 1998/99:130).

kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

8. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall medelantalet fritidsombud och specialombud i Sverige anges var för sig.

9. Uppgift enligt 20 § första stycket 2 om löner och ersättningar till anställda skall delas upp på kontorstjänstemän, fälttjänstemän och övriga anställda i Sverige. Dessutom skall ersättningsbeloppen för fritidsombud och specialombud i Sverige anges för varje grupp.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 6

Bilaga⁸ 1

Uppställningsform för balansräkning

TILLGÅNGAR

- A. Tecknat ej inbetalt kapital
- B. Immateriella tillgångar
 - I Goodwill
 - II Andra immateriella tillgångar
- C. Placeringstillgångar
 - I Byggnader och mark
 - II Placeringar i koncernföretag och intresseföretag
 - 1. Aktier och andelar i koncernföretag
 - 2. Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag
 - 3. Aktier och andelar i intresseföretag
 - 4. Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag
 - III Andra finansiella placeringstillgångar
 - 1. Aktier och andelar
 - 2. Obligationer och andra räntebärande värdepapper
 - 3. Andelar i investeringspooler
 - 4. Lån med säkerhet i fast egendom
 - 5. Övriga lån
 - 6. Utlåning till kreditinstitut
 - 7. Övriga finansiella placeringstillgångar
 - IV Depåer hos företag som avgivit återförsäkring

⁸ Senaste lydelse 1999:603.

- D. Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk
1. Tillgångar för villkorad återbäring
 2. Fondförsäkringstillgångar
- E. Återförsäkrares andel av Försäkringstekniska avsättningar
1. Ej intjänade premier och kvardröjande risker
 2. Livförsäkringsavsättning
 3. Oreglerade skador
 4. Återbäring och rabatter
 5. Övriga försäkringstekniska avsättningar
 6. Avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk
 - a) Villkorad återbäring
 - b) Fondförsäkringsåtaganden
- F. Fordringar
- I Fordringar avseende direkt försäkring
 - II Fordringar avseende återförsäkring
 - III Övriga fordringar
- G. Andra tillgångar
- I Materiella tillgångar och varulager
 - II Kassa och bank
 - III *Egna aktier*
 - IV Övriga tillgångar
- III Övriga tillgångar
- H. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter
- I Upplupna ränte- och hyresintäkter
 - II Förutbetalda anskaffningskostnader
 - III Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

- AA. Eget kapital
- I Aktiekapital eller Garantikapital
 - II Överkursfond
 - III Uppskrivningsfond
 - IV Konsolideringsfond
 - V Andra fonder
 1. Reservfond
 2. Fond för orealiserade vinster
 3. Övriga fonder
 - VI Balanserad vinst eller förlust
 - VII Årets resultat
- BB. Obeskattade reserver
- CC. Efterställda skulder
- DD. Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)
1. Ej intjänade premier och kvardröjande risker
 2. Livförsäkringsavsättning
 3. Oreglerade skador
 4. Återbäring och rabatter
 5. Utjämningsavsättning

- 6. Övriga försäkringstekniska avsättningar
- EE. Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)
 - 1. Villkorad återbäring
 - 2. Fondförsäkringsåtaganden
- FF. Avsättningar för andra risker och kostnader
 - 1. Pensioner och liknande förpliktelser
 - 2. Skatter
 - 3. Övriga avsättningar
- GG. Depåer från återförsäkrare
- HH. Skulder
 - I Skulder avseende direkt försäkring
 - II Skulder avseende återförsäkring
 - III Obligationslån
 - IV Skulder till kreditinstitut
 - V Övriga skulder
- II. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
 - I Återförsäkrares andel av Förutbetalda anskaffningskostnader
 - II Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

POSTER INOM LINJEN

- I Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser, varje slag för sig
 - II Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter, varje slag för sig
 - III Ansvarsförbindelser
 - 1. Garantier
 - 2. Pensionsförpliktelser som ej upptagits bland avsättningar och ej har täckning i pensionsstiftelses förmögenhet
 - 3. Övriga ansvarsförbindelser
 - IV Åtaganden
 - 1. Åtaganden till följd av återköpstransaktioner
 - 2. Övriga åtaganden
-

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om redovisningen för räkenskapsår som har avslutats före lagens ikraftträdande.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-11-11

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 21 oktober 1999 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
2. lag om ändring i lagen (2000:000) om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
3. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)
4. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
5. lag om ändring i insiderlagen (1990:1342),
6. lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument,
7. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
8. lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
9. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
10. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
11. lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Anna-Karin Winroth, kanslirådet Monica Rodrigo och hovrättsassessorn Bengt Söderquist.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen

1 kap. 7 §

I lagförslagen beskrivs en egen aktie så att det är fråga om en aktie som ”innehas” av bolaget självt. Tidigare har det uttryckts så att aktien ”tillhör” bolaget. Avsikten med byte av terminologi synes vara att antyda att aktien inte utgör en tillgång i bolagets hand. Detta har också lett till förslag om vissa ändringar i redovisningsreglerna. Civilrättsligt är det dock fortfarande bolaget som äger en egen aktie.

Bytet av terminologi kan ändå vara motiverat, bl.a. med hänsyn till att det motsvarande substantivet ”innehav” används i lagtexten och är svårt att byta ut. De föreslagna ändringarna i detta hänseende får dock inte medföra en förskjutning av rättsläget. Risk för en sådan förskjutning föreligger främst i fråga om aktier som ett bolag har som pant. Om sådana kan sägas att de ”innehas av” bolaget men de ”tillhör” inte bolaget.

I princip kan ett bolag inte inneha egna aktier som pant. Inte heller kan ett dotterföretag inneha aktier i moderbolaget som pant. Sådana kan emellertid finnas på grund av att ett företag som pant mottagit aktier i ett aktiebolag som senare blir dess moderbolag; någon skyldighet att göra sig av med dessa aktier synes inte föreligga. Härtill kommer egna aktier som kan innehas som pant med stöd av 3 kap. 6 § lagen om värdepappersrörelse.

Det förefaller exempelvis rimligt att pantsatta aktier medräknas i de situationer som avses i förevarande paragraf. Detsamma gäller vid beräkningen av den tiondel av aktierna som avses i 7 kap. 9 §. Vidare bör pantsatta aktier ge rätt till deltagande i nyemission (4 kap. 2 a §) och - i fråga om egna aktier som avses i 3 kap. 6 § lagen om värdepappersrörelse - även berättiga till utbetalning enligt 12 kap. 1 §. Under förutsättning att pantsättaren är ägare av aktien och att han på dagen för stämman är införd i aktieboken (eller är upptagen i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket aktiebolagslagen) torde det vara pantsättaren som har rätt att företräda aktien vid bolagsstämman (9 kap. 4 §), ehuru han naturligtvis kan ha bemyndigat panthavaren att utöva denna rätt.

Ordet "innehav" måste i de nu berörda situationerna förstås så att det civilrättsligt avser äganderätt. Under förutsättning att detta hålls i minne anser sig Lagrådet kunna godta det föreslagna bytet av terminologi.

I lagförslagen förekommer ordet "egen aktie" utan att begreppet definieras. Begreppet är användbart och torde ibland kunna användas i ställe för "innehas av". Egentligen borde en fullständig beskrivning av situationen lyda "en aktie i ett aktiebolag som innehas av bolaget självt", men om begreppet egen aktie förs in redan i förevarande paragraf i anslutning till det förkortade uttryckssättet torde ingen oklarhet kunna uppstå. Lagrådet förordar därför att paragrafens inledning ges följande lydelse: "En aktie som innehas av aktiebolaget självt (egen aktie) eller dess dotterföretag -:-: -".

Avsikten med den nya bestämmelsen är enligt motiveringen att med verkan även för annan lagstiftning än aktiebolagslagen föreskriva att egna aktier inte skall medräknas i de angivna situationerna, och som exempel nämns flaggningsreglerna i lagen om handel med finansiella instrument. Även om det inte är lätt att överblicka samtliga tänkbara situationer där bestämmelsen blir tillämplig framstår principen som naturlig och den valda lösningen som godtagbar. För att nå den avsedda verkan bör ordet "denna" före "lag" i första och andra meningarna utgå.

Genom bestämmelser i det nya 7 kap. införs en principiell nyhet i svensk aktiebolagsrätt, nämligen rätt för vissa aktiebolag att i vissa fall förvärva egna aktier. Regeringen understryker i den allmänna motiveringen att det finns goda skäl för detta förslag och att aktiebolagen kan ha stor nytta av en möjlighet att förvärva egna aktier. Det framstår då som naturligt att kapitlets avsnitt om förvärv av egna aktier inleds med de fall där förvärv är tillåtna. Eftersom avsnittet är omfattande kan en inledande paragraf under rubriken Förvärv av egna aktier ange de olika fallen, varefter dessa behandlas i följande paragrafer. Underrubrikerna med de icke etablerade och dessutom missvisande beteckningarna ”noterade publika aktiebolag” respektive ”onoterade publika aktiebolag” kan avvaras. Den inledande 3 § kan förslagsvis utformas på följande sätt.

”Förvärv av egna aktier

3 § Ett publikt aktiebolag vars aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad får förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 7 – 9 §§. Beslutet om förvärv skall i så fall fattas med tillämpning av 11 – 16 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7 – 9 §§ gäller bestämmelserna i 10 §.

Andra publika aktiebolag samt privata aktiebolag får inte förvärva egna aktier. Ett avtal som strider häremot är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt i 4 - 16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.”

Förslaget leder till följdändringar i 4, 6 - 9 och 11 §§ som kan utföras så:

”4 § Bolag som avses i 3 § andra stycket får trots den bestämmelsen

1. förvärva -:- osv. enligt remitterade förslaget -:- för bolagets fordran.”

”6 § Ett aktiebolag som avses i 3 § första stycket får även förvärva egna aktier i fall som avses i 4 §. I fråga -:- osv. enligt remitterade förslagets 6 § andra stycket -:- vissa andra fall.”

I 7, 8, 9 och 11 §§ byts hänvisningen till 6 § första stycket ut mot en hänvisning till 3 § första stycket.

7 kap. 2 §

I tredje stycket hänvisas till särskilda bestämmelser i bankrörelselagen och lagen om värdepappersrörelse. Dessa har i egenskap av *leges speciales* företräde framför bestämmelserna i aktiebolagslagen. Detta torde också stå fullt klart för dem som läser bestämmelserna i speciallagarna sådana de är utformade. Hänvisningarna är därför överflödiga och bör inte tynga lagtexten. Lagrådet förordar att tredje stycket får utgå.

En helt annan sak är när i lagtexten meddelas föreskrifter rörande aktier som avses med de särskilda bestämmelserna, som t.ex. i 7 a och 9 §§ insiderlagen. Då är en hänvisning ett lämpligt sätt att ge uttryck för föreskriftens innebörd.

7 kap. 5 §

Enligt paragrafen skall aktier som förvärvats enligt 4 § avyttras inom viss tid. Aktierna blir annars ogiltiga, varvid bolaget skall sätta ned aktiekapitalet. Om aktier blir automatiskt ogiltiga därför att tidsfristen löpt ut och först därefter avyttras, uppkommer olika problem. Dessa blir särskilt accentuerade vid tillämpningen av 7 kap. 10 § och behandlas därför närmare där. Bestämmelserna bör emellertid ges en likartad utformning.

Enligt andra bolagsdirektivet, artikel 20.3, skall aktierna ”förklaras” ogiltiga. En sådan förklaring, som uppenbarligen skall meddelas av bolaget, leder till att vissa aktier kan utpekas. Andra meningen bör därför ges lydelsen: ”Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga.”

Det får antas att ett bolag som avyttrat aktierna efter tidsfristens utgång men innan nedsättning skett inte därefter kommer att förklara dem ogiltiga. Någon annan sanktion häremot än en skadeståndspåföljd, som knappast kan vara en effektiv prevention, synes inte föreligga.

7 kap. 6 §

Såväl i det remitterade förslaget som i Lagrådets förslag (där 3 §) talas om bolag ”vars aktier är noterade vid en börs” osv. Uttrycket för tanken till att det skulle krävas att alla aktier som bolaget givit ut är noterade vid börs osv. I enlighet med regleringens syften bör uttrycket emeller-tid förstås så, att det är tillräckligt för regelns tillämplighet att ett aktieslag är föremål för notering även om bolaget också givit ut aktier av slag som inte är noterade.

I enlighet med vad som sägs under 7 kap. 2 § bör sista meningen i andra stycket utgå.

7 kap. 7 §

Enligt punkten 2 får förvärv som avses i 6 § första stycket ske endast på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen. I förslaget finns inte någon bestämmelse som anger huruvida Finansinspektionens beslut är avsedda att vara överklagbara. Åtminstone ett avslagsbeslut kommer att ha sådana verkningar för sökanden att det enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer bör vara överklagbart.

Om en författning saknar en egen överklagandebestämmelse, kommer numera reglerna om domstolsprövning av förvaltningsbeslut i 22 a § förvaltningslagen att bli tillämpliga. Reglerna innebär bl.a. att beslutet överklagas hos länsrätt och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Av lagmotiven (prop. 1997/98:101 s. 62 f.) framgår visserligen att paragrafen främst är avsedd att komplettera regeringens förordningar, vilka i fortsättningen endast kommer att behöva innehålla en hänvisning till 22 a §, men paragrafen blir också tillämplig på en lag utan egen överklagandebestämmelse.

I 18 kap. 7 och 8 §§ aktiebolagslagen finns uttryckliga regler om överklagande av myndigheters beslut enligt lagen. Om Finansinspektionens beslut enligt den föreslagna punkten 2 inte nämns här, kan detta lätt skapa spekulationer om vilken avsikten kan ha varit med att utelämna inspektionens beslut. Jfr Ragnemalm, Förvaltningsbesluts överklagbarhet, 1970, s. 183-194. Lagrådet rekommenderar därför att en överklagandebestämmelse som avser inspektionens beslut förs in i 18 kap. 7 §. En sådan bestämmelse kan förslagsvis ha följande lydelse: ”Finansinspektionens beslut enligt 7 kap. 7 § första stycket 2 och 18 § första stycket 2 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.”

7 kap. 9 §

Avsikten torde vara att om bolaget förvärvar så många egna aktier att dess egna aktier efter förvärvet tillhopa uppgår till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget så träffar förbudet endast förvärvet av det överskjutande antalet aktier. Valet av ordet ”om” ger inte klar ledning men antyder närmast att hela förvärvet är otillåtet. I stället bör användas uttrycket ”i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå.”

Konsekvenserna av ett överskjutande förvärv behandlas vidare under 7 kap. 10 §.

7 kap. 10 §

Som förut antytts blir olägenheten av att aktier, som inte avyttrats inom föreskriven tid, automatiskt blir ogiltiga särskilt framträdande vid tillämpningen av förevarande paragraf. Vid ett överskjutande förvärv enligt vad som sägs under 7 kap. 9 § kan inte avgöras vilka aktier det är som inte fått förvärvas och därför är ogiltiga. Har aktier sålts till flera köpare vet man inte vem av dem som kan påstås ha förvärvat de ogiltiga aktierna. I detta fall är det särskilt nödvändigt att de ogiltiga aktierna pekas ut. Detta kan ske på det sätt som förordas under 7 kap. 5 §. Andra meningen bör därför ges lydelsen: Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga.”

Förslaget innebär att bolagen får förvärva aktier dels över börs, dels genom ett offentligt erbjudande. Däremot skall bolagen inte få förvärva aktier genom avtal med en enskild aktieägare; man vill undvika t.ex. den i

USA inte ovanliga situationen att en ovälkommen part förvärvar aktier i ett bolag och sedan ”köps ut” genom åtgärder av företagsledningen, s.k. greenmail. Den föreslagna ordningen tycks innebära att en företagsledning kan göra just på det viset utan annan sanktion än att aktierna sedan skall avyttras inom sex månader. Men aktierna kan också av en inaktiv ledning lämnas utan åtgärd, vilket leder till att de blir ogiltiga. Mot ett missbruk av detta slag finns ingen annan sanktion än skadeståndsskyldighet enligt 15 kap. aktiebolagslagen, men detta innefattar knappast en effektiv prevention. Situationen måste emellertid accepteras, eftersom den alternativa lösningen att låta förvärvsavtal av det diskuterade slaget bli ogiltiga - antingen genom en uttrycklig bestämmelse eller med en analogi från reglerna om återgång av värde-överföring enligt bestämmelserna i 12 kap. - skulle vara för långtgående, i vart fall i fråga om handel genom kommissionär.

7 kap. 21 §

Beslut om överlåtelse av egna aktier skall genom hänvisningarna under 1 till 4 kap. 1, 14 och 15 §§ fattas i den ordning som gäller för beslut om nyemission. Det innebär att bolagsstämman själv kan fatta beslutet om överlåtelse eller bemyndiga styrelsen att fatta sådant beslut, men styrelsen kan också besluta om överlåtelse av aktier under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. En sådan överlåtelse blir alltså inte giltig, om stämman inte sedermera godkänner styrelsens beslut. Det får antas att det ankommer på en förvärvare av aktier i en sådan situation att själv försäkra sig om att köpeavtalet förses med en lämplig reglering av vad som skall ske dels under tiden fram till bolagsstämman, dels om stämman inte godkänner överlåtelsen.

Att hänsyn till bolagsordningen skall tas vid bestämmande av aktie-ägares företrädesrätt framgår av 4 kap. 2 §. Andra stycket är därför överflödigt och bör utgå.

7 kap. 23 §

I enlighet med vad som sägs under 7 kap. 2 § bör andra meningen i andra stycket utgå. Därvid bör hänvisningen i 7 kap. 24 § ändras till att avse andra stycket i förevarande paragraf.

Övergångsbestämmelsen

Enligt förslaget skall nya 7 kap. 5 § gälla i fråga om förvärv som skett före lagens ikraftträdande. Normalt borde, till undvikande av retroaktivitet, föreskrivas att äldre bestämmelser skulle tillämpas på sådana förvärv. Den nya lagstiftningen ger emellertid i visst fall bolaget större möjligheter att behålla egna aktier, nämligen enligt 7 kap. 6 § andra stycket andra meningen, om de ryms inom den andel som anges i 9 §. Med hänsyn härtill framstår den valda ordningen som rimlig. Som redan framgått är emellertid även andra bestämmelser än 7 kap. 5 § att beakta.

Därjämte synes det rimligt att, om vissa bestämmelser i kapitlet skall tillämpas beträffande förvärvet, även kapitlet i övrigt ges tillämplighet i förekommande fall, t.ex. bestämmelserna om formerna för överlåtelsen. Övergångsbestämmelsen bör därför inledas med orden: ”De nya bestämmelserna i 7 kap. gäller även -:-”.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 7

Förslaget till lag om ändring i lagen om ändring i aktiebolagslagen

Förevarande förslag måste under riksdagsbehandlingen samordnas med förslaget om aktiekapital och redovisning i euro.

Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen

1 kap. 9 d §

Vad som under 1 kap. 7 § aktiebolagslagen anförs angående användningen av uttrycket ”innehav av” har motsvarande tillämpning i fråga om försäkringsrörelselagen.

6 a kap.

Lagrådet hänvisar till vad som anförts om förslaget till ändring i aktiebolagslagen under rubriken 7 kap. Samma synpunkter gör sig gällande i fråga om det föreslagna nya 6 a kap. försäkringsrörelselagen. Lagtexten kan förslagsvis utformas på följande sätt

”Förvärv av egna aktier

3 § Ett publikt skadeförsäkringsaktiebolag och ett publikt livförsäkringsbolag som får dela ut vinst får, om dess aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 7 – 9 §§. Beslutet om förvärv skall i så fall fattas med tillämpning av 11 – 16 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7 – 9 §§ gäller bestämmelserna i 10 §.

Andra publika försäkringsaktiebolag samt privata försäkringsaktiebolag får inte förvärva egna aktier. Ett avtal som strider häremot är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt i 4 – 16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.”

Förslaget leder till följändringar i 4, 6 - 9 och 11 §§ som kan utföras så:

”4 § Försäkringsaktiebolag som avses i 3 § andra stycket får trots den bestämmelsen

1. förvärva -:- osv. enligt remitterade förslaget -:- för bolagets fordran.”

”6 § Ett försäkringsaktiebolag som avses i 3 § första stycket får även förvärva egna aktier i fall som avses i 4 §. I fråga om osv. enligt remitterade förslagets 6 § andra stycket -:-:- vissa andra fall.” Prop. 1999/2000:34 Bilaga 7

I 7, 8, 9 och 11 §§ byts hänvisningen till 6 § första stycket ut mot en hänvisning till 3 § första stycket.

6 a kap. 2 §

I överensstämmelse med vad som anförs under 7 kap. 2 § förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen bör tredje stycket utgå.

6 a kap. 5 §

I likhet med vad som föreslagits beträffande 7 kap. 5 § förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen bör andra mening lyda: ”Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga”.

6 a kap. 7 §

I punkten 2 föreslås en regel om att förvärv som avses i 6 § första stycket får ske endast på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen. De synpunkter som ovan anlagts på motsvarande förslag i aktiebolagslagen (7 kap. 7 §) gör sig också gällande här. Lagrådet rekommenderar således att en uttrycklig överklagandebestämmelse förs in i försäkringsrörelselagen, lämpligen då i 20 kap. 7 § där regler om överklagande av beslut av Finansinspektionen redan finns.

6 a kap. 9 §

I likhet med vad som föreslagits beträffande 7 kap 9 § förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen bör användas uttrycket ”i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå”.

6 a kap. 10 §

I likhet med vad som föreslagits beträffande 7 kap. 10 § förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen bör andra meningens lyda: ”Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga.”

Lagrådet hänvisar även i övrigt till vad som anförts om förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen under rubriken 7 kap. 10 §. 6 a kap. 21 §

I likhet med vad som föreslagits under 7 kap. 21 § förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen bör andra stycket utgå.

6 a kap. 23 §

I enlighet med vad som sägs under 7 kap. 2 § bör andra meningen i andra stycket utgå. Därvid bör hänvisningen i 6 a kap. 24 § ändras till att avse andra stycket i förevarande paragraf.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 7

Övergångsbestämmelsen

I enlighet med vad som föreslås beträffande övergångsbestämmelsen till förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen bör övergångsbestämmelsen inledas: ”Bestämmelserna i 6 a kap. gäller även för -:-:-”.

Förslaget till lag om ändring i insiderlagen

7 a §

Förslaget innebär att ett aktiemarknadsbolag som förvärvar egna aktier – med undantag för förvärv i värdepappersrörelse för rörelsens underlättande – förbjuds att under tre månader avyttra aktierna. Enligt förslagen i 7 kap. 5 § aktiebolagslagen och 6 a kap 5 § försäkringsrörelselagen åläggs emellertid bolagen att i där avsedda situationer avyttra aktier så snart det kan ske utan förlust. När aktier erhållits utan vederlag (4 § 1 i respektive kapitel) innebär det att avyttringen skall ske omedelbart, vilket skulle strida mot den föreslagna bestämmelsen i 7 a § insiderlagen. Ett förbehåll för denna situation behöver tillföras insiderlagen, exempelvis så att det föreslagna tredje stycket i 7 a § får lydelsen: ”Vad som sägs i andra stycket 2 skall inte tillämpas när egna aktier förvärvats med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse eller när en tidigare avyttring föreskrivs i lag.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om börs- och clearingverksamhet

4 kap. 2 §

Enligt förslaget införs i sista stycket ett normbemyndigande även beträffande aktiebolags förvärv och överlåtelse av egna aktier vid en börs. Ordalydelsen kan bibringa läsaren den uppfattningen att bemyndigandet omfattar civilrättsliga regler rörande förvärv och överlåtelse; normdelegation i fråga om sådana regler är emellertid inte tillåten. Avsikten enligt motiveringen i lagrådsremissen är att föreskrifter skall kunna meddelas om de handelsregler som en börs skall ha rörande sådana förvärv och överlåtelser. Detta bör komma till tydligare uttryck, förslagsvis så att punkten 2 ges lydelsen: ”handelsregler för en börs i fråga om aktiebolags förvärv och överlåtelser av egna aktier vid börsen.”

Lagrådet delar, under förutsättning att det föreslagna bemyndigandet utformas på sådant sätt, regeringens uppfattning att bemyndigandet har stöd i 8 kap. 7 § första stycket 3 regeringsformen. Av lagrådsremissen framgår att regeringen genom subdelegation avser att anförtro föreskriftsrätten åt Finansinspektionen. En delegation av normgivningsmakt enligt 8 kap. 7 § innebär att delegaten, bortsett från en viss inskränkning i

andra stycket, inom ramen för bemyndigandet får samma rätt att besluta föreskrifter som riksdagen.

Prop. 1999/2000:34
Bilaga 7

Bemyndigandet är i det föreliggande fallet vidsträckt. Regeringen vill, enligt vad som sägs i lagrådsremissen, inte själv uttala sig om exakt vilka regler som kan bli aktuella; det framgår dock att regelsystemet skall förebygga otillbörlig kurspåverkan, vilket naturligtvis kan komma att medföra att regler av ingripande art blir nödvändiga.

Mot denna bakgrund saknar Lagrådet möjlighet att uttala sig om effekterna av bemyndigandets tillämpning.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 november 1999

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande, och statsråden
Freivalds, Winberg, Lindh, Sahlin, von Sydow, Östros, Messing, Larsson,
Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: Laila Freivalds

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:34 Förvärv av egna aktier

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)		377 L 0091, 392 L 0101
Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)		377 L 0091, 392 L 0101
Lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument	4 kap. 6 §	
Lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	3 kap. 6 §	
Lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet	4 kap. 2 §	
Lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)		377 L 0091, 378 L 0660
Lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag		386 L 0635
Lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag		391 L 0674